

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Pali Text Society

DHAMMAPĀLA'S PARAMATTHA - DĪPANĪ

PART III

BEING THE COMMENTARY

ON THE

PETA-VATTHU

EDITED BY

PROF. E. HARDY, PH.D., D.D.

LONDON

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY BY HENRY FROWDE OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER E.C. 1894.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

. Page

1 l. 12 fr. b. otisu

8 l. 9 fr. b. evam for javam (cp. Preface, p. VII)

10 l. 12 fr. t. uttatta. (ud + tapta)

12 l. 12 fr. t. pesuññābhirato

13 l. 8 fr. t. ocittatāya

15 l. 8 (also l. 13) fr. t. duttha.

17 l. 9 fr. b. sādhāraņabhāvāsahana. o

18 l. 9 fr. t. attaparitāpanamattam

18 l. 8 fr. b. tassā

19 l. 5 fr. t. tāva-d-ev' assa (B. has ye pete uddissa and so on)

24 l. 14 fr. separate oghara-dvārānam

24 l. 17 fr. b. read singhā-

28 l. 6 fr. b. sampattipați.º

32 l. 8 fr. b. evarūpā

33 l. 13 fr. b. pātun

37 l. 8 fr. b. puttabalūpetā

37 l. 10 sqq. fr. b. verse 9 corresponds with I, 6, 7 cdef, whereas I, 7, 10 and I, 7, 11 correspond with I, 6, 8 and I, 6, 9 (cp. p. 34)

45 l. 14 fr. b. āsevanāya

48 l. 12 fr. b. attā dukkhitā for dātukkhittā

48 l. 15 fr. t. harāyāmi

50 l. 16 fr. t. dibbabhojana.

54 l. 2 fr. b. agāravā puñña-

54 l. 11 fr. b. dassāmī

55 l. 14 fr. t. vātavassābhihatam

56 l. 11 fr. b. separate āru-lhassa

57 l. 6 fr. t. sukhī (S₁. S₂ have sukhim)

58 l. 3 fr. b. obhogesū

Page

60 l. 8 fr. b. yathāvato (so runs the reading of S₁. S₂, whereas B. has yāthāvato, cp. J. P. T. S.

1889, p. 208, but also yathāvat occurs, cp. Itiv. Duk. II, 12, ed. Windisch, p. 44)

67 l. 5 fr. t pativasanti

70 l. 9 fr. t. I have put so tassā into brackets, because these words seem to have been interpolated. alsothey spoilthe metre. If, however, we compare this verse with II, 3, 26 a (p. 85) we may read also here and II, 4, 9a (p. 91) sādhū ti so patisutvā or sādhū ti patisunitvā. From these parallels ought to be separated III, 3, 8 (p. 190)

72 l. 9 fr. b. I prefer loke instead of lokam

73 l. 12 fr. t. Tattha

76 l. 6 fr. b. sā

76 l. 9 sqq. fr. b. paticchada; Sr. S2, however, have occhādā, except once where they, too, have occhadā.

77 l. 8 fr. b. dibba.

78 l. 6 fr. t. Veluvane

78 l. 13 fr. b. sabbapātheyyam seems to be the right reading.

79 l. 9 fr. b. anagārā

83 l. 5 fr. b. pamsugunthitā, but neither okuțțhitā nor okunthită, seems to be the right reading, and therefore also p. 84 l. 2 fr. t. and p. 86 l. 6 fr. t. read

Page pamsugunthitā, also l. 7 og- 133 l. 4 fr. b. āmutta.º gunthitā instead of ugg.º (reading of S₁. S₂) 85 l. 9 fr. t. puggale l. 14 fr. t. read = II, 1, 8 instead of = II, 1, 8b and II, 1, 9a 87 l. 9 fr. t. pucchitam 88 l. 1 fr. t. Bhūtassa 94 l. 13 fr. b. addito (S1. S2 have clearly written addhito) 102 l. 4 fr. t. vīsati.º 106 Notes l. 7 fr. t. read M. C. D., B. add ahu instead of M. C. D.; B adds ahu 112 l. 13 fr. b. 'vyāvaļo 132 l. 1 fr. t. seyyo (all MSS. have

seyyā)

Page 134 l. 11 fr. t. gāthā 146 l. 8 fr. t. ūpalabbhati 149 l. 8 fr. b. ūpalabbhati 160 l. 7 fr. b. sampatta.º l. 11 fr. b. Mahā.º 169 l. 8 fr. b. pubbaddhapeto 171 l. 9 fr. b. viya 186 l. 19 fr. t. Sānu.º 237 l. 7 fr. t. te sutam instead of tesu tam 239 l. 1 fr. t., also l. 8 fr. b. prefer sikkhāya padāni (reading of M.) 240 l. 3 fr. b. vipāţiyanti.

PREFACE.

For this edition of Dhammapāla's Commentary on the Petavatthu I have made use of the following MSS .: —

S₁: palm-leaf MS. of the India Office Library (see Journal of the P. T. S. 1882 pp. 79 sq.).

 S_2 : palm-leaf MS. of the British Museum, purchased in 1890 (Cat. No. 4137).

Both MSS. are written in Sinhalese characters.

B.: palm-leaf MS. of the Bibliothèque Nationale, marked on the cover *Petavatthu-athakathā P. n. 37 — Pali 130* (Grimblot), and written in Burmese characters.

Besides these, for the Petavatthu alone, without the Commentary in which it is embodied, I could use three more MSS. none of which had been consulted by the late Professor Minayeff in his edition of the P. V., viz.

M.: palm-leaf MS. of the India Office Library, Mandalay Collection;

C.: palm-leaf MS. of the Bibliothèque Nationale, Pali 123 III (Bigandet);

D.: a second palm-leaf MS. of the Bibliothèque Nationale, marked Petavatthupālito P. n. 36 — Pali 130 (Grimblot).

All the lastnamed MSS. are written in Burmese characters.

Of these, M. is a very correct copy, and, in most places, exhibits better readings than any other MS. at my disposal. C. and D. side more with B. than with M., but they are

In order to distinguish the MSS. of this sort from those which contain the text of the P. V. enclosed in Dhammapāla's Commentary on it, I have employed a semicolon wherever readings from both kinds of MSS. are given in the Notes (except in a few cases where confusion might arise).

all derived from one and the same source. This may be proved by their having in common many readings which stand in apparent contradistinction to the Sinhalese MSS.; e. g. I, 1, 1 (p. 6) etto; I, 1, 3 (p. 7) gamati; I, 4, 2 (p. 17) te c'eva; I, 6, 8 (p. 34) sac' etam pakatam; I, 8, 1 (p. 39) gattasattam; I, 11, 8 (p. 59) ruccādimhase; I, 11, 11 (p. 59) ittaram; II, 1, 5 (p. 69) mamedam; II, 1, 13 (p. 72) adakkhi; II, 1, 18 (p. 72) c'ākāse; II, 1, 20 (p. 72) appatigandhikā; II, 2, 2 (p. 79; cp. also II, 7, 9 on p. 101) pittivisavam; II, 3, 21 (p. 85) parivārenti; II, 4, 2 (p. 90) Nandisena; II, 6, 2 (p. 94) vutthāsi; II, 6, 15 (p. 97) arahanto; II, 7, 12 (p. 101) attakammaphalupago; II, 8, 1 (p. 106) tvam; II, 8, 5 (p. 108) hetu vaco; II, 8, 9. 11 (p. 108) datvā; II, 9, 7 (p. 115) cintaye; II, 9, 15 (p. 118) nivesanam; II, 11, 1 (p. 145) upasankamma; II, 12, 8 (p. 156) sajjā; II, 13, 1 (p. 162) akrubbatha; III, 1, 6 (p. 172) sāhundavāsino; III, 1, 13 (p. 172) kappakā; III, 1, 16 (p. 173) Vejayante; III, 3, 2 (p. 187) uttattarūpo; III, 4, 1 (p. 192) ayañ ca; III, 4, 3 (p. 193) sabbakulassa; III, 9, 4 (p. 210) ukkacca; and IV, 1 (p. 218 sqq.) almost in each of its eighty-eight strophes.

Further, there are omitted in the Burmese MSS. certain words which occur in the two Sinhalese MSS.; e. g. I, 3, 3 (p. 15) pisuṇā after musā; I, 5, 7 (p. 23) v' before udakam; I, 9, 1 (p. 44) ca before sabbadā; II, 8, 6 (p. 108) pana; II, 9, 51 (p. 133) janā before tisahassā sūdā, in place of which they have tisahassā sūdā; II, 10 (p. 143) nāmā after Uttāro; II, 13, 4 (p. 163) kassa. And too they insert here and there some words which are missing in S₁ and S₂; e. g. I; 9, 3 (p. 45) ca after akkosati; II, 8, 2 (p. 106) and TI, 18, 4 (p. 107) tam before upakhatam; II, 12, 3 (p. 155) ca after hamsa., which, likely, has been left out erroneously by S₁. S₂; II, 12, 15 (p. 158) n'etam after channam; III, 1, 19 rammam.

Moreover, we find in M. C. D.; B. some striking errors; e. g. I, 7, 8 (p. 37) pubbalohitako for pūti.°; II, 3, 28 (p. 85) sapattim for sapatim; II, 9 10, (p. 117) appasayho for suppasayho; II, 9, 38 (p. 126) suda for sūdā; III, 1, 17

(p. 173) gonakatthate for gonasanthite; III, 1, 18 angato angam for ankato ankam; III. 2, 24 (p. 183) karanam for karakam.

Hence it may be safely concluded, that there existed one archetype from which all our Burmese MSS. proceeded, and, since B. contains both text and Commentary, this archetype seems to have existed when our Commentary was written. Nevertheless, I do not like to draw this latter conclusion, because S, and S, often give two readings for the same word which recurs as well in the text as in the Commentary, one differing from the reading of the Burmese MSS,, and one agreeing with them, and so also B. often goes with S. or S. in the Commentary, whereas the text has the same reading as M. C. D., and vice versa. Therefore, it would not be proper to establish, for the Sinhalese MSS., a lineage different from that of the Burmese ones. To Of course, it may be a matter of dispute, whether a Sinhalese MS. was the common ancestor of our exstant MSS., or a Burmese one, as the reasons Pro and Contra balance each other in such a way as to preclude any absolute decision.

Regarding Dhammapāla's Commentary, published here

¹ E. g. III, 2, 4 (p. 180) all MSS. have catukundiko bhavitvāna, although this spoils the metre, but we observe that also in the Commentary, where the whole Pāda is repeated, the MSS. are consonant in having the same reading. In other places, we are unable to decide, whether the text, in its modern form, agrees with that which Dhammapāla had before himself, or not; e. g. III, 2, 30 (p. 183) bhaddan te which all MSS. are in favour of, might, easily, be substituted by bhante, still we cannot control it, because the Commentator has left it unnoticed. There are again instances, where both sets of MSS. have divergent readings as well in the text as in the commentary, though the divergency be, possibly, but a casual one; e. g. II, 12, 9 the elision of 'a' in sampattāya before addharattāya is omitted in S₁ and S₂, yet the effect is the same as in B. where 'a' is elided, since we are bound to perform the elision while we are reciting the Pāda.

for the first time, it has already been observed by Professors T. W. Rhys Davids and J. Estlin Carpenter in the Preface to their edition of the Sumangala-Vilasini (p. VII). that, on the whole, the commentaries are less carefully preserved than the Pitaka-texts upon which they are based. But compared to such works as for instance the Sumangala-Vilāsinī or the Manoratha-Pūranī, our Commentary has suffered much more by the neglect of later generations. So I could procure but three MSS., and these so much abundant in errors of every kind, that, if I were permitted to put all their readings in the footnotes, the latter would have far surpassed the text in size. Clerical blunders, inherent, as it were, in all our Pāli MSS., stand side by side with others which plainly betray the absence of mind in the copyists. places, they give a quite unintelligible reading, whereas the correct one could have easily been found by a little consideration. Sometimes, the copy before them may have led them astray. But, since all three MSS. supplement each other, I hope to have succeeded in making out the true meaning, if not the very words of the original, by carefully collating them. And I must not leave unnoticed, that the Burmese MS. (B.) furnished me a larger number of reliable readings than the two Sinhalese MSS. together. Between the latter, however, there does not exist such an affinity as to justify their real equalisation. On the contrary, S, and S, represent two different lines of textual tradition, and, on that account, they, too, set right each other in many instances.

Without mentioning again and again the well known

I, expressly, refer the reader to the list of Corrections and Additions where he will meet with some readings which I apprehended but afterwards to be better than those chosen by me, because, in the beginning, I did not appreciate the Burmese MSS. as they deserved; and, for this reason, a list of Corrections and Additions has become necessary, owing also to the circumstance of my not having had any auxiliary eyes to read the proofs with me.

pecularities of the spelling in our Burmese MSS., I think it at least to be fit to draw attention to a point not always duly considered. Every Burmese MS., by the very form of its written characters, proves a good preservative against the mistakes an editor is liable to make, if he exclusivelu relies upon Sinhalese MSS. E. g. tantake for nantake (Petav. III. 2. 15 of the published text), puthusantesu for puthusattesu (l. c. III, 7, 3), tiramkatvā for niramkatvā (l. c. III, 9, 6), tivassa for nivassa (l. c. IV, 1, 13), santo for van no (l. c. IV, 6, 5) are, of course, due to the likeness of t and n, v and s in the Sinhalese writing. But an equal deficiency holds good also with the Burmese MSS., wherever they happen to be our only source of information. So, in one instance (p. 7 sq.), where the Burmese MS. has been my only guide. I freely accuse myself of a similar mistake. On p. 8 I wrote javam instead of evam. Initial e and i are often very much alike, specially if they are written carelessly, and also the meaning seemed to be in favour of javam. Since, however, exactly the same sentence recurrs on p. 120, and here all MSS. have evam, I substitute now on p. 8 evam for javam.

I postpone the other introductory remarks which I first intended to make on Dhammapāla's Commentary to the Petavatthu both from a comparative point of view and as considered by itself, until I shall have finished my edition of the Commentary on the Vimānavatthu, closely connected with the former in subject and style. I would only express a doubt as to the identity of Dhammapāla with the Dharmapāla, who lived at the monastery of Nālanda and was a teacher of the teacher of Hiuen-tsang. I hope, ere long, to be able to explain my reasons for this elsewhere.

I cannot finish without having expressed my obligations to Mr. Ch. H. Tawney, Chief Librarian of the India Office, as well as to the administrations of the Bibliothèque Nationale and the British Museum. My special thanks are due to Mr. Lardy, Ministre de Suisse at Paris, on whose request at the French Foreign Office the Biblio-

→ VIII ←

thèque Nationale has, with the utmost kindness, allowed me to use two Burmese MSS. (B. and D.) in our University Library. Last not least, I beg to tender my warmest acknowledgments to Professor Rhys Davids, on whose suggestion I have undertaken this work.

Freiburg, Switzerland. October 1896.¹ THE EDITOR.

The authors' MS.-copy of the texts intended for publication by the Pali Text Society in 1894 having been burnt, (together with the type as set up), during a fire at the printers' works, this volume, actually printed in 1896, is published as part of the issues of the Society for 1894.

CONTENTS.

Th. a	age
Preface	Ι
Introduction	1
I. 1. Kettūpamāpetavatthuvaņņanā	3
2. Sūkaravannanā	9
3. Pūtimukhavannanā	12
4. Pitthadhītalika vannanā	16
5. Tirokudda vannanā	19
6. Pañcaputtakhādaka vannanā	31
7. Sattaputtakhādaka vannanā	36
8. Gona vannanā	38
9. Mahāpesakāra vaņņanā	42
10. Khalātiya vaņņanā	46
11. Nagavannanā	53
12. Uragavannanā	61
II. 1. Saṃsāramocaka vaṇṇanā	67
2. Sāriputtattherassa mātu vaņņanā	78
3. Mattāvaṇṇanā	82
4. Nandā vaṇṇanā	89
5. Mattakundali vannanā	92
6. Kanhavannanā	93
7. Dhanapāla vannanā	99
	105
	111
	140
	144
	150
	160
	168
	177
	186
	191
	194
	201
	204
	207
	209
10. Dhātuviyanna vannanā	212

->: X +€

	Pag
IV. 1. Ambasakkhara vannanā	215
2. Serissaka vannanā	244
3. Nandaka vannanā	244
4. Revativannana	257
5. Ucchuvannanā	257
6. Kumāra vaņņanā	261
7. Rājaputta vaņņanā	268
8. Gūthakhādaka vaņņanā	
9. Gūthakhādaka vaṇṇanā	
10. Gaņa vaņņanā	
11. Pāṭaliputta vaṇṇanā	
12. Amba vannanā	
13. Akkharukkha vaṇṇanā	
14. Bhogasamhara vannanā	
15. Setthiputta vannanā	
16. Satthikūtasahassa vannanā	
Conclusion	
Indices	
I. Proper Names	
II. Words	
III. Quotations, Works named, References	
Synontical Table on the Petavetthu	904

PARAMATTHADĪPANĪ

PETAVATTHU.

Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Mahākāruņikam nātham neyyasāgarapāragum	
vande nipuṇagambhīram vicitranayadesanam.	1
Vijjācaraņasampannam yena nīyanti lokato	
vande tam uttamam² dhammam sammāsambuddhapūjitam.	2
Sīlādiguņasampanno thito maggaphalesu yo	
vande ariyasanghan tam punnakhettam anuttaram.	3
Vandanā 3 janitam puññam iti yam ratanattaye	
hatantarāyo sabbattha hutvāhan tassa tejasā	4
Petehi ca katam kammam yam yam purimajātīsu	
petabhāvāvahan tam tam sattehi 5 phalabhedato	5
Pakāsayantī buddhānam desanā yā visesato	
samvegajananī kammaphalam paccakkhakārinī ⁶	6
Petavatthū ti ⁷ nāmena supariñnātavatthukā	
yam Khuddakanikāyasmim sangāyimsu mahesayo	7
Tassā sammāvalambitvā porāņatthakathānayam	
tattha tattha nidanani vibhavento visesato	8
Suvisuddham asankinnam nipunatthavinicchayam	
mahāvihāravāsīnaṃ samayaṃ avilomayaṃ	9
Yathā balam karissāmi atthasamvannam 10 subham	,
sakkaccam bhāsato tam me nisāmayatha sādhavo ti.	10

ovannam tam, S.

[°]karunikam, B. S₂. ° anuttaram, S₁. S₂. ° vandanam, S₁. 4 tehi tehi katam, B; S₂ omits ca. 5 tam (only once) tehi, S₁. S₂; tam sattehi, B. . 6 °kāranam, B; °kārinam, S₂. 7 °vatthum ti, B. 8 tassa, B. 9 kammāva.° S₁; samava.° B.

Tattha Petavatthū ti Setthiputtādikassa tassa tassa sattassa i petabhāvahetubhūtakammam tassa pana pakāsanavasena pavatto Khettupamā arahanto ti ādiko parivattidhammo idha 2 Petavatthū ti 3 adhippeto. Tayidam 4 Petavatthum kena bhasitam kattha bhasitam kada bhasitam kasmā bhāsitan ti vuccate. Idam hi Petavatthum duvidhena pavattam atthuppattivasena cas pucchāvissaijana-Tattha yam atthuppattivasena pavattam tam vasena ca. Bhagavatā tāva6 bhāsitam. Itaram Naradattherādīhi pucchitam tehi tehi⁷ petehi bhāsitam. Satthā pana yasmā Nāradattherādīhi tasmim pucchāvissajjane āropite tam tam atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Tasmā sabbapetavatthum Sattharā bhāsitam eva nāma jātam. Pavattitapavaradhammacakke⁸ hiSatthari tattha tattha Rājagahādīsu viharante vebhuyvena tāva tāva atthuppattivā pucchāvissajianavasena sattānam¹⁰ kammaphalapaccakkhakaranāya tam tam petavatthudesanam īr ārūlhan ti. Ayam tāv' ettha kena bhāsitan ti ādīnam padānam sādhāranato vissajjanā. Asādhāranato pana tassa tassa vatthussa atthavannanāyam eva āgamissati. Tam pan' etam Petavatthum Vinayapitakam Suttapitakam Abhidhammapitakan ti tīsu pitakesu Suttantapiţakapariyāpannam, Dīghanikāyo Majjhimanikāyo Samyuttanikāyo Anguttaranikāyo Khuddakanikāyo ti pañcasu nikāvesu Khuddakanikāyapariyāpannam, suttam geyyam veyyākaranam gāthā udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammam vedallan ti navasu sāsanangesu 12 gāthāsangaham.

Dvāsītim buddhato gaņhi 13 dvesahassāni bhikkhuto caturāsītisahassāni ye 'me dhammā pavattino ti

evam dhammabhandagarikena patiññatesu caturasītiya dhammakkhandhasahassesu katipayadhammakkhandhasahagaham. Bhanavarato catubhanavaramattam, vaggato Uragavaggo Ubbarīvaggo Cūlavaggo Mahavaggo ti catuvaggasangaham. Tesu pathamavagge dvadasa vatthūni, dutiva-

¹² nava angesu, B. ¹³ ganhim, S₂.

om. S₁. om. B. om. B. tass' idam, B. om. B. om. B. pavattavara., B. pom. S₂. om. S₂. om. S₃. om. S₄ tass' idam, B. pavattavara., B.

vagge terasa vatthūni, tatiyavagge dasa vatthūni, catutthavagge solasa vatthūnī ti vatthuto ekapaññāsavatthupatimanditam 1. Tattha 2 vaggesu Uragavaggo ādi, vatthūsu Khettupamapetavatthu adi, tassapi khettupama arahanto ti ayam gatha adi. Tam pan' etam 3 vatthum 4:

I. 1.

Bhagavā Rājagahe viharanto Veluvane Kalandakanivāne añnataram setthiputtapetam arabbha kathesi. Rajagahe kira aññataro addho mahaddhano mahabhogo pahūtavittūpakarano anekakotidhanasannicayo setthi ahosi. mahādhanasampannatāya Mahādhanasetthi tv' eva samaññā ahosi. Ath' assa eko 'va 5 putto ahosi piyo manapo. Tasmim viñnutam patte mātāpitaro evam cintesum 'amhākam puttassa divase divase sahassam sahassam paribbayam karontassa vassasatena pi ayam dhanasannicayo parikkhayam na6 gamissatī' ti. Imassa7 sippuggahanaparissamena akilantakāyacitto yathā sukham bhoge paribhunjātu' ti sippam na sikkhāpesum vayapattassa8 pana kularūpayobbanavilāsasampannam kāmābhimukham dhammasaññāvimukham kaññam ānesum9. So tāva saddhim abhiramanto dhamme cittamattam pi anuppādetvā samanabrāhmanagurujanesu anādaro 10 hutvā dhuttajanaparivuto rajjamāno pancakāmagune rato giddho mohena andho hutvā kālam vītināmetvā mātāpitūsu kālakatesu naţakagāyakādīnam 11 yathicchitam dento dhanam vināsetvā na cirass' eva pārijuñnappatto 12 hutvā iņam gahetvā jīvitam kappento puna iņam pi alabhitvā inayikehi¹³ codiyamāno tesam attano khettavatthugharādīni datvā kapālahattho bhikkham caritvā paribhuñjanto tasmim yeva nagare anāthasālāyam vasati.

Atha nam ekadivasam corā samāgatā evam āhamsu: 'Amho purisa kim tuyham iminā dujjīvitena? Taruno tvam

¹ S. adds ti.

i. ² tassa, B. ³ pana n' etam, S₁.

⁵ om. B. ⁶ nāgamissati, B. and omits ti.
sa, B. ⁸ vayapatte, B. ⁹ anesum, S₂. 4 om. B.

⁷ kim imassa, B.

¹⁰ agāravo, B.

¹¹ nața [at the margin nața-] kiyadīnam, S,; națakayinadīnam, S2; natakagāyanādīnam, B.

¹² parijumma.º, S₂. ¹³ inayādhikehi, B.

asi thāmajavabalasampanno. Kasmā hatthapādavikalo viya acchasi? Ehi amhehi saha corikaya paresam santakam gahetvā sukhena jīvitam kappehī' ti. So 'nāham corikam kātum iānāmī' ti āha. Corā 'mayam tam sikkhāpema kevalam tvam amhākam vacanam karohī' ti āhamsu. sādhū ti sampaticchitvā tehi saddhim agamāsi. Atha te corā tassa hatthe mahantam muggaram datvā sandhim chinditvā gharam pavisantā tam sandhimukhe thapetvā 1 'sace idha añño koci agacchati tam imina muggarena paharitvā ekappahāren' eva mārehī' ti vadimsu. So andhabālo hitāhitam ajānanto paresam āgamanam² eva olokento tattha atthasi. Cora pana gharam pavisitva 3 gayhupagam gahetvā gharamanussehi natamatta 'va ito c' ito ca palavimsu. Gharamanussā utthahitvā sīgham sīgham dhāvantā ito c' ito ca olokento tam purisam sandhidvāre thitam disvā 'ha re dutthacorā' ti gahetvā hatthapāde muggarādīhi uppothetva rañño dassesum 'ayam deva coro sandhimukhe gahito' ti. Rājā 'imassa sīsam chindāpehī' ti nagaraguttikam āṇāpesis. Sādhu devā ti nagaraguttiko tam gāhāpetvā pacchābāhum gālhabandhanam bandhāpetvā rattavannaviralamālāya6 bandhakantham itthakacunnamakkhitam sīsam vajjhapahatabheridesitamaggam rathikāva rathikam singhātakena singhātakam⁷ vicaritvā⁸ kasāhi tālavanto⁹ āghātanābhimukham neti. Avam imasmim nagare vilumpamānakacoro gahito ti kolāhalam ahosi.

Tena ca samayena tasmim nagare Sulasā nāma nagarasobhinī pāsāde thitā vātapānantarena olokentī tam tathā nīyamānam disvā pubbe tena kataparicayā 'ayam puriso imasmim yeva nagare mahatim sampattim anubhavitvā idāni evarūpam anattham anayavyasanam patto' ti tassa kāruññatam uppādetvā cattāro modake pānīyañ ca pesesi nagaraguttikassa ca ārocāpesi 10 'tāva ayyo āgametu yā-

³ B. adds saṇḍam gahetvā. ⁴ om. B.

5 ānāpesi, S. B.

¹ B. adds āhamsu. ² B. adds aggam, but omits eva.

oviramālāya, S₂; rattakanaviramālā, B.
 sīsam ghātakena sīsam ghātakam, S₂.

⁸ om. S₂. S₂. 9 tāļāpento, B. 10 ārocesi, S₁. S₂

vāyam puriso ime modake khāditvā pānīyam pivissatī' ti. Ath' etasmim antare ayasma Mahamoggallano dibbena cakkhunā olokento tassa vyasanappattim² disvā karunāva sañcoditamanaso 'avam puriso akatapuñño' katapapo tenāyam niraye nibbattissati, mayi pana gate modake4 pānīyañ ca datvā bhummadevesu uppajjissati, yan nūnāham imassa avassayo bhaveyyan' ti cintetva paniye modakesu ca 5 upanīyamānesu tassa purisassa purato pāturahosi. So theram disvā pasannamānaso 'kim me idān' eva imehi mārivamānassa modakehi khāditehi? idam pana paralokam gacchantassa pātheyyam bhavissatī' ti cintetvā modake? pānīyañ ca therassa dāpesi. Thero tassa pasādasamvaddhanattham 8 passam tass' eva tathārūpe thāne nisīditvā modake paribhunjitva paniyam9 pivitva utthayasana pakkami. So pana puriso coraghātakehi āghātanam netvā sīsacchedam patto. Anuttare puññakkhette Moggallanatthere " katena puñnena ulare 12 devaloke nibbattanaraho pi. Yasma 'Sulasam agamma maya ayam deyyadhammo laddho' ti Sulasāya gatena sinehena maranakāle cittam upakkilittham ahosi, tasmā hīnakāyam uppajjanto pabbatagahanasambhūte 13 sandacchāye mahati nigrodharukkhe rukkhadevatā hutvā nibbatti.

So kira sace pathamavaye kulavamsathapane¹⁴ ussukkam akarissa tasmim yeva 15 nagare setthīnam aggo abhavissa majjhimavaye majjhimo pacchimavaye pacchimo, sace pana pathamavaye pabbajito abhavissa arahā abhavissa majjhimavaye sakadāgāmī anāgāmī vā 16 abhavissa 17 pacchimavaye sotāpanno abhavissa, pāpamittasamsaggena pana itthidhutto surādhutto duccaritanirato anādariyako 18 hutvā anukkamena sabbasampattiyo parihāyitvā mahāvyasanam patto ti vadanti.

¹ tasmim, B. ² tassa tam pavattim, B. ³ °puññena, S₁. ⁴ B. adds ca. ⁵ om. B.

⁶ ānīyatassa, S₁; ānīyamānassa, S₂.
8 all MSS have tassa after pasāda.
9 pāniyañ ca, B.
10 pivetvā, B.
11 therena, S₁. S₂.
12 ulārena, S₁. S₂.

¹³ paññattagahana.°, S₁, S₂. ¹⁴ °vaṃsathapadaya, B. ¹⁵ om. S₁. S₂. ¹⁶ om. B. ¹⁷ bhavissa, B. ¹⁸ anādariko, B.

Atha so aparena samayena Sulasam uyyanagatam disva sanjātakāmarāgo andhakāram māpetvā tam attano bhavanam netvā sattāham tayā saddhim samvāsam 2 kappesi attānañ c' assā 3 ārocesi. Tassā 4 mātā tam apassantī rodamānā ito c' ito ca paribbhamati. Tam disvā mahājano 'ayyo Mahāmoggallano mahiddhiko mahanubhavo tassa gatim janeyya, tam upasankamitvā pucchevyāsī' ti āha. Sā sādhu avvo ti theram upasankamityā tam attham pucchi. Thero 'ito sattame divase Veluvanamahāvihāre Bhagavati dhammam desente parisaparivante passissasī' ti āha. Atha Sulasā tam devaputtam avoca 5: 'ayuttam6 mayham tava bhavane vassantiyā ajja sattamo divaso, mama mātā mam apassantī paridevasokasamāpannā bhavissati, sādhu mam deva tatth 'eva nehī' ti. So tam netvā Veluvane Bhagavati dhammam desente parisapariyante thapetvā adissamānarūpo atthāsi. Tato mahājano Sulasam disvā evam āha: 'amma Sulase tvam ettakam divasam kuhim gatā? tava mātā tam apassantī paridevasokasamāpannā ummādapattā viya jātā, ti. Sā tam pavattim mahājanassa ācikkhi mahājanena ca? 'katham so puriso tatha papapasuto akatakusalo devupapattim paţilabhatī' ti vutte Sulasā 'mayā dāpite modake pānīyañ ca ayyassa Mahāmoggallānattherassa datvā tena puñnena devupapattim paţilabhatī' ti āha. Tam sutvā mahājano acchariyabbhutacittajāto ahosi 'arahanto nāma anuttaram puññakkhettam lokassa, yesu appako pi kato kāro sattānam devūpapattim āvahatī' ti ulāram pītisomanassam pativedesi. Bhikkhū tam attham Bhagavato āro-Tato Bhagavā imissāva atthuppattivā imā gāthā abhāsi 10:

Khettūpamā arahanto dāyakā kassakūpamā bījūpamam deyyadhammam etto¹¹ nibbattate phalam. 1

 3 c' assa, S_1 . S_2 . 4 tasmā, S_2 .

¹ S₁. S₂ add tattha. ² samvāsanam, S₁.

⁵ ārocesi, S₂; āroci, S₁. ⁶ om. S₁, S₂. ⁷ pi, S₁. S₂. ⁸ katapāpam pasuto, B. ⁹ imissā, B.; imissāyam, S₁.

¹⁰ B. puts ima g. a. after bhaddakan ti.

¹¹ ogho, S1, S2; all Burmese MSS. have etto.

Etam i bījam kasīkhettam petānam dāyakassa ca tam petā paribhuñjanti dātā puññena vaḍḍhati. 2 Idh' eva kusalam katvā pete ca paṭipūjayam i saggañ ca kamati thānam kammam katvāna bhaddakan ti. 3

Tattha khettupamā ti khittam vuttam bījam tāyati mahapphalam bhavakaranena rakkhatī ti khettam. bījādīnam virūhanatthānam tam upamā ete santi khettūpamā kedārasadisā ti attho. Arahanto ti khīnāsavā. Te hi4 kilesānam samsāravattassas arānañ ca hatattā tato eva ārakattā paccayādīnam arahattā pāpakaraņe 'rahābhāvā ca arahanto ti vuccanti. Tattha yatha khettam hi tinadidosarahitam svābhisankhatam bījamhi vutte utusalilādipaccayantarūpetam kassakassa mahapphalam hoti, evam khīnāsavasantāno lobhādidosarahito svābhisankhato deyyadhammabīje vutte kālādipaccayantarasahito dāyakassa Tenāha Bhagavā: khettūpamā aramahapphalo hoti. hanto ti. Ukkatthanideso ayam. Tassa sekhādīnam pi khettassa vā patikkhepato dāyakā ti cīvarādīnam paccayānam dataro pariccajanaka. Tena sampariccagena attano santāne lobhādīnam pariccajanakā chedanakā tato vā attano santānassa sodhakā rakkhakā cā ti attho. Kassūpamā ti kassakasadisā. Yathā kassako sālikhettādīnam kassitvā yathā kālañ ca vattūdakadānanīharaņanidhānarakkhanādīhi appamajjanto uļāram vipulan ca sassaphalam paţilabhati, evam dāyako pi arahante sudeyyadhammapariccāgena pāricariyāya ca appamajjanto uļāram vipulañ ca dānaphalam patilabhati. Tena vuttam: dāyaka kassūpamā ti.

Bījūpamam deyyadhamman ti lingavipallāsena vuttam. Bījasadiso deyyadhammo ti attho. Annapānādikassa hi dasavidhassa dātabbavatthuno etam nāmam. Etto nibbattate phalan ti etasmā dāyakapaṭiggāhakadeyya-

ogha, S₁; ogham, S₂.
 opūjaya, M. D.; B.; opūjiya, C.
 gamati, M. C. D.; B.

⁴ S₁. S₂ omit the whole passage from kilesanam to uddissa after Pete ca patipūjayan ti pete (on p. 8 l. 4 from the bottom). ⁵ ovattassa or ocakkassa.

dhammapariccagato danaphalam nibbattati c'eva uppajiati ca ciratarapabandhavasena pavattati cā ti attho. vasmā pariccāgacetanābhisankhatassa annapānādivatthuno bhāvo na itarassa, tasmā bījūpamam deyyadhamman ti deyyadhammagahanam katam. Tena devyadhammāpadesena devyadhammavatthuvisayayapariccagato nāvaveva bhāvo datthabbo. Sā hi patisandhi-ādippabhedassa tassa nissayārammaņapabhedassa ca phalassa nipphādikā deyyadhammo ti.

Etam bījam kasīkhettan ti yathā vuttam bījam yathā vuttañ ca khettam tassa bijassa tasmim khette vapanapavogasankhātā kasī cā ti attho. Etamtavam kesam icchitabban ti aha: petanam dayakassa ca ti. Yadi dayako pete uddissa dānam deti petānañ ca dāyakassa ca, atha na pete uddissa dānam deti dāyakass' eva etam bījam esā kasī etam khettam upakārāya hotī ti adhippayo. Idāni tam upakāram dassetum: petā paribhunjanti dātā punnena vaddhatī ti vuttam. Tattha tam petā paribhunjantī ti dāvakena pete uddissa dāne dinne yathā vuttam khettakasībījasampattivā anumodanāva ca yam petānam upakappati tam dānaphalam petā paribhunjanti. Dātā puññena vaddhatī ti dātā pana attano dānamayapuñnanimittam devamanusse subhogasampatti-ādinā puñnaphalena abhivaddhati.

Puñnaphalam pi hi Kusalanam bhikkhave dhammanam samādānahetu javam idam puñnam pavaddhatī ti ādi puññan ti vuccati.

Idh' eva kusalam katvā ti anavajjasukhavipākatthena kusalam petānam uddissa vasena dānamayam puññam upacinitvā idh' eva imasmim yeva attabhāve. Pete ca patipūjayan ti pete uddissa dānena sampādetvā anubhūvamānadukkhato pete mocetvā (te hi3 uddissa dīyamānam dānam) tesam pūjā nāma hoti. Tenāha: amhākañ ca katā pūjā 4 petānam pūjā ca katā ulārā ti ca pete cā ti 5 ca

tena, S₁. S₂. 2

pete hi, S₁. S₂.

petā ti ca, S₁. S₂. ² sammānetvā, S₁. S₂. 4 B. S. add ti.

Saddena pivo ca i hoti manāpo abhigamanīvo ca hoti vissāsanīyo bhāvanīyo ca hoti garukātabbo pasamso ca hoti kittanīyo viñnunan ti evam ādike ditthadhammike dānānisamse sanganhāti.

Saggañ ca kamati thanam kammam katvana² bhaddakan ti bhaddakam 3 kalyanam 4 kusalam kammam katvā dibbehi āyu-ādīhi dasahi thānehi sutthu-aggattā saggan ti 5 laddhanāmam katapuññānibbattanatthānam devalokam kamati⁶ uppajianavasena uppajiati⁷. Ettha ca kusalam katvā ti8 vatvā8 puna kammam katvāna bhaddakan ti vacanam devyadhammam pariccago viva pattidanavasena danadhammapariccago 9 pi danamayakusalakammam eva ti dassanatthan ti datthabbam.

Keci pan' ettha petā ti arahanto adhippetā ti vadanti. Tam tesam matimattam 10. Petā ti khīnāsavānam āgatatthānass' eva abhāvato bījādibhāvassa ca dāyakassa " viya tesam ayujjamānattā petayonikānam yujjamānattā 12 ca.

Desanāpariyosāne devaputtam Sulasañ ca ādim katvā caturāsītivā pānasahassānam 13 dhammābhisamayo ahosi 14.

Paramatthadīpaniyā 15 Petavatthusamvannanāya 15 Khettūpamā Petavatthuvannanā nitthita.

I, 2.

Kāyo te sabbasovanno ti. 16 Idam Satthari Rājagaham upanissāya Veluvane Kalandakanivāpe viharante aññataram sūkaramukhapetam 17 ārabbha vuttam. kira Kassapassa bhagavato sāsane eko bhikkhu kāyena

¹ om. B. ² katvā, S₂. ³ om. B. ⁴ kalyāṇassa, S₁, S₂. ⁵ sattan ti, S₂. ⁶ gam 6 gamati, B.

⁹ S. omits dana before dhamma...

¹⁰ None of the three MSS. has this reading, but S₁. B. have patimaggam, whereas S2 has nicam or nimam.

¹¹ padāyakassa l. ca dāy.°, S₁. S₂.
12 yajamānattā, S₁. S₂.
13 °sahassāni, B.

¹⁴ B. adds ti. 15 om. B. 16 om. S. B.

¹⁷ sukārapetam, B.

saññato ahosi, vācāva asaññato bhikkhū akkosati paribhāsati. So kālam katvā nirave nibbatto. Ekam buddhantaram tattha pacityā tato cavityā imasmim buddhuppāde Rājagahasamīpe Gijjhakūţe pabbatapāde tass' eva kammassa vipākavasena khuppipāsāhi guņūpeto hutvā nibbatti. Tassa kāvo suvannavanno ahosi3, mukham sūkaramukhasadisam. Ath' āvasmā Nārado Gijjhakūtapabbatet vasanto pāto 'va sarīrapaţijagganam katvā pattacīvaram 5 c' ādāya 5 Rājagaham pindacāratvāva6 gacchanto7 antarāmagge tam petam disvā tena katakammam pucchanto gātham āha8:

Kāvo te sabbasovanno sabbā obhāsate disā mukhan te sūkarass' eva, kim kammam akarī pure ti. 1

Tattha kāyo te sabbasovanno ti tava kāyo deho sabbo suvannavanno uggattakanakasannibho.10 obhāsate disā ti tassa pabhāya sabbā pi disā samantato pabhāseti 11 vijjoteti. 12 Obhāsate ti vā antogadhahetu attham idam padan ti te kayo sabbasovanno sabba disa obhāseti vijjotetī ti attho datthabbo. Mukhan te sūkarass' evā ti mukham pana te sūkarassa viya sūkaramukhasadisam tava 13 mukhan ti attho. Kim kammam akarī¹⁴ pure ti tvam¹⁵ pubbe¹⁵ atītajātiyam kīdisam¹⁶ kammam akāsī ti pucchati. Evam so¹⁷ therena pana 18 peto katakammam puttho gāthāya vissajjento 19:

Kāyena sañnato āsim vācāyāsim asañnato tena me tādiso vanno vathā passasi Nāradā ti

2

Tattha kāyena saññato āsin ti kāyikena saññamena saññato kāyañ cārikena 20 samvarena samvuto ahosim 21.

²gūnopeto, S₁. S₂; bhūtopeto, B. ¹ pathitvā, S₁. S₂. 3 hoti, B. 4 B. omits pabbate. 5 om. B.

⁶ pindattāya, B. 7 āgacchanto, B.

⁸ B. puts gatham aha after pure ti.

⁹ akarā, M. C. D.; B. 10 uttatta.º, B. 11 obhāsati, B. 12 vijjotati, B. 13 vi ¹³ vā l. tava, B. т obhāsati. В.

¹⁵ om. B. 16 kim disam, B. 14 akarā, B.

¹⁷ om. B., but puts it after therena. ¹⁸ om. B. ¹⁹ vissajjanto, S₁; B. has eva before vis...

²⁰ S. adds 'va. 21 ahosi, S2.

Vācāyāsim asaññato ti vācasikena asamvarena samannāgato ahosim. Tenā ti tena ubhayena saññamena ca. Me ti mayham. Tādiso vaṇṇo ti etādiso yathā tvam Nārada paccakkhato passasi, evarūpo kāyena manussasaṇṭhāno suvaṇṇavaṇṇo mukhena sūkarasadiso āsin ti yojanā, vaṇṇasaddo hi idha chavisaṇṭhāne 'va daṭṭhabbo. Evam peto therena pucchito tam attham vissajjetvā tam eva kāraṇam katvā therassa ovādam dento gātham āha 5:

Tan tāham⁶ Nārada brūmi sāmam diṭṭham idan tayā mākāsi mukhasā pāpam mā kho sūkaramukho ahū ti. 3

Tattha, tan ti tasmā. Tāhan ti te aham. Nāradā ti theram ālapati. Brūmī ti kathemi. Sāman ti sayam eva. Idan ti attano sarīram sandhāya vadati. Ayam h' ettha attho yasmā bhante Nārada idam, mama sarīram galato paṭṭhāya heṭṭhā manussasaṇṭhānam upari sūkarasaṇṭhānam tayā paccakkhato tāva, diṭṭho to tasmā te aham ovādavasena vadāmi. Kim idan, ti petī āha: mākāsi mukhasā pāpam mā kho sūkaramukho ahū ti.

Tattha mā ti patisedhenipāto. Mukhasā ti mukhena. Kho ti¹⁴ avadhāranam. Vācāya pāpakammam ¹⁵ mā akāsi mā karohi mā kho sūkaramukho ahū ti. Aham viya sūkaramukho ahosi yeva ¹⁶, sace ¹⁷ pana tvam mukharo hutvā vācāya pāpam kareyyāsi ekamsena sūkaramukho bhaveyyāsi, tasmā mākāsi mukhasā pāpan ti phalapatisedhanamukhena pi hetum eva patisedheti ¹⁸.

Ath' āyasmā Nārado Rājagahe pindāya caritvā pacchābhattam pindapātapatikkanto catuparisamajjhe nisinnassa Satthuno tam attham ārocesi 19. Satthā 'Nārada pubbe 'va

19 S, here adds: so vihāram pavisitvā cintesi.

¹ B. reads here vācāya asaññato vācasikena sampannāgato (sic) ahosim. ² ediso, B. ³ pucchitam attham, B.

⁴ oyadanto, B. ⁵ B. puts these two words after ahū ti. ⁶ tan tāham, M.C.D.; B. S₂; tan tāha, S₁. ⁷ S₁ has here a gap which does not end until after paccakkhato. ⁸ imam, B.

⁹ ca l. tāva, S₂. B. 10 ditham, B. 11 S₂ adds ti. 12 om. B. 13 ahūsi evā ti, S₁. S₂; S₂ adds -la- after mākāsi. 14 S. adds ca. 15 patiņakammam, S₂. 16 viva mukho

¹⁴ S₂ adds ca. 15 patipakammam, S₁. 16 viya mukho mahosi yeva, B. 17 sac' eva, B. 18 patisedhati, S₁. S₂.

mayā so satto dittho' ti vatvā anekā kāravo kāram vacīduccaritasannissitam ādīnavam vacīsucaritapatisamvuttam 1 ānisamsam pakāsento dhammam desesi. Sā desanā sampattaparisāya sātthikā ahosi2.

Sūkarapetavatthuvannanā.

I. 3.

Dibbam subham dhāresi vannadhātun ti. Idam Satthari Veluvane viharante Kalandakanivāpe aññataram pūtimukhapetam ārabbha vuttam. Atīte kira Kassapassa bhagavato kāle dve kulaputtā tassa sāsane pabbajitvā sīlācārasampannā sallekhavuttino añnatarasmim gāmakāvāse³ samaggavāsam vasanti. Atha añnataro pāpajjhāsayo pesuññāhi rato bhikkhu tesam vasanatthānam upagacchi. Therā tena saddhim patisanthāram katvā vasanatthānam datvā dutivadivase tam gahetvā gāmam piņdāya pavisimsu. Manussā tam disvā tesu theresu ativiyas paramanipaccākāram katvā yāgubhattādīhi paţimānesum. So vihāram pavisitvā cintesi 'sundaro 'yam' gocaragāmo manussā ca saddhāsampannā⁷ paṇītam piṇḍapātam denti ayañ ca⁸ vihāro chāyūdakasampanno sakkā idh' eva sukhena vasitum, imesu pana bhikkhūsu idh' eva vasantesu mayhamo phāsu vihāro na bhavissati, antevāsikavāso viya 10 bhavissati, hand' aham ime añnamañnam bhinditva yatha na puna idha 11 vasissanti tatha karissamī' ti. Ath' ekadivasam mahāthere dinnam pi ovādam datvā attano vasanatthānam pavitthe pesuniko bhikkhu thokam kālam vītināmetvā mahātheram upasankamitvā therena 'kim āvuso vikāle āgato 'sī' ti 12 vutte 'āma bhante kiñci vattabbam atthī' ti vatvā 'kathehi avuso' ti therena anuññato aha: 'eso bhante tum-

² B. adds ti, also has jātā after ¹ B. adds ca. sātthikā.

sātthikā. 3 gāme, B. 4 °sandhāram, B. 5 S₁. B., ativiya twice. 6 'va tāham l. 'yam, B. 7 satthāsampanno, S₁. S₂; sandhāvasannā, B.

B. omits ayañ ca, but puts ca after viharo.
 maya, S₂.
 viyā ti, B. and om. bhavissati.

¹¹ vathā pana idha na, B. ¹² B. *adds* ca.

hākam sahāvakathero z sammukhā mitto z viva attānam dassetvā param mukhā sapatto viya upavadatī' ti. 'Kim kathetī' ti pucchito 'sunātha bhante, eso mahāthero satho 3 māyāvī kuhako micchājīvena jīvitam kappetī ti tumhākam agunam katheti's ti aha. 'Ma avuso evam bhani, na so bhikkhu evam mam upavadissati, gihīkālato patthāya mama 5 sabhāvam 6 jānāti, pesalakalvānasīlo' ti. bhante tumhe attano visuddhicittattaya evam cintetha, tam tumhākam veva anucchavikam, mayham pana tena saddhim veram natthi. Kasmā aham tena avuttam vuttan ti vadāmi? hotu kālantarena sayam eva jānissathā' ti āha. Thero pi puthujjanabhāvavasena dvelhakacitto 'evam pi sivā' ti sāsankahadavo hutvā thokam sithilavissāso ahosi. So bālo pathamam mahātheram bhinditvā itaram pi theram vuttanayena⁸ paribhindi. Atha te ubho pi⁹ therā dutiyadivase aññamaññam anālapitvā pattacīvaram ādāya gāme pindāya caritvā o pindapātam ādāya attano vasanatthāne yeva paribhuñjitvā sāmīcimattam pi akatvā tam divasam tatth' eva vasitvā vibhātāya ca rattiyā añnamannam anārocetvā' va yathā phāsukatthānam āgamamsu. Pesunikam pana bhikkhum paripunnamanoratham gamam" pindava pavittham manussā disvā āhamsu: 'bhante therā kuhim gatā' ti. So āha: 'sabbarattim añnamañnam kalaham katvā mayā mā 12 kalaham karotha samaggā hotha, kalaho nāma anatthāvaho hoti āvatim dukkhuppādako akusalasamvattaniko. purimakā pi kalahena mahatā hitā parihatthā ti ādīni vuccamānā pi mama vacanam anādayitvā pakkamantī' ti. Tato manussä 'therä täva gacchantu, tumhe pana amhäkam anukampāya idh' eva anukkanthitā 13 vasathā' ti yācimsu. So sādhū ti patisunitvā tatth' eva 14 vasanto katipāhena cintesi 'mayā sīlavanto kalvānadhammā bhikkhū āvāsalobhena paribhinnā, bahum vata mavā pāpakammam pasu-

² S₁ omits mitto . . . mukhā. ¹ sahāyathero, B.

³ S₁. S₂ read sadho; B. has satho. ⁴ kathesi, B.

⁵ mamam, S₂. 6 sabhāyam, S₁. 7 odosena l. ovasena, B. 8 onayen' eva, B. 9 S₁ adds te. 10 vicaritvā, B. 11 gāmāya, S₂. 12 B. puts mā before karotha.

¹³ othitva, B. ¹⁴ B. omits eva.

tan' ti balavavippatisārābhibhūto sokavegena gilāno hutvā na ciren' eva kālam katvā Avīcimhi nibbatti.

Itare dve sahāyakatherā i janapadacārikam carantā aññatarasmim āvāse samāgantvā aññamaññam sammoditvā tena bhikkhunā vuttam bhedavacanam aññamaññassa ārocetvā tassa abhūtabhāvam ñatvā samaggā hutvā anukkamena tam eva āvāsam paccāgamimsu. Manussā dve there disvā hatthatutthā sañjātasomanassā hutvā catūhi paccayehi upatthahimsu. Therā tatth' eva vasantā sappāyaāhāralābhena samāhitacittavipassanam vaddhetvā na ciren' eva arahattam pāpuņimsu.

Pesuniko bhikkhu ekam buddhantaram niraye pacitvā imasmim buddhuppāde Rājagahassa avidūre pūtimukhapeto hutvā nibbatti. Tassa kāyo suvannavanno ahosi, mukhato pana 5 puļavakā nikkhamitvā ito c' ito ca mukham khādanti. Tathārūpam pi 6 okāsam pharitvā duggandham vāyati. Ath' āyasmā Nārado Gijjhakūṭapabbatā orohanto tam disvā 7:

Dibbam subham dhāresi vaṇṇadhātum, vehāyasan tiṭṭhasi antalikkhe mukhañ ca te kimiyo⁸ pūtigandham khādanti, kim

kammam akāsi pubbe ti

imāya gāthāya katakammam pucchi.

Tattha dibban ti divibhāvam? devattabhāvapariyāpannam, idha pana dibbam viyā ti dibbam. Subhan ti sobhanam sundarabhāvam vā. Vaṇnadhātun ti chavivaṇṇam ro. Dhāresī ti vahasi. Vehāyasan ri titthasi antalikkhe ti vehāyasasañnite ra antalikkhe titthasi. Keci pana vihāyasan ro titthasi antalikkhe ti pātham vatvā vihāyasam ro antalikkhe titthasī ti vacanasesena

¹ sahāyatherā, B. ² saññoyasomanassā, S₁.

³ B. adds ca. 4 B. omits eva. 5 om. B. 6 tass' addharam pi, S₁. S₂. 7 B. adds pucchanto āha.

⁸ kimayo, S₁. S₂. 9 dibbabhavam, B.

om. S_1 , which also shows some inversion in the order of the commenting words.

¹² vehāyasañnite, S2; vehāsayasannite, S1.

¹³ vehāyasan, S₁. S₂.

attham vadanti. Pütigandhan ti kunapagandham duggandhan ti attho. Kim kammam akasi pubbe ti paramaduggandham te mukham kimiyo: khādanti kāyo ca suvannavanno, kīdisam² nāma kammam evarūpassa attabhāvassa kāranabhūtam pubbe tvam akāsī ti pucchi. Therena so peto attana katakammam puttho tam attham vissaijento 3 gātham āha 4:

Samaņo aham pāpo dukkhavāco tapassīrūpo mukhasā asaññato

laddhā6 ca me tapasā vannadhātum mukhañ ca me pesuniyena 7 pūtī ti. 2

Tattha samano aham papo ti aham lamako samano pāpabhikkhu ahosi8. Dukkhavāco9 ti dukkhavacano10 pare atikkamitvā langhitvā 11 vattā 12 paresam guņam paridhamsakavacano 13 ti attho. Atidukkhavāco ti vā pātho ativiya pharusavacano musāvādāpesuññādivacīduccaritanirato 4. Tapassīrūpo ti samaņapatirūpako. Mukhasā ti mukhena. Laddhā 15 ti patiladdhā 16, ca-kāro sampindanattho. Me ti mayā. Tapasā ti brahmacariyena17. Pesunivenā ti¹⁸ pisunā vācāva. Pūtī ti pūtigandham.

Evam so peto attano katakammam ācikkhitvā idāni therassa ovādam dento osānagātham 19 āha:

Tayidam tayā 20 Nārada sāmam dittham, anukampakā ye kusalā vadeyyum mā pesunam mā ca21 musā22 abhani, yakkho tuvam hohisi kāmakāmī ti 23.

¹ kimayo, S₁. ² kim disam, B. ³ visajjanto, B.

4 B. puts gātham āha after pūtī ti. 5 duthavāco, M. D.; B. reads 'tiduthavāco.

6 laļā, D.; B.; M. has lālā. 7 pesukiyena, C. 8 B adds ti. 9 atiduthavāco, B. 10 atidu 10 atidutha.º. B.

11 langhetvā, B. ¹² vattāro, B.

13 paridhamkavacano, S1. S2; paridham sanamano, B.

¹⁴ °pesuññāvacī.°, S₂. ¹⁵ laļā, B. ¹⁶ putilalā, B. ¹⁷ brahmayena, S₂; S₁ adds ti. ¹⁸ S₁ omits pesuniyenā ti. ¹⁹ om. B. ²⁰ om. D. ²¹ pa, S₂. ²² musā pisunā, S₁. S₂. ²³ B. adds ovādagātham āha.

Tattha tayidan ti tam idam mama rūpam. Anukampakā ye kusalā vadeyyun ti ye anukampanasīlā kārunikā parahitapatipattiyam kusalā nipuņā buddhādayo yam vadeyyum tad² eva vadāmī ti adhippāyo. Idāni tam ovādam dassento 'mā pesunam mā ca musā abhaņi yakkho tuvam hohisi kāmakāmī' ti āha². Tass' attho: pesunam vacanam³ musā ca mā⁴ abhaņi mā kathesi, yadi⁵ tvam musāvādam pisunavācañ ca⁶ pahāya vācāya saññato bhaveyyāsi, yakkho vā² devo vā² devaññataro vā tvam bhavissasi, kāmam kāmī kaññam³ uļāram dibbasampattim paṭilabhitvā tatthagamanasīlo yathā sukham indriyānam paricaraṇena o abhirammanasīlo ti.

Tam sutvā thero tato Rājagaham gantvā 11 piņdāya caritvā pacchābhattam piņdapātapatikkanto Satthuno 12 tam attham ārocesi. Satthā tam atthuppattim katvā dhammam desesi. Sā desanā sampattaparisāya sātthikā ahosi 13.

Pūtimukhapetavatthuvaņņanā.

I, 4.

Yam kiñcārammaņam katvā ti. Idam Satthā Sāvatthiyam¹¹Jetavane viharanto Anāthapiņdikassa gahapatino dānam ārabbha kathesi. Anāthapiņdikassa kira gahapatino dhītudhītāya dārikāya dhātī katapiṭṭham ¹⁴ dhītalikam adāsi. Imam gahetvā¹⁵ kīļassū ti¹⁶ sā tattha dhītu saññam uppādesi. Ath' assā¹⁷ ekadivasam tam gahetvā kīļantiyā pamādena patitvā bhijji. Tato dārikā mama dhītā matā ti parodi¹⁸. Tam rodantim ¹⁹ koci pi gehajano saññāpetum nāsakkhi.

Tasmiñ ca samaye Satthā Anāthapindikassa gahapatino gehe paññatte āsane nisinno hoti. Mahāsetthi ca 20 Bhaga-

e,

¹ tam (om. eva), B. ² om. S_1 . S_2 .

³ pisunam pisunavacanam, B. ⁴ om. B. ⁵ B. adds hi. ⁶ om. B. ⁷ om. S₁. ⁸ om. B. ⁹ kāmitabbam, B.

⁶ om. B. 7 om. S_1 . 8 om. B. 9 kāmitabbam, B 10 paţi-(paţi- S_2)caraṇena, S_1 . 11 om. B.

¹² sattharam, B. ¹³ B. adds ti.

¹⁴ B. omits kata before pitha.

¹⁵ S₁. S₂ have asante dhītā before imam.

¹⁶ kilasū ti, B.; kīlissatu, S₂; kilissatu, S₁. 17 assa, S₁.

¹⁸ parodanti (m), B. ¹⁹ amaranti (m), B. ²⁰ om. B.

vato samīpe nisinno hoti. Dhātī tam dārikam gahetvā setthissa santikam agamāsi. Setthi tam disvā 'kim nissāva dārikā rodatī' ti āha. Dhātī tam pavattim setthissa ārocesi. Setthi tam dārikam anke nisīdāpetvā 'tava dhītudānam dassāmī' ti saññāpetvā Satthuno arocesi: 'bhante mama nattudhītaram² piņdadhītalikam³ uddissa dānam dātukāmo tam me pancahi bhikkhusatehi saddhim svātanāya adhivāsethā' ti. Adhivāsesi Bhagavā tuņhībhāvena. Atha Bhagavā dutivadivase pañcahi bhikkhusatehi saddhim setthissa gharam gantvā bhattakiccam katvā anumodanam karonto imā gāthā abhāsi4:

Yam kincarammanam katva dajja danam amacchari pubbe pete ca ārabbha atha vā vatthudevatā 1 Cattaro ca mahārāje lokapāle yasassine Kuveram Dhataratthan ca Virupakkham Virulhakam, te c' eva⁵ pūjitā honti dāyakā ca anipphalā. 2 Na hi runnam 'va6 soko vā yā c'aññā paridevanā na tam petassa 7 atthava evam titthanti ñatayo 8. 3 Ayañ ca kho dakkhinā dinnā sanghamhi suppatitthitā dīgharattam hitāy' assa thānaso upakappatī ti.

Tattha yam kincarammanam katva ti mangaladīsu, añnataram yam kinci arabbha uddissa. Dajja ti dadeyya. Amaccharī ti attano sampattiyā parehi sādhāraņā bhāvāsahanalakkhanassa maccherassa abhāvato amaccharī pariccāgasīlo macchariyalobhādi cittamalam dūrato katvā dānam dadeyyā ti adhippayo. Pubbe pete ca ārabbhā ti pubbe keci pitaro vā uddissa. Vatthudevatā ti gharavatthu-ādīsu adhivatthā devatā ārabbhā ti yojanā. Atha vā ti iminā aññe pi devamanussādi ye keci ārabbha dānamo dadeyyā ti dasseti, tattha devesu tāva ekacce pākaţe deve dassento cattaro caº maharaje ti vatva puna te

3 B. omit's pinda before dhīt...

¹ satthū (satthu, S2), S1. ² netta. B.

⁴ B. puts the last three words after the stanzas.
5 tam eva, S₁. S₂. 6 vā, M.; B. 7 petānam, C.
8 ñātiyo, S₁. S₂; ñātakā, M. C. D.; B. 9 om. B.

nāmam z gaņhanto Kuveran ti ādim āha. Tattha Kuveran ti Vessavaņam Dhataratthan ti ādīni sesānam tiņņam lokapālānam nāmāni. Te c' eva z pūjitā hontī ti te ca mahārājāno pubbe petavatthudevatādayo za uddissa kiriyāya patimānitā honti. Dāyakā ca anipphalā ti ye dānam denti te dāyakā ca paresam uddissa na mattena nipphalā attano dānaphalassa bhāgino eva honti. Idāni ye attano ñātīnam maraņena rodanti socanti paridevanti, tesam tam niratthakam attaparitāpanam attam evā ti dassetum Na hi ruņņam 'vā ti gātham āha.

Tattha ruṇṇan ti ruditam assumocanam, na hi kātabban ti vacanaseso. Soko ti socanam cittasantāpo antonijjhānan⁷ ti attho. Yā c' aññā paridevanā ti yā ca ruṇṇasokato aññā paridevanā kaham ekaputtako ti ādi vācāvippalāpo so pi na kātabbo ti attho⁸. Sabbattha vāsaddo vikappattho. Na tam petassa atthāya ti yasmā ruṇṇam vā soko vā paridevanā vā ti sabbam pi tam petassa kālakatassa atthāya upakārāya na hoti, tasmā na hi tam kātabbam, tathāpi evam titthanti ñātayo avindasuno ti adhippāyo. Evam ruṇṇādīnam niratthabhāvam dassetvā idāni yā pubbe petādike ārabbha dāyakena saṅghassa dakkhiṇā dinnā tassa⁹ sātthabhāvam dassento Ayañ ca kho dakkhiṇā ¹⁰ ti gātham āha.

Tattha ayan ti dāyakena tam dinnam ¹¹ dānam paccakkhato dassento vadati ¹². Ca ¹³-saddo vyatireko ¹⁴. Tena yathā ruṇṇādi petassa na kassaci ¹⁵ atthāya hoti, na evam ayam ¹⁶ pana dakkhiṇā dīgharattam hitāy'assa hotī ti vakkhamānam eva visesam joteti. Kho ti avadhāraṇe. Dakkhiṇā ti dānam. Saṅghamhi suppatiṭṭhā ti anuttare

3 °devatāyo, B. 4 B. has na also after mattena. 5 rudanti, B. 6 om. S_x; whereas B. has socenti, but

Digitized by Google

¹ te nāmato, B. ² om. S₁, and S₂ also ce.

after parid... 7 atthonijjh., S₂. 8 S₁ adds ti.
9 tassā, B. 10 S₁. S₂ add dīgharattam hitāyassā; S₂

puts -la- before dīghar.o. ¹¹ dādinnam, S₁. S₂. ¹² vadanti, S₁. S₂. ¹³ pa, S₁. S₂. ¹⁴ byatirekatto, B. ¹⁵ kiñci, B. ¹⁶ evam mayā mayam, S₁; evam mayam aya, S₂; evam ayam ayam, B.

puñnakkhette sanghe suțțhu patițțhita. Digharattam hitāv' assā ti assa petassa cirakālam hitāva atthāva. Thanaso tam' upakappatī ti khaņ' añne 'va nippajjati na kālantare ti attho. Ayam hitātthadhammatā: yam pete uddissa dāne dinne petā ce anumodanti tāva devassa phalena petā bhunjantī2 ti.

Evam Bhagavā dhammam desetvā mahājanam pete uddissa dānāhi ratamānasam katvā utthāyāsanā pakkāmi. Punadivase setthibharivā avasesā ca ñātakā setthim anuvattanti. Evam te māsamattam mahādānam pavatte-Atha rājā Pasenadi Kosalo Bhagavantam upasankamitvā 'kasmā bhante bhikkhū māsamattam mama gharam nāgamimsū5' ti pucchi. Satthārā tasmim kārane kathite rājā pi seţţhim anuvattanto buddhapamukhassa bhikkhusanghassa mahādānam pavattesi. Tam disvā nāgarā rājānam6 anuvattantā māsamattam mahādanam pavattesum. Evam māsadvavam pitthadhītalikamūlakam mahādānam pavattenti?.

Piţţhadhītalikapetavatthuvannanā.

I. 5.

Tiro kuddesu titthantī ti. Idam Şatthā Rajagahe viharanto sambahule pete ārabbha kathesi. Tatrāvam vitthārakathā. Ito dvā8 navutikappe Kāsipurī nāma nagaram ahosi. Tattha Javaseno nāma rājā rattham8 kāresi8, tassa Sīrimā nāma devī. Tassā kucchivam Phusso nāma Bodhisatto nibbattetvā anupubbena sammāsambodhim abhisambhujjhi. Jayaseno rājā 'mama putto mahābhinikkhamanam nikkhamitvā buddho jāto, mayham eva buddho8 mayham8 dhammo mayham 9 sangho' ti mamāyitam 10 uppādetvā sabbakālam sayam eva upatthahati, na añnesam okāsam it deti. Bhagavato kanitthabhātaro vemātikā tayo bhātaro cintesum:

¹ om. B. ² paribhunjanti, B. ³ B. adds atha.

⁴ om. S₁. B. 5 nāgamissati pucchi, S₁. S₂. 6 tam l. rājānam, B.; S₁. S₂ have nāgarājānam.
7 pavattati, B.; all MSS. add ti. 8 om. S₁. S₂.
9 S₂. S₂ add eva. 10 mamattam, B. 11 S₂ adds na.

buddhā nāma sabbalokahitāyar uppajjanti, na ekass' evātthāya², amhākañ ca pitā añnesam okāsam na deti, katham nu kho mayam labheyyāma Bhagavantam upatthātum sanghañ ca' ti. Tesam etad ahosi: 'handa mayam kiñci upāyam karomā' ti. Te paccantam kupitam viya kārāpesum. Tato rājā 'paccanto kupito' ti sutvā tayo pi putte paccantam vūpasametum pesesi. Te gantvā vūpasametvā āgatā rājā tuttho varam adāsi 'vam icchatha tam ganhathā' ti. 'mayam Bhagayantam uppatthātum icchāmā' ti āhamsu. Rājā etam thapetvā 'aññam ganhathā' ti āha. Te 'mayam aññena anatthikā' ti āhamsu. 'Tena hi paricchedam katvā ganhathā' ti. Te satta vassāni yācimsu. Rājā nādāsi3. Evañ cha pañca cattāri tīņi dve ekam, sattamāsam cha pañca cattaro ti vatva yava temasam yacimsu. Tada raja ganhathā ti adāsi. Te Bhagavantam upasankamitvā āhamsu: icchāma mayam bhante Bhagayantam temāsam upatthātum. adhivāsetu no bhante Bhagavā imam temāsam vassavāsan' Adhivāsesi Bhagavā tunhībhāvena. Te tavo attano janapade nivuttakapurisassa likhāpannam pesesum 'imam temāsam amhehi Bhagavā upatthātabbo, vihāram ādikatvā sabbam Bhagavato upatthānasambhāram sampādehī' ti. So sabbam sampādetvā patipesesi. Te kāsāvavatthanivatthā hutvā addhatevyehi purisasahassehi vevvāvaccakarehi Bhagavantam bhikkhusanghan ca sakkaccam upatthahamana janapadam netvā vihāram nīyādetvā vassam vasāpesum. Tesam bhandāgāriko ekos gahapatiputto sapajāpatiko saddho ahosi pasanno. So buddhapamukhassa bhikkhusanghassa⁶ sakkaccam⁷ dānavatthum adāsi. Janapade niyuttakapuriso tam gahetvā janapadehi ekādasamattehi purisasahassehi saddhim sakkaccam eva dānavatthum8 pesesi. Tattha keci janā ca patihatacittā ahesum. Te dānassa antarāyam katvā deyyadhammam attanā, khādimsu bhattasālan ca agginā dahimsu. Saparivārā te hi 10 rājaputtā Bhagavato sakkāram

¹ °hitattāyo, B.
³ na adāsi, B. ² eva atthāya, B.; ev' atthāya, S₁. S₂.

^{4 °}sambhāre, B.

⁶ B. omits bhikkhu before sanghassa.

⁸ dānam, B. ⁷ B. puts sakkaceam after dāna...

⁹ B. adds 'va. 10 pavāritā, B., and om. tehi.

katvā Bhagavantam purakkhatvā pitu santikam eva āga-Tattha gantvā Bhagavā 2 parinibbāyi rājaputtā 3 ca janapade niyuttakapuriso ca bhandagariko ca anupubbena kālam katvā saddhim parisāya sagge uppajjimsu, patihatacittā janā niravesu uppajimsus. Evam tesam ubhavesam pis janānam saggato saggam nirayato nirayam uppajjantānam dvānavutikappā vītivattā. Atha imasmim bhaddakappe Kassapassa bhagavato kāle te⁵ paţihatacittā janā petesu uppannā. Tadā manussā attano ñātakānam petānam atthava danam datva uddissanti: 'idam no natīnam hotū' ti. Te sampattim labhanti. Atha ime pi petanam disvā Kassapasammāsambuddham upasankamitvā chimsu: 'kin nu kho bhante mayam' evarupam sampattim labheyyāmā' ti. Bhagavā āha: 'idāni na labhetha, anāgate pana Gotamo nāma sammāsambuddho bhavissati, tassa7 Bhagavato kāle Bimbisāro nāma rājā bhavissati, so tumhākam ito dvānavutikappe ñātiko⁸ ahosi. So 5 buddhassa dānam datvā tumhākam uddissati, tadā labhissathā' ti. Evam vutte kira tesam petānam, vacanam sve labhissathā ti vuttam viya ahosi.

Tato ekasmim buddhantare vītivatte loke 10 amhākaņi Bhagavā uppajji, te pi tayo rājaputtā purisasahassena saddhim 11 devalokato cavitvā Magadharatthe brāhmaņakulesu uppajjitvā anupubbena tāpasapabbajjam pabbajitvā Gayāsīse tayo Jațilā ahesum, janapade niyuttakapuriso rājā Bimbisāro ahosi, bhandāgāriko gahapatiputto Visākho nāma setthi ahosi, tassa pajāpatī Dhammadinnā nāma setthidhītā ahosi, avasesā pana parisā rañno parivārā hutvā nibbattimsu. Amhākam pi Bhagavā loke uppajjitvā sattasattāham vītināmetvā 12 anupubbena Bārāņasim 13 āgamma dhammacakkam pavattetvā pancavaggiye ādim katvā yāva sahassa¹⁴ parivāre tavo Jatile vinetvā Rājagaham agamāsi.

¹ agamimsu, S₂.

² S₂ adds tattha, and om. pari before nibbāyi.

² rājā ca puttā, B. ⁴ niyuttap.°, S₁. S₂.
⁶ B. adds pi. ⁷ om. S₂. ⁸ ñāti, B. ⁹ B.
¹⁰ om. B. ¹¹ om. S₁. S₂. ¹² atikkametva, B.
¹³ Bārānasiyam, S₁. ¹⁴ addhateyyasahassa, B. 9 B. adds tam.

Tattha pi' tadāhu pasankantam' yeva rājānam Bimbisāram sotāpattiphale patitthāpesi saddhim ekādasanahutehi Anga-Magadhavāsīhi brāhmanagahapatikehi. Atha raññā svātanāya bhattena nimantito adhivāsetvā dutivadivase mānavakavannena Sakkena devānam indena purato 3 gacchantena:

danto dantehi saha purānajaţilehi vippamutto vippamuttehi singanikkhasuvanno Rajagaham pavisi Bhagava ti4

evam ādīhi gāthāhis abhitthavivamāno6 Rājagaham pavisitva rañno nivesane mahādānam sampaticchi. Te pana petā 'idāni rājā dānam amhākam uddissatī' ti geham? samparivāretvā atthamsu. Rājā dānam datvā 'kattha' nu kho Bhagavā vihareyyā' ti Bhagavato vihāratthānam veva cintesi, na tam dānam kassaci uddisi9. Tathā tam dānam alabhantā 10 petā chinnāsā hutvā rattiyam rañno nivesane ativiya bhimsanakam vissaram¹¹ akamsu. bhayasantāsasamvegam āpajjitvā vibhātāya rattivā Bhagavato ārocesi: 'evarūpam saddam 12 assosi, kin nu kho me bhante bhavissatī' ti? Bhagavā 'mā bhāyi mahārāja, na te¹³ kinci pāpakam bhavissati, vuddhi 14 te¹⁴ bhavissati 14, atha kho santi te purāṇañātakā 15 petesu uppannā, te ekam buddhantaram tam eva paccasimsantā 'buddhassa dānam datvā amhākam uddissatī' ti vicarantā hīyo dānam datvā na uddissasi 16, te chinnāsā hutvā tathārūpam bhimsanakam vissaram¹⁷ akamsū' ti. 'Kim¹⁴ idāni pi bhante dinne¹⁸ te¹⁹ labheyyun20' ti? 'Āma mahārājā' ti. 'Tena hi bhante adhivāsetu me Bhagavā svātanāya21, dānam tesam uddissāmī' Adhivāsesi Bhagavā tuņhībhāvena. Rājā nivesanam gantvā mahādānam patiyādāpetvā²² Bhagavato kalam āro-

¹ ca l. pi, B. ² °kamantam, B. 3 B. twice.

a ca 1. p1, B. 2 okamantam, B. 3 B. twice.

4 = Mahāv. I. 22. 13. 5 kathāhi, S₁. S₂.

6 abhittayamāno, S₂. 7 āsāya, B. 8 katha, S₁.

9 uddissi, S₁. S₂; uddissati, B. 10 yathā tam tam attham ajānantā, B. 11 om. S₁. S₂. 12 saddo, B. 13 tava, B.

14 om. B. 15 oñātikā, S₁. S₂. 16 B. reads: vicarantam na tayā hiyyo dānam datvā uddisi. 17 bheravam, S₁. S₂.

¹⁸ om. S_{r.} ¹⁹ om. B. ²⁰ labheyyan, S_r. B. ²¹ ajjhatanāya, B. ²² paṭiyādetvā, B.; paṭiyāpetvā, S_r.

cāpesi. Bhagavā rājantepuram gantvā paññatte āsane nisīdi saddhim bhikkhusanghena. Te petā 'ajja labheyyāmā' ti gantvā tirokuddādīsu atthamsu. Bhagavā tathā akāsi yathā te sabbe pir rañño āpātham gatā ahesum. Rājā dakkhinodakam dento 'idam me nātīnam hotū' ti uddisi. Tāva-d-eva petānam kamalakuvalayasanchannā 2 pokkharaniyo nibbattimsu. Te tattha nahātvā pivitvā ca paţippassaddhā darathakilamathapipāsā suvannavannā ahesum. Rājā yāgukhaijakabhojjanāni datvā uddisi. Tesam tam khan'añn'eva dibbayāgukhajjakabhajjāni nibbattimsu. Te tāni 3 paribhuñjitvā pi nindiyā ahesum. Rājā vatthasenāsanāni datvā uddisi. Tesam dibbavatthā4 dibbapāsādā seyyāpaccattharanālankaravidhayo nibbattimsu. Sā ca tesam sampatti sabbā pi yathā rañno pākatā hoti tathā Bhagavā adhitthāsi. Rājā tam disvā ativiya attamano ahosi. Tato Bhagavā bhuttāvī pavārito rañno Bimbisārassa anumodanattham Tirokuddapetavatthum abhāsi:

Tiro kuddesu titthanti sandhisinghātakesu ca dvārabāhāsu titthanti āgantvāna sakam gharam. 1 Pahūtes annapānamhi khajjabhojje upatthite na tesam koci sarati sattānam kammapaccayā. 2 Evam dadanti ñātīnam ve honti anukampakā sucim panītam kālena kappiyam pānabhojanam: idam vo ñātīnam hotu, sukhitā hontu ñātayo. 3 Te ca tattha samāgantvā ñātipetā samāgatā pahūte annapānamhi sakkaccam anumodare. Ciram jīvantu no ñātī yesam hetu labhāmase amhākañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā. 5 Na hi tattha kasī atthi gorakkh' etta6 na vijjati vaņijjā tādisī n' atthi hirañnena kayakkayam', 6 Ito dinnena yāpenti petā kālakatā tahim unname v' udakam8 vuttham9 yathā ninnam pavattati

3 petā l. tāni, S₂. 4 om. B.

⁷ kayākayam, in all Burmese MSS.

¹ va l. pi, B. ² okuvalasamchannā, S₁. S₂.

⁵ bahute, M. D. (also 4 c). 6 ettha, D.; B.

⁸ v' before udakam, only in S₁. S₂. 9 vutthim, S₁. S₂.

evam eva ito dinnam petānam upakappati.	7
Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaram	
evam eva iţo dinnam petānam upakappati.	8
Adāsi me akāsi me ñatimittā sakhā ca me	
petānam dakkhiņam² dajjā pubbe katam anussaram.	9
Na hi = I , 4, 3;	10
Ayan $ca = I, 4, 4$	11
So ñatidhammo ca ayam nidassito petanam puja	
ca katā uļārā	
• • · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	

balañ ca bhikkhūnam anuppadinnam tumhehi puññam pasutam anappakan ti. 12

Tattha tiro kuddesū ti kuddānam parabhāgesu. Titthantī ti nisajjādipatikkhepato thānakappanavacanam etam, gahapākārakuddānam parato bahi evam titthantī ti attho. Sandhisinghātakesu cā ti sandhīsu ca singhatakesu ca, sandhiyos ti catukonaracchā gharasandhi bhittisandhi6 ālokasandhiyo pi vuccanti, singhātake ti konaracchā. Dvārabāhāsu titthantī ti nagaradvāragharadvārānam bāhā nissāva titthanti. Āgantvāna gharan ti sakagharam nāma pubbañātigharam pi attano? sāmibhāvena ajjhāvutthagharam pi. Tad ubhayam hi te vasmā sakasaññāya āgacchanti tasmā āgantvāna sakam gharan ti āha.

Evam Bhagavā pubbe anajjhāvutthe8 pubbam pi pubbanātigharattā Bimbisāranivesanam sakagharasannāva āgantvā tirokuddādīsu thite issāmacchariyaphalam anubhavante ativiya duddasikavirupabhayanikadassane bahu pete rañno dassento Tirokuddesu titthantī ti gātham vatvā puna tehi katassa kammassa dāruņabhāvamo dassento Pahūte annapānamhī ti dutiyagatham āha.

Tattha pahūte ti anappake bahumhi yāvadatthe ti

¹ vaharivahā, S₂. ² dakkhinā, S₂; dakkhina, S₁; the other MSS. have dakkhinam. 3 S₁. S₂ have here petānam, whereas M. C. D., B. retain petassa; M. only has etam l. evam. 4 gehap., B. 5 sandhi, B. 6 om. B. 7 attanā, B. 8 ovuttha, all.

⁹ garubhāvam, S.

attho, ba-kārassa hi pa-kāro labhati Pahu santo na bharatī ti ādīsu viya. Keci pana bahuke ti pathanti, te pana 1 pamādapāthā. Annapānamhī ti anne ca pāne ca. Khajjabhojje ti khajje ca bhojje ca, etena asitapītakhāvitasāvitavasena catubbidham pi āhāram dasseti. Upatthite ti upagamma³ thite sajjite patiyatte ti attho. Na tesam koci sarati sattānan ti tesam pettivisayam4 uppannānam⁵ sattānam koci mātā vā pitā⁶ vā⁶ putto vā nattā vā na sarati. Kim kāraņā? kammapaccayā attanā katassa⁸ adānadānapatisedhanādibhedassa kadarivakammassa9 karaṇabhāvato. Tahim 10 kammam tesam ñatīnam saritum II na deti.

Evam Bhagavā anappakeci 12 annapānādimhi vijjamāne nātīnam paccāsimsantānam petānam pāpakammavasena 13 ñātakānam 14 anussaraņamattassā pi abhāvam dassetvā idāni pettivisaye4 uppanne 15 ñātake uddissa dinnam dānam 16 pasamsanto Evam dadanti ñātīnan ti tatiyagātham āha.

Tattha evan ti upamāvacanam. Tassa dvidhā 17 sambandho: tesam sattānam kammapaccayā asarantesu pi kesuci 18 keci dadanti ñātīnam ye 19 evam anukampakā hontī ti ca mahārāja vathā tavā dinnam evam sucim panītam kālena kappiyam pānabhojanam dadanti ñātīnam 'ye honti anukampakā ti ca. Tattha dadantī ti uddissanti nīvādenti. Natīnam ti matito pitito ca sambandhanam. Ye ti ye keci puttādayo. Hontī ti bhavanti. Anukampakā ti atthakāmā 20 hitesino. Sucin ti suddham 21 manoharam dhammikan ca22. Panītan ti ulāram. Kālenā ti dakkhineyyānam paribhogayogyakālena ñātipetānam vā tiro

om. B. 2 °bhojjam, S₁. 3 upagama, B. 4 pittivisaye, B. 5 upapannānam, B. 6 om. B. 7 nassarati, B. 8 katakammassa, B. 9 kadariyassa, B. 10 tam hi, B. 11 paritum, S₁. 12 appakeci, S₂; anappake pi, B. 13 kammaphalena, B. 14 nātikānam, S₁. 15 upapanne, B. 16 natīsā distributuras B.

raññā dinnadānam, B. dvividhasam., S, dvi-16 rannā dinnadānam, B. 17 dvividhasam.°, S₁; dvidhasam.°, S₂; dvidhā sampanno, B. 18 tesu pi, S₁; kesu pi, S₂. 19 yeva, B. 20 atthakāmā ti, S₁. S₂. 21 sundaram, S₁. S₂. 22 S₁ has nāpikam; S₂ nāma nāp.°.

kuddādīsu āgantvā thitakālena. Kappiyan ti anucchavikam patirupam ariyanam paribhogaraham. Panabhojanan ti pānañ ca bhojanañ ca. Tadupādesena ettha: sabbam² devvadhammam vadati3. Idāni vena pakārena tesam petānam dinnam nāma hoti, tam dassento Idam vo natīnam hotu, sukhita hontu4 natavo5 ti aha. Tativagātha purimapadena6 sambandhitabbā: evam dadanti ñātīnam ye honti anukampakā, idam vo ñātīnam hotu sukhitā hontu ñātayo⁷ ti. Tena dātabbākāradassanam katam⁸ hoti. Tattha idan ti deyyadhammanidassanam. Vo ti nipātamattam Ye hi vo ariyā ti ādīsu viya. Ñātīnam hotū ti pettivisaye 9 uppannānam 10 ñātakānam 11 hotu. No ñātīnan ti ca pathanti, amhākam ñātīnan ti attho. Sukhitā hontu ñātayo7 ti te pettivisayuppannā12 ñātayo7 idam phalam13 paccanubhāvanto¹⁴ sukhitā sukhappattā hontu. Yasmā idam vo ñātinam hotū 15 ti vutte pi añnena katakammam añnassa phalam dinnam hoti kevalam pana tathā uddissa dīvamānam¹⁶ vuttapetānam¹⁷ kusalakammassa paccayo hoti, tasmā vathā tesam tasmim vatthusmim tasmim yeva khane phalanibbattakam kusalam kammam hoti. Tam dassento Te ca tatthā ti ādim āha.

Tattha te ti ñātipetā. Tatthā ti yattha dānam dīvati tattha samāgantvā ti ime no nātayo 18 amhākam atthāya danam uddissantī ti anumodanattham tattha samāgatā hutvā. Pahūte¹⁹ annapānamhī ti attano uddissa dīvamāne tasmim vatthusmim pahūte20 annapānamhi. Sakkaccam anumodare ti kammaphalam abhisaddahanta cittikāram vijjamānā avikkhittacittā va hutvā idam vo²¹ dānam²²

¹ c' ettha, B.; S₂. S₂ have tadapasenatthe.

saddham, S₁.
 vadāti, S₁.
 honti, S₂.
 nātiyo, S₂ (nāti āha, S₁).
 addhena, S₂; atthena, S₁.

⁷ ñātiyo, S₁. S₂. 8 om. S₁. 9 pittivisayam, B. 10 upapannānam, B. 11 ñātīnam, S₁; ñātikānam, S₂.

¹² pittiv., B. 13 evam l. phalam, Sr. 14 obhavantā, B.

¹⁶ disvāna l. dīy., S₁. S₂. ¹⁵ ĥontu, B.

¹⁸ ñātiyo, S₁. S₂. 17 tam vuttam petānam, S₁. S₂.

¹⁹ bahute, B. 20 S, twice.

²¹ no. B. 22 ñātīm. S.

hitāya sukhāya hotū ti modanti anumodanti pītisomanassajātā honti.

Ciram i jīvantū i ti i ciram jīvino i dīghāyukā hontu. No ñātī ti amhākam ñātakā. Yesam hetū ti yesam kāraņā ye nissāya. Labhāmase ti īdisam sampattim Idam hi uddissanena³ laddham sampattim anubhavantānam petānam attano ñātīnam thomanākāradassanam. Petānam hi attano anumodanena dāvakānam uddissanena dakkhinevyasampattivā vā tīhi angehi dakkhinā tam khan' añne'va phalanibbattikā hoti 4. Tattha dāvakā visesahetu. Tenāha: yesam hetu labhāmase ti. Amhākan ca katā pūjā ti idam vo nātīnam hotū ti evam uddissantehi dāyakehi amhākañ ca pūjā katā. Dāvakā ca anipphalā ti vasmim santānes kammam nibbattam tassa tatth' eva phalādānato, ettha6 hi6 kim pana pettivisayuppannā, evan nātihetusampattiyo labhanti udāhu anne pī ti na c'ettha amhehi vattabbam atthi. Bhagavatā eva8 vvākatattā vuttam h' etam: 'mavam assu bho Gotama brāhmaņā nāma dānāni dema puñnāni9 karoma, idam dānam petānam natisalohitanam upakappatu, idam danam petanatisalohita paribhunjantu ti, kacci tam bho Gotama dānam petānam natisalohitanam upakappati, kacci te petānatisalohita tam danam paribhunjanti' ti? 'Thane kho brāhmana upakappati, no atthāne' ti 10. 'Katamam pana bho Gotama thanam, katamam atthanan' ti?

'Idha brāhmaņa ekacco pāṇātipātī hoti — pe ii — micchāditthiko hoti. So kāyassa bhedā parammaraṇā nirayaṃ uppajjati. Yo nerayikānaṃ sattānaṃ āhāro tena so tattha yāpeti tena so tattha tiṭṭhati. Idaṃ pi kho brāhmaṇa aṭṭhānaṃ yattha thitassa taṃ dānaṃ na upakappati.

'Idha brāhmaņa ekacco pāṇātipātī hoti — pe 11 — micchādiţţhiko hoti. So kāyassa bhedā parammaraṇā tiracchā-

11 pa, B.; la, S₁. S₂.

it agrees with S_1 . S_2 is juddissamanena, S_2 . S_3 uddissamanena, S_4 . S_5 a few lines afterwards where the same word recurs.

⁵ B. adds pariccāgamayam. ⁶ om. B. ⁷ pittiv.°, B. ⁸ evam, B. ⁹ saddhāni, B. ¹⁰ om. B.

nayoniyam uppajjati. Yo tiracchānayoniyānam sattānam āhāro tena so tattha yāpeti tena so tattha titthati. Idam pi kho brāhmaņa aṭṭhānam yattha ṭhitassa tam dānam na upakappati.

'Idha kho brāhmaṇa ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti — pe² — sammādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā parammaraṇā manussānam sahavyatam uppajjati, devānam sahavyatam uppajjati. Yo devānam āhāro tena so tattha yāpeti tena so tattha tiṭṭhati. Idam kho brāhmaṇa aṭṭhānam yattha thitassa tam dānam na upakappati.

'Idha brāhmaņa ekacco pānātipāti hoti — pe² — micchāditthiko hoti. So kāyassa bhedāparammaraņā pettivisayam³ uppajjati. Yo pettivisayikānam³ sattānam āhāro tena so tattha yāpeti tena so tattha tiṭṭhati, yam vā pan'assa ito anupavecchanti⁴ mittā vā amaccā vā ñātisālohitā vā tena so tattha yāpeti tena so tattha tiṭṭhati. Idam kho brāhmaņa ṭhānam yattha ṭhitassa tam dānam upakappatī' ti.

'Sace pana bho Gotama so peto ñātisālohito tam ṭhānam anuppanno hoti, ko tam 5 dānam paribhuñjatī' ti? 'Aññe pi 'ssa brāhmaṇa petā ñātisālohitā tam ṭhānam uppannā honti, te tam dānam paribhuñjantī' ti. 'Sace pana bho Gotama so c'eva peto ñātisālohito tam ṭhānam anuppanno hoti, aññe pi 'ssa petā ñātisālohitā tam ṭhānam anuppannā honti, ko tam dānam paribhuñjatī' ti? 'Aṭṭhānam kho tam 6 brāhmaṇa anavakāso yam tam ṭhānam vivittam assa iminā dīghena addhunā yad idam petehi ñātisālohitehi, api ca kho6 brāhmaṇa dāyako pi anipphalo' ti.

Idāni pettivisayuppannānam³ tattha aññassa kasigorakkhādino sampatti paţilābhakāraṇassa abhāvam ito dinnena yāpanañ ca dassetum Na hī ti ādi vuttam.

Tattha na hi tattha kasī atthī ti tasmim pettivisaye³ kasī na hi atthi yam nissāya petā sukhena jīveyyum. Gorakkh' etta na vijjatī ti ettha pettivisaye³ na kevalam kasī yeva n'atthi, atha kho gorakkhā pi na vijjati yam

6 om. B.

¹ S₁ omits this sentence entirely.
² pa, B.; la, S₁. S₂.
³ pittiv.°, B. S₁.
⁴ ovacchanti, B.
⁵ om. S₁. S₂.

nissāya te sukhena jīveyyum. Vaņijjā tādisī n'atthī ti vanijjā pi tādisī n'atthi vā tesam sampattipatilābhahetu bhavevva. Hiraññena kayakkayan ti hiraññena kayavikkayyam pi tattha tādisam natthi yam tesam sampattipatilābhahetu bhavevva.

Ito dinnena yapenti peta kalakata tahin ti kevalam pana ito² ñātīhi mittāmaccehi vā dinnena yāpenti attabhāvam pavattenti petā pettivisayuppannā kālakatā 4 attano maranakālena gatā. Kālagatā ti vā pātho. Katakālā katamaraņā maraņasampattā. Tahin ti tasmim pettivisaye6.

Idani yatha vuttam attham upamahi pakasetum Unname v'udakam vutthan 7 ti gāthadvayam āha. Tass' attho: yathā unname thale unnatapadese meghehi abhivuttham udakam yathā ninnam pavattati, yo bhūmibhāgo ninno onato tam upagacchati, evam eva ito dinnam danam petanam upakappati phaluppattiyā viniyujjati, ninnam iva hi udakappavattivā thānam petaloko dānupakappanāya, yathāha: idam brāhmaņa thānam yattha thitassa tam dānam upakappatī ti. Yathā ca kandarapadarasākhapasākhakusubbhamahāsobbhehi 10 opatitena 11 udakena vārivahā mahānajjo pūrā hutvā sāgaram paripūrenti,12 evam ito dinnam dānam pubbe vuttanayen' eva petānam upakappati. Yasmā petā ito kinci labhama ti asabhibhuta natigharam agantva i idam nāma no dethā ti vācitum na sakkonti, tasmā tesam imāni anussaraņavatthūni anussaranto kulaputto dakkhinam dajjā ti dassento Adāsi me ti gātham āha.

Tass' attho: idam nāma me dhanam vā dhaññam vā adāsi, idam nāma me kiccam attanā vosānam anāpajjanto 14 akāsi. Asuko me mātito vā pitito vā sambandhattā ñāti-

13 B. adds pi. 14 attanā te yogam āpajjanto, B.

¹ om. B.

⁴ kālankatā, B. kilagatā, S₂. 8 unnathale, S_2 (uṇṇathale, S_1).

10 kandarapadarasākhasākha.º, S_1 . S_2 ; vutthin, S₂.

9 om. S₁. B.

[°]mahākusumbhehi, S₂; °mahākumbhehi, B. ¹¹ ovuļhitena, B.; opalahitena, S₂. ¹² B. om. pari before pūrenti.

sinehavasena thānasamatthatāya mitto asuko car me sahapamsukīlitasahāvo sakhā ti² etam sabbam anussaram petānam 3 dakkhinam dajjā dānam nīvātevya. Dakkhinā dajjā ti pi4 pātho. Petānam dakkhinā dātabbā, tena adāsi me ti ādinā nayena pubbe katam anussaram anussaranā ti vuttam hoti, karanatthe hi idam paccattam vacanam. Ye pana sattā ñātimaranena runnasokādi varā evas hutvā titthanti, na tesam⁶ atthaya kinci denti. Tesam tam runnasokādi kevalam attaparitāpanam eva hoti, na? petānam kiñci attham sādhetī ti dassento Na hi runnam vā ti gātham vatvā puna Magadharājena dinnadakkhināva sātthakabhāvam dassetum Ayañ ca kho ti gātham āha.

Tesam attho hetthā vutto yeva. Idāni yasmā idam dakkhinam dentena raññā ñātīhi kattabbakiccakaranena ñātidhammo nidassito bahujanassa pākato* nidassanam pākatakatam 'tumhehi pi evam eva ñātīsu" ñātidhammo paripuretabbo' ti te ca pete dibbasampattim adhigamentena petānam pūjā ca katā ulārā buddhappamukham bhikkhusangham annapānādīhi santappentena bhikkhūnam balamo anuppadinnam anukampādiguņaparivāracāgacetanam nibbattentena anappakam puñnam pasutam, tasmā Bhagavā imehi yathābhuccagunehi rājānam sampahamsento So ñātidhammo caro ti osānagātham āha.

Tattha ñātidhammo ti ñātīhi ñātīnam kattabbakaranam. Uļārā ti hitā samiddhā 11. Balan ti kāyabalam. sutan ti upacitam. Ettha 12 ca so ñātidhammo ca ayam nidassito ti etena Bhagavā rājānam dhammiyā kathāva sandassesi ñātidhammasandassanam hetusandassanam¹³. Petānam pūjā ca katā uļārā ti iminā samādapesi. Ulārā ti pasamsanam h'ettha punappunapūjākaranasamādapanam. Balañ4 ca bhikkhūnam anuppadinnan ti iminā samuttejesi. Bhikkhūnam balānupah'ettha eva 'va 15 vidhānatthabalānuppadāne ti

dānam

³ sattānam, S₁. S₂. ² B. adds ca. ¹ om. B. ² B. aaas ca. ³ sattanam, S_1 . S_2 . ⁵ ve l. varā eva, B. ⁶ tesañ ca, B.

⁷ tam na, B. 8 B. adds kato. 9 phalam, B. 10 om. B. 11 pītā, S₁. S₂. 12 etam (etañ, S₂), S₁. 13 h'ettha sand. B. 14 phalañ, B. 15 h'ettha evam, B.

ussāhavaddhanena samuttejanam. Tumhehi puññam pasutam anappakan ti iminā sampahamsesi. Puññappasavanakittanam i h'ettha tassa yathābhuccagunasamvannanatāya sampahamsan ti evam ettha vojanā veditabbā.

Desanāpariyosāne pettivisayuppattiyā adīnam 'va samvannanena samviggahadayanam yoniso padahatam caturasītiyā pāņasahassānam dhammābhisamayo ahosi. Dutiyadivase pi devamanussānam imam³ eva tirokuddadesanam desesi. Evam yāva sattadivasā tādiso eva dhammābhisamayo ahosi5.

Tirokuddapetavatthuvannanā.

I. 6.

Naggā dubbannarūpāsī ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante pañcaputtakhādinim petim ārabbha vuttam. Sāvatthiyā kira avidūre gāmake añnatarassa kutimbikassa6 bhariyā vanjhā ahosi. Tassa nātakā etad avocum 'tava pajāpatī vanjhā, annam te kannam ānemā' ti. So tassa bhariyāya sinehena na icchi. Ath' assa bhariyā tam pavuttim, sutvā sāmikam evam āha 'sāmi aham vanihā, aññā kaññā ānetabbā, mā te kulavamso upacchijjī ti. So tāya nippīliyamāno añnam kannam⁸ ānesi. Sā aparena samayena gabbhinī ahosi. Vanjhitthi 'ayam puttam labhitvā imassa 9 gehassa issarā bhavissatī' ti issāpakatā tassā gabbhapātanupāyam pariyesantī añnataram paribbājakam annapāņādīhi santappitvā tena tassā gabbhapātanam dāpesi. Sā gabbhe patite 10 attano mātuyā ārocesi. Mātā attano nātake samodhānetvā tam attham vedesi11. Te12 vanjhitthim etad avocum 'tayā imissā 13 gabbho pātito' ti. 'Nāham pātesin 14' ti. 'Sace tayā gabbho na pātito sapatham 15

¹ osampasavana.o, B. ² pittiv., B. ³ idam, B.

⁵ B. adds ti.

⁶ kutumbikassa, B. throughout. 7 pavattim, B.

 $^{^{8}}$ om. B. 9 sabbassa, B. 10 om. $S_{\rm r}$. 11 nivedesi, B. 12 om. $S_{\rm 2}$. 13 imassā, $S_{\rm r}$. B. 14 pātemi, B.

¹⁵ sapatam, B. throughout.

karohī' ti. 'Sace mayā gabbho pātito duggatiparāyanā khuppipāsābhibhūtā sāyam pātam pañca pañca putte vijāvitvā khāditvā tittim na gacchevyam niccam duggandhā makkhikāparikkhinnā ca bhaveyyan' ti musāvatvā sapatham akāsi.

Sā na cirass' eva kālam katvā tass' eva gāmassa avidūre dubbannārūpapetī hutvā nibbatti. Tadā janapade vutthavassā attha therā Satthu dassanattham Sāvatthiyam āgacchantā tassa gāmassa avidūre chāvūdakasampanne araññatthāne vāsam upagacchimsu². Atha sā petī therānam attanam dassesi. Tesu sanghatthero tam petim:

Naggā dubbannarūpāsi duggandhā pūti vāyasi makkhikāparikinnā³ 'va⁴, kā nu tvam idha titthasī ti 1

gāthāya paţipucchi.

Tatthas naggā ti niccolā. Dubbanņarūpāsī6 ti virūpā 7 ativiya bībhacchādassanarūpena 8 samannāgatā āsi. Duggandhā ti anitthagandhā. Pūti vāvasī ti sarīrato kunapagandhā vāyasi. Makkhikā parikin nā 'vā o ti nīlamakkhikāhi samantato ākiņņā. Kā nu tvam idha titthasī ti kā nāma evarūpa imasmim thāne titthasi, ito c' ito caro vicarasī ii ti attho.

Atha sā petī therena evam puţţhā attānam pakāsentī sattānam samvegam janentī:

Aham bhaddante petī 'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam12 ito gatā. kālena panca puttāni sāyam panca punāpare vijāvitvāna khādāmi, te pi nā honti me alam.

2 3

¹ vuttarūpāpeti, B. ² upaganchimsu, S₁. S₂.

³ makkhikāhi par.°, M. C. D.; om. B. 4 om. M. C. D. 5 om. S₁. S₂. 6 dubbannā ti, S₁. S₂ (and then sī ti).

⁷ S₁. S₂ add ti. ⁸ ativiya jigucchena rūpena, B.

⁹ makkhikāhi parikiņņā ti, B. 10 om. S. S.

¹¹ pavicarasī ti, S1. S2 (or rather pa is a mistake for ca after c' ito). 12 olokā, all except C. D.

Paridayhati dhūmāyati khudāya hadayam mama pānīyam na labhe pātum, passa mam vyasanam gatan ti 4 imā tisso gāthā abhāsi.

Tattha bhaddante³ ti theram gāravena ālapati. gatā ti duggatim gatā. Yamalokikā ti Yamaloko ti laddhanāmena petaloke tatthapariyāpannabhāvena viditā. Ito gatā ti ito manussalokato petalokam uppajjanavasena gatā, uppannā ti attho.

Kālenā ti rattivā vibhātakāle, bhummatthe4 hi etam karaņavacanam. Panca puttānī ti panca putte lingavipallasena h' etam vuttam. Sayam pañca punapare ti sāyanhakāle puna apare panca putte khādāmī ti yojanā. Vijāvitvānā ti divase divase dasa dasa putte vijāvitvā. Te pi nā honti me alan ti te pi ekadivasam dasa puttā mayham khudāpaţighātāya5 alam pariyattā na honti, gāthāsukhattham h' ettha6 nā iti dīgham katvā vuttam.

Paridavhati dhumavati, khudava hadavam mamā ti khudāya8 jigacchāya bādhayamānāya mama hadayapadeso udaragginā parito jhāyati dhūmāyati o santappati. Pānīyam na labhe patun ti pipāsābhibhūtā tattha tattha vicarantī pānīyam pātum na labhāmi. Passa mam vyasanam gatan ti petuppattiyā sādhāraņam asādhāraņañ ca imam Idisam vyasanam upagatam mam passa bhante ti attanā anubhavīyamānam dukkham therassa pavedeti". Tam sutvā thero tāya katakammam pucchanto:

kin nu kāyena vācāya manasā dukkaţam katam kissa kammavipākena puttamamsāni khādasī ti

gātham āha.

Tattha 12 dukkatan ti duccaritam. Kissa kammavipākenā ti kīdisassa¹³ kammassa vipākena kim pāņātipātassa udāhu adinnādānādīsu añnatarassā ti attho. kammavipākenā ti keci pathanti.

Digitized by Google

¹ dhūpāya, S₁; dhupayanti, S₂. ² khuddāya, M. C. D.; B. ³ bhante, S₁. ⁴ bhummatte, B. ⁵ khuddāya pati.º, B. ⁶ te pi l. h' ettha, B. ² dhūpāyati, S₁; dhupāyati, S₂. ³ khuddāya, B. ° parisamatato, B. ¹ dhupāyati, S₁.

⁹ parisamantato, B.
12 tassa, S₁.
13 ki 13 kimdisassa, B. ¹¹ pavedesi, B.

Atha sā petī attanā katakammam therassa kathentī:

Sapatī me gabbhinī āsi, tassā pāpam acetayim² sāham padutthamanasā akarim³ gabbhapātanam. 6 Tassā dvemāsiko⁴ gabbho lohitañ ñeva paggharī tad assā mātā kupitā mayham nātī samānayi sapathañ ca mam⁴ kāresi² paribhāsāpayi ca mam. 7 Sāham ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam: puttamamsāni khādāmi sac' etam³ pakatam² mayā. 8 Tassa kammavipākena musāvādassa c' ūbhayam puttamamsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā ti ti 9

āha.

Tattha sapatī ti samānapatikā 12 itthi vuccati. Tassā pāpam acetayin ti tassā sapatiyā pāpam luddakam kammam cetesim 13. Padutthamanasā ti padutthacittā padutthena vā manasā.

Dvemāsiko ti dve māsā jāto patitthito hutvā dvemāsiko. Lohitañ ñeva paggharī ti vipajjamāno rudhiram¹⁴ ñeva hutvā vissandi. Tad assā ¹⁵ matā kupitā mayham ñātī samānayī ti tadā assā sapatiyā matā mayham kupitā attano ñātake ¹⁶ samodhānesi. Tat' assā ti ¹⁷ vā pātho, tato assā ti padavibhāgo.

Sapathan ti sapanam 18. Paribhāsāpayi cā ti bhayena tajjāpesi. Sapatham musāvādam abhāsissan ti sac' etam 19 mayā katam īdisī 20 bhaveyyan ti katam eva pāpam akatam katvā dassentī 21 musāvādam abhūtam 22 sapatham abhāsim.

Puttamamsāni khādāmi sac' etam pakatam mayā

22 abhanam, S1; abhatham, S2.

sapatti, C. D.; B. acetayi, C. D.

³ akari, C. D.; B. ⁴ dvemāsiyo, S₁. S₂. ⁵ assa, M. ⁶ mām, S₁. S₂. ⁷ akaresi, C. ⁸ sapathañ, S₁. S₂.

⁹ ca katam, S₁. S₂.

9 ca katam, S₁. S₂.

10 kammavipākam, B.; kammassa vipākam, M. C. D.

11 omakkhitā, M. D.

12 opati, S₁. S₂.

13 acetayim, B.

14 ruhira, B.; rudhim, S₁.

¹⁵ assa, S₂. 16 B. adds pare. 17 tassā ti, S₁. S₂.

¹⁸ sappanam, S_1 . S_2 . ¹⁹ sapatham, S_1 . S_2 . ²⁰ Idisam, S_2 . ²¹ dassesi, S_2 (dassesim, S_2).

ti idam tadā sapathassa katākāradassanam¹, yadi etam gabbhapātanapāpam mayā katam, āyatim punabbhayābhinibbattiyam mayham puttamamsani yeva khadeyyan ti attho. Tassā ti tassa² gabbhapātanavasena pavattassa pānatipātakammassa³. Musāvādassa cā ti musāvādakammassa ca. Ubhayan ti ubhayassa pi kammassa ubhavena vipākena, karanatthe4 hi idam paccattavacanam. Pubbalohitamakkhikā ti pasavanavasena paribhunjanavasena ca pubbena lohitena ca makkhikā hutvā puttamamsāni khādāmī ti vojanā.

Evam sā petī attano kammavipākam pavedetvā puna theram6 evam āha: 'aham bhante imasmim yeva gāme asukassa kutimbikassa bhariyā hutvā issāpakatā hutvā pāpakammam katvā evam petayoniyam nibbattā. bhante tassa kutimbikassa geham gacchatha. So tumhākam dānam dassati. Tam dakkhinam mayham uddissāpeyyātha?. Evam me ito petalokato mutti bhavissatī' ti. Therā tam sutvā tam anukampamānā ullumpanasabhāvasanthitā tassa kutimbikassa geham pindāya pavisimsu. Kutimbiko there disvā sanjātapasādo paccuggantvā pattam gahetvā there āsane nisīdāpetvā paņītam āhāram bhojetum ārabbhi. Therā tam pavattim kuţimbikassa ārocetvā tam dānam tassā petivā uddissāpesum. Tam khanañ ñeva sā petī tato dukkhato apetā⁸ ulārasampattim labhitvā rattiyam kutimbikassa attānam dassesi. Atha therā anukkamena Sāvatthiyam gantvā Bhagavato tam attham ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi?. Sā 10 desanā 11 mahājanassa sātthikā ahosi 12.

Pañcaputtakhādakapetavatthuvannanā 13.

¹³ °puttamamsakhādaka.°, B. ¹² ahosī ti, S₇. S₃. B.

¹ °ākāraņadassanam, S₁. ² tassā, S₁. S₂. ³ pāṇatipāṭassa, B. (om. kammassa). ⁴ karaṇatte, S₂. ⁵ caṇaṭavasena, B. ⁶ there, B. ⁷ ādiseyyātha, B. ⁷ ādiseyyātha, B. phrase: mahājano patiladdhasamvego issāmaccherato patinidesanā, S. virami (S₂ oviramati). 10 om. S_1 . S_2 .

I. 7.

Naggā dubbannarūpāsi ti. Idam Satthari Sāvatthivam viharante sattaputtakhāditapetim ārabbha vuttam. Sāvatthiyā kira avidūre añnatarasmim gāme annatarassa upāsakassa dve puttā ahesum pathamavave thitā rūpasampannā sīlācāraguņasamannāgatā. Tesam mātā puttavasena bhattāram atimaññati. So bharivāva avamānito nibbindamānaso añnam kannam ānesi. Sā na ciren' eva gabbhinī ahosi. Jetthabhariyā issāpakatā aññataram vejiam ī āmisena upalāpetvā tena tassā temāsikam gabbham pātesi. Atha sā nātīhi ca bhattunā ca tavā imissā gabbho pātito' ti putthā 'nāham pātesin' ti musāvatvā, tehi asaddahantehi 'sapatham karohī' ti vuttā 2 'sāyam pātam satta satta putte vijāvitvā puttamamsāni khādāmis niccam duggandhā ca makkhikāparikinnā ca bhaveyyan' ti sapatham akāsi. Sā aparena samayena kālam katvā tassa gabbhapātanassa musāvādassa ca phalen' eva petayoniyam nibbattā6 vuttanayen' eva7 puttamamsāni khādentī tass' eva gāmassa avidūre vicarati.

Tena ca samayena sambahulā therā gāmakāvāse vutthavassā Bhagavantam dassanāya Sāvatthiyam⁸ āgacchantā tassa gāmassa avidūre ekasmim padase rattivam vāsam kappesum. Atha sā petī tesam therānam attānam dasesi. Tam mahāthero?

gāthāya 10 pucchi 10. Sā therena puţţhā 11: Aham = I, 6, 2^{12} 2

Naggā = I, 6, 1

Kālena satta satta . . . = I, 6, 3 3

khādini bhaveyyan ti. 6 nib 7 vuttanayena, B. (om. eva). ⁸ Sāvatthim, B.

9 °therā, S. B.; B. adds gāthāya pucchimsu.
10 om. B. 11 B. adds tīhi gāthāhi pativacanam adāsi.

1

vijjāvādīnam, B.
 ath' assā, B.
 attanā l. bhattunā, B.
 B. is here corrupt, it reads: 6 nibbattetvā, B.

¹² S₁. S₂. B. have bhante instead of bhaddante (M. C. D.); all MSS. however have petalokam.

Paridayhati dhūmayati kudāya hadayam mama nibbutim nādhigacchāmi aggidaddhā var ātape ti 4 tīhi z gāthāhi pativacanam adāsi.

Tattha nib butin 3 ti khuppipāsadukkhassa vūpasamanam. Nādhigacchāmī ti na labhāmi. Aggida dā hā va 4 ātape ti ati-unha-atāpe aggidayhamānā viya nibbutim nādhigacchāmī ti yojanā.

Tam sutvā mahāthero tāya katakammam pucchanto:

Kin nu kāyena = I, 6, 5 5 gātham āha.

Atha sā petī attano petalokuppattiñ ca puttānañ ca khādakāraṇam kathentī imā zāthā abhāsi:

Ahu mayham duve puttā ubho sampattayobhanā sāham puttabalūpetā sāmikam atimañīissam⁸. 6 Tato me sāmiko kuddho sapatim⁹ aññam¹⁰ ānayi sā ca gabbham alabbhittha, tassā pāpam acetayim. 7 Sāham padutthamanasā akarim gabbhapātanam tassā temāsiko gabbho pūtilohitako¹¹ pati. 8 Tad assā mātā — I, 6, 7 c. d. 8¹² 9 Puttamamsāni — I, 6, 9¹³ 10

Tattha putta balūpetā ti puttabalena upetā puttānam vasena laddhabalā. Atimaññissan¹⁴ ti atikkamitvā¹⁵ avamaññim.

Pūtilohitako 10 patī ti kuṇapalohitam hutvā gabbho paripati. Sesam sabbam anantarasadisam eva. Tattha aṭṭha therā idha sambahulā, tattha pañca puttā idha sattā ti ayam eva viseso 16.

Sattaputtakhādakapetavatthuvaņņanā.

¹ odaddh' eva, only M.; S₁. ² om. S₁. S₂; B. omits 4 eva, S. the whole phrase. 3 nivuttin, S₁. S₂. 5 manasāya, S₁. S₂ (instead of manasā). loku.°. 7 B. omits imā g. abh.°. ⁶ B. omits peta before 8 atimaññasim, S₁. S₂. 9 sapattim, M. C. D. (sapatam, B.). 10 mayham l. aññam, 11 pubbaloh.º, M.C.D.; B. M.C.D.; B. ¹² akaresi, C. D. ¹³ °makkhitā, M.; S₂. ¹⁴ all MSS. 15 B. adds maññim. 16 B. adds ti, whereas S₁. S₂ repeat the very same sentences as above I, 6 (p. 35) with a few slightly different

I. 8.*)

Kin nu ummatarūpo vā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataram matapitikam kuţimbikam ārabbha kathesi. Sāvatthivam kira 2 aññatarassa kutimbikassa pitā kālam akāsi. So pitu maranena sokasantattamānaso hadayaparidevamāno ummattako viva vicaranto vam vam passati tam tam puccati4: 'api me pitaram passathā' ti. Na koci tassa sokam vinodetum asakkhi. Tassa pana hadaye ghate padīpo viya sotāpattiphalassa 5 upanissayo pajjalati. Satthā paccūsasamave lokam olokento tassa sotāpattiphalassa upanissayam disvā 'imassa atītakāraņam āharitvā sokam vūpasametvā sotāpattiphalam dātum vattatī' ti cintetvā punadivase pacchābhattam pindapātapatikkanto pacchāsamaņam ādāya tassa gharadvāram agamāsi. 'Satthā āgato' ti sutvā paccugantvā Satthāram geham pavesetvā. Satthari paññatte āsane nisinne sayam⁶ Bhagavantam vanditvā ekamantam nisinno 'bhante mayham pitu gatathānam jānāthā' ti āha. Atha nam Satthā 'upāsaka kim imasmim attabhāve pitaram pucchasi udāhu atīte' ti āha. So tam vacanam sutvā 'bahutarā' mayham pitaro' ti tanubhūtasoko thokam majjhattham 8 patilabhati. Ath' assa Satthā sokavinodanadhammikatham katvā apagatasokam kallacittam viditvā sāmukkamsikāya dhammadesanāya sotāpattiphale patitthāpetvā vihāram agamāsi. Ath'assa bhikkhū dhammasabhāyam katham samutthāpesum: 'passatha āvuso buddhānubhāvam, tathā sokam paramosoko9 upāsako khaņen' eva 10 Bhagavatā sotāpattiphale vinīto' ti.

readings, viz. kammam l. kammavipākam; mahātheram l. theram; mayham before (not after) dakkhinam; om. me ito after Evam (eva. Š.); āsanesu l. āsane: patilabhitvā l. labhitvā; S, rattim l. rattiyam.

¹ matapattika, S₂; pattika, S₁. 2 om. B.

^{3 °}santappa.°, S₁. S₂; santattahadayo rodamāno um.°, B.
4 pucchi, S₁. S₂. 5 °pattimaggassa, all.
6 singham l. sayam, B. 7 bahu kira, S₁. S₂.
8 majjhattikam, S₁. S₂. 9 so paridevasamāpanno, B.
10 khaņena 'va, S₂; B. omits va.

^{*)} cp. Jāt. vol. III, pp. 155, sqq.

Satthā tattha gantvā pañnattapavarabuddhāsane; nisimo 'kāya nu'ttha bhikkave etarahi kathāya sannisinnā' ti puc-Bhikkhū tam attham Bhagavato ārocesum. Satthā 'na bhikkhave idan' eva mava imassa soko apanīto, pubbe pi apanīto yevā' ti vatvā tehi yācito atītam āhari.

Atīte Bārānasiyam añnatarassa gahapatikassa pitā kālam So pitu maranena sokaparidevasamāpanno assumukho urattāļim 3 karonto4 tato5 citakam padakkhiņam karoti. Tassa putto Sujāto nāma kumāro pandito vyatto buddhisampanno pitu sokavinayanupāyam cintento ekadivasam bahinagare ekam gonam matam⁶ disvā tinañ ca pānīvañ ca āharitvā tassa purato thapetvā kabalam; dento tam jīvamānam viya ānāpento 'khāda khāda piva pivā' ti vadanto atthāsi. Āgatāgatā tams disvā 'samma Sujāta kim tvam⁵ ummattako⁸ 'si yo tvam matassa gonassa tinodukam upanesī' ti vadanti. So na kiñci paţivadati. Manussā tassa pitu santikam gantvā 'putto te ummattako jāto matagonassa tinodakam detī' ti āhamsu. Tam sutvā ca kutimbikassa pitaram ārabbha soko apagato. 'Mayham kira putto ummattako jāto' ti samvegapatto vegena gantvā 'na nu tvam Sujāta paņdito vyatto buddhisampanno, kasmā matagonassa tinodakam desī'ti codento:

Kin nu ummattarūpo va lāyitvā haritam tiņam khādā khādā9 ti lapasi gatasattam10 jaraggavam. Na hi annena pānena mato gono samutthahe tvam 'si bālo ca 11 dummedho vathā t'aññ' eva 12

dummatī ti

gāthadvayam āha.

Tattha kin nū ti pucchāvacanam. Ummattarūpo vā ti ummattakasabhāvo 13 viya cittakkhepam patto viya.

¹ paññattavara.°, B. ² om. S₁. S₂. ³ rattakho l. urattāļim, B. ⁴ kandanto, B.

⁶ ekam matagonam, B.

⁷ B. omits kabalam and the following words . . . khāda.
8 S. adds jāto. ° pivā l. khādā, D.; B.
10 matam santam, S. S. 11 va, M. C. D.; B.
12 yathā añno 'va dummati, M. C. D.; B. 13 °kabhāvo, B.

Lāvitvā ti lāvitvā. Haritam tinan ti allatinam. Lapasī ti vilapasi. Gatasattan ti² vigatajīvitam. Jaraggavan ti balivaddam pi jinnagonam.

Annena pānenā ti tayā dinnena haritatiņena vār pānīyena vā. Mato goņo samutthahe ti kālagato goņo laddhajīviko4 hutvā na hi samutthaheyya. Tvam5 'si6 bālo ca dummedho ti tvam bālyayogato bālo medhāsankhātāva? pañnāva abhāvato dummedho āsi. Yathā t' aññ' eva⁸ dummatī ti yathā tam⁹ aññ' eva¹⁰ nippañño vippalapeyya, evam tvam niratthakam vippalapasī ti attho. Yathā tan ti 11 nipātamattam. Aññ' evā' ti 12 tvam pañnāvā pi samāno anno anno dummati puggalo 4 viya dummati 15 hutvā vippalapasī ti attho.

. Tam sutvā Sujāto pitaram saññāpetum attano adhippāyam pakāsento gāthadvayam abhāsio:

Ime pādā imam¹⁶ sīsam ayam kāyo savāladhi nettā tath' eva titthanti ayam goņo samutthahe. N'17 ayyakassa 18 hatthapādā kāyo sīsañ ca 19 dissati rudam mattikathūpasmim nanu tvañ ñeva20 dummatī ti. 4

Tass' attho: imassa goņassa ime cattāro pādā idam dundubhisadisam9 sīsam saha vāladhinā vattatī ti. Savāladhi ayam kāyo imāni ca nettāni nayanāni vathā amaranato²¹ pubbe tath' eva abhinavasanthānāni²² titthanti. Ayam gono samutthahe ti imasmā kāranā ayam gono samuţţhaheyya samutiţţheyyā ti23 mama cittam bhaveyya, mañne goņo samutthahe ti keci pathanti, tena kāraņena ayam gono sahasā pi kāyam samutthaheyyā ti aham maññeyyam, evam me saññā²⁴ sambhaveyyā ti adhippāvo.

om. B. ² gatam sattan ti gatasattam vig.º, S₁. S₂.

S₁ S₂ add ti gonena hi. ⁴ laddham jīvito, S₁. S₂.

tam, B. ⁶ tvan ca, S₁. S₂.

paralokasankh.º, S₁. S₂.

⁸ yathā añño 'va, B. 9 om. B. 10 añño pi, B.

r yathā ti vā, B. 12 añño vā ti, S2; om. B. 13 añn' evā, S₁. S₂. 14 ummattapuggalo, S₁. S₂.

¹⁶ idam, C. D. 17 om. S₁. S₂. 15 umugo, S₁. S₂. 18 S₁. Š₂. add na. 19 na, B. ²⁰ tvam eva, M. C.

²¹ amato, S₁.; yathāmaranato, B.

²² abhindasanthānāni, S₁. S₂. ²³ B. omits samutittheyyā ti.

²⁴ saññamāna, S₁. S₂.; maññanā, B.

'Ayyakassa pana mayham pitāmahassa na hatthapādā kāyo sīsam dissati, kevalam pana tassa atthikāni pakkhipitvā kate mattikāmaye thūpe rudanto satagunena sahassagunena tāta tvañneva dummati nippañno, bhijjanadhammā sankhārā bhijjanti tattha, vijānatam kā paridevanā' ti pitu dhammam kathesi. Tam sutvā Bodhisattassa pitā 'mama putto pandito mam saññapetum imam kammam akāsī' ti cintetvā 'tāta Sujāta sabbe pi sattā maraņadhammā' ti annātam etam ito patthāva na socissāmi sokaharanasamatthena nāma² tādisen' eva bhavitabban' ti puttam³ pasamsanto catasso de gathayo abhasi:

Ādittam vata mam santam ghatasittam va pāvakam vārinā viva osincams sabbam nibbāpave daram. 5 Abbūlha vata me sallam sokam hadavanissitam yo me sokaparetassa6 pitu sokam apānudi7. 6 Sv' āham abbūlhasallo 'smim sītibhūto 'smi nibbuto na socāmi na rodāmi tava⁸ sutvāna mānava. 7 Evam karonti sappaññā ye konti anukampakā vinivattanti9 sokamhā Sujāto pitaram yathā ti.

Tattha ādittan ti sokagginā padittam 10 jalitam. Santan ti samānam. Pāvakan ti aggi. Vārinā viva osincan ti udakena āsincanto viva. Sabbam nibbāpaye¹¹ daran ti sabbam 12 cittadaratham nibbapeti 13.

Abbulha vatā ti nīhari vata. Sallan ti sokasallam. Hadayanissitan ti cittasannissitasallabhūtam. paretassā ti sokābhibhūtassa. Pitusokan ti pitaram ārabbha uppannasokam. Apānudī ti apanesi.

Tava sutvāna mānavā ti kumāra tava vacanam sutvā idāni pana¹⁴ na socāmi na rodāmi.

Sujāto pitaram yathā ti yathā ayam Sujāto attano pitaram sokato vinivattesi, evam aññe pi 14 ye anukampakā 15

² B. adds medhāvinā. ¹ S_r. omits ti.

⁴ B. puts these three words after yathā ti.
⁵ osiñci, M., C.; S₁. S₂. ⁶ sokahadayaparetassa, S₁.
⁷ anupādi, B. ⁸ tañ ca, M.; S₁.

⁷ anupādi, B. 9 vinivattayanti, D.; B.; vinivattayi, M.

¹⁰ ādittam, B. (corrected from padittam). 11 nibbāpayi, B.

¹² B. adds me. ¹³ opesi, B. ¹⁴ om. B. 15 om. S. S.

anuggaņhasīlā honti te sappaññā evam karonti pitunnam aññesañ ca upakāram karontī ti attho .

Mānavassa vacanam sutvā pitā apagatasoko hutvā sīsam nahāvitvā bhuñjitvā kammante pavattetvā kālam katvā saggaparāvano ahosi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā tesam² bhikkhūnam² saccāni pakāsesi. Saccaparivosāne bahū sotāpattiphalādīsu patitthahimsu. Tadā Sujāto lokanātho ahosi 3.

Gonapetavatthuvannanā.

I. 9.

Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubban ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante añnataram pesakārapetim ārabbha vuttam. Dvādasamattā kira bhikkhū Satthu santike kammatthānam gahetvā vasanatthānam 4 vīmamsantā upakatthāva vassūpanāvikāva aññataram chāvūdakasampannam ramanīvam arannāvatanam tass' eva 5 nātidūre nāccāsanne gocaragāmam disvā tattha ekarattim vasitvā dutiyadivase gāmam piņdāya pāvisimsu. Tattha ca ekādasapesakārā⁶ pativasanti. Te te⁷ bhikkhū disvā sañiātasomanassā hutvā attano geham netvā paņītena āhārena parivisitvā āhamsu: 'kuhim bhante gacchathā' ti. 'Yattha amhākam phāsukam tattha gamissāmā' ti. 'Yadi evam bhante idh' eva vasitabban' ti vassūpagamanam yācimsu. Bhikkhū sampaticchimsu. Upāsakā tesam tattha araññe kutikāyo kāretvā adamsu. Bhikkhū tattha vassam upagacchimsu8. Tattha jetthapesakāro dve bhikkhū catuhi paccayehi sakkaccam upatthahi, itaresam⁹ ekeko¹⁰ ekekam bhikkhum upatthahi11. Jetthapesakārassa 12 bhariyā assaddhā appasannā micchādiţţhimaccharinī bhikkhū na sakkaccam upaţţhāsi 13. So tam disvā tassā yeva kaniţţhabhaginim anetva attano 14 gehe issariyam nīvadesi.

14 om. B. ¹³ upathāti, B.

¹ after at the B. continues: imam dhammades an am and so on. ² om. B.

⁵ tassa ca, B.

⁸ ogańchimsu, S₁. S₂. ¹¹ upatthahimsu, S₁. S₂.

saddhāpasannā hutvā sakaccam bhikkhū patijaggi. Te sabbe pesakārā vassam vutthānam bhikkhūnam ekekassa ekekam sātakam adamsu. Tattha maccharinī jetthapesakārassa bhariyā padutthacittā attano sāmikam paribhāsi: 'yam tayā samanānam Sakyaputtiyānam dānam dinnam annapānam, tan te paraloke gūthamuttam pubbalohitañ ca hutvā nibbattatu, sāţakā pajjalitā ayomayapaţţā hontū' ti. Tattha jetthapesakāro aparena samavena kālam Vinjhataviyam: anubhavasampanna rukkhadevata hutva nibbatti. Tassa pana kadariyā bhariyā kālam katvā tass' eva 2 vasanatthānassa avidūre petī hutvā nibbatti. Sa naggā dubbannarūpā jighacchāpipāsābhibhūtā tassa bhummadevassa 3 santikam gantvā āha: 'aham sāmi niccolā ativiya jighacchāpipāsābhibhūtā vicarāmi, dehi me vattham annapānañ cā' ti. So tassa dibbam ulāram annapānam upanesi. Tam tāya ganhitamattam 5 eva gūthamuttam pubbalohitañ ca sampajjati⁶ sātakañ ca tāya paridahitam pajjalitam 7 ayopattam 8 hoti. Sā mahādukkham anubhavantī9 tam chaddetvā kandantī vicarati.

Tena samayena aññataro bhikkhu vutthavasso Satthāram vanditum gacchanto mahatā satthena saddhim Vinjhātaviyam patipajji. Satthikā 10 rattim maggam gantvā divā 11 sandachāyūdakasampannam padesam disvā yoggāni muñcitvā 12 muhuttam vissamimsu. Bhikkhu pana vivekakāmatāva thokam apakkamitvā 13 aññatarassa sandachāyassa sandagahanapaticchannassa 14 rukkhassa müle 15 sanghātim paññāpetvā nipanno rattiyam maggagamanaparissamena kilantakāyo niddam upagacchi 16. Satthikā vissamitvā maggam patipajjimsu. So bhikkhu na patibujjhi. Atha sāyanhasamaye 17 utthahitvā 18 satthike 19 appassanto aññataram

gañchi, all MSS. 17 sāyanhe, B. 18 upatthahitvā, S₁. S₂.; uthahetvā, B. 19 te l. satthike, B. (S₁. S₂. santike or sattike).

¹ Vijjhāṭaviyam, S₁; Vijhāţ°, B. ² tassa, B. ³ °devatassa, S₁. ⁴ S₁ adds va. ⁵ gahitamattham, B. ⁶ sampajjalitam, B. ⁷ sampajjalitam, B. ⁸ ayomanam, S₁. S₂. ⁹ anuvatti, S₁. ¹⁰ satthakā, B. ¹¹ B. adds udakaṭhānam disvā and then continues: yoggāni and so on. 12 muncetvā, S₁. S₂. 13 apakkametvā, B. 14 vanagahaņa, B. 15 rukkhamūle, S₁. S₂. 16 upa-

ummaggam¹ patipajjitvā² anukkamena tassā devatāya nivāsanatthānam sampāpuni. Atha nam so devaputto disvā manussarūpena upagantvā patisanthāram katvā attano vimānam pavesetvā pādabbhanjanādīni datvā pavirupāsanto nisīdi. Tasmin ca samave sā petī āgantvā 'dehi me sāmi annapānam sātakan cā ti āha. So tassā tāni adāsi. Tāva cas gahitamattāni gūthamuttam pubbalohitam jalita6-avopattā veva ahosum. So bhikkhu tam disvā sanjātasamvego tam devaputtam?:

Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbam paribhuñjati, kissa⁸ ayam vipāko ayam nu kim 9 kammam akāsi nārī yā 10 ca 11 sabbadā lohitapubbabhakkhā. Navāni vatthāni subhāni c'eva 12 mudūni suddhāni ca 13

lomasāni

dinnāni missā kitakā va¹⁴ bhavanti, ayam nu kim kammam akāsi nārī ti

dvīhi gāthāhi paţipucchi.

Tattha kissa ayam vipāko ti kīdisassa kammassa avam vipāko vam esā idāni paccanubhavati15. Ayam nu kim kammam akāsi nārī'ti ayam itthi kim nu kho kammam pubbe akāsi. Yā ca sabbadā 16 lohitapubbabhakkhā ti vā ca¹⁷ sabbakālam ruhirapubbam eva bhakkhā ti paribhuñjati.

Navānī ti paccagghāni tāva devapātubhūtāni. Subhānī ti sundarāni dassanīyāni. Mudūnī ti sukhasamphassāni. Suddhanī ti parisuddhavaņņāni. Lomasānī ti salomakāni sukhasamphassāni sundarānī ti attho. Dinnāni missā kiţakā va bhavantī ti kiţakasadisāni lohapatţasadisāni bhavanti, kiţakā bhavantī ti vā pāţho, khādakapāņakavaņnāni bhavantī ti attho.

<sup>kummaggam, S₁. S₂.
B. has gahetvā gacchanto.
sātikan ti, S₁ (sātakan ti, S₂).
B. adds ca.
tāni ca tāya,
S₁. S₂.
jalitvā, B.
S₁. adds pucchi.
kassa, M. D.
C. adds kho.
sā, M. C. D.; B.
om. M. C. D.; B.</sup>

¹² subhā 'va c'eva, S₁. S₂. 13 om, C.

¹⁴ M. C. D., B. S₂ omit va. ¹⁵ B. add ¹⁶ sā sabbadā, B. ¹⁷ sā l. yā ca, B. 15 B. adds ti.

Evam so devaputto tena bhikkhunā puttho tāya purimajātiyā katakammam pakāsento dver gāthā abhāsi:

Bhariyā mam' esā ahu² bhaddante adāyikā maccharinī kadariyā

sā mam dadantam samaṇabrāhmaṇānam akkosati 3 paribhāsati ca. 3

Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbam paribhuñja tvam asucim sabbakālam

etan te paralokasmim hotu vatthāni ca te kiţakasamā bhavantu 5

etādisam duccaritam caritvā idhāgatā cirarattāya khādatī ti.

Tattha adāyikā ti kassaci kiñci pi na adāsi⁶, adānasīlā. Maccharinī kadariyā ti pathamam maccheramalassa⁷ sabhāvena maccharinī⁸ tāya ca⁹ punappunam asevanāya thaddamaccharinī¹⁰ tāya kadariyā ahū ti yojanā. Idāni tassā tam eva kadariyatam dassento Sā mam dadantan ti ādim āha.

Tattha etādisan 11 ti evarūpam 12 yathāvuttam vacīduccaritādi 13 caritvā. Idhāgatā ti imam petalokam āgatā 14 petabhāvam 15 upagatā. Cirarattāya khādatī ti cirakālam gūthādim eva khādati. Tassā hi yenā pi 16 kārena akattha tena vā kārena pavattamānam pi phalam yam uddissa akattha tato aññattha paṭhaviyam matakasankhāte 17 matthake 18 asanipāto viya attano upari patati.

Evam so devaputto tāya pubbe katakammam kathetvā puna tam bhikkhum ārabbha 19 'atthi pana bhante koci upāyo imam petalokato mocetun' ti āha. 'Atthī' ti vutte 'kathetha bhante' ti.

r after khādatī ti, B. ahu mam' esā, M.; C. omits mam' esā. M. C. D., B. add ca. vatthā, B.

⁵ bhavanti, S₁. S₂. 6 S₁. S₂ omit na adāsi.

⁷ maccharimattassa, B. 8 macchari, B. 9 tam yeva, B. 10 omacchari, B. 11 tādisan, B. 12 orūpāni, B.

¹³ oduccaritāni, B. ¹⁴ gatā, S₂. ¹⁵ petatta.°, B.

¹⁶ om. B.

¹⁷ kamantakasankhāte, B; matakasāghātena, S₁. S₂.

¹⁸ matake, S₁. 19 om. S₂. B.; but they have āha.

'Yadi Bhagavato ariyasanghassa ca ekass' eva vār bhikkhuno dānam datvā imissā uddissiyati2 ayañ ca tam anumodati, evam etissā ito dukkhato mutti bhavissatī' ti. Tam sutvā devaputto tassa bhikkhuno paņītam annapānam datvā tam dakkhiņam tassā petiyā ādisi tāva-d-eva sā petī suhitā pīnitindriyā dibbāhārassa tittā ahosi. tass' eva 3 bhikkhuno hatthe dibbasatakayugam Bhagavantam uddissa datvā dakkhinam petivā ādisi tāva-d-eva sā dibbayatthani vattha dibbalankarayibhusita sabbakamasamiddhā devaccharāpaţibhāgā ahosi. So ca bhikkhu tassa devaputtassa iddhiyā tadahe 'va Sāvatthim 5 patvā6 Jetavanam pavisitvā Bhagavato santikam upagantvā vanditvā tam sātakayugam datvā tam pavuttim ārocesi. Bhagavā pi tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sā dhammadesanā mahājanassa sātthikā ahosi?

Mahāpesakārapetavatthuvannanā.

I, 10.

Kā nu anto vimānasmin ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante aññataram khalātiyapetim ārabbha vuttam. Atīte kira Bārāṇasiyam aññatarā rūpupajīvinī itthi abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā atimanoharakesakalāpā ahosi. Tassā hi kesā nīlā dīghā tanumudusiniddhā vellitaggā dvehatthā gayhā visatthā yāva mekhalā kalāpā olambanti. Tam tassā kesasobham disvā taruṇajanā yebhuyyena tattha paṭibaddhacittā ahesum t. Ath' assā tam kesasobham asahamānā issāpakatā katipayā itthī samantetvā tassā eva paricārikam dāsim āmisena upalāpetvā tāya tassā kesuppātanam bhesajjam dāpesum. Sā kira dāsī tam bhesajjam nahāniyacuṇṇena saddhim payojetvā Gaṅgāya nadiyā nahānakāle tassā adāsi. Sā tena kese samūle sutemitvā udake

 $^{^{\}rm r}$ om. $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 2}$ uddissayati, B. $^{\rm 3}$ puttass' eva, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 4}$ B. adds ca. $^{\rm 5}$ Sāvatthiyam, $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 6}$ gantvā, B. $^{\rm 7}$ all MSS. add ti. $^{\rm 8}$ velitaggādi hatthā, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 9}$ °jano, B. $^{\rm 10}$ °citto, B. $^{\rm 12}$ ahosi, B. $^{\rm 12}$ itthiyo, B. $^{\rm 13}$ mantetvā, B.

nimujji. Nimujjanamatte yeva kesā samūlā paripatimsu. Sīsam tassā tintakalābusadisam ahosi. Atha sā sabbaso vilūnakesā 3 luncitapamattā 4 kapotī viva virūpā hutvā lajjāya anto nagaram pavisitum asakkontī vatthena sīsam vethetvā bahinagare annatarasmim padese vāsam kappentī katipāhaccayena apagatalajjā tilāni pīletvā telavanijjam surāvanijjan ca karontī jīvitam kappesi. Sā ekadivasam dvīsu tīsu manussesu surāmattesu⁶ mahāniddam okkamantesu sithilabhūtāni tesam nivatthavatthāni avahari. Ath' ekadivasam sā ekam khīnāsavattheram pindāya carantam disvā pasannacittā attano gharam netvā pañnatte āsane nisīdāpetvā telasamsattham doņinimmijjanam minjakam adāsi. So tassā anukampāva tam patiggahetvā paribhuñii. Sā pasannahadayā7 upari chattam dhāriyamānā atthāsi. So ca thero tassā cittam sampahamsanto⁸ anumodanam katvā pakkāmi. Sā ca itthi anumodanakāle yeva 'mayham kesā dīghā tanusiniddhamuduvellitaggā hontū' ti patthanam akāsi. Sā aparena samavena kālam katvā puññāpuññakammassa9 nissandena 10 samuddamajjhe kanakavimāne ekikā hutvā nibbatti. Tassā kesā patthitā kārā yeva sampajjimsu, manussānam sātakāvaharanena naggā ahosi. Sā tasmim kanakavimāne punappunam uppajjitvā ekam buddhantaram naggā hutvā vītināmesi. Atha amhākam Bhagavati loke uppajjitvā pavattatapavaradhammacakkhe anupubbena Sāvatthivam viharante 11 Sāvatthivāsino satamattā 12 vānijā Suvannabhūmim uddissa nāvāya mahāsamuddam otarimsu. Tehi ārulhanāvā visamavātavegukkhittā ito c' ito ca paribbhamantī tam padesam āgamāsi. Atha sā vimānapetī saha vimānena tesam attānam dassesi. Tam disvā jetthavānijo pucchanto

³ virūhanakesā, B.

² ath' assā, B. ¹ c' assā, B.

^{4 °}patthaka, B.; °pamattam, S₁; °mattham; S₂.

⁵ B. adds tato nivattetvā. 6 madamentisu, S¹. ⁸ B. omits sam before pah.°. 7 °mānasā, B.

⁹ missakakammassa phalena, B. ¹² vasante, B. ¹² sattasatā, B. 11 vasante. B.

Kā nu anto vimānasmim titthantī na upanikkhami upanikkhamassu bhadde tvam² passāma tam

mahiddhikan3 ti

1

gātham āha.

Tattha kā nu anto vimānasmim titthantī ti vimānassa anto abbhantare titthantī kā nu tvam kim manussitthi udāhu amanussitthī ti pucchati. Na upanikkhamī ti vimānato na nikkhami. Upanikkhamassu bhadde tvam passāma tam mahiddhikan ti bhadde tam 6 mahiddhikam, passāma datthukāmamhā, tasmā vimānato nikkamassu, upanikkhamassu bhaddan te ti vā pātho, bhaddam tava atthū ti attho.

Ath' assā attano bahinikkhamitum asakkuņeyyattam pakāsentī gātham9 āha9:

Attiyāmi harāyami naggā nikkhamitum bahi keseh' amhi paţicchannā puññam me appakam

katan ti.

Tattha attivāmī ti naggā hutvā bahi nikkhamitum dātukkhittā 10 amhi. Harāyāmī ti lajjāmi. Keseh' amhi paţicchannā ti kesehi ambi aham paţicchāditā pārutasarīrā. Puñnam me appakam katan ti appakam parittam mayā kusalakammam katam piñnākadānamattan ti adhippayo.

Atha vānijo attano uttarisākatam dātukāmo

Hand' uttarīvam dāmi te imam 11 dussam nivāsaya 12 imam 11 dussam nivāsetvā bahi 13 nikkhama sobhane upanikkhamassu¹⁴ bhadde passāma tam mahiddhi-

kan 15 ti

3

gātham āha.

Digitized by Google

¹ n', M. C. D.; B. ² om. C. D.; B.

³ bahitthitam, M. D.; B. 4 om. B. ⁵ bahithitan, B.

⁶ B. adds mayam. 7 om. S₁. S₂; B. has bahithitam.

⁹ after katan ti, B. 8 tamhā, S₁. Š₂.

dadukkhita, S₁. S₂; attā dukkhitā, B.

dam, M. C. D.; B.

dam, M. C. D.; B.

dam, M. C. D.; B.

damkhitā, B.

varanga, B.

varanga,

¹⁵ bahitthitam. M. C. D.: B.

Tattha handā ti ganha. Uttarīvan ti uparivasanam 1 uparihāram² uttarisākatan ti attho. Imam³ dussam nivāsavā ti imam³ mamam⁴ uttarīyam⁵ sāţakam tvam nivāsehi. Sobhane ti sundararūpe.

Evañ ca pana vatvā attano uttarisāţakam tassā upanesi. Sā tathā pi dīyamānassa attano anupakappanam⁶ yathā ca dīyamānam, upakappatī ti dassentī gāthadvayam āha:

Hatthena hatthe te dinnam na mayham upakappati es' etth' upāsako saddho sammāsambuddhasāvako. Etam acchādayitvāna mama dakkhinam ādisa9

tadāham 10 sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinī ti.

Tattha hatthena hatthe te dinnam na mayham upakappatī ti mārisa tava 11 hatthena mama hatthe 12 tayā 12 dinnam mayham na upakappati 13, na niyujjati 14 upabhogayoyam 15 na arahatī 16 ti attho. Es' etth' upāsako saddho ti¹⁷ eso ratanattayam uddissasaranagamanena 18 upāsako kammaphalam saddhāya ca samannāgatattā saddho ettha etasmim janasamūhe atthi.

Etam acchādayitvāna mama dakkhiņam ādisā ti etam upāsakam mama dīyamānam sātakam paridahāpetvā tam dakkhinam mayham ādisa 19 pattidānam dehi. Tadāham²⁰ sukhitā hessan ti tadā²¹ kate aham²² dibbavatthanivatthā sukhappattā bhavissāmi.

Tam sutvā vāņijā tam upāsakam nahāpetvā vilimpetvā vatthayugena acchādesum. Tam attham pakāsento sangītikārā tisso 23 gāthāyo 23 avocum 23:

Tañ ca te nahāpayitvāna vilimpitvāna 24 vāņijā vattheh' acchādayitvāna tassā dakkhiņam ādisum²⁴.

nam, B. ² sariram, B. ³ idam, ⁵ uttara, B. ⁶ B. adds ñatvā. ¹ upasabyānam, B. ³ idam, B.

²⁵ ādisam, S₁. S₂.; ādimsu, D.; B.

4

⁴ mam, S₂.

⁴ mam, S₂. 5 uttara, D. B. according to the standard of S₁. B. add na. 8 tam, B. l. ti; tañ ca, S₁. S₂. 9 ādisam, M. C. D. 10 tathāham, M. C. D. 11 mama, S₁; vata, B. 12 om. S₁. 13 S₁ adds ti. 14 viniv ⁰ B. 15 ⁰voggam, B. 16 hotī, B.

¹⁷ om. S_r. 18 ogamane, S_r. 19 ādi, S_r.

²⁰ tathāham, B. ²¹ tathā, B. ²² B. adds sukhitā.

²³ after phalan ti, B. ²⁴ petvāna, M. C. D.; B.

Samanantarānuditthe vipāko upapajjatha 2 bhojanacchādanapānīyam dakkhināya idam phalam. Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārinī hasantī vimānā nikkhami dakkhiņāya idam phalan ti. 8

Tattha tan ti upāsakam, ca-saddo nipātamattam. Te ti³ vānijā ti yojaņā. Vilimpitvānā ti uttamena gandhena vilimpetvā. Vattheh' acchādayitvānā ti vannagandharasasampannam sabbavyañjanam bhojanam bhojetvā nivāsanam uttarīyam dvīhi vatthehi acchādesum dve vatthāni adamsū ti attho. Tassā dakkhinam ādisun⁵ ti tassā petivā tam dakkhinam adamsu.

Samanantarānuditthe6 ti anū ti nīpātamattam, tassā dakkhināya udditthasamanantaram eva. Vipāko upapajjathā ti tassā petiyā vipāko dakkhiņāya idam phalam uppajji. Kīdiso ti petī7 āha. Bhojanacchādanam pānīvan ti nānāppakāram dibbbhojanasadisam bhojanañ ca nānāvirāgavannasamujjalam dibbavatthasadisam vatthañ ca anekavidham pānañ ca dakkhināya idam Idisam phalam, upapajjathā 8 ti yojanā.

Tato ti yathāvuttābhojanādi paţilābhato pacchā, Suddhā ti nahānena⁹ suddhasarīrā. Sucivasanā ti sucisuddhavatthanivatthā. Kāsikuttamadhārinī ti Kāsikavatthato pi uttamavatthadhārinī. Hasantī ti passatha tāta tumhākam dakkhiņāya idam phalavisesan ti pakāsanavasena hasamānā vimānato nikkhami.

Tato 10 vāņijā evam paccakkhato puñnaphalam disvā acchariyabbhutacittajātā tasmim upāsake sanjātagāravabahumānā katanjalī tam payirupāsimsu. So pi 11 te 12 dhammakathāya bhīyosomattāya pasādetvā saraņesu ca sīlesu ca patitthāpesi. Te tāya vimānapetiyā katakammam imāya 13 gāthāya 13 pucchimsu 13:

¹ otarā an.o, M. C. D.; B. ² udap.o, M. C. D.; B.

om. B. 4 °pitvā, S₁. 5 ādimsun, B. 6 °tarā anu.°, B. 7 ce l. petī, B. 8 udap.°, B. 9 nahāpanavasena, B. 10 atha te, B. 11 ca, B. 12 tesam, B.; om. S₁. S₂. 13 imā, S₁. S₂; after phalan ti, B.

Sucittarūpam ruciram vimānan te ca bhāsatiz devate pucchitācikkha kissa kammass' idam phalan ti. 9

Tattha sucittarūpan ti atthi² assa itthipurisādivasena c' eva mālākammalatākammādivasena ca sutthu vihitacitta-Ruciran ti ramanīyam dassanīyam. kammass' idam phalan ti kīdisassa kammassa kim dānamayassa udāhu sīlamayassa phalan ti attho.

Sā tehi evam putthā 'mayā katassa parittakassa kusalakammassa tāva idam phalam akusalakammassa pana āyatim niraye īdisam bhavissatī ti tad ubhayam ācikkhantī tā 5 gāthāvo abhāsi:

Bhikkhuno caramānassa doņinimminjanam⁶ aham adāsim ujubhūtassa vippasannena cetasā. 10 Tassa kammassa kusalassa vipākam dīgham antaram anubhomi vimānasmim tan ca dāni parittakam. 11 Uddhañ catūhi māsehi kālakirivā bhavissati ekantam katukam ghoram nirayam papatiss' āham?. Catukkannam⁸ catudvāram vibhattam bhāgaso mitam ayopākārapariyantam ayasā paţikujjitam. 13 Tassa ayomavā bhūmi jalitā tejasāvutā samantā yojanasatam pharitvā titthati sabbadā. 14 Tatthāham dīgham addhānam dukkham9 vedissam 10 vedanam

phalañ ca pāpakammassa tasmā socāmīdam 11 bhūtan ti 15.

Tattha bhikkhuno caramānassā ti añnatarassa bhinnakilesassa bhikkhuno bhikkhāya carantassa. nimminjanan ti vissandamanatelaminjakam. Ujubhūtassā ti cittajimhavankakuțilabhāvakarānam kilesānam

¹ pabhāsati l. ca bh., M. C. D.; B. ² hatthi, S₂. B.

om. B.; parittatassa, S₁; parittassa kassa, S₂.

S₁. S₂ add ca.

B. omits tā and so on, but puts

gāthāyo abhāsi after bhūtan ti.

^{6 °}nimmajjanim, M. C. D.; B.

⁷ niray' ūpapatiss' aham, S₁. S₂. 8 catukaṇṇam, B. 9 dīgham, C. D.; B. 10 vedissa, M. C. D.; B. 11 socām' aham bhūsan, M.; B.; obhūtan, C. D.

abhāvena ujubhāvappattassa. Vippasannena cetasā ti kammaphalasandhāya sutthu pasannena cittena.

Dīgham antaran ti ma-kāro padasandhikaro dīgham antaram, dīgham kalan ti attho. Tañ ca dāni parittakan ti tan ca punnaphalam vipākattā kammassa idāni parittakam appāvasesam na ciren' eva² ito cavissāmī3 ti Tenāha:

Uddhañ catūhi māsehi kālakiriyā bhavissatī ti catūhi māsehi uddham catunnam māsānam upari pañcame māse mama kālakiriyā bhavissatī ti dasseti. Ekantam katukan ti ekanten' eva anittham chaphassayatanikabhavato ekantadukkhan ti attho. Ghoran ti darunam. Nirayan ti natthi ettha ayo sukhan ti katva nir-ayan ti laddhanāmam narakam. Papatiss'4 āhan4 ti4 papatissāmi 5 aham nirayan ti, c'ettha Avīcimahānirayassa adhippetattā tam sarūpato dassentī Catukkannan ādim āha.

Tattha catukkannan ti catukonam. Catudvāran ti catūsu disāsu catūhi dvārehi yuttam. Vibhattan ti suţţhu Bhāgaso ti bhāgato. Mitan ti tulitam. Ayopākārapariyantan ti ayomayena pākārena parikkhittam. Ayasā patikujiitan ti ayopatalen' eva upari pidahitam6.

Tejasāyuttā, ti samantato samutthitajālena mahatā agginā nirantaram samāyuttā jālā. Samantā8 yojanasatan8 ti8 evam puna9 samantā bahisabbadisāsu, yojanasatam 10 yojananam satam. Sabbada 11 ti 11 sabbakalam. Pharitvā ti vyāpetvā titthati.

Tatthā ti tasmim mahāniraye. Vedissan ti vedissāmi anubhavissāmi. Phalañ ca pāpakammassā ti idam īdisam dukkhānubhavanam mayā evam 12 katassa pāpakammassa phalan ti attho.

Evam tāya attano kammaphale āyatim neravikabhāve ca

¹ vipakkavipākattā, S₂. B. ² na paran' eva, S₁. S₂.

³ cavissāma, S₁. S₂. ⁴ om. S₁. S₂. ⁵ patissāmi, S₁. ⁶ pihitam, B. ⁷ patalāyuttā, S₁. S₂. ⁸ om. S₁. S₂. ⁹ pana, B. ¹⁰ om. S₁. ¹¹ om. all MSS. ¹² eva, B.

pakāsite so upāsako karuņāva sancoditamānaso 'hand' ass' āham^z patitthā bhaveyyan' ti cintetvā āha: 'devate tvam mayham ekassā² dānavasena 3 sabbakāmasamiddhā ulārasampattim yuttā jātā. Idāni pana imesam upāsakānam dānam⁴ datvā Satthu ca⁵ guņe anussaritvā niravūpapattito muccissasī' ti. Sā petī hatthatutthā sādhūs tis vatvās tesam⁵ dibbena annapānena santappetvā dibbāni vatthāni nānāvidhāni ratanāni ca adāsi Bhagavantañ ca uddissa dibbadussavugam tesam hatthe datvā 'aññatarā bhante vimānapetī Bhagavato pāde sirasā vandatī ti Sāvatthiyam6 gantvā Satthāram mama vacanena vandathā' ti vandanañ ca pesesi tañ ca nāvam attano iddhānubhāvena tehi icchitanattanam tam divasam eva upanesi. Atha te vānijā tato pattanato anukkamena Sāvatthim patvā Jetavanam pavisitvā 7 Satthu 8 tam dussayugam datvā vandanañ ca nivedetvā ādito patthāya tam sabbam9 pavuttim ārocesum. Satthā tam atthuppattim katvā sampattaparisāya vitthārena dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā jātā. Te9 pana9 upāsakā dutiyadivase buddhapamukhassa bhikkhusanghassa mahādānam datvā tassā dakkhinam ādisimsu. Sā 10 tato petalokato cavitvā vividharatanajotite tāvatimsabhavane kanakavimāne accharāsahassaparivārā nibbatti".

Khalātiyapetavatthuvannanā 12.

I. 11.

Purato 'va setena paleti hatthinā ti. Idam Satthari Jetavane viharante dve brāhmaņapete¹³ ārabbha vuttam. Āvasmā kira Samkicco sattavassiko khuragge veva arahattam patvā sāmaņerabhūmiyam thito 14 timsamattehi

⁶ Sāvatthi, B. ⁷ pavīsetvā, B.

14 B. adds pi.

¹ tass' āham l. hand' ass' āham, B. ² etassa, S₁. ³ dānena, idān' eva, B. ⁴ om. S₁. 5 om. S. S.

⁸ S¹ omits Satthu and so on as far as nivedetvā.

⁹ om. B. 10 B. adds ca. 11 B. adds ti. 12 khallātiya., B. 13 brāhmaņaputte pete, B.

bhikkhūhi saddhim araññāvatane vasanto tesam bhikkhūnam pancannam corasatanam hatthato agatam maranam paţibāhitvā te ca core dametvā pabbājetvā Satthu santikam Satthā tesam bhikkhūnam dhammam desesi. agamāsi. Desanāvasāne arahattam pāpunimsu. Ath' āvasmā Samkicco paripunnavasso laddhupasampado tehi pañcahi bhikkhusatehi saddhim Bārānasim gantvā Isipatane vihāsi. Manussā therassa santikam gantvā dhammam sutvā pasannamānasā vīthipatipātivā vaggavaggā hutvā āgantukadānam Tatra i aññataro upāsako manusse niccabhatte Te yathā balam niccabhattam patthapesum. samādapesi.

Tena ca samayena Bārāṇasiyam aññatarassa micchāditthikassa brāhmanassa dve puttā ekā ca dhītā ahesum. Tesu jetthaputto tassa upāsakassa mitto ahosi. gahetvā āyasmato Samkiccassa santikam agamāsi. Āyasmā Samkicco tassa dhammam desesi. So muducitto ahosi. Atha nam so upāsako āha: 'tvam ekassa bhikkhuno niccabhattam dehī' ti. 'Anācinnam amhākam brāhmanānam samanānam Sakyaputtiyānam niccabhattadānam, tasmā nāham dassāmī' ti. 'Kim3 mayham pi bhattam dassasi na 'Katham na dassamī' ti āha. dassasī' ti āha. evam⁵ vam mayham desitam ekassa bhikkhuno⁶ dehī' ti. So sādhū ti paţisuņitvā dutiyadivase pāto 'va vihāram gantvā ekam bhikkhum ānetvā bhojesi. Evam gacchante kāle bhikkhūnam patipattim disvā dhamman ca suņitvā tassa kaniţthabhātā ca bhaginī ca sāsane abhippasannā puñnakammābhiratā ca ahesum. Evam, te tayo janā yathā vibhavam dānāni8 dentā samaņabrāhmaņe sakkarimsu garukarimsu mānesum pūjesum. Mātāpitaro pana nesam assaddhā appasannā samaņabrāhmaņesu agāravāpuññakiriyāya anādarā 10 ahesum. Tesam 11 dhītaram dārikam

² dve puttā ca dhītā ca, S₁. S₂. ¹ tattha, B.

³ om. S₁. S₂. 4 yadā, S₁. S₂. 5 eva 6 bhikkhussa, B. 7 B. adds pi. 8 dā 9 mānemsu, S₁. 10 B. adds acchandikā. 5 eva, S₁. S₂. 8 dānādini, B.

¹¹ tesu tesam, S.; all MSS. omit dhitaram after tesam, but S₁. S₂ have mātuladhītaram puttassatthāya, whereas B. has mātulaputtassatthāva.

mātulaputtassatthāva ñātakā vāresum. So ca āvasmato Samkiccassa santike dhammam sutvā samvegajāto pabbajito niccam attano mātu geham bhuñjitum gacchati. Tam mātā attano mātuladhītāya dārikāya palobheti. Tena so ukkanthito hutvā upajjhāyam upasankamitvā āha: 'uppabbajissām' aham bhante anujānātha maman' ti. ihāvo tassa upanissavasampattim disvā āha: 'sāmanera māsamattam āgamehī " ti. So sādhū ti paţisuņitvā māse atikkante tath' eva ārocesi. Upajjhāyo puna 'addhamāsam āgamehī v ti āha. Addhamāse atikkante tena tath' eva vutte puna 'sattāham āgamehī' ti āha. So sādhū ti patisuni². Atha tasmim³ anto sattāhe sāmanerassa mātulāniyā geham vinatthacchadanam jinnam dubbalam kūtam vātavassāhi hatam paripati. Tattha brāhmano brāhmanī ca dve puttā dhītā ca gehena ajjhotthatā kālam akamsu. Tesu brāhmaņo brāhmaņī ca petayoniyam nibbattimsu, dve puttā dhītā ca bhummadevesu. Tesu jetthaputtassa hatthivanam nibbatti kanitthassa assatarīratho dhītāva suvannasivikā. Brāhmaņo brāhmaņī ca mahante mahante avomuggare gahetvā aññamaññam ākotenti. Abhihatatthānesu mahantā mahantā ghatappamāņā gaņdā utthahitvā muhutten' eva papaccityā paribhedappattā honti. aññamaññassa gande⁵ phāletvā kodhābhibhūtā nikkaruņāpharusavacanehi tajjentā6 pubbalohitam pivanti na ca tittim Atha sāmaņero ukkhaņţhābhibhūto upajpatilabhanti. jhāyam upasankamitvā āha: 'bhante mayā paţiñnātadivasā? vītivattā geham gamissāmi anujānātha man' ti. nam upajjhāyo 'atthangate suriye kālapakkhacātuddasiyā vattamānāya ehī' ti vatvā Isipatanavihārassa piţthipasse thokam gantvā atthāsi.

Tena ca⁸ samayena te⁹ dve devaputtā¹⁰ saddhim bhaginiya ten' eva maggena yakkhasamāgamam sambhāvetum gacchanti. Tesam pana mātāpitaro¹¹ muggarahatthā pharusa-

11 mātaro, S2.

 $^{^{\}text{I}}$ āgamesī, S_{I} . S_{2} . $^{\text{2}}$ paţisunitvā, S_{I} . S_{2} .

³ ath' asmim, S₁. 4 gehe, S₁. 5 gandam, B. 6 tajjantā, B. 7 manātināta., S₁. S₂. 8 om. B.

⁹ om. S₁. S₂. 10 devatāputtā, S₁. S₂.

vācā kāļarūpā ākulākulāsukhapatitakesabhārā indaggidaḍdhatālakkhandasadisā vigalitapubbalohitā valitagattā ativiya jigucchabībhacchadassanā te anubajjhanti. Ath' āyasmā Samkicco yathā so sāmaņero te sabbe gacchante passati tathārūpam iddhābhisankhāram abhisankharitvā sāmaņeram āha 'passasi tvam sāmaņera ime gacchante' ti? 'Āma bhante passāmi' ti. 'Tena hi ime' katakammam paṭipucchā' ti. So hatthiyānādīhi gacchante anukkamena paṭipucchi. Te āhamsu 'ye pacchato petā āgacchanti te paṭipucchā' ti. Sāmaņero te' pete' gāthāhi ajjhabhāsi:

Purato 'va setena paleti hatthinā, majjhe pana assatarīrathena

pacchā 'va 5 kannā sivikāyam6 nīyati obhāsayantī dasa sabbato disā. 1

Tumhe pana muggarahatthapāṇino rudamukhā bhinnapabhinnagattā?

manussabhūtā kim akattha pāpam yena aññamaññassa? pivātha? lohitan ti. 2

Tattha purato ti sabbapathamam. Setenā ti paṇḍarena. Paletī.ti gacchați. Majjhe panā ti hatthi-āruļhassa sivikam āruļhāya ca antare. Assatarīrathenā ti assatariyuttena rathena paletī ti yojanā. Nīyatī ti vahīyati. Obhāsayantī dasa sabbato disā ti sabbato samantato sabbā¹⁰ dasa¹¹ disā attano sarīrappabhāhi vatthabharaṇādippabhāhi ca vijjotamānā.

Muggarahatthapāṇino ti muggarā hatthasankhātesu pāṇīsu yesaṃ te muggarahatthapāṇino bhūmisaṇhākaraṇī-yādīsu pāṇino vohārassa labbhamānattā hatthasaddena pāṇi visesito¹². Bhinnapabhinnaggattā¹³ ti muggarappahārena tattha tattha bhinnapabhinnasarīrā¹⁴. Pivāthā ti pivatha.

¹ imehi, S_1 . S_2 (h' imehi, S_1). ² om. S_1 .

³ petehi, S₁. S₂. 4 gāthāya, B. 5 ca, C. D.; B.

⁶ sivikāya, C. D.; B. ⁷ bhinnaggattā, S₁. S₂.; chinnapabhinnagattā, B. ⁸ yen' aññamaññassa, C. D.; B. ⁹ pipātha, S₁. S₂. ¹⁰ S₁. S₂ add vā. ¹¹ S₁. S₂ add pi. .

ri visesato, S₁. S₂. S₁. S₂ aud va. S₁. s₂ visesato, S₁. S₂. si chinna.°, B.

¹⁴ chinna.º, B.; S₁. S₂ have bhinnapaggalitasarīrā.

Evam sāmaņerena putthā te petā sabban tam pavuttim catūhi gāthāhi pacchābhāsimsu::

Purato 'va² yo gacchati kunjarena setena nagena catukkamena

amhākam putto3 ahu so4 jetthako5, dānāni datvāna6 sukhim pamodati.

Yo so majihe assatarīrathena catubbhi yuttena suvagtena

amhākam putto ahu majjhimo so, amaccharī dānapati. virocati.

Yā sā⁷ pacchā sivikāya nīyati dārī sapaññā migamandalocanā

amhākam dhītā ahu sā kanitthā8, bhāgaddhabhāgena sukhī pamodati.

Ete ca dānāni adamsu pubbe pasannacittā samaņabrāhmanānam

mayam pana maccharino ahumhā paribhāsakā samaņabrāhmaņānam

ete padatvāo paricāravanti mayañ ca sussāma naļo va chinno 10 ti.

Tattha purato 'vari yo gacchatī ti imesam gacchantānam purato gacchati, yo so purato gacchatī ti pi 12 pātho, tassa yo eso purato gacchatī ti attho. Kunjarenā ti kum pathavim jīrayati kunjo suvāram aticarati kunjaro ti laddhanāmena hatthinā. Nāgenā ti n'13 assa agati 14 abhibhavanīyam 15 atthī ti nāgo. Tena nāgena catukkamena ti catuppādena. Jetthako 16 ti pubbajo.

Catubbhī ti catūhi assatarīhi. Suviggatenā ti sundaragamanena vā turagamanena 17.

Migamandalocanā ti migī viya mandakkhipātā. Bhā-

¹ °bhāsum, B. ² om. C. D.; B. ³ om. S_r. S ⁴ M. C. D.; B. add va. ⁵ jeṭṭho, M. C. D.; B. 3 om. S_1 . S_2 .

⁶ datvā, C. 7 ya sā ca, M.; yā ca sā, D. 8 kanitthakā, D.; B.;

kanitthikā, M.; kanitthatā, C. 9 ca datvā, M. C. D.; B. 10 khitto, S₁. S₂; bhinno, C. 11 om. B. S₂. 12 vā, B. 13 S₁. S₂ omit n'. 14 agamaniyam, B. 15 anabhi.º, all MSS. 16 jettho, here also S₁. S₂. 17 cārug.°, B., and omits vā.

gaddhabhagena ti bhagassa addhabhagena attana laddhakotthāsato addhabhāgadānena hetubhūtena. Sukhī ti sukhinī lingavippalāsena h'etam vuttam.

Paribhāsakā ti akkosakā. Paricārayantī ti dibbesu kāmaguņesu attano indrivāni ito c'ito ca yathā sukham cārenti parijanehi vā attano puññānubhāvanissandena pāricariyam kārenti. Mayañ ca² sussāma nalo va chinno ti mayam pana chinno a ātape pakkhitto 4 naļo viya sussāma khuppipāsāhi aññamaññam dandābhighāţena ca sukkhā visukkhā 5 bhavāmā ti.

Evam attano pāpam 6 pavedetvā 'mayam tumham mātulamātulāniyo' ti ācikkimsu. Tam sutvā sāmaņero sanjatasamvego evarūpānam kibbisakārīnam 'katham nu kho bhojjanāni, sijihantī, ti pucchanto:

Kim tumhākam bhojanam kissayanam⁸ katham su⁹ yāpetha 10 supāpadhammino pahūtabhogesu¹¹ anappakesu sukham virāgāva dukkh' ajja pattā ti

imam gātham āha.

Tattha kim tumhākam bhojanan ti kin ti 12 kīdisam 13 tumhākam bhojanam. Kissayanan 14 ti kīdisam sayanam, kissayanā 15 ti keci pathanti, kīdisasayanā 16 kīdise sayane sayathā ti attho. Katham su¹⁷ yāpethā ti kena pakārena yāpetha, katham ha¹⁸ yapethā ti vā pātho, katham tumhe yāpethā ti attho. Supāpadhammino ti suţthu ativiya pāpadhammā. Pahūtabhagesū ti apariyantesu uļāresu bhogesu santesu. Anappakesū ti na appakesu¹⁹ bahūsu²⁰. Sukham virāgāyā ti sukhahetuno puññassa

² mayam l. mayañ ca, S₁. S₂. ¹ paricārinī, S₁. S₂.

parıcarını, S₁. S₂. ² mayam l. mayan ca, S₁. S₂. ³ dinnam, S₁; dhinno, S₂. ⁴ khitto, B. ⁵ sukkhavis.°, S₁. S₂. ⁶ pāpassa yam, S₁. S₂. ⁷ bhojanādi, B. ⁸ kissayānam, S₁. S₂; kisayānam, B.; kim sayānam, M. C. D. ⁹ kathan ca, M. C. D.; B. ¹⁰ yāpeta, S₁. S₂. ¹¹ bahuta.°, M. C. D. ¹² om. B. ¹³ kimdisam, B. ¹⁴ kissayānan, S₁. S₂.; kim sayānan, B. ¹⁵ kissayānā, S₁. S₂; kimsayānā, B. ¹⁶ kimdisāsayānā, B. ¹⁷ ca. B. ¹⁸ vo. B. ¹⁹ anamakasu S. ²⁰ om. B.

¹⁸ vo. B. ¹⁹ anappakesu, S₁.

akaraņena sukham virajjhitvā virādhetvā, sukhassa virāgenā ti keci pathanti. Dukkh' ajja pattā ti ajja idāni idam petayonipariyāpannam dukkham anuppattā ti.

Evam sāmaņerena putthā petā tena pucchitamattam vissaj-

jentā gāthāvo abhāsimsu:

Aññamaññam vadhitvāna pivāma pubbalohitam bahum pitvā na dhātā homa na ruccādimhase 3

тауат.

9

Icc' eva maccā paridevayanti adāyakā pecca 5 Yamassa thāyino

ye te vivicca6 adhigamma bhoge na bhuñjare nā pi karonti puññam.

Te khuppipāsūpagatā parattha petā ciram ghāyire⁷ dayhamānā

kammāni katvāna dukkhandriyāni⁸ anubhonti dukkham katukapphalāni. 10

Ittaram⁹ hi dhanadhaññam ittaram⁹ idha jīvitam ittaram⁹ ittarato⁹ ñatvā dīpam kayirātha ¹⁰ paṇḍito. 11 Ye te evam pajānanti narā dhammassa kovidā te dāne na ppamajjanti sutvā arahatam vaco ti ¹¹. 12

Tattha na dhātā² homā ti dhātā suhitā tittā¹² na homa. Na ruccādimhase¹³ ti na ruccāma na rucim uppādema na tam mayam attano ruciyā pivissāmā ti attho.

Icc' eva ti evam eva. Maccā paridevayantī ti mayam viya aññe pi manussā katakibbisā¹⁴ paridevanti kandanti¹⁵. Adāyakā ti adānasīlā maccharino. Yamassa thāyino ti Yamalokasaññite Yamassa thāne pettivisaye

r pivitva, C. ² dātā, S₂.; S₁ has here dhātā, but in the gloss dātā. ³ na cchādimhamhase, S₁. S₂. ⁴ adāyikā, S₁. S₂. ⁵ maccā, M. D.; maccharino, C.; B. ⁶ vidicca, M.; B.; viricca, C.; viviccādhi adhig., S₁. ⁷ jhāyire, C.; jhāyare, M. D.; jhāraye, B. ⁸ dukkhindriyāni, C.; dukkhundrayāni, D.; dukhudrayāni, M.; dukhi., S₁; dukha., S₂.

⁹ itaram, S₁. S₂. ¹⁰ kariyātha, C. ¹¹ B. adds pañca gāthā abhāsimsu (for gā.° abh.° which are left out before). ¹² su hi gā titā, S₁. S₂. ¹³ dhādimhamhase, S₂; dhādimhase, S₁. ¹⁴ °kibbissā, S₂. ¹⁵ kundanti, S₂.

thane sīlā. Ye te vivicca adhigamma bhoge ti ye te sampati i āyatiñ ca sukhavisesavidhāyake bhoge vinditvā patilabhitvā. Na bhunjare nā pi karonti punnan ti amhe viya sayam pi na bhuñjanti paresam dentā dānamayam puñnam pi na karonti.

Te khuppipāsūpagatā paratthā ti te sattā parattha paraloke pettivisaye jighacchāpipāsābhibhūtā hutvās. Ciram ghāyire6 dayhamānā ti khudādihetukena dukkhagginā akatam vata amhehi kusalam katam pāpan ti ādinā pavattamānena vippaţisāragginā, paridayhamānā ghāyanti9 anutthunantī ti attho. Dukkhandriyānī ti dukkhavipākāni. Anubhonti dukkham katukapphalānī ti anitthaphalāni pāpakammāni katvā cirakālam dukkham apāyikam² dukkham² anubhavanti.

Ittaran 10 ti na cirakālaţţhāyi aniccam vipariņāmadham-Ittaram 10 idha jīvitan ti idha manussaloke sattānam jīvitam pi ittaram 10 parittam appakam. Tenāha Bhagavā: yo ciram jīvati so vassasatam appam vā bhīvo" Ittaram 10 ittarato 10 ñatvā ti dhanadhaññādi upakaraņam manussānam jīvitañ ca ittaram 10 parittam khaņikam na cirassan ti paññāya upaparikkhitvā. Dīpam kayirātha pandito ti sapañño puriso dīpam attano patittham paraloke hitasukham itthanam kareyya.

Ye te evam pajānantī ti ye te¹² manussānam bhogānam jīvitassa ca ittarabhāvam 13 yathā vato jānanti te dane sabbam kalam na ppamajjanti. Sutva arahatam vaco ti arahatam buddhādīnam ariyānam vacanam sutvā ti attho. Sesam pākatam eva.

Evan te¹⁴ petā sāmaņerena puţţhā tam attham ācikkhitvā 'mayam tuvham mātulamātulāniyo' ti vadimsu 15. Tam sutvā sāmaņero sanjātasamvego ukkaņtham pativinodetvā upajjhāyassa pādesu sirasā nipatitvā evam āha: 'yam bhante anu-

sampattim, S_1 . S_2 . 2 om. B. 3 °pāsugatā, S_1 . B.; °pāsāgatā, S_2 . 4 pittiv.°, B. 5 S_1 . S_2 add pi. 6 ghāyare, S_1 . S_2 ; jhāyare, B. 7 °sārantinā, S_1 . S_2 . 8 padayh.°, S_1 . S_2 ; dayh.°, B. 9 jhāyanti, B. 10 itaran, S_1 . S_2 . 11 S_1 . S_2 . add 12 B. adds manussā. 13 itarabh.°, S_1 . S_2 . 14 eva tena, S_1 . S_2 . 15 pavedesum, B.

kampakaraniyam anukampam upādāya tam me tumhehi katam, mahato vata 'mhi anatthato pātato rakkhito ', na dāni me gharāvāsena attho, abhiramissāmi brahmacariya-Ath' āyasmā Samkicco tassa ajihāsayānurūpakammatthānam ācikkhi³. So kammatthānam anuvunjanto na cirass' eva arahattam pāpuņi. Āyasmā Samkicco tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Satthā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya vitthārena dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosī.

Nāgapetavatthuvannanā.

I, 12.*)

Urago va tacam jinnan ti. Idam Sattha Jetavane viharanto aññataram upāsakam ārabbha kathesi. Sāvatthiyam kira aññatarassa upāsakassa putto kālam akāsi. So puttamaranahetuparidevasokasamāpanno bahi khantos kiñci kammam kātum asakkonto gehe yeva6 atthāsi. Atha Satthā paccūsavelāyam mahākarunāsamāpattito vutthāva buddhacakkhunā lokam olokento tam upāsakam disvā pubbanhasamaye nivāsetvā pattacīvaram ādāya tassa gehadvāre atthāsi. Upāsako Satthu āgatabhāvam sutvā sīgham uţţhāya gantvā paccuggamanam katvā hatthato pattam gahetvā geham pavesetvā āsanam paññāpetvā adāsi. Nisīdi Bhagavā paññatte āsane, upāsako pi Bhagavantam vanditvā ekamantam nisīdi. Tam Bhagavā7 'kim upāsaka sokapareto viya dissasī' ti āha. 'Āma Bhagavā piyo me putto kālakato, tenāham sokapareto'9 ti. Ath' assa Bhagavā sokavinodanam karonto Uragajātakam kathesi.

Atīte Kāsikaratthe Bārāņasiyam Dhammapālam nāma brāhmaņakulam ahosi. Tattha brāhmaņo brāhmaņī putto dhītā suņisā dāsī ti ime sabbe pi maraņasatibhāvanābhi-

¹ pāgato, S₁. S₂. ² dukkhato l. rakkhito, S₁. S₂.

¹ pagato, S₁. S₂. - dukknato i. rakknito, ³ B. omits ācikkhi and the two next words.

⁴ all MSS. add ti. 5 nikkhamitvā, S₁. S₂. 6 gehe 'va, S₁. S₂. 7 B. adds sokavinodanattham kanto. 8 sokuppadduto, B. 9 socāmi, B. ronto.

^{*)} cp. Jāt. vol. III, pp. 162 sqq.

ratā ahesum. Tesu yo gehato nikkhamati so sesajane ovaditvā nirapekkho 'va nikkhamati. Ath' ekadivasam brāhmaņo puttena saddhim gharato nikkhamitvā khettam gantvā kasati. Putto sukkhatiņakatthāni2 ālimpesi. Tatth' eko kanhasappo dahabhayena rukkhasusirato nikkhamitya imam brāhmaņassa puttam damsi. So visavegena mucchito tatth' eva paripatitvā kālakato Sakko devarājā hutvā nibbatti. Brāhmano puttam matam disvā kammantasamīpena 3 gacchantam ekam purisam disvās evam āha: 'samma mama gharam gantvā brāhmanim evam vadehi6 nahātvā7 suddhavatthāni vatthā ekassa bhattam mālāgandhādīni8 gahetvā 9 āgacchatū' ti. So tattha gantvā tathā ārocesi. Gehajano pi tathā akāsi. Brāhmano nahātvā bhuñjitvā vilimpityā 10 parijanaparivuto puttassa sarīram citakam āropetvā aggim datvā dārukkhandham dahanto viva nissoko nissantāpo aniccasaññam manasikaronto atthāsi. brāhmanaputto Sakko hutvā nibbatto so 11 ca 11 amhākam Bodhisatto ahosi. So attano purimajātiyam katapuñnam¹² paccavekkhitvā pitarañ cas ñātake ca anukampamāno brāhmaņavesena tattha gantvā ñātake asocante disvā 'ambho13 migam jhāpetha¹⁴ amhākam mamsam detha chāto 'smī' ti āha. 'Na migo manusso brāhmaņā' ti āha. 'Kim tumhākam paccatthiko eso' ti? ,Na paccatthiko urejāto oraso mahāguņavanto taruņaputto' ti. 'Kim attham tumhe tathārūpe gunavati tarunaputte mate na socathā' 15 ti? Tam sutvā brāhmano asocanakāranam kathento

Urago va tacam jinnam hitvā gacchati san tanum evam sarīre nibbhoge pete kālakate sati. 1 Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā etam¹⁶ na socāmi ¹⁷ gato ¹⁸ so ¹⁹ tassa yā gatī ti 2 dve gāthā abhāsi.

maraņussati.°, S_2 ; maraņassati.°, B_1 ; maraņanussati.°, S_1 .
sukkhatikapaņņakathāni, B_1 samīpe, B_2 ; S_2 .
S₁ adds tam. 5 om. B_1 vadetta, B_2 nahāhet-

⁴ S₁ adds tam. 5 om. B. 6 vadetta, B. 7 nahāhetvāna, B. 8 B. adds ca. 9 B. adds turitam. 10 vilimpetvā, B. 11 om. S₁. 12 °puññañ ca, all MSS. 13 āgato, S₁. S₂. 14 ñāpetha, S₁. 15 asocathā. 16 evam, M.; S₁. S₂. 17 rodāmi, D.; B. 18 tato, S₁. S₂. 19 eso, B.

Tattha urago ti urena gacchatī ti urago sappass' etam Tacam jinnan ti jajjarabhavena jinnam adhivacanam. porāņam attano tacam nimmokam. Hitvā gacchati san ta nun ti yathā urago attano jinnam tacam dukkham² janentam² rukkhantare vā katthantare vā mūlantare vā pāsantare vā kancukam omuncanto viya sarīrato omuncitvā pahāya chaddetvā vathā kāmam gacchati, evam eva samsāre paribbhamanto santo porānassa kammassa parikkhīnattā jajjaribhūtam san tanum attano sarīram hitvā gacchati vatha kammam gacchati, punabbhavavasena uppajjatī ti attho. Evan ti dayhamānam puttassa sarīram dassento āha. Sarīre nibbhoge ti assa viya añnesam pi kāye evam bhogarahite niratthake4 jāte. Pete ti āyusmāviñnānato apagate. Kālakate satī ti mate jāte.

Tasmā ti yasmā dayhamāno kāyo apetaviññānattā dāhadukkham piyañātīnam ruditam paridevitam pi na jānāti, tasmā etam mama puttam nimittam katvā na rodāmis. Gato6 so tassa yā gatī ti yadi pi matasattā na ucchijjanti, matassa pana katokāsassa kammassa vasena yā gati pātikankhā ti8 vuccati tadanantaram eva gatoo so na purimañātinam ruditam paridevitam 10 paccāsimsati nā pi yebhuyyena purimañātīnam ruditena kāci atthasiddhī ti adhippāyo.

Evam brāhmaņena attano¹¹ yonisomanasikārakosalle¹² pakāsite brāhmaņarūpo Sakko brāhmaņim āha: 'amma tuyham so mato kim hotī' ti. 'Dasamāse kucchinā pariharitvā thannam pāyetvā hatthapāde santhāpetvā samvaddhito putto me sāmī' ti. 'Yadi evam pitā tāva purisabhāve na rodati, mātu nāma¹³ hadayam mudukam, tvam¹⁴ kasmā na rodasī' ti? Tam sutvā sā arodanakāranam kathentī

¹³ mātunā, S₁. S₂.

¹ pūrāņam, B. ² om. B. ³ B. adds mocetvā.

⁴ B. adds vā. 5 S₁. S₂ add ti. 6 tato, S₁. S₂. ⁷ ujjanti, S₁; uppajjanti S₂. ⁸ S₁. S₂. read tam, and continue pūti anantaram. ⁹ S₁. S₂ add na. ¹⁰ S₁. S₂ add vā. ¹¹ B. adds asocanakāraņe kathite

pariyāya. ¹² B. omits yoniso before manasi.°. ¹³ mātunā, S₇. S₂. ¹⁴ om. B.

Anabbhito tato āgā nānuññāto ito gato vathāgato tathāgato tattha kā paridevanā. 3 Pavhamāno na jānāti nātīnam paridevitam tasmā etam² na rodāmi gato so3 tassa va gatī ti gāthadvavam āha.

Tattha anabbhito ti anavhāto + ehi mavham puttabhāvam upagacchā ti evam apakkosito⁵. Tato ti yattha pubbe thito⁶ paralokato. Āgā ti āgacchi. Nānuññāto ti ananumato gaccha tāta paralokan' ti evam amhehi avissattho. Ito ti dhalokato. Gato ti apagato. Yathāgato ti venākārena āgato amhehi na abbhito, evam āgato ti attho. Tathāgato ti ten' evākārena8 gato. Yathā saken' eva kammunā āgato tathā saken' eva kammunā gato ti etena kammassa katam dasseti. Tattha kā paridevanā ti evam avasavattake samsārappavatte maraņam paţicca kā nāma paridevanā, ayuttā sā paññāgatā akaranīvā ti dasseti.

Evam brāhmaņiyā vacanam sutvā tassa bhaginim pucchi: 'amma tuyham 10 eso kim hoti' ti. 'Bhātā me sāmī' ti. 'Amma bhaginiyo'' nāma bhātūsu sinehā, tvam kasmā na rodasī' ti? Sā arodanakāranam kathentī¹²

Sace rode kisā assam tattha me kim phalam siyā natimittasuhajjanam bhīyo no arati siya. 5 Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam 13 tasmā etam 14 na rodāmi gato 15 so tassa vā gatī ti 6 gāthadvayam āha.

Tattha sace rode kisā assan ti yadi aham rodeyyam kisā parisukkhasarīrā bhaveyvam. Tattha me kim phalam siyā ti tasmim mayham bhātu marananimitte rodane. kim nāma 16 phalam ko ānisamso bhaveyya? Na tena mayham

16 om. B.

¹ anijihittho, C. ² evam, C.; S₁. S₂. 3 om. B. 4 S₁. S₂ have anabbhito. 5 apakkosī ti, S₁. S₂.

⁶ B. adds tato. ⁷ anabbhito, S_r. B. ⁸ tena kāranena, S₁. S₂.

⁹ S₁. S₂ have after parid.

¹⁰ paridevanyā) ayuttā (S₁ āyuttā) sā ti dasseti.

¹⁰ tumham mayham, S₁.

¹¹ bhagīnī, B.

¹² B. adds gāthadvayam āha, but gives no verses.

¹³ paridevanam, C. ¹⁴ evam, C.; S₁. S₂. ¹⁵ tato, S₁. S₂

bhātiko āgaccheyya nāpi so tena sugatim gaccheyyā2 ti adhippāyo. Nātimittāsuhajjānam bhīyo no arati siyā ti amhākam natīnam mittanam suhajjanan ca mama socanena bhātu maranadukkhato bhīyo pi atidukkham eva sivā5.

Evam bhaginiyā vacanam sutvā tassa bhariyam pucchi: 'tuyham so kim hotī' ti. 'Bhattā me sāmī' ti. 'Bhadde itthiyo nāma bhattari sinehā6 honti tasmiñ ca mate vidhavā anāthā honti, kasmā tvam na rodasī' ti? Sā pi attano arodanakāranam kathentī gāthadvavam 7 āha?:

Yathā pi dārako candam gacchantam anurodati evam⁸ sampadam ev'etam⁹ yo petam anusocati. 7 Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā etam¹⁰ na rodāmi gato so tassa vā gatī ti¹¹.

Tattha dārako ti bāladārako. Candan ti candamandalam. Gacchantan ti nabham abbhuggamānam. Anurodatī ti mayham rathacakkam gahetvā dehī ti anurodati. Evam sampadam ev' etan ti yo petam matam anusocati 12 tassa tam 13 anusocanam evam sampadam evarūpam ākāse 14 gacchantassa candassa gahetum kāmaalabbhaneyyavatthusmim icchābhāvato ti tāsadisam adhippāvo.

Evam tassā bhariyāya vacanam sutvā dāsim pucchi: 'amma tvam tassa 15 kim hosī' ti. 'Ayyo 16 me 16 sāmī' ti. 'Yadi 17 evam tena tvam pothetvā veyyāvaccakāritā bhavissasi, tasmā mañne sumuttā 'ham tena matenā ti 18 na rodasī' ti. 'Sāmi 19 mā mam 20 evam avaca, na 21 c'etam 21

¹ nāpi... gaccheyyā ti, om. S₁. ² yaccheyyan, B. 3 om. S₁. S₂. 4 suhadayānañ, B. ⁵ B. adds ti.

⁶ sinnehā, B; sanahā, S_2 . 7 om. B.
8 etam, D. 9 eva tam, S_2 . 10 evam, C.; S_1 . S_2 .
11 B. adds gāthadvayam āha. 12 socati B.
13 tass' etam, B. 14 ākāsena, B. 15 S_1 . S_2 add so.

¹⁶ om. B., but has sāmi putto me sāmī ti.

¹⁷ S₁. S₂ add tvam.
18 S₁. S₂
19 om. S₁. S₂. ¹⁸ S₁. S₂ have suttā bhante ²⁰ om. B. kim na rodasī ti.

 $^{^{21}}$ om. S_{11} S_{2} .

anucchavikami, ativiya khantimettanuddayasampanno yuttakāro 3 mayham ayyaputto 4 ure samvaddhaputto viya ahosī' ti. 'Atha kasmā na rodasī' ti? Sā pi attano arodanakāraņam kathentī gāthadvayam 5 āha 5:

Yathā pi brahme udakumbho bhinno appaţisandhiyo evam sampadam ev' etam yo petam anusocati. 9 Dayhamāno na jānāti ñātīnam paridevitam tasmā etam6 na rodāmi gato7 so tassa yā gatī ti.

Tattha yatthā pi brahme udakumbho bhinno appațisandhiyo ti brāhmana seyyathāpis udakaghaţo nāma9 muggarappahārādinā bhinno appatisandhiyo puna pākatiko na hoti.

Sesam ettha vuttanavattā uttānattham eva.

Sakko tesam 10 dhammakatham sutvā pasannamānaso 'samma-d-eva 11 tumhehi maranasati 12 bhāvitā, ito patthāya tumhehi kasivādikaranam 13 kiccam n' 14 atthī' ti. geham sattaratanabharitam katvā 'appamattā dānam detha sīlam rakkhatha uposatham 15 karothā' ti ovaditvā attānañ ca tesam nivedetvā sakatthānam eva gato. Te pi brāhmaņādayo dānādīni puññāni katvā yāvatāyukam thatvā devaloke uppajjimsu.

Satthā imam Jātakam āharitvā tassa upāsakassa sokasallam samuttharitvā upari saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne upāsako sotāpattiphale patitthahi.

Uragapetavatthuvannanā 16 nitthitā. DvādasavatthupatimaņditassaUragavaggassa 16 atthavaņņanā nitthita.*)

¹ om. S₁. S₂.; B. adds tassa after anu...

⁴ S₁. S₂. add ti, ² atikhanti.^o, S₁. ³ yuttavādi, B. but omit ure and so on as far as atha. 5 om. B., puts it after gatī ti. 6 evam S₁. S₂. 7 tato, S₁. S₂. 8 sethāyathā, B. 9 om. S₂. 10 pi dāsiyā l. tesam, S₁. S₂.

⁸ seṭhāyathā, B. - om. \sim_2 .

11 amma l. samma-d-eva, $\mathring{S}_1.\mathring{S}_2$.

12 maraṇassau, \sim 14 om. B. 15 uposathakammam, B.

¹⁶ Uranga., S₁. S₂.

^{*)} M has at the end of I, 12 after the words: Uragavaggo pathamo an Udāna, which is missing in Professor Minayeff's

II. 1.

Naggā dubbannarūpāsī ti. Idam Satthari Veluvane viharante Magadharatthe Itthakāvatināmake gāme aññaārabbha vuttam. Magadharatthe kira petim Itthakāvatī ca Dīgharājī cā ti dve gāmakā ahesum. Tattha bahū samsāramocakā micchāditthikā pativasanti. Atīte ca kāle pancannam vassasatānam matthake annatarā itthi tatth' eva Itthakāvativam aññatarasmim samsāramocakakule nibbattitvā micchāditthivasena bahū kītapatange voropetvā petesu nibbatti. Sā pañcavassasatāni khuppipāsādidukkham anubhavitvā amhākam Bhagavati loke uppajjitvā pavattitapavaradhammacakkhe anukkamena Rājagaham upanissāva Veluvane viharante puna pi Itthakāveva aññatarasmim samsāramocakakule nibbattitvā, vadā satta-atthavassuddesikakāle aññāhi dārikāhi saddhim rathikāya kīlanasamsattā² ahosi, tadā Sāriputtatthero tam yeva gāmam upanissāva Aruņavativihāre viharanto ekadivasam dvādasahi bhikkhūhi saddhim tassa gāmassa dvārasamīpena maggena atikkamati. mim khane bahū gāmadārikā gāmato nikkhamitvā dvārasamīpe kīlantiyo; pasannamānasā mātāpitunnam patipattidassanena vegena gantvā theram aññañ ca bhikkum pañcapatitthitena vandimsu. Sā pana4 assadhā kulassa dhītā ciram kālam aparicitakusalatāya5 sādhujanācārarahitā6 anādarā āsikkhitā viva atthāsi. Thero tassā pubbacaritam idāni ca⁷ samsāramocakakule nibbattanam āyatiñ ca niraye nibbattanārahatam disvā 'sac' ayam mam vandissati, niraye na uppajjissati, petesu nibbattitvā pi namam⁸ yeva⁹ nissāya sampattim paţilabhissatī' ti ñatvā karuņāya

edition of the Petavatthu. It runs as follows: Udānam.

Khettam ca Sukāram Pūti Piţţhi cāpi Tirokuddam Pañcapi Sattaputtam ca Gonam Pesakarañ ca tathā Khallātiyam Nāgam dvādasam Uragan c'evā ti.

¹ Rājagahe, S₂. ² osamattā, S₁; osamatthā, S₂; osamsathā, B.

 S_1 . S_2 . add ye. S_1 pan' esā, B. S_2 . S_3 anupita.°, S_1 . S_2 . S_3 panyirahitā, S_1 . S_2 . S_3 panyirahitā, S_4 . S_5 panyirahitā, S_5

sañcoditamanaso ta darikavo aha: 'tumhe bhikkhum vandatha. avam pana dārikā āsikkhitā viva thitā' ti. Atha nam tār dārikā hatthesu pariggahetvā ākaddhitvā balakkārena therassa pade vandapesum. Sa aparena samayena vayappatta dīgharājiyam samsāramocakakule añnatarassa² kumārassa dinnā paripunnagabbhā hutvā kālakatā petesu uppajjitvā naggā dubbannarūpā khuppipāsābhibhūtā ativiva bībhacchadassanā vicarantī rattiyam āyasmato Sāriputtattherassa attānam dassetvā ekamantam atthāsi. Tam disvā thero gāthāva 3 pucchi:4

Naggā dubbannarūpāsi kisā dhamanisanthitās upphāsulike6 kisike kā nu tvam idha tiţţhasī ti.7

Tattha dhamanisanthita8 ti nimmamsalohitataya sirājālehi vitthatagattā.9 Upphā sulike10 ti uggataphāsuke.11 Kisike ti kisasarīre pubbe pi kise ti vatvā puna kisikā ti vacanam atthicammanahārumattasarīratāva 12 ativivakisabhāva dassanattham vuttam.

Tam sutvā petī attānam pavedentī

Aham bhaddante¹³ petī 'mhi duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti

gātham vatvā, puna therena

Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena petalokam ito gatā ti

katakammam putthā adānasīlā maccharinī 4 hutvā petayoniyam nibbattetvā evam mahādukkham anubhavāmī ti dassentī 15

2

3

¹ dātā, S₁. ² S₁. S₂ add ca. ³ gāthāsu S₁. S₂; om. B. ⁴ om. B. ⁵ °santhatā, M. C.; °sandhatā, D.; B. ⁶ all MSS. have uppās.°; (°like, M. C. D.; °lhike, C.). ⁷ B. adds gāthāya pucchi. ⁸ °sandhatā, B.

⁹ sirājālāvijatanattā, S₁. S₂. 10 uppāsulike, B.

[&]quot; °pāsuke, B.; °pāsulike, S..

¹² athitacanhārumattānam sesatāya virūpasabhāvadass., B.

¹³ bhante, only S₂. 14 macchari, B.

¹⁵ B. adds tisso gāthā abhāsi.

Anukampakā mayham nāhesum bhante pitā mātā ca atha vāpi ñātikā ye mam niyojeyyum³ dadāhi dānam pasannacittā samanabrāhmanānam. 4 Īto aham vassasatāni pañcā 4 yam evarūpā vicarāmi naggā khudāya 5 taņhāya ca 6 khajjamānā pāpassa kammassa⁷ phalam mama yidam.⁸ 5 Vandāmi tam ayya pasannacittā anukampa mam dhīra mahānubhāva 10 datvā ca me ādissa yāhi kiñci mocehi mam duggatiyā bhaddante ti 6

tisso " gāthā " abhāsi."

Tattha anukampakā ti samparāvikena atthena anugganhatakā.12 Bhante ti theram ālapati. Ye mam nivojevyun ti mātā vā pitā vā atha vā nātakā 3 'edisā pasannacittā hutvā samaņabrāhmaņānam dadāhi dānan' ti ye mam yojeyyum tādisā anukampakā mayham nāhesun ti yojanā.

Ito aham vassasatāni pañcā¹⁴ yam evarūpā¹⁵ vicarāmi naggā ti idam sā petī ito tatiyāya jātiyā attano petattabhāvam anussaritvā idāni pi tathā pañca vassasatāni vicarāmī ti adhippāyenāha.

Tattha yan ti yasmā dānādīnam puñnānam akatattā evarūpā naggā petī hutvā ito patthāya vassasatāni pañca vicarāmī ti vojanā. Tanhāyā ti pipāsāya. Khajjamāno ti khādiyamānā bādhiyamānā ti attho.

Vandāmi tam ayya pasannacittā ti ayya tam aham pasannacittā hutvā vandāmi. Ettakam eva puññam idāni mayā kātum sakkā ti dassesi.16 Anukampa man ti

¹ C. D., B. S₁. S₂ add ca. ² om. D.; B.

³ niyyo.°, M. C. 4 pañca, D.; B. 5 khuddāya, M. D.; B. 6 om. C. D.; B.; va, S₂. 7 pāpakammassa, B. 8 mamedam, M. C. D.; B. 9 vīra, M.; vira, C. D.; B. 10 °bhāvam, C. D. 11 om. B. 12 °hakā, B.

obhāvam, C. D. sā nātikā, S₁. S₂.

¹⁴ pañca, B.

¹⁵ orūpam, Š,; evam rūpā, B. 16 dasseti, B. S₂.

anugganhā mam uddissa anuddayam karohī ti. Datvā ca me ādissa yāhi kiñci ti kiñci-d-eva deyyadhammam samanabrāhmanānam datvā tam dakkhinam mayham ādisa, tena me ito petayonito mokkho bhavissatī ti adhippāyena vadati. Ten'evāha: mocehi mam duggatiyā bhaddante ti.

Evam petiyā vutte yathā so thero paţipajjitam dassetum sangītikārehi4

Sādhū ti (so tassā) paţisunitvā Sāriputto 'nukampako' bhikkhūnam ālopam datvā pānimattañ ca colakam thālakassa ca pānīyam tassā dakkhinam ādisi. 7 Samanantarānudiţţhe' vipāko upapajjatha ' bhojanacchādanapānīyam dakkhināya idam phalam. 8 Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārinī vicittavatthābharaṇā Sāriputtam upasankamī ti 9

tisso9 gāthā9 vuttā9.

Tattha bhikkhūnan ti bhikkhuno, vacanavipallāsena h'etam vuttam. Ālopam bhikkhuno datvā ti keci paṭhanti. Ālopan ti kabalam ekālopamattam bhojanan ti attho. Pāṇimattañ ca coḷakan ti ekahatthappamāṇam coḷakhaṇḍan ti attho. Thālakassa ca¹o pānīyan ti ekathālakapūraṇamattam udakam.

Sesam Khalātiyapetavatthusmim 11 vuttanayam eva.

Ath'āyasmā Sāriputto tam petim pīņitindriyam parisuddhachavivanņam dibbavatthābharanālankāram samantato attano pabhāya obhāsentim attano santikam upagantvā ţhitam disvā paccakkhato kammaphalam tāya vibhāvetukāmo hutvā¹²

Abhikkantena vaṇṇena yā tvaṃ tiṭṭhasi devate obhāsentī disā sabbā osadhī viya tārakā. Kena te tādiso vaṇṇo kena te idha-m-ijjhati

r mamam, B. ² S₁. S₂ add yam. ³ va, S₁. S₂. ⁴ B. adds tisso gāthā vuttā. ⁵ anukamp.°, all MSS. exc. M. ⁶ otaram anu.°, M. C. D. ⁷ udap.° M. C. D.; B.

 $\mathsf{Digitized} \ \mathsf{by} \ Google$

10

⁸ sunivasanā, S₁. S₂. ⁹ om. B. ¹⁰ va, S₂. ¹¹ khall., B. ¹² B. adds tisso gāthā abhāsi.

uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā. 11 Pucchāmi tam devi mahānubhāve manussabhūtā kim akāsi puññam

kenāsi evañjalitānubhāvā vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī ti 12

tisso I gāthā I abhāsi I.

Tattha abhikkantenā ti atimanāpena abhirūpenā ti attho. Vaņņenā i ti chavivaņņena. Obhāsentī disā sabbā ti sabbā dasa disā jotantī ekālokam karontī, yathā kin ti āha: Osadhī viya tārakā ti ussannapabhā etāya dhīyati osadhīnam vā anubalappadānā hutvā osadhī ti laddhanāmā tārakā yathā samantato ālokam kurumānā titthati, evam eva tvam sabbā disā obhāsentī ti attho.

Kenā ti kimsaddo pucchāya hetu atthe p'etam⁶ karaņavacanam, kenā hetunā ti attho. Te ti tava etādiso etarahi yathā dissamāno ti vuttam hoti. Kena te idha-m-ijjhatī ti kena puñāvisesena idha imasmim thāne idāni tayā labbhamānam sucaritaphalam ijjhati nippajjati. Uppajjantī ti nibbattanti. Bhogā ti paribhuñjitabbattena bhogā ti laddhanāmā vatthābharaṇādi vittūpakaraṇavisesā. Ye kecī⁷ ti bhoge anavasesato vyāpetvā saṅgaṇhāti, anavasesavyāpako⁸ hi ayam niddeso, yathā ye keci saṅkhārā ti attho.⁹ Manaso piyā ti manasā ¹⁰ piyāyitabbā ¹¹ manasā piyā ¹² ti attho.

Pucchāmī ti puccham karomi ñātum icchamī ti attho. Tan ti tvam. Devī ti dibbānubhāvasamangitāya devī. Tenāha: mahānubhāve ti. Manussabhūtā ti manussesu jātā manussabhāvañ ca pattā. Idam yebhuyyena 'sattā manussattabhāve thitā puññāni karontī' ti katvā vuttam, Ayam eva tāsamī gāthānam sankhepato attho, vitthārato pana Paramatthadīpaniyam Vimānavatthu-atthakathāyam vuttanayen' eva veditabbo.

om. B. S₁ S₂ have kena before vannenā. before vannenā. bedalappadāyikāni, S₁. S₂.

⁵ katvā. 6 c'etam, B. 7 ke pi, S_1 . S_2 .

^{8 °}vyāpito, S₁. S₂. °9 om. all MSS.; S₁. S₂ put ye keci before manaso, ro manaso, S₂.; om. S₁. ri piyāyitatvā, S₁; °yikatvā, S₂. ra manāpiyā, S₁. S₂. ra etāsam, B.

Evam pana therena putthā sā petī tassā sampattiyā laddhakāranam pakāsentī sesā gāthā abhāsi:

Upakandakim i kisam chātam naggam appaticchavim 2 muni kāruniko loke tam mam dakkhasi³ duggatam⁴. 13 Bhikkhūnam ālopam datvā pāņimattañ ca colakam thālakassa ca pānīvam mama dakkhinam ādisi. 14 Ālopassa phalam passa bhattam vassasatam dasa bhuñjāmi kāmakāminī anekarasavvañjanam. 15 Pānimattassa colassa vipākam passa yādisam⁵ vāvatā Nandarājassa vijitasmim paticchadā. 16 Tato bahutarā bhante vatthāni6 'cchādanāni me koseyyakambalīyāni, khomakappāsikāni ca. 17 Vipulā ca mahagghā ca te p'ākāse8 'valambare sāham tam paridahāmi 9 yam yam hi manaso piyam. Thālakassa ca pānīvam vipākam passa vādisam gambhīrā caturassā ca pokkhāraññā 10 sunimmitā. 19 Setodakā supatitthā ca sītā appatigandhiyā 11 padumuppalasanchanna varikinjakkhapurita. 20 Sāham ramāmi kīlāmi modāmi akutobhayā munim kārunikam lokam12 bhante vanditum āgatā ti.

Tattha upakandakin 13 ti upakandakajātam. 14 Chātan ti bubhukkhitam¹⁵ khudāya¹⁶ abhibhūtam. Appaticchavin ti chinnabhinnasarīrachavim. Loke ti idam. Kāruniko ti ettha vuttam karunāya visayadassanam. Tam man ti tādisam mamam vuttanayena ekantam eva karunathānīyam mam. Duggatan ti duggatigatam.

Bhikkhūnam ālopam datvā ti ādi therena attano karuņāya katākāradassanam.

uppaṇḍukim, M. D.; B.; upakaṇḍukim, C.
 sampatitacchavim, M. C. D.; B.
 adakkhi, M. C. D.; B.
 S₂. B. have tvam before du.°.

⁵ tādisam, S₂. 6 vatthāna, M. D.; B; vattāna, C.
7 koseyyāni kamb., C. D.; koseyyā, M.; B. (koseyā).
8 c'ākāse, M. C. D.; B. 9 M. C. D., B. add ca.
10 °rañño, M. D.; B. 11 °gandhikā, M. C. D.; B.

¹² loke, M. D.; B. (lokā, C.). 13 uppanduki, B.

<sup>upandaka.º, S₁. S₂; uppandupanduka.º B.
bubhuktinam, S₁. S₂.
khuddāya, B.</sup>

Tattha bhattan ti odanam dibbabhojanan ti attho. Vassasatam dasā ti dasavassasatāni vassasahassan nivuttam hoti, accantasamyoge c'etam upayogavacanam. Kāmakāminī anekarasavyanjanan ti annehi pi kāmitabbakāmehi samannāgatā anekarasavyanjanabhattam bhuñjāmī ti vojanā.

Colassā ti deyyadhammasīsena tabbisayam dānapuññam eva dasseti. Vipākam passa yādisan ti tassa coļadānassa vipākasankhātam phalam passa bhante, tam pana vādisam vathārūpan ti petī³ āha: vāvatā Nandarājassā ti ādi.

Tattho ko 'yam Nandarājā nāma?

Atīte kira dasavassasahassāvukesu manussesu Bārānasivāsī eko kutimbiko4 araññe janghāvihāram caranto araññatthāne añnataram paccekabuddham addasa. So pana 5 paccekabuddho tattha cīvarakammam karonto anuvāte appabhonte samharitvā thapetum āraddho. So kutimbiko tam6 disvā 'bhante kim karothā' ti vatvā tena apicchatāva kiñci avutte pi cīvaradussam tassa hotī ti natvā attano uttarāsangam paccekabuddhassa pādamūle thapetvā āgamāsi. Paccekabuddho tam gahetvā anuvātam āropento cīvaram katvā So kutimbiko iīvitaparivosāne kālam katvā Tāvatimsabhavane nibbattetvā tattha yāvatāyukam dibbasampattim anubhavitvā tato cavitvā Bārāņasito yojanamatte thane añnatarasmim game amaccakule nibbatti. vavappattakāle tasmim gāme nakkhattam sanghuttham So mātaram āha: 'amma sāṭakam me nakkhattam kīļissāmī' ti. Sā dhotavattham nīharitvā adāsi. 'Amma thūlam idan' ti.8 Aññam nīharitvā adāsi. Tam pi patikkhipi. Atha nam mātā āha: 'tāta yādise gehe mayam jātā natthi no 9 ito sukhumatarassa vatthassa 10 patilābhāya puñnan' ti. 'Labhanatthānam gacchāmi ammā' ti. 'Gaccha¹¹ putta, aham ajj' eva tuyham Bārānasinagare rajjam

odānam, S₁. ² sampannā gatam, B. ³ ce ti or ve ti, all MSS. ⁴ kutumbiko, B. throughout. ⁵ om. B. ⁶ om. S₁. ⁷ hoti, B.

⁸ B. adds: aññam niharāhī ti. Sā aññam niharitvā and ¹⁰ B. adds me. 9 om. B. 11 om. S. S. so on.

paţilābham icchāmī' ti. So 'sādhu ammā' ti mātaram vanditvā padakkhiņam katvā 'aham' gacchāmi ammā' ti. 'Gaccha tātā' ti. Evam kir'assā pi tam² ahosi: 'kaham gamissati idha vā ettha vā gehe nisīdissatī' ti. So pana puññāniyāmena codiyamāno gāmato nikkhamitvā Bārānasim³ gantvā mangalasilāpatte sasīsam pārupitvā nipajji. So ca Bārānasirañno kālakatassa sattamo divaso hoti. Amaccā ca purohito ca rañño sarīrakiccam katvā rājangane nisīditvās mantayimsu. Rañño ekā dhītā atthi putto natthi, arājikarajjam na titthati, phussaratham vissajjema' ti te kumudavanne cattāro sindhave vojetvā setacchattapamukham pañcavidham rajakakudhabhandam rathasmim yeva thapetva ratham vissajjetvā pacchato turiyāni pagganhāpesum. Ratho pācīnadvārena nikkhamitvā uyyānābhimukho ahosi. 'Paricayena uyyānābhimukho gacchati,6 nivattethā7' ti keci āhamsu. Purohito 'mā nivattavitthā' ti āha. kumāram padakkhiņam katvā ārohanasajjo hutvā atthāsi. Purohito pārupanakannam apanetvā pādatalāni olokento 'titthatu, ayam dīpo dvisahassadīpaparivāresu⁸ catūsu mahādīpesu ekarajjam kāretum yutto' ti vatvā turiyāni pagganhathā ti puna pi paggonhathā ti tikkhattum turiyāni pagganhāpesi. Atha kumāro mukham vivaritvā oloketvā 'kena kammena āgat' attha tātā' ti āha. 'Deva tumhākam rajjam pāpuņātī' ti. 'Tumhākam' rājā kahan' ti? 'Divam gato sāmī' ti. 'Kati divasā atikhantā' ti? 'Ajja sattamo divaso' ti. 'Putto vā dhītā vā natthī' ti? 'Dhītā atthi devaputto natthī' ti. 'Tenahi karissāmi rajjan' ti. Te abhisekamandapam katvā. rajadhitaram sabbālankārehi alankaritvā uyyānam ānetvā kumārassa abhisekam akamsu. Ath' assa katābhisekassa satasahassagghanikam vattham 10 upanesum. So 'kim idam tātā' li āha. 'Nivāsanattham devā' ti. 'Nanu tātā" thūlan' ti?

om. S₁. S₂, but have āha.
 cittam l. pi tam, B.
 Bārāṇāsiyam, S₁.
 sīsam, B. S₂.
 sannipatitvā, B.
 After gaccha(n) S₁ has a considerable lacuna, ending with [arahan] ta idha and so on vide p. 75.

⁷ nivattema, B. 8 dvisahassapariv. B.

¹⁰ vattam, B. 11 tāta, both MSS. 9 om. S..

'Manussānam paribhogavatthesu ito sukkhumataram natthi devā' ti. 'Tumhākam rājā evarūpam nivāsesī' ti? 'Āma devā' ti. 'Na mañne puñnavā tumhākam rājā' 'Suvannabhinkaram' aharatha labhissami vatthan' Suvannabhinkāram² āharimsu. So utthāva hatthe dhovitvā mukham vikkhāletvā hatthena udakam ādaya puratthimadisāyam abbhukkiri. Tadā ghanapathavī bhinditvā attha kapparukkhā utthahimsu. Puna udakam gahetvā dakkhinam pacchimam uttaran ti evam catasso disāsu4 abbhukkiri. Sabbadisāsu⁵ attha attha katvā dvattimsa kapparukkhā utthahimsu. Ekekissā disāya solasa solasa katvā catusatthi kapparukkhā ti keci vadanti. So ekam dibbadussam nivāsetvā ekam pārupitvā Nandarañno vijite suttakantikā itthiyo mā suttam kantimsū ti bherim carāpethā ti vatvā chattam ussapetva alankatapatiyatto hatthikkhandhavaragato nagaram pavisitvā pāsādam abhiruyha 6 mahāsampattim anubhavi.

Evam gacchante kāle ekadivasam devī rañño sampattim disvā aho vata sirī ti kāruñnākāram dassesi. 'Kim idam devī' ti ca putthā 'atimahatim' deva sampattim atītam addhānam⁸ kusalam⁹ akattha, idāni anāgatassa atthāya 10 kusalam na karothā' ti āha. 'Kassa dema, sīlavanto natthī' ti. 'Asuñno deva Jambudipo arahantehi, tumhe danam eva sajjetha, aham aharante lacchāmī' ti āha. Punadivase rājā mahādānam 11 sajjāpesi. Devī 'sace imissāya disāya arahanto12 atthi, idha gantvā amhākam bhikkham ganhantū'13 uttaradisābhimukham adhitthahitvā 14 urena Nipannamattāya 15 eva deviyā Himavante vasantānam pañcasatānam Padumavatiyā puttānam paccekabuddhānam jetthako Padumapaccekabuddho bhatike amantesi: 'marisa Nandarājā tumhe nimanteti, adhivāsethā tassā' ti. adhivāsetvā tāva-d-eva ākāsenāgantvā uttaradvāre otarimsu.

suvannā.º B.
 suvannā.º, S₂.
 disā, B.
 odisā, S₂.
 āruyha, B.

⁴ disā, B. 5 odisā, S₂. 6 āruyha, B. 7 B. adds te. 8 addhāne, B. 9 kalyāṇam, B.

¹⁰ otass' atthāya, S2. 11 mahāraham dānam, S2.

¹² [araha]ntā, S₁; the lacuna of S₁ ends here.

¹³ gaṇhatū, S₂.

¹⁴ om. S₁. S₂.

¹⁵ omatte, S₁. S₂.

Manussā 'pañcasatā deva paccekabuddhā āgatā' ti rañño ārocesum. Rājā saddhim deviyā gantvā vanditvā pattam gahetvā paccekabuddhe pāsādam āropetvā tattha tesam dānam datvā bhattakiccāvasāne rājā sanghattherassa devī sanghanavakassa pādamūle nippaijitvā 'avyā paccavehi na kilamissanti, mayam puññena na hāvissāma², amhākam idha nivāsāya paţiñnam dethā' ti paţiñnam kāretvā nivāsanatthānāni kāretvā yāvajīvam paccekabuddhe upatthahitvā tesu parinibbutesu sādhukīlitam kāretvā candanadāru-ādīhi sarīrakiccam kāretvā dhātuyo gahetvā cetiyam patitthapetva 'evarupanam pi nama mahanubhavanam mahesīnam maranam bhavissati, kim anga pana mādisānan' ti samvegajāto jeţţhaputtam rajje patiţţhāpetvā sayam samanapabbajjam³ pabbaji. Devī pi raññe pabbajjite4 aham kim karissāmī ti pabbaji. Dve pi uyyāne vasantā ihānāni nibbattetvā ihānasukhena vītināmetvā āyupariyosāne brahmaloke nibbattimsu. So kira Nandarājā amhākam mahāsāvako Mahākassapatthero ahosi. aggamahesī Bhaddakapilā ti nāma. Ayam pana Nandarājā dasavassasahassāni sayam dibbavatthāni paridahanto 5 sabbam eva attano vijitam Uttarakurusadisam karonto āgatāgatānam6 dibbadussāni adāsi. Tayidam dibbavatthasamiddham sandhaya 7 ayam petī āha: Yāvatā Nandarājassa vijitasmim patiechādā ti.

Tattha vijitasmin ti rațțhe. Pațicchādā ti vatthāni, tāni hi paticchādenti etehī ti paticchādā ti vuccanti. Idani sa petī 'Nandarājā samiddhito pi etarahi mayham samiddhi vipulatara' ti dassentī Tato bahutara bhante vatthāni 'cchādanāni me ti ādim āha.

Tattha tato⁸ ti Nandarājassa pariggahabhūtavatthato⁹ bahutarāni mayham vatthāni dussānī ti attho. Vatthāni 'cchādanānī ti nivāsanavatthāni c'eva pārupanavatthāni

¹ āgantvā, B. ² parihāyissāma, B. ³ after patiṭṭh. ^o begins a lacuna in S₂, ending with āyupari.º. 4 tāpasap.º, B. 5 pariharanto, B. 6 āgatānam manussānam dibbānam, S₁. S₂.

⁸ gato, S₂. 9 B. adds pi. ⁷ nissāya, B.

ca. Koseyyakambalīyānī ti koseyyāni c'eva kambalāni ca. Khomakappāsikāni cā ti khomavatthāni c'eva kappāsamayavatthāni ca.

Vipulā ti āyāmato ca 3 vitthārato 5 ca 5 vipulā mahantā ca. Mahagghā ti mahagghavasena mahantā mahārahā. Ākāse 'valambare ti 6 ākāse yeva olambamānā tiṭṭhanti. Yam yam hi manaso piyan ti yam yam mayham manaso piyam tam tam gahetvā paridahāmi pārupāmi cā ti yojanā.

Thālakassa ca pānīyam vipākam passa yādisan ti thālakapūraņamattam pānīyam dinnam anumoditam, tassa pana vipākam yādisam yāva mahantam passā ti dassentī: Gambhīrā caturassā cā ti ādim āha.

Tattha gambhīrā ti agādhā. Caturassā ti caturassasanthānā. Pokkhāraññā ti pokkharaniyo. Sunimmitā ti kammānubhāvena sutthu nimmitā.

Setodakā ti setodakā setavāļukāhi⁷ samparikiņņā. Supatitthā ti sundaratitthā. Sītā ti sītalodakā. Appatigandhiyā ti patikkūlagandharahitā surabhigandhā. Vārikinjakkhapūritā ti kamalakuvalayādīnam kesarasanchannena vārinā paripunnā.

Sāhan ti sā aham. Ramāmī ti ratim vindāmi. Kīļāmī ti indriyāni paricarāmi. Modāmī ti bhogasampattiyā pamuditā homi. Akutobhayā ti kutoci pi asañjātabhayā serimukhavihārinī homi. Bhante vanditum āgatā ti imissā dibhasampattiyā patilābhassa kāraṇabhūtam bhante tam vanditum āgatā upagatā ti attho.

Yam pan'ettha atthato avibhattam tattha tattha vuttam

Evam tāya petiyā vutte āyasmā Sāriputto Iţṭhakāvatiyam Dīgharājiyan ti gāmadvayavāsikesu o attano santikam upagatesu manussesu imam vatthum vithārato kathento samvejetvā samsāramocanapāpakammato mocetvā upāsaka-

¹ koseyyānī ti, B. ² koseyyavatthāni, B.

³ om. B. 4 kambaliyānī ti kamphalāni, B. 5 om. S₁.

⁶ S₂ omits the whole phrase. ⁷ oluka, B.

^{8 °}cāremi, B. 9 °vihāri, B. 10 °vāsike, S₁. S₂.

¹¹ upagate S₁. S₂. 12 manusse, S₁. S₂. 13 attham, B.

bhāve patitthāpesi. Sā pavutti bhikkhūnam supākaṭā jātā. Tam bhikkhū Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sa desanā mahājanassa sātthikā ahosi.²

Saṃsāramocakapetavatthuvaṇṇanā.

II, 2.

Naggā dubbannarūpāsī ti. Idam Satthari Veluvane āvasmato Sāriputtattherassa ito pañcamāva jātivā mātubhūtam petim ārabbha vuttam. Ekadivasam āvasmā ca Sāriputto āvasmā ca Mahāmoggallāno āyasmā ca Anuruddho āvasmā ca Kappino Rājagahassa avidūre añnatarasmim arañnayatane viharanti. Tena ca samayena Bārānasiyam aññataro brāhmano addho mahaddhano mahābhogo samaņabrāhmaņānam kapaniddhikavaņibbakaudapānabhūto³ annapānavatthasavanādīni 4 vācakānam deti dento ca āgatāgatānam yathā kālams yathā rahañ6 ca6 pādodakapādabbhañjanādidānam anupubbakam7 sabbābhidevyam8 patipanno hoti purebhattañ ca bhikkhū annapānādinā sakkaccam parivisati. So desantaram gacchanto bhariyam āha 'bhoti yathā paññattam imam' danavidhim aparihāpentī sakkaccam anutithāhī ti. Sā 10 sādhū ti patisunityā 11 tasmim pakkante ca 12 bhikkhūnam paññattam dānavidhim pacchindi, addhikānam pana nivāsatthāya upagatānam gehapitthito chaddhitam jarasālam dassesi: 'ettha vasatha' ti; annapanadi attham tattha addhikesu āgatesu 'gūtham khādatha muttam pivatha lohitam pivatha tumham mātu matthalungam khādathā' ti yam yam asucijeguccham¹³ tassa tassa nāmam gahetvā nitthunam vadati. Sā aparena samayena kālam katvā kammānubhāvukkhittā petayoniyam nibbattitvā attano vacīducaritānurūpam dukkham

13 ojegucchitassa nāmam, S₁. S₂.

¹ bhikkhu, S₁. S₂. ² B. adds ti. ³ opāna.°, B. ⁴ °vatthayānādīni, B. ⁵ balam, B. ⁶ om. B.

⁷ pubbakam, B. 8 sabbapāteyyam, B. 9 idam, B. 10 om. S₁. S₂. 11 paṭisuṇi, S₁.

¹² S. adds eva tāva; B. pathamam tāva.

anubhavantī purimajātisambandham anussaritvā āyasmato Sāriputtassa santikam upasankamitukāmā tassa vihāram sampāpuņi. Tassa vihāradevatāyoʻ vihārappavesanam nivāresum. Sā kira ito pañcamāya jātiyā therassa mātabhūtapubbā.² Tasmā evam āha: 'aham ayyassa Sāriputtatherassa ito pañcamāya' jātiyā' mātā, detha me dvārappavesam theram datthun' ti. Tam sutvā devatā tassā pavesanam anujānimsu. Sā pavisitvā cankamanakotiyam thatvā therassa attānam dassesi. Thero tam disvā sancoditamānaso hutvā

Naggā — II, 1, 1

1

gāthāya pucchi.

Sā therena puţţhā paţivacanam dentī

Ahan te sakiyā mātā pubbe aññāsu6 jātisu uppannā pettivisayam7 khuppipāsāsamappitā. 2 Chaḍḍitam khipitam kheļam siṅghāṇikam silesumam vasañ ca ḍayhamānānam vijātānañ ca lohitam 3 Vaṇitānañ ca yam ghānasīsacchinnañ ca8 lohitam khudāparetā9 bhuñjāmi 10 itthipurisanissitam. 4 Pubbalohitam bhakkhāmi pasunam mānusānañ ca alenā 11 anagarā ca 12 nīlamañcaparāyanā. 13 5 Dehi puttaka me dānam datvā anvādisāhi 14 me app' eva nāma muñceyyam pubbalohitabhojanā ti 6

pañca gāthā abhāsi.

Tattha ahan te sakiyā mātā ti aham tuyham jananibhāvato 15 sakiyā mātā. Pubbe aññāsu jātisū ti mātā hontī 16 pi na imissā jātiyam, atha kho pubbe aññāsu jātīsu ito pañcamiyan ti daṭṭhabbam. Uppannā pettivisayan 17 ti paṭisandhivasena petalokam upagatā.

¹ B. adds pi. ² mātu.°, B. ³ om. B.

^{4 °}vesanam, B. 5 sutvā, B. 6 aññesu, S₁. S₂. B. 7 pittiv. ° M. C. D.; B. 8 °chinnāna, M. C. D.; B.

⁹ khuddā.°, M. C. D.; B. bhuñjissam, M. C.

^{··} S₁. S₂ add ca. ¹² na ca, D.

¹³ nilā.º, M. D.; B.; nillā.º, M. C. 14 uddisāhi.

¹⁵ obhavato, B. 16 honta, B. 17 pittiv., here all MSS.

Khuppipāsāsamappitā ti khudāvar ca pipāsāva ca samangibhūtā nirantaram jigacchāpipāsāya abhibhūyamānā ti attho.

Chadditan ti ucchittham² vantan3 ii attho. Khipitan ti khipitena saddhim mukhato nikkhantamalam. Khelan Singhanikan ti nitthubhanam.4 matthalungato vissanditvā nāsikāya nikkhamamalam. Silesuman ti semham. Vasañ ca davhamānānan ti citakāva davhamānānam kalebarānams vasā telan ca. Vijātānan ca lohitan ti pasūtānam itthīnam lohitam gabbhamalan ca saddena sanganhāti.

Vanitanan ti sanjatavananam. Yan ti yam lohitan ti sambandho. Ghānasīsacchinnan tighānacchinnānam sīsacchinnānam³ pi yam lohitam tam bhunjāmī ti vojanā. Desanāsīsam p'etam6 ghānasīsacchinnānan ti yasmā hatthapādādi chinnanam pi lohitam bhuñjam'eva.7 Tatha vanitanan ti pi lohitam sangahitan ti datthabbam. iminā Khudāparetā8tijigacchābhībhūtā.9Itthipurisanissitan ti itthipurisasarīranissitam yathā vuttam añnañ cammamamsanahārupubbādikam10 paribhunjāmī ti dasseti.

Pasunan ti ajagomahisādīnam. Alenā ti asaraņā. Anagārā ti anāvāsā. Nīlamancaparāyanā ti susāne chadditamalā 11 mancasayanā.12 Atha vā nīlā ti chārikangārabahulā susānabhūmi adhippetā, tam yeva mañcam viya adhisayanā ti attho.

Anvādisāhi 13 me ti yathā dinnam dakkhiņam mayham uddissa patidanam dehi. App' eva nama munceyyam pubbalohitabhojanā ti tava uddissanena etasmā pubbalohitabhojanā petijīvitā 14 api nāma muncevyam.

Tam sutvā āyasmā Sāriputtatthero dutiyadivase Mahāmoggallanattheradike tayo there amantetva tehi saddhim

¹ khuddāya, B.

² ucchaddita, S₂; upacchadditam, S₁; ucchithakam, B.

³ om. S_{r.} ⁴ °vanam, S₂; niṭhūnam, B. ⁵ kalevarānam, B. ⁶ c'etam, B. ⁷ bhuñjāmi yeva, B.

⁸ khuddāp.°, B. 9 B. adds hutvā. 10 ca mamsa.°, S₁. S₂. 11 omallanam, B. 12 °parāyanā, B. ¹³ atthādisāhi, S₁.

¹⁴ petajīvikā, B.

Rājagahe pindāva caranto rañño Bimbisārassa nivesanam āgamāsi. Rājā theram disvā vanditvā 'kim bhante āgatatthā' ti agamanakaranam pucchi. Ayasma Mahamoggallano tam pavuttim rañño arocesi. Raja 'anuññatam bhante' tivatva there vissaijetvā sabbakammikam amaccam pakkositvā ānāpesi 'nagarassa avidūre vipine' chāvūdakasampanne catasso kutivo kārehī'ti antepure ca pahonakavisesavasena tidhā vibhajjitvā3 catasso kuțiyo pațicchāpesi sayañ ca tattha gantvā kātabbam vuttakam akāsi.5 Nitthitāsu kutikāsu sabbam6 balikaranam sajjāpetvā annapānavatthādīni buddhapamukhassa bhikkhusanghassa⁷ anucchavike sabbaparikkhāre ca upaṭṭhāpetvā āyasmato Sāriputtattherassa tam sabbam nīyādesi. Atha thero tam⁸ petim⁹ uddissa tam sabbam buddhapamukhassa cātudisassa bhikkhusanghassa adāsi. Sā petī tam anumonibbattitvā sabbakāmasamiddhā ditvā. devaloke aparadivase āyasmato Mahāmoggallānattherassa hutvā santikam upagantvā vanditvā atthāsi. Tam 11 thero patipucchi. Sā attano petūpapattim devūpapattin ca vitthārato kathesi. Tena vuttam:

Mātuyā vacanam sutvā Upatisso 'nukampako 12 āmantavi 13 Moggallānam Anuruddhañ ca Kappinam. Catasso kutivo katvā sanghe cātuddise¹⁴ adā kutivo annapānañ ca mātu dakkhiņam ādisi. 8 Samanantarānuditthe vipāko 15 upapajjatha 16 bhojanam pānīyam vattham dakkhināya idam phalam. 9 Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārinī vicittavatthābharaņā Kolitam¹⁷ upasankamī ti. 10

Tattha sanghe cātuddise adā 18 ti cātuddisassa 19 sanghassa adāsi nīvādesī ti attho.

¹ pakkosāpetvā, B. ² vicitte, B. ³ ojihetvā, B.; S₂ omits all from vissa.º to vibha.º.

^{4 °}cchādesi, B. 5 akamsu, S₁. 6 om. B. 7 cātuddisassa sanghassa, B. 8 tamhā, S₁. S₂.

⁹ om. S₁. S₂. ¹⁰ om. S₁; va, S₂. ¹¹ om ¹² Upatissānukampako, M. C. D.; anuk., B.

¹³ āmantesi, B. ¹⁴ catu.°, M.; B. ¹⁵ upāko, S₂; upāsako S₁. ¹⁶ udap.°, M. C. D.; B. ¹⁷ °kam, all MSS. exc. B. ¹⁸ ādā, all MSS. ¹⁹ catudis.°, B.

Sesam vuttattham eva. Ath'āyasmā Mahāmoggallāno tam petim

Abhikkantena - II, 1, 10.	11
Kena te tādiso = II, 1, 11	12
Pucchāmi tam devi = II, 1, 12	13

pucchi. Atha sā Sāriputtass' āham mātā ti ādinā vissaijesi. Sesam vutthattham eva. Ath' āyasmā Mahāmoggallāno tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppatim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. desanā mahājanassa sātthikā ahosi.1

Sāriputtattherassa² mātupetivatthuvaņņanā.³

II. 3.

Naggā dubbannarūpāsī ti. Idam Satthari Jetavane viharante Mattam nāma petim ārabbha vuttam. Sāvatthiyam kira aññataro kuţimbiko saddho pasanno ahosi. bhariyā assaddhā appasannā kodhanā vañjhā ca ahosi nāmena Mattā nāma. Atha so kutimbiko kulavamsupacchedabhayenas sadisakulato Tissā6 nāma kaññam ānesi. ahosi saddhā pasannā sāmino ca pivā manāpā. Na ciren' gabbhinī hutvā dasamāsaccavena puttam vijāvi. Bhūto ti 'ssa nāmam ahosi. Sā gehassa sāminī' hutvā cattāro bhikkhū sakaccam upatthahi. Vanjhā8 pana9 tam dussayati.10 Tā ubho pi ekasmim divase sīsam nahātvā allakesā11 atthamsu. Kutimbiko gunavasena Tissaya abaddhasineho bhārikena hadayena tāya saddhim bahu¹² sallapanto¹³ atthāsi. Tam asahamānā Mattā issāpakatā geham sammajjitvā thapitasankāram Tissāya matthake okiri. Sā aparena samayena kālam katvā petayoniyam nibbattitvā attano kammabalena¹⁴ pañcaviddham dukkham anubhavati. Tam

² othera, B. ¹ all MSS. add ti. 3 mātupeta.º, B.

⁴ kutumbiko, B. throughout. 5 °cchedana.°, B.

⁶ Tissam, B. 7 gehasāminī, B. 8 sā vanjhā, B. 9 om. B. 10 ussuyyati, B. 11 alahkatā, B.

¹³ opento, B. 12 bahum, S2. ¹⁴ ophalena, B.

pana dukkham pālito eva paññāyati. Ath' ekadivasam sā petī saññāya vītivattāya gehassa pitthipasse nahāvantivā Tissāya attānam dassesi. Tam disvā Tissā

Naggā - II, 1, 1

1

gāthāya patipucchi. Itarā

Aham Mattā tuvam I Tissā sapatī 2 te pure ahum 3 pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti

2

gāthāya pativacanam abhāsi.

Tattha aham Mattā tuvam Tissā ti tuvam Tissā nāma, aham pana4 Mattā 5 pure purimattabhāve te tuyham sapati6 ahum7 ahosin ti attho.

Puna Tissā

Kin nu kāyena - II, 1, 3

3

gāthāya katakammam pucchi. Puna itarā

Candī ca pharusā cāsim issukī8 maccharī sathī9 tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā ti gāthāya attano o katakammam ācikkhi.

Tattha candī ti kodhanā. Pharusā ti pharusavacanā. Āsin ti ahosim. Tāhan ti tam aham. Duruttan ti dubbhāsitam niratthavacanam."

Ito param pi tāsam vacanapaţivacanavasen' eva gāthāyo pavattā:

Sabbam¹² aham pi jānāmi yathā tvam candikā ahu aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi pamsukuţţhitā.13 5 Sīsam nahātā tuvam āsi sucivatthā alankatā ahañ ca kho tam adhimattam samalankatarā 4 tayā. 6 Tassā me pekkhamānāya sāmikena āmantayi 5 tato me issā vipulā kodho me samajāyatha.16 7

5 B. adds nāma. 4 om. B.

⁷ hutvā, B.

² sapatti, M.; B. ³ anu, ⁵ sapatti, B. 3 ahu, M. D.; B. ¹ tvam, M.

B. aaas no...

8 ussukī, S₁. S₂.

R 10 om. B. 9 sathā, M., C. D.; satā, B. 10 om. B. 11 nithuna., B. 12 saccam, M. C. D.; B.

¹³ °kunthitā, C. D.; B.; kunthitā, M. ¹⁴ °lankatatarā, B. ¹⁵ samantayi, S₁. S₂. ¹⁶ sapajāy.°, M.; sampa.°, B.

Tato pamsu gahetvāna pamsunā tam pi okiri2 tassa kammavipākena ten' amhi pamsukutthitā.3 8 Sabbam aham pi jānāmi pamsunā mam tvam okiri aññañ ca kho tam pucchāmi kena khajjāsi kacchuyā. Bhesajjahārī ubhayo vanantam agamimhase tvañ ca bhesaijam āhari s ahañ ca kapikacchuno.6 10 Tassā ty ājānamānāya7 sevyam ty āham samokiri8 tassa kammavipākena tena khajjāmi kacchuyā. 11 Sabbam 4 aham pi jānāmi seyyam 9 me tvam samokiri aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi naggivā tuvam. 12 Sahāvānam¹¹ samavo āsi¹² ñātīnam samitim ahu tvan ca āmantitā āsi sasāminī 13 no ca kho 'ham. 4 13 Tassā tv ājānamānāva? dussam tv āham apānudim¹⁵ tassa kammavipākena ten' amhi naggiyā aham. 14 Sabbam aham pi jānāmi dussam me tvam apānudi aññañ ca kho tam¹⁶ pucchāmi kenāsi gūthagandhinī. 15 Tava gandhañ ca mālañ ca paccagghañ ca vilepanam gūthakūpe athāresim 17 tam pāpam pakatam mayā tassa kammavipākena ten' amhi gūthagandhinī. 16 Sabbam4 aham pi jānāmi tam pāpam pakatam tayā aññañ ca kho tam pucchāmi kenāsi duggatā tuvam. 17 Ubhinnam samakam āsi yam gehe vijite dhanam santesu deyvadhammesu dīpam nākāsim attano tassa kammavipākena ten' amhi duggatā aham. 18 Tad eva¹⁸ mam¹⁹ tvam avaca pāpakammam nisevasi na hi pāpehi kammehi sulabhā hosi sugga tim. 19 Vāmato mam tvam paccesi atho pi mam usuyyasi21. passa pāpānam kammānam vipāko hoti vādiso. 20

¹ S₁ adds ca. ² vikiri tam l. pi okiri, M. D.; vikiri 'ham, C; B. ³ okunthitā, C. D.; B.; kunthitā, M

⁴ saccam, M. C. D.; B. 5 āhāsi, S₁. S₂. 6 kavi., S₁. S₂. B. 7 te ajān., C.; S₁. S₂.

 $^{^8}$ °kirim, M. Č. 9 sayam, S₁. S₂. 10 tenāsi, S₂. 11 sāhāyam, S₁. S₂. 12 āsim, S₁. S₂. 13 sasāmi, S₁. S₂.

sanayam, S_1 . S_2 . asim, S_1 . S_2 . 3 sasam, S_1 . S_2 . 4 aham, S_1 . S_2 ; tam, S_1 . S_2 . 6 onudi, S_1 . S_2 .

¹⁶ tvam, B. 17 adhā.º, M. C. D.; B.

¹⁸ evam, S₂. ¹⁹ om. S₂; me, M. ²⁰ hoti, C. D.

²¹ ussu.º, D.

Te gharadāsiyo zāsum tān evābharanān ime z	
te aññe + parivārenti 5 na bhogā honti sassatā.	21
Idāni Bhūtassa pitā āpaņā geham ehiti6	
app' eva te dade kiñci mā su tāva ito agā.	22
Naggā dubbannarūpāmhi kisā dhamanisanthitā?	
kopīnam etam itthīnam mā mam Bhūtapitāddasa.	23
Handa kin t'āham ⁸ dammi kim vā ca te ⁹ karom' aham ¹⁰	
yena tvam sukhitā assa sabbakāmasamiddhinī.11	24
Cattāro bhikkhū saṅghato 12 cattāro pana puggalā 13	
attha bhikkhū bhojayitvā mama dakkhinam ādisi 14	
tadāham sukhitā hessam 15 sabbakāmasamiddhinī	2 5
Sādhū ti sā paṭissutvā 16 bhojayitvā 'tṭha 17 bhikkhavo)
vatthehi cchādayitvāna tassā dakkhiņam ādisi.	26
Samanantarānuditthe = II, 1, 8 b	
bhojanacchādanapānīyam = II, 1, 9 a	27
Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhāriņī	
vicittavatthābharaņā sapatim 18 upasankami.	28
Abhikkantena = II, 1, 10	29
Kena te tādiso vaņņo = II, 1, 11	30
Pucchāmi tam devi = II, 1, 12	31
Aham Mattā — v. 2	
tava dānena dinnena modāmi akutobhayā.	32
Ciram jīvāhi bhagini saha sabbehi ñātihi	
asokam virajam thānam āvāsam Vasavattinam.	33
Idha dhammam caritvāna dānam datvāna sobhane	
vineyya maccheramalam samulam	
aninditā saggam upehi 19 ṭhānan ti.	34

ghare d.º, M. D.; B.
 raṇāni ca, C.
 C. adds ca.
 cārenti, M. C. D.; B.
 ehite S₁.
 rosandhatā, C. D.; B.; santhatā, M.
 ki va tāham, M. D.; B.; kim va tyāham, C.
 dhate l. ca te, M. C. D.; B.
 karomi 'ham, C.; S₁. S₂.
 bhikkūni saṅghe, C.
 ādisa, M. C.
 hissam, M. D.; B.
 sapattim, M. C. D.; B.
 qupesi, C. D.; S₁. S₂.

Tattha sabbam aham pi jānāmi yathā tvam candikā ahū ti candī ca pharusā cāsin ti yam tayā vuttam tam sabbam aham pi jānāmi yathā tvam candikā kodhanā pharusavacanā issukī maccharī sathā ca ahosi. Aññañ ca kho tam pucchāmī ti aññam pana² tam idāni pucchāmi. Kenāsi paṃsukuţţhitā3 ti kena kammunā4 sankārapamsūhi uggunthitā5 sabbaso okinņasarīrā ahū ti attho.

Sīsam nahātā ti sasīsam6 nahātā. Adhimattan ti adhikataram. Samalankatarā ti sammā atisavena? alankatā, adhimattā ti vā pātho. Ativiya mattā mānamadamattā mānanissitā ti attho. Tayā 8 ti bhotiyā.

Sāmikena⁹ āmantayī ti sāmikena saddhim allāpasallāpavasena kathesi.

Khajjāsi kacchuyā ti kacchurogena khādiyasi bādhivasī ti attho.

Bhesajjahārī 10 ti 10 bhesajjahāriniyo osadhihārikāyo. Ubhayo ti duve, tvañ ca ahañ cā ti attho. Vanantan ti vanam. Tvañ ca bhesajjam āharī ti tvam vejjehitt vuttam attano upakārāvaham bhesajjam āhari. Ahañ ca kapikacchuno ti aham pana kapikacchuphalani dupphassaphalāni āharim. Kapikacchū 12 ti vā sayam guttā 13 vuccati, tasmā sayam guttāya4 pattaphalāni āharin ti attho.

Seyyam 15 ty āham samokirin ti tava seyyam aham kapikacchuphalapattehi 16 samantato avakiri.

Sahāyānan ti mittānam samayo ti samāgamo. Nātīnan Samitin ti sannipāto. Āmantitā ti ti bandhūnam. mangalakiriyāvasena nimantitā.

Sasāminī ti sapatikā sahabhattunā ti attho. No ca kho 'han ti no ca kho aham āmantitā āsin ti yojanā.

Dussam ty āhan ti dussan te aham. Apānudin ti corikāya avaharim aggahesim.

² puna, B. ¹ saccam, B. ³ °kunthitā, B.

⁴ kammena, B. 5 okunthitā, B. 6 sarīram, S₁. S₂

⁷ B. adds ca. 8 tassā, B. 9 S₁. S₂ add saddhim. 10 om. S₁. 12 vajjehi, B. 12 kavikacchuno, B. 13 bhūtā, B. ¹¹ vajjehi, B.

¹⁵ seyyā, B. ¹⁴ bhūtāya, B. 16 kavi.º, B.; kapiphala.º, S₁. S₂.

Paccagghan ti abhinavam mahaggham vā. Athāresin 1 ti khipim. Guthagandhinī ti guthagandhagandhinī2 karīsavāvinī.

Yam gehe vijjite dhanan ti yam gehe dhanam upalabhati tam tuyham mayham ñāti-amhākam ubhinnam samakam tulvam eva āsi. Santesū ti vijiamānesu. Dīpan ti patittham puñnakammam sandhaya vadati.

Evam sā petī Tissāya pucchītam attham kathetvā puna pubbe tassā vacanam akatvā attanā katam aparādham pakāsentī Tad eva mam tvan ti ādim āha.

Tattha tad evā ti tadā evam mayham³ manussattabhāve thitakāle veva. Tath' evā ti vā pātho. Yathā etarahi jātam tam tathā evā ti attho. Man ti attānam niddissati. Tvan ti Tissā. Avacā ti abhaņi. Yathā pana avaca tam dassetum Pāpakamman ti ādi vuttam. Pāpakammānī ti pāli. Tvam pāpakammāni yeva karosi. Pāpehi pana kammehi sugati sulabhā na hoti, atha kho duggati eva sulabhā ti. Yathā mam pubbe avaca ovadi, tam tath' evā ti vadati.

Tam sutvā Tissā Vāmato mam tvam paccesī ti ādinā tisso gāthā āha.

Tattha vāmato mam⁵ tvam paccesī ti vilomato mam tvam avagacchasi, tuyham hitesim pi vipaccanīkakārinim6 katvā mam ganhāsi. Mam usuyyasī ti mayham usuyyasi mayham³ issam karosi. Passa pāpānam kammānam vipāko hoti yādiso ti pāpakānam nāma kammānam 7 vipāko yādiso yathā ghorataro tam paccakkhato passā ti vadati.

Te anne parivarenti⁸ ti te ghare dasiyo abharanani ca imāni tayā pubbe pariggahitāni idāni anne parivārenti8 paribhunjanti. Ime ti his lingavipallasena vuttam. bhogā honti sassatā ti bhogā nāma te na sassatā anavatthitā, tāva kālikā pahāya gamanīyā, tasmā tadattham issāmacchariyādi na kātabban ti adhippāyo.

¹ adhāresin, B. ² om. B. 3 mayi, B.

⁴ B. adds tvam. 5 om. B.

7 om S. S. 8 carenti, B. 9 tassa, B. 6 na pacca.º, S₁. S₂.

Idāni bhūtassa pitā ti idāni Bhūtassa mayham puttassa pitā kuţimbiko. Āpaņā ti āpaņato imam geham ehiti gamissati. App' eva te dade kiñcī ti geham agato kutimbiko tuyham databbayuttakam kiñci deyyadhammam api nāma dadevya. Mā su tāva ito agā ti ito gehassa pacchā vatthuto mā tāva agamāsī ti anukampanā āha.

Tam sutvā petī attano ajihāsavam pakāsentī Naggā dubbannarupāmhī ti gātham āha.

Tattha kopinam etam itthinan ti etam naggādubbannatādikam paticchādetabbatāya itthīnam kopīnam rundhamānam. Mā mam Bhūtapitāddassā ti tasmā Bhūtassa pitā kutimbiko mam mā addakkhin ti lajjamānā²

Tam sutvā Tissā sanjātānuddayā Handa kin t'āham dammī ti gātham āha.

Tattha handā ti upasaggatthe3 nipāto. Kin t'āham4 dammī ti kin te aham dammī ti vattham dassāmi udāhu bhattan ti. Kim vā ca te 5 karom' ahan ti kim vā aññam te idha imasmim kāle upakāram karissāmi.

Tam sutvā petī Cattāro bhikkhū sanghato ti gātham āha. bhikkhū sanghato cattaro pana puggalā⁷ ti bhikkhū saṅghato saṅghavasena cattāro bhikkhū, puggalavasena cattāro bhikkhū ti evam attha bhikkhū yathā rucim bhojetvā tam dakkhinam mama ādisi8 mayham pattidānam dehi. Tadāham sukhitā 9 hessan ti yadā tam dakkhinam mamādisissasi tadāham sukhitā9 sukhappattā sabbakāmasamiddhinī bhavissāmī ti attho.

Tam sutvā Tissā tam attham attano sāmikassa ārocetvā dutiyadivase attha bhikkhū bhojetvā tassā dakkhiņam Sā tāva-d-eva patiladdhadibbasampattikā puna Tissāya santikam upasankami. Tam attham dassetum sangītikārehi Sādhū ti sā paţissutvā ti ādinā tisso gāthā thapitā. Upasankamitvā thitam pattam o Tissā Abhikkantena

<sup>idān' eva, B.
S₁. S₂ add va.
codanatthe, B.
kim va t'āham, B.
vādhate, all MSS.
om. B.
puggale, B.
ādissa, B.
sucitā, S₁.
pana nam, B.</sup>

vannenā ti ādinā tīhi gāthāhi paţipucchi. Itarā Aham Mattā ti gāthāya attānam acikkhityā Ciram jīvāhī ti gāthāva tassā anumodanam datvā Idha dhammam carityānā ti gāthāva ovādam adāsi.

Tattha tava dinnenā ti tavā dinnena.

Asokam virajam thanan ti sokabhavena asokam, sedajallikānam pana abhāvena virajam dibbam thānam, sabbam etam devalokam sandhāya vadati. Āvāsan ti Vasavattinan ti dibbena adhipatevyena aditthanam. attano vasam vattentānam.

Samūlan ti salobhadosam lobhadosā 2 hi 3 macchariyassa mūlam nāma. Aninditā ti agarahitā pasamsā. Saggam upehi4 thānan ti rūpādīhi visayehi sutthu aggattā sagan ti laddhanamam dibbatthanam upehi sugatiparayana hohī ti attho.

Sesam vuttānam 5 eva.

Atha Tissā tam pavuttim kutimbikassa ārocesi. Kutimbiko bhikkhūnam ārocesi. Bhikkhū Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi. Tam sutvā mahājano patiladdhasamvego vineyyamaccherādimalam dānasīlādi nirato sugatiparāyano ahosi.6

Mattapetivatthuvannanā.

П. 4.

Kāļī, dubbaņņarūpāsī ti. Idam Satthari Jetavane viharante Nandā nāma petim ārabbha vuttam. Sāvatthiyā kira avidūre aññatarasmim gāmake Nandaseno 8 nāma upāsako ahosi saddho pasanno. Bhariyā pan' assa Nandā nāma asaddhā apasannā maccharinī candī pharusavacanā sāmike agāravā appatissā sassum bherivādena 10 akkosati paribhāsati. Sā aparena samayena kālam katvā petayoniyam 11 nibbattitvā 12 tass' eva gāmassa avidūre viharantī

12 nibbattā, B.

¹ bhāsita-ovādam, S₁. S₂. ² om. B. ³ om. S₂; tehi, B. ⁴ upeti, S₁. S₂. ⁵ uttānam, S₁. B. ⁶ all MSS. add ti. ⁷ om. S₁. ⁸ Nandiseno, B. throughout.

⁹ appasannā, S₂. 10 cori.º. S.. " peti. S.

ekadivasam Nandasenassa upāsakassa gāmato^z nikkhamantassa² avidūre attānam dassesi. So tam disvā:

Kāļī dubbanņarūpāsi pharusā bhīrudassanā pingalāsi kaļārāsi na tam mañnāmi mānusin ti

1

gāthāya ajjhabhāsi.

Tattha kāļī ti kāļavaņņā jhāmangārasadisavaņņā ahosi. Pharusā ti kharattā.3 Bhīrudassanā ti bhayānakadassanā sappatibhayākārā, bhīru-dassanā ti vā pātho bhariyadassanā,4 dubbannatādinā duddassikā 5 ti attho. Pingalā ti pingalalocanā. Kaļārā ti kaļāradantā.6 Na tam maññāmi mānusin ti ahan tam mānusin ti na maññāmi, petivacanam⁷ maññāmī ⁸ ti adhippāyo.

Tam sutvā petī attānam pakāsentī:

Aham Nandā Nandasena9 bhariyā te pure ahum 10 pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti

2

gātham āha.

Tattha aham Nandā Nandasenā ti sami¹¹ Nandasena aham Nandā nāma. Bhariyā te pure ahun ti purimajātiyam 12 tuyham bhariyā ahosi. Ito param:

Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam kissa kammavipākena petalokam ito gatā ti

3

tassa upāsakassa pucchā.¹³ Ath' assa sā:

Candī ca pharusā cāsi 4 tayi cāpi 5 agāravā tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā ti vissajjesi. Puna so:

Hand' uttarīyam dadāmi te imam 16 dussam nivāsaya 17 imam dussam nivāsetvā ehi nessāmi tam gharam.

4 bhariya.°, S₁. S₂. 5 °duddasikā, S₁.

⁸ maññā, B. ¹⁰ ahu, M. C. D.; B. 11 om. B.

17 nivāseyya, C. D.; B.

¹ gehato, B. S₂. ² nikkhantassa, S₁. ³ pharusagattā, B.

⁶ kalādaranto, S₁. S₂. 7 peti petiv., S₂; pet'icc'eva pana, B. 9 Nandisena, all Burmese MSS.

¹² S₁. S₂ put before purima. o: pubbe homi yattha.

¹³ S₁. S₂ add ayam gāthā. ¹⁴ candapharusavācā, S₁. S₂. ¹⁵ tayidhāsim, S₁. S₂. ¹⁶ idam, B.

•
Vatthañ ca annapānañ ca lacchasi tvam gharam gatā putte ca te passissasi sūtisāye ca dakkhasī ti. 6
Ath' assa sā:
Hatthena hatthe ³ te dinnam na mayham upakappati
bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute 7 Tappehi annapānena mama dakkhiņam ādisa
tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinī ti 8
dve gāthā abhāsi.
Tato sādhū ti paţissutvā dānam vipulam ākiri annam pānam khādanīyam vuttham senāsanāni ca chattam gandham ca mālañ ca vividhā ca upāhanā bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute
tappetvā annapānena tassā dakkhiņam ādisi. ⁸ Samanantarānuditthe ⁹ vipāko upapajjatha ¹⁰ bhojanacchādanapānīyam ¹¹ dakkhiņāya idam phalam. 10 Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhāriņī
vicittavatthābharaṇā sāmikam upasankamī ti 11 tisso gāthā sangītikārehi vuttā. Tato param:
Abhikkantena vannena yā tvam titthasi devate
Kena te tādiso vaṇṇo kena te idha-m-ijjhati
uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā. 13 Pucchāmi tam devi mahānubhāve manussabhūtā kim
akāsi puñnam
kenāsi 12 evañjalitānubhavā vaņņo ca te sabbadisā pa- bhāsatī ti. 14
Aham Nandā Nandasena bhariyā te pure ahum
pāpakammam karitvānā petalokam ito gatā

tava dinnena dānena modāmi akutobhayā.

Ciram jīva gahapati saha sabbehi ñātihi

15

 $^{^{\}rm t}$ $S_{\rm i}.$ $S_{\rm 2}$ have only tattha annañ ca pānañ ca putte sūtisaye dakkasī ti. $^{\rm 2}$ suṇisāyo, M. D.; B.; sukisāra, C. $^{\rm 3}$ hatthe hatthena, M. $^{\rm 4}$ om. C. D. $^{\rm 5}$ °suṇitvā, S₁. S₂. $^{\rm 6}$ akari, C. $^{\rm 7}$ vividhāni, S₁. S₂. $^{\rm 8}$ S₁. S₂ add ti. $^{\rm 9}$ °tarā anu.°, M. C. D.; B. $^{\rm 10}$ udap.°, M. C. D.; B. $^{\rm 11}$ °dānam pānam, S₁. S₂. $^{\rm 12}$ kenāpi, S₁. S₂.

asokam virajam thanam avasam Vasavattinam. Idha dhammam caritvāna dānam datvā gahapati vinevya maccheramalam samulam anindito saggam upehi thanan ti

17

16

upāsakassa petivā vacanapativacanagāthā.

Tattha danam vipulam akirī ti dakkhinevyakhette devvadhammabījam vippakiranto viva mahādānam pavattesi. Sesam anantaravatthusadisam eva. Evam attano dibbasampattim tassā ca kāraṇam Nandasenassa vibhāvetvā attano vasanatthānam eva gatā. Upāsako tam pavattim bhikkhūnam ārocesi. Bhikkhū Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi.2

Nandāpetavatthuvannanā.

II. 5.

Alankato Mattakundalī iti. Idam Satthari Jetavane viharante Mattakundalim devaputtama arabba vuttam. Tattha yam vattabbam Paramatthadīpaniyam Vimānavatthuvannanāvam Mattakundalivimānavatthuvannanāvam vuttam Tasmā tattha vuttanayen' eva veditabbam. ca Mattakundalidevaputtassa vimānadevatābhāvato tassa pi Vimānavatthupāliyam*) Yadi āropitam, yasmā pana so devaputto adinnapubbakabrāhmanassa puttasokena susānam gantvā ālāhanam⁶ anupariyā yitvā 7 rodantassa sokāvaharanattham devarūpam paţisamharitvā bho candasuriyā ti bāhā paggayha kandanto dukkhābhibhūtākārena peto viya attānam dassesi manussattabhāvato apetattā petapariyāyo pi labbhati evā ti, tassāpi vatthum Petavatthupāliyam pi āropitan ti datthabbam.

Mattakundalipetavatthuvannanā.

¹ khemam, C. D.; B. ² S_r. B. add ti.

³ Mattha.°, S₁. B. throughout. + om. B. 5 tasmā, B. 6 āļāhane, S₁. S₂. 7 anusayāyitvā, S₁. S₂; °pariyāritvā, B. 8 tassa, B. 9 °pāliyasmim, S₁. S₂.

^{*)} pp. 75 sqq.; cp. also Dhammapada, ed. Fausböll, pp. 93 sqq.

II, 6.*)

Uţţhehi Kanha kim sesī ti. Idam Satthā Jetavane aññataram mataputtam upāsakam ārabbha kathesi. Sāvatthiyam kira aññatarassa upāsakassa putto kālam akāsi. So tena sokasallasamappito na nahāvati na bhuñiati na kammante vicāreti² na buddhupatthānam gacchati. Kevalam 'kaham 3 piyaputtaka mam ohāya kaham pathamataram gato' sī' ti ādīni vadanto vippalapati. Satthā paccūsasamave lokam olokento tassa sotāpattiphalupanissavam disvā punadivase bhikkhusanghaparivuto Sāvatthiyam pindāva caritvā katabhattakicco bhikkhū uyvojetvā Ānandattherena pacchāsamaņena tassa gharadvāram agamāsi. Satthu āgatabhāvam upāsakassa ārocesum. Ath' assa gehajano āsanam paññāpetvā Satthāram nisīdāpetvā upāsakam pariggahetvā Satthu santikam upanesi. Ekamantam nisinnam tam disvā 'kim upāsaka socasī' ti vatvā 'āma bhante' vutte 'upāsaka porānakapanditā panditānam katham sutvā mataputtam nānusocanti's ti vatvā tena yācito atītam āhari.

Atīte Dvāravatīnagare dasa bhātikarājāno ahesum Baladevo Candadevo Surivadevo Aggidevo Vāsudevo Varunadevo Ajjuno Pajjuno Ghatapandito6 Ankuro cā ti. Tesu Vāsudevamahārājassa piyaputto kālam akāsi. rājā sokapareto sabbakiccāni pahāya mancassa anjalim paggahetvā⁷ vippalapanto nipajji. Tasmim kāle Ghatapandito cintesi 'thapetvā mam añño koci mama bhātu sokam haritum8 samattho9 natthi, upāven'assa sokam harissāmī10' ti. So ummattakavesam gahetvā i 'sasam me detha sasam me dethā' ti ākāsam olokento12 sakalanagaram vicari. Ghatapandito ummattako jāto ti sakalanagaram sankhubhi. Tasmim kāle Rohiņeyyo¹³ nāma amacco Vāsudevarañño

¹ kesesi, S₁; kisesi, B. S₂. ² vicāresi, B.

³ tāta, B. ⁴ S₁. S₂ put ekam.° nis.° after tam disvā.

⁵ °socimsu, B. ⁶ om. S₁. ⁷ pariggahetvā, B.

⁸ pariharitum, B. ⁹ B. adds nāma. ¹⁰ nih.°, B.

¹¹ B. adds samma-d-eva. ¹² ullok.°, B. ¹³ Rohaņeyyo, S₁. S₂.

^{*)} cp. Jāt. vol. IV, pp. 79 sqq.

santikam gantvā tena saddhim raññam¹ katham samutthāpento

Utthehi Kanha kim² sesi ko attho supinena³ te yo ca tuyham sako bhātā hadayam cakkhuñ ca dakkhinam tassa vātā balīyanti⁴ Ghato jappati Kesavā ti 1

imam gātham āha.

Tattha Kaṇhā ti Vāsudevam gottenālapati. Ko attho supinena³ te⁵ ti⁵ supinena⁵ tuyham kā nāma vuddhi.⁶ Sako bhātā ti² sodariyo bhātā. Hadayam cakkhuñ ca dakkhiṇan ti hadayena c'eva dakkhiṇacakkhunā ca sadiso ti attho. Tassa vātā balīyantī ti tassa aparāparam uppajjamānā ummādavātā balavanto honti vaḍḍhanti² abhibhavanti. Jappatī ti sasam me dethā ti vippalapati. Kesavā ti so kira kesānam sobhaṇānam atthitāya Kesavo ti voharīyati. Tena nam nāmena ālapati.

Tassa vacanam sutvā sayanato uţţhitabhāvam dīpento Satthā abhisambuddho hutvā

Tassa tam vacanam sutvā Rohiņeyyassa Kesavo taramānarūpo vutthāyi⁸ bhātu sokena addhito⁹ ti imam gātham āha.

2

Rājā utthāya sīgham pāsādā otaritvā Ghatapanditassa¹⁰ santikam gantvā ubhosu hatthesu nam daļham gahetvā tena saddhim sallapento

Kin nu ummattarūpo va kevalam Dvārakam imam saso saso ti lapasi kīdisam¹¹ sasam icchasi. 3
Sovannamayam manimayam lohamayam atha rūpiyamayam sankhasīlāpavāļamayam kārayissāmi te sasam. 4
Santi añne pi sasakā arannavanagocarā

te pi te ānayissāmi kīdisam¹¹ sasam icchasī ti 5 tisso gāthā abhāsi.

¹ om. B. ² kī, C.; ki, D.; S₂; kesesi, S₁. ³ supanena, B.

⁴ phaliyanti, C. 5 om. S. 6 vaddhi, B.

⁷ vabyanti, S₁. S₂.
⁸ vutthāsi, M. C. D.; B.
⁹ attito, M. C. D.; B.

¹⁰ Ghatassa, S₁. S₂. 11 kimdisam, M. D.; B.

Tattha ummattarūpo ti ummattako viya. Kevalan Dvārakan ti Dvāravatīnagaram vicaranto. Saso saso ti lapasī ti saso saso ti vilapasi.3

Sovannamayan ti suvannamayam. Lohamayan ti tambalohamayam. Rūpiyamayan ti rajatamayam.2 'Yam' icchasi tam vadāhi kena socasi, añne pi aranne vanagocarā sasakā santi6, te te7 ānayissāmi, vada bhaddamukha⁸ kīdisam⁹ sasam icchasī^{'8} ti Ghatapanditam sasena atthiko ti adhippāvena sasena nimantesi.

Tam sutva Ghatapandito 10

Nāham me te sase icche ye sasā pathavinissitā " candato sasam icchāmi tam me ohara Kesavā ti

gātham āha.

Tattha oharā ti ohārehi.12

Tam sutvā rājā 'nissamsayam me¹³ bhātā ummattako jāto' ti domanassappatto

So nanda 14 madhuram ñāti jīvitam vijahissasi 15 apatthayam patthayasi candato sasam icchasī¹⁶ ti

gātham āha.

Tattha ñātī ti kanittham ālapati. Ayañ c'ettha 17 attho: 'mayham piyañāti yam atimadhuram attano jīvitam tam vijahissasi maññe yo apatthayitabbam 18 patthesī' ti.

Ghatapandito rañño vacanam sutvā niccalo 19 thatvā 'bhātika tvam candato sasam patthentassatam alabhitvājīvitakkhayam patto20 ti jānanto kasmā tava puttam matam alabhitvā anusocasī 'ti imam attham dīpento

¹ lapati, S₁. S₂. ² om. S₁. ³ lapati, S₂. ⁴ vadatha, S₁. S₂; B. adds atha. ⁵ rodasī ti, B.

⁴ vadatha, S₁. S₂; B. adas atha. 5 rodasi ti, B. 6 atthi, B. 7 om. B. 8 bhadra., B. 9 kimdisam, B. 10 paṇḍito, S₁. S₂. 11 ovissitā, C. D.; B. 12 S₁ adds ti. 13 om. S₂. 14 nuna, M. C. D. 15 vijahissati, M. C.; vijayissati, S₁. 16 icchāmi, C. 17 ettha, B. 18 appatthatabbam, B.; atthetabbam, S₁. 19 B. adds va. 20 S₁. S₂ have after okkhayam bhavissatī ti: katvā mataputtam anusocasī ti imam and so on.

Evañ ce Kanha jānāsi yath' añnam anusāsasi kasmā pure matam puttam ajāpi m'anusocasī ti

8

gātham āha.

Tattha evañ ce Kanha janasī ti bhatika Kanhanamaka mahārāja alabbhaneyyavatthu nāma na² patthetabban ti vadi evam jānāsi. Yath' aññan ti evam jānanto ca vathā aññam anusāsasi tathā akatvā. Kasmā matam puttan ti atha kasmā3 catumāsamatthake matam puttam ajāpi4 anusocasī ti attho. Evam so antaravīthiyam thitako 'va 'aham tāva evam paññāyamānam patthemi, tvam pana apaññāyamānass' atthāya socasī' ti vatvā tassa dhammam desento

Na yam 5 labbhā manussena6 amanussena7 vā pana jāto me mā⁸ marī putto kuto labbhā alabbhiyam. Na mantā mūlabhesajiā osadhehi dhanena vā sakkā ānayitum Kanha yam petam anusocasī ti 10

gāthadvavam āha.

Tattha yan ti bhātika yam evam jāto me putto mā marī ti manussena vā devena vā pana na labbhā na sakkā laddhum tam tvam patthesi, tam pan' etam kuto labbhā kāranena laddhum sakkā, vasmā alabbhīvam alabbhaneyyavatthum nām' etan ti attho.

Mantā ti mantappayogena. Mūlabhesajjā ti mūlabhesajjena. Osadhehī ti nānāvidhehi osadhehi. Dhanena vā ti kotisatasankhena dhanena vā pi.9 Idam vuttam hoti: yam petam anusocasi tam etehi mantappayogādīhi ānetum na sakkā ti.

Puna Ghatapandito 10 'bhātika idam maranam nāma dhanena vā jātiyā vā vijjāya vā sīlena vā bhāvanāya vā na sakkā patibāhitun' ti dassento

¹ ajjāpi, M. C. D.; B.

² S₁ omits the following lines as far as patthemi.

³ S₂ adds ito. 4 ajjāpi, B.; om. S₂.

⁵ ye na, S₁. S₂; na tam, C. 6 S₁ adds vā.
7 devena, S₁. 8 om. S₁. 9 ti, B. ю pandito, В.

Mahaddhanā mahābhogā ratthavanto pi khattiyā	
pahūtadhanadhaññāse te pi no ajarāmarā.	11
Khattiyā brāhmaņā vessā suddā caņdālapukkusā	
ete c'aññe ca jātiyā te pi no ajarāmarā.	12
Ye mantam³ parivattenti4 chalangam brahmacintitan	ņ
ete c'aññe ⁵ ca ⁶ vijjāya te pi no ajarāmarā.	13
Isayo vā pi ye santā sañnatattā tapassino	
sarīran te pi kālena vijahanti tapassino.	14
Bhāvitattā viharantā ⁷ katakiccā anāsavā	
nikkhipanti imam deham puññapāpaparikkhayā ti	15

pañcahi gāthāhi rañno dhammam desesi.

Tattha mahaddhanā ti nidhānagatass's eva mahato dhanassa atthitāva bahudhanā. Mahābhogā ti devabhogasadisāya mahatiyā bhogasampattiyā samannāgatā. Ratthavanto ti sakalaratthavanto. Pahūtadhanadhaññāseo ti tinnam catunnam vā samvaccharānam atthāya nidahitvā thapetabbassa niccaparibbayabhūtassa 10 dhanadhaññassa vasena apariyantadhanadhaññā. ajarāmarā ti te pi eva mahāvibhavā Mahāmandhātu-Mahāsudassanādavo khattivā ajarāmarā nāhesum, añnadatthu¹¹ maranamukham eva anupavitthā ti attho.

Ete ti yathāvuttakhattiyādayo. Aññe ti anantarā eva 12 vaņņabhūtā ambatthādayo. Jātiyā ti attano jātinimittam ajarāmaranā nāhesun ti attho.

Mantan ti vedam. Parivattentī ti sajjhāyanti vācenti ca atha vā parivattentī 13 ti 14 anuparivattentā homam karontā15 japanti. Chaļangan ti sikkhākappaniruttivyākaranajotisatthachandādīhī 16 ti sankhā tehi chahi 17 angehi yuttam. Brahmacintitan tibrahmananam atthaya

¹ bahuta.º, M. D.; B.; ºdhaññāso, S₁. S₂.

² jātinnā, S₁. S₂. ³M. S₁. S₂. B. add tam. ⁴ parivattanti, S₁. S₂.

⁵ maññe, M.; S₁. 6 ca, S₁. S₂; om. B.
7 arahanto, M. C. D.; B. 8 dhān.°, B.
9 bahuta.°, B. 10 opariccaya.°, S₁. S₂. 11 odattl
S₁. S₂; odattha, B. 12 evam, B. 13 ovattantī, S₁.
14 B. adds vedam. 15 oto, B. 16 obahusa.

¹⁶ okabyanir.o, S. ¹⁷ cha, B. (kābyān.º, S₂); ochandovici ti, B.

brahmanā cintitam kathitam. Vijjāyā ti brahmasadisavijjāya samannāgatā pi no² ajarāmarā ti attho.

Isayo ti yamaniyamādīnam³ esanatthena⁴ isayo. Santā ti kāyavācāhi santasabhāvā. Saññatattā ti rāgādīnam samyamena 5 saññatacittā. Kāyatapanasankhāto 6 tapo 7 etesam atthī ti tapassino. Puna tapassino ti samvarākā.8 Tena evam tapanissitakā hutvā sarīrena ca vimokkham pattukāmā 9 pi 10 samvarākādi 11 sarīram vijahanti evā ti dasseti. Atha vā isavo ti adhisīlasikkhādīnam esanatthena isayo, tadattham tappatipakkhanam papadhammanam 12 vūpasamanena santā¹³ ekārammanā cittassa¹⁴ samyamen'eva¹⁵ saññatattā samappadhānayogato 16 viriyātāpena 17 tapassino ti vojetabbam.

Bhāvitattā ti catusaccakammatthānabhāvanāya 18 bhāvitacitfā.

Evam Ghatapanditena dhamme kathite. Tam sutvā rājā 19 apagatasokasallo pasannamānaso 20 Ghatapanditam pasamsanto

Ādittam vata mam santam ghatasittam va pāvakam vārinā viva osinci sabbam nibbāpave daram. 16 Abbūlham vata me sallam sokam hadavanissitam yo me sokaparetassa puttasokam apānudī. 17 So 'ham21 abbūlhasallo 'smi sītibhūto 'smi nibbuto no socāmi na rodāmi tava sutvāna bhāsitam.22 18 Evam karonti sappañña ye honti anukampaka vinivattayi23 sokamhā Ghato jettham va bhātaram. 19

¹ B. adds dinnam. ² om. S₁; na, S₂.

³ patikulasankhādīnam, B. 4 esathena, B.

³ paţikuiasanklius. 5 °yamanena, S_1 . S_2 . 6 kāyassa tapana., S_1 . S_2 . 7 tato, S_1 . S_2 . 8 varā, S_1 . S_2 (om. puna tap.º ti). 9 ottakāmā, S_1 . S_2 . 10 ti, S_1 . S_2 . 11 cīvarāka, S_2 ; eīvarakā, S_1). 12 pāpānam kammānam, B. 13 vūpasamento, B. 14 pittassa S(cīvarakā, S₁).

¹⁵ savam.º. 16 sampayogārāgādīnam, S_r. Š₂.
18 bahusabba.°, S₁. S₂. 19 om. S₁. S₂. S_1 . S_2 ; B. om. eva.

santāpena, S₁. ²⁰ S₁. S₂ add rājā. ²¹ svāham, M. C. D. ²² bhātika, M.; B.

²³ vinivattayati, S₁. S₂.; nivattayanti, M. C. D.; B.

Yassa etādisā honti amaccaparicārikā 1 subhāsitena anvesi 2 Ghato jettham va bhātaran ti 20 sesagāthā abhāsi.

Ghato jettham va³ bhātaran ti yathā Ghatapandito attano jetthabhātaram mataputtasokābhibhūtam⁴ attano upāyakosallena dhammakathāya ca⁵ tato puttasokato vinivattavi. Evam aññe pi sappaññā ve honti anukampakā te ñātīnam upakāram karontī ti attho.

Yassa etādisā hontī ti ayam abhisambuddhagāthā. Tass' attho: vathā venākārena 6 puttasokaparetam rājānam Vāsudevam Ghatapandito sokaharanatthāya subhāsitena anvesi anudesi, 7 yassa aññassa 8 etādisā panditā amaccā 9 santi samvijjamānassa tassa kuto soko ti sesagāthā hetthā vuttattā 10 evā ti.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā 'evam upāsaka porānakapaņditā paņditānam katham sutvā puttasokam harimsū' ti vatvā saccāni pakāsetvā Jātakam samodhānesi. Saccapariyosāne upāsako sotāpattiphale patithahi. 11

Kanhapetavatthuvannanā.12

II. 7.

Naggo dubbannarūpo sī ti. Idam Satthari Jetavane viharante Dhanapālapetam¹³ ārabbha vuttam. Anuppanne kira buddhe Dasannaratthe Erakacchanagare Dhananalako nāma setthi ahosi assaddho appasanno kadariyo natthika-Tassa kiriyā¹⁴ pālito eva paññāyati.¹⁵ So kālam katvā marukantāre peto hutvā nibbatti. Tassa tālakkhandhappamānakāyo ahosi. Samuţthitacchavipharuso 16 bhayānako⁵ dubbanno ativiva virūpo bībhacchadassano pañcapannāsa vassāni bhattasittham vā udakabindum vā alabhanto visukkhakanthatthajivho jighacchāpipāsābhibhūto ito c'ito

¹ amatta.°, S_1 . S_2 .
² anventi, M. C. D.; B. ³ ca, S_2 . ⁴ °putte sokā.°, B.
⁵ om. S_1 . S_2 . ⁶ yena kāraņena, B. ⁷ anujasi, B.
⁸ B. adds pi. ⁹ S_1 . S_2 continue paţividdhā assa tassa uto. ¹⁰ vuttatthā, B. ¹¹ S_1 . S_2 add ti.
¹² Ghaṭapaṇḍita.°, B. ¹³ °peti, B. ¹⁴ kadariyo, S_1 . S_2 .
¹⁵ viñāyati, B. ¹⁶ samutigacchavirūpakeso, S_1 . S_2 .

ca paribbhamati. Atha amhākam Bhagavati loke uppajjitvā pavattitapavaradhammacakke anukkamena Sāvatthiyam viharante Savatthivasino vanija pancamattani sakatasatani bhandassa pūretvā Uttarāpatham gantvā tam bhandam vikkinitvā patiladdhabhandam sakatesu āropetvā patinisāvanhasamave aññataram rukkhamūlam ¹ vattamānā sampāpuņitvā² tattha yoggāni muncitvā rattiyam vāsam kappesum. Atha so peto pipāsābhibhūto pānīyass' atthāya āgantvā tattha bindumattam pi alabhitvā ravi. Tato so chinnamulo viva tālo chinno³ pati. Tam disvā vānijā

Naggo dubbannarūpo 'si kiso dhamanisanthito 4 upphāsuliko kisiko ko nu tvam asi mārisā ti imāya gāthāya pucchimsu. Tato peto

Aham bhaddante = II, 1, 2

attānam ācikkhitvā, puna tehi

Kin nu = II. 1. 3

katakammam pucchito pubbe nibbattathanato patthaya atītam paccuppannam anāgatañ ca attano pavuttim dassento tesañ ca ovadam dento

Nagaram atthi Dasannānam6 Erakacchan ti vissutam tattha setthi pure āsim Dhanapālo ti mam vidu. Asīti sakatavāhānam hiraññassa ahosi me pahūtam, me jātarūpam muttāvelurivā bahū. 5 Tāva mahādhanassāmi8 na me dātum piyam9 ahu pidahitvā dvāram bhunji 10 mā mam 11 yācanakāddasum 12 6 Assaddho macchari cāsim¹³ kadariyo paribhāsako dadantānam karontānam vārayissam 14 bahujanam. 15

15 bahujjanam, C.; bahū jane, M.

1

2

¹ sukkhanadim, S₁. S₂. ² pāpuņitvā, B.

³ chinnapādo, B.
4 °santhato, M.; °sandhato, C. D.; B.
5 nivutta.°, S₁.
6 Paṇṇānam, M.; Dhaṇṇānam, C.
7 bahutam, D.; B.
8 °dhanassāpi, M. C. D.; °janassāpi, B.

⁹ viyam, S₂. 10 bhuñjāmi, C.; S₁. S₂.

mamam, S₂; mayam, S₁. ¹² yācakānaddasum, C. ¹³ vāsim, S₁. S₂; cāpi, C. D.; B. 14 vāyarissam, M.

Vipāko n'atthi dānassa samyamassa kuto phalam	
pokkharaññodapānāni ārāmāni ca ropite	
papāyo ca vināsesim dugge sankamanāni ca.2	8
Sv āham akatakalyāņo katapāpo tato cuto	
uppanno pettivisayam ³ khuppipāsasamappito	
pañcapaṇṇāsa vassāni yato4 kālankato aham.	9
Nābhijānāmi bhuttam vā pītam vā panas pānīyam	
yo samyamo so vināso6 yo vināso so samyamo	
petā hi kira jānanti: yo samyamo so vināso.	10
Aham pure samyamissam nādāsim bahuke dhane	
santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.	11
Sv āham pacchānutappāmi 9 attakammaphalupeto 10	
uddham catūhi = I, 10, 12 ab.	12
Ekantam katukam = I, 10, 12 c d. 13.	13
Tassa ayomay $\bar{a} = I$, 10, 14.	14
Tatthaham = I , 10, 15.	15
Tam vo vadāmi bhaddam vo ¹¹ yāvant' ettha ¹² samāga	ιtā
mā kattha pāpakam kammam āvi ¹³ vā yadi vā raho.	16
Sace tam pāpakam kammam karissatha karotha vā	
na vo ¹⁴ dukkhā pamutt' atthi upacchāpi ¹⁵ palāyitam. ¹⁶	17
Matteyyā ¹⁷ hotha petteyyā ¹⁸ kule ¹⁹ jeṭṭhāpacāyikā ²⁰	
sāmaññā hotha brahmaññā evam saggam gamissathā	ti

imā gāthā abhāsi.

Tattha Dasannānan ti Dasannaratthassa evam²¹ nāmakānam vararājūnam.22 Erakacchan ti tassa nagarassa nāmam. Tatthā ti tasmim nagare. Pure ti pubbe

¹ °sesi, C. D. ² om. D. 3 pittiv., M. C. D.; B. 4 all MSS. 5 all MSS. except M.

⁶ samyamo so vināso yo vināso so samyamo, S₁. S₂.
7 samyamassa, S₁. S₂. 8 bahu, S₁. 9 gacchānu., S₂.
10 9phalupago, M. C. D.; B.; 9pato, S₁. S₂.
11 bhaddan te, C.; bhadda vo, D. 12 etta, C.

 ¹³ āvim, S₁. S₂.
 ¹⁴ te, C. D.; B.
 ¹⁵ upaccāpi, C. D.; B.; upeccāpi, M.; ucchāpi, S₂.

¹⁶ °yatam, M. C. D.; B. ¹⁷ matteyyā, M.; matteyyo, S₂; metteyya, C. D.; metteyya, B.; metteyyo, S₁. ¹⁸ petteyyo, S₁. S₂; petteyya, C. D. ¹⁹ C. adds ca. ²⁰ °pacārikā, C. ²¹ eva, S₁. S₂. ²² B. omits vara before rāj...

atītabhāve.1 Dhanapālo ti mam vidū ti Dhanapālasetthī ti mam jānanti.2 Tayidam nāmam3 tadā mayham attānugatam evā ti dassento Asītī ti gātham āha.

Tattha sakatavāhānan ti visatikhāriko vāho so sakatan ti pavuccati. Tesam sakatavāhānam asītīhi raññassa kahāpanassa me ahosī ti yojanā. Pahūtam 4 me jātarūpan ti suvannam 5 pahūtam anekabhāraparimāņam ahosī ti sambandho.6

Na me datum piyam ahū ti danam datum mayham piyam nāhosi. Mā mam yācanakāddasun ti yācakā mā mam passimsū ti pidahitvā gehadvāram bhunjāmi.

Kadariyo? ti thaddhamacchari. Paribhāsako ti danam dadante 8 disva bhayena santajjito dadantanam karontānan ti upayogatthe sāmivacanam danāni dadante puññāni karonte bahujanan ti bahusatte, dadantānam karontānam vā samudāyabhūtam bahujanam puññakammato vāravissam nivāresim.

Vipāko n'atthi dānassā ti ādi dānādīnam nivāraņe kāranadassanam.

Tattha vipāko natthi dānassā ti dānakammassa Kevalam puññam puññan phalam nāma n'atthi. dhanavināso evā ti dīpeti. Samyamassā ti sīlasamvamassa. Kuto phalan ti kuto nāma phalam labbhati, niratthakam eva sīlarakkhanan ti adhippāyo. Ārāmānī ti ārāmūpavanāni.9 Papāyo ti pānīyasālā. Dugge ti udakacikkhallānam 10 vasena duggamanatthāne. Sankamanānī ti setuyo.

Tato cuto ti tato manussalokato cuto. Pañcapannāsa ti pañcapaññāsa. Yato kālankato ahan ti yadā kālankato aham tato patthaya.11

Nābhijānāmī ti ettakam kālam bhuttam vā pītam vā kinci na janami. Yo samyamo so vinaso ti lobhadivasena yam samyamanam kassaci pi 12 adānam so imesam

¹ obhave, S₁. S₂. ² sanjānanti, S₁. ³ S₁. S₂ add mayham.

⁴ bahutam, B.
6 sampanno, B.
5 S₂ adds pi; suvar, radariyā, S₁. S₂. 5 S₂ adds pi; suvannasīsena, B.

⁸ dento, S₁. S₂.

⁹ ārāme upav.°, B.; B. adds ti attho.
10 udakhikkh.°, S₁.
11 pañcāya,

¹¹ pañcaya, S₁. 12 om. B.

sattānam vināso nāma petayoniyam nibbattapetānam mahāvyasanassa hetubhāvato. Yo vināso so samyamo ti iminā yathāvuttassa atthassa ekantikabhāvam vadati. Petā hi kira jānantī ti ettha hi-saddo avadhāraņe, kira-saddo anussavane, samvamo devvadhammassa aparicago vināsahetū ti. Imam attham petā eva kira jānanti paccakkhato anubhūyamānattā, na manussā ti na yidam² yuttam. Manussānam pi petānam viya khuppipāabhibhūvamānānam dissamānattā, petā pana nurimattabhāve katakammassa pākatabhāvato tam attham sutthutaram jānanti. Tenāha: aham pure samyamissan ti ādi.

Tattha samyamissan ti sayam pi danadipuñnakiriyato samyamanam sankocam³ akāsim. Bahuke dhane4 ti mahante dhanes vijjamāne.

Tan ti tasmā. Vo ti tumhe. Bhaddam vo ti bhaddam kalvānam sundaram tumhākam hotū ti vacanaseso. Yāvant' ettha samāgatā ti yāvanto yāvatakā6 ettha sahagatā7 sabbe8 mama vacanam suņāthā ti adhippāyo. Āvī⁹ ti pakāsanam paresam pākatavasena. paticchannam apākatavasena. Āvi 10 vā pānātipātādimusāvādādi 11 - kāyavacīpayogavasena yadi vā raho abhijjhādivasena pāpakam lāmakam¹² akusalakammam mā kattha mā karittha.

Sace tam pāpakam kamman ti atha pana tam pāpakam kammam āvatim karissatha etarahi vā karotha nirayādīsu catūsu apāyesu¹³ manussesu ca¹⁴ appāyukādivasena¹⁵ tassa phalabhūtā dukkhato pamutti pamokkho nāma n'atthi. Upacchāpi palāyitan 16 ti uppatitvā ākāsena gacchantānam pi mokkho n'atthi yevā ti attho. Upeccā ti pi pāli. Ito vā etto vā palāyante tumhe anu-. bandhissatī ti adhippāyena upecca sañcicca palāyantānam

 $[\]begin{array}{lll} ^{\rm r} & {\rm sattassa, \ S_r. \ S_2.} & ^{\rm 2} \ {\rm yidham, \ S_2.} \\ ^{\rm 4} & {\rm d\bar{a}ne, \ S_r.} & ^{\rm 5} \ {\rm mah\bar{a}dhane, \ S_r. \ S_2.} \end{array}$ ³ samkopam, S₁. S₂.

fatalo, S_1 . Maintachano, S_1 . S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fatalog at S_1 . S_2 . Fatalog at S_2 . Fata

pi tumhākam tato mokkho n'atthi. Gatikālādipaccayantarasamavāve¹ pana sati vipaccati² vevā ti attho. Ayañ ca attho 3

Na4 antalikkhe na samuddamaiihe na pabbatānam vivaram pavissa na vijjati⁵ so jagatippadeso vattha thito munceyya pāpakammā ti*)

imāya6 gāthāya dīpetabbo.

Metteyvā ti mātu hitā. Hothā, ti, tesam, upatțhānādīni8 karotha.9 Tathā petteyyā ti veditabbā. Kule jetthāpacāyikā ti kule jetthakānam10 apacāyanakarā.11 Sāmaññā ti samanapūjakā.12 Tathā brahmaññā tibāhitapāpapūjakā ti attho. Evam saggam gamissathā ti iminā mayā vuttanayena puññāni katvā devalokam uppajjissathā ti attho.

Yam pan' ettha atthato na vibhattam tam 13 hetthā Khalātiyapetavatthu 14-ādīsu vuttanayen'eva veditabbam.

Te vāņijā tassa vacanam sutvā samvegajātā tam anukampamānā bhājanehi pānīyam gahetvā tam sayāpetvā mukhe āsincimsu. Tato mahājanena bahum velam āsittham udakam tassa petassa pāpaphalena udhogalam 15 otiņņam¹⁶ kuto pipāsam paţivinessati? Te tam¹⁷ pucchimsu 'api te kā pi 18 assāsamattā 19 laddhā 20 'ti? So āha 'yadi 21 me ettakehi janehi ettakam velam āsincamānam udakam ekabindumattam pi galam 22 pavittham 23 ito petavonito mokkho mā hotū' ti. Atha te vāņijā tam sutvā ativiya samvegajātā 'atthi pana koci24 upāyo pipāsassa vūpasamāyā'25

¹ °vāya, S₁. S₂. ² viya paccati, S₂. ³ B. adds pana. ⁴ This verse is, of course, omitted by M. C. D. ⁵ vijjate, B.

⁶ ime, S₁. 7 om. S₁. S₂; (metteyyā, so here S₁. S₂. B.). 8 otthānam, S₁. S₂. 9 karā, S₁. S₂. 10 jetthakā, S₁. S₂. 11 apaccāya. S₁. S₂. 12 samanapūjako, B.; samana-

pūjakā, S₁. S₂. ¹³ om. S₁. ¹⁴ khallatiya., B. ¹⁵ ogale, B. ¹⁶ votinnam, S₂. ¹⁷ ti, B. ¹⁸

¹⁸ koci. B.

¹⁹ asāsa.º, B. 20 B. adds ahamsu.

pa, S₁; pati, S₂. ²² paragalam, S₁. S₂. ²³ pi vilam, B. ²⁴ S₂ adds pi. ²⁵ pipāsavūpasamassā, S₁. S₂.

^{*)} cp. Dhammap. v. 127.

ti āhamsu. So i āha: i imasmim pāpakamme khīņe Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakānam vā dānadinne mama dānam uddissati, aham ito petato muccissāmī' ti. Tam sutvā te¹ vāṇijā Sāvatthim gantvā Bhagavantam upasankamitvā tam pavuttim ārocetvā saranāni ca sīlāni ca gahetvā buddhapamukhassa bhikkhusanghassa sattāham mahādānam datvā tassa petassa: ādisimsu. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā catunnam parisānam dhammam Mahājano ca lobhādimaccheramalam³ pahāva dānādipuñnābhirato ahosi.4

Dhanapālapetavatthuvaņņanā.

II, 8.

Naggo kiso pabbajito 'si bhante ti. Idam Satthari Veluvane⁵ viharante Cūlasetthipetam ārabbha vuttam. Bārāṇasiyam⁶ kira¹ eko¹ gahapati assaddho appasanno maccharī kadariyo puññakiriyāya anādaro Cūļasetthi nāma ahosi. So kālam katvā petesu nibbatti. Tassa? kāyo apagatamamsalohito atthinahārucammamatto mundo apetavattho ahosi. Dhītā pan' assa Anulā 8Andhakavinde sāmikassa gehe vasantī pitaram uddissa brāhmaņe bhojetukāmā taņdulādīni dānūpakaraņā nisajjesi.9 Tam natvā peto āsāya ākāsena tattha gacchanto Rājagaham sampāpuņi. Tena car samayena rājā Ajātasattu Devadattena uyyojito pitaram jīvitā voropetvā tena vippaţisārena dussupinena ca 10 niddam anupagacchanto uparipāsādavaragato cankamanto tam petam ākāsena gacchantam disvā.11

¹ om. B. ² annapānena dinne ti, B., and omits all till tam sutvā. ³ lobhamaccherādi.°, S₁. S₂.

⁴ all MSS. add ti. 5 Veluvanena, S_x.

⁶ Bārāṇasivāsiko, B. 7 ath 9 so all MSS. 10 om. B. S₂. 7 ath'assa, B. 8 om. Sr. S.

¹¹ om. S2; B. adds imāya gāthāya pucchi.

Naggo kiso pabbajito 'si bhante rattim kuhim gacchasi kissa hetu

ācikkha me tam¹ api sakkunemu² sabbena vittam³ patipādave tuvan ti

imāya4 gāthāya4 pucchi.4

Tattha pabbajito ti samaņo. Rājā kira tam naggattā⁵ mundattā ca6 naggo samaņo avan ti saññāya Naggo kiso pabbajjito 'sī ti ādim āha.

Tattha kissa hetū ti kim nimittam. vittam 7 patipādaye tuvan ti vittiyā 8 upakaraņabhūtam9 vittam 10 sabbena bhogena tuyham ajihāsayānurūpam 11 sabbena vā ussāhena paţipādaye sammā deyyam 12, tathā 13 kātum mayam app'eva sakkuņeyyāma. Tasmā ācikkha 14 me tam 15. etam tava āgamanakāranam mayham kathehī ti attho.

Evam raññā puţtho peto attano pavuttim kathento 16

Bārānasinagaram dūraghuttham tatthāham gahapati addhako 17 dino 18

adātā gedhitamano¹⁹ āmisasmim²⁰ dussīlena²¹ Yamavisayamhi²² patto.

So sūcikāya kilamito²³ tehi ten'eva²⁴ ñātīsu yāmi āmisakiñcihetu 25

adānasīlā na ca saddahanti: dānaphalam hoti paramhi loke.

Dhītā ca²⁶ mayham lapate abhikkhanam²⁷: dassāmi dānam²⁸ pitunnam pitāmahānam

tvam, M. C. D.; B. ² sakkalomu, S₁. S₂.
³ cittam, B. ⁴ om. B. ⁵ S₁. S₂ add ca.
⁶ pi, S₁. S₂. ⁷ cittam, B.; sabbe nimitta S₁; (sabbe nitta, S₂). ⁸ patiyā, S₁. S₂. ⁹ upakāra., B.

¹⁰ cittam, all MSS. 11 asayānarūpam, B. 12 om. S₁. S₂. 13 tadā, S₁. S₂. 14 ācikkhi, S₁. S₂. 15 tvam, B. 16 B. adds tisso gāthā abhāsi. 17 M. C. D.; B. adds ahu.

dhitamano, S₁. S₂. ²⁰ āmismim, B.

²¹ dussilyena, C. D.; B. ²² Yamaviyamhi, S₁.

²³ sucikāya mito, S₂. ²⁴ evam, S₁.

²⁵ °kiñcakkhahetu, C. D.; B.; °kiñcikkha.°, M.

²⁶ om. M. ²⁷ abhikkha, S₁. S₂. ²⁸ tam, S₁.

upakkhatam 1 parivisayanti brāhmanā 'yāmi 'ham' Andhakavindam bhottun' tī ti

tisso3 gāthā3 abhāsi.3

Tattha dūraghutthan ti dūrato eva4 guņakittanavasena5 ghositam sabbattha vissutam pākatan ti attho. Addhako ti addho mahāvibhavo. Dīno ti nihīnacitto adānajjhāsayo. Tenāha: adātā ti. Gedhitamano āmisasmin kāmāmiseļaggacitto gedham āpanno. Dussīlena6 Yamavisayamhi patto ti attanā katena dussīlakammunā? Yamavisayam petalokam patto 'mhi.

So sucikāya kilamito ti so aham vijjhanatthena sucisadisatāya8 sucikāyā9 ti laddhanāmāya jighacchāya kilamito nirantaram vijihamano, kilamatho ti icc'eva va 10 Tehī ti dīno ti ādinā vuttehi pāpakammehi Tassa hi petassa tāni pāpakammāni kāranabhūtehi. anussarantassa ativiya domanassam uppajjati. Tasmā evam āha: ten' evā ti ten' eva jighacchādukkhena. yāmī ti ñātīnam samīpam yāmi gacchāmi. Āmisakiñcihetū 11 ti āmisakiñcikkhanimittam 12 kiñci āmisam patthento ti attho. Adānasīlā na ca saddahanti: dānaphalam hoti paramhi loke ti yathā aham tathā evam aññe pi manussā adānasīlā 'dānassa phalam ekamsena paraloke hotī' ti na ca saddahanti, yato aham viya te pi petā hutvā mahādukkham paccanubhavantī ti adhippāyo.

Lapate ti katheti. Abhikkhanan ti abhinham bahuso. Kin ti lapatī ti āha: dassāmi dānam pitunnam pitāmahānan ti.

Tattha pitunnan ti matapitunnam culapitu mahapitunam Pitamahanan ti ayyakapayyakanam. Upakkhatan ti sajjitam. Parivisavantī ti bhojavanti. Andhakaevam nāmakam nagaram. Bhottun ti vindan ti bhuñiitum.

12 okiñcakkha.º, B.

¹ tam upa.º, M. C. D.; B. ² aham, M. C. D.; B.

³ om. B. 4 evam, S₁. S₂.

⁵ gulāsamkitana.°, S₁; tulāsamkitana.°, S₂.
6 dussilyena, B.; S₁. S₂ add kammunā.
7 dussīlena k.°, S₁. S₂.
8 °sadisatā, S₂.

¹⁰ va. S₁. 11 okiñcakkhahetū, B. 9 sucikā, S₁. S₂.

Tato parā

Tam avoca rājā 2: 'anubhaviyāna tam pi eyyāsi khippam aham pi 3 karissam 4 pūjam

ācikkha me tam yadi atthi hetu saddhāyitam hetuvahe5 sunoma'.

Tathā ti vatvā agamāsi, tattha bhunjimsu bhattam na ca 6 pana 7 dakkhinārahā

pacchā gamī Rājagaham punāparam, pāturahosi purato janādhipassa.

Disvāna⁸ petam punar eva⁹ āgatam rājā avoca: 'aham pi 10 kim dadāmi?

ācikkha¹¹ me tam¹² yadi atthi hetu yena tuvam¹³ cirataram pīņito siyā'.

'Buddhañ ca sangham 14 parivisayāna rāja annena pānena pi 15 cīvarena

tam dakkhinam adisa me hitaya evam aham cirataram pīnito sivā'.

tāva-d-eva dānam sahatthā Tato ca rājā nipatitvā 16 atulañ ca daditvā 17

sanghe ārocayi pakatim 18 Tathāgatassa tassa 19 ca 19 petassa dakkhinam 20 ādisittha.

So pūjito ativiya sobhamāno20 pāturahosi purato janādhipassa

'yakkho 'ham asmi paramiddhipatto na mayham iddhisamasadisā 21 manussā.

Passānubhāvam²²aparimitam mamayidam²³ tayānusiţtham atulam daditvā 24 sanghe

² S₁. S₂ add tavam. ¹ B. adds sangītikārehi vuttā. 3 api, B. 4 karessam, C.; kassam M. D.; B.

⁵ °vaco, M. C. D.; B. 6 om. S_I. S₂. 7 om. M. C. D.; B. 8 disvā, S_I. 9 puna-d-eva, M. C. D.; B.

api, M. C. D.; B.

13 tvam, S₁.

14 saṅghañ ca, D.; B.

15 ca l. pi, M.

16 parivisayitvā, M. C.; B. corr. to nipahitvā.

17 datvā, M. C. D.; B.

18 pakatam, M. D.; B.; om. C.

¹⁹ only M. C. D. 20 ca dakkh., B.; dakkhinam, M. C. D.; ²⁰ atiriva.º, M. ²¹ attisamāsa.°, C. D.; B.; itthisamās.º, M. 22 mahānubhāvam, C.

²³ mamāyidam, M.; B., S₁. ²⁴ datvā, M. C. D.; B.

santappito satatam sadā bahūhi yāmi aham sukhito manussadevā' ti 11

sangītikārehi vuttā.

Tattha tam avoca rājā ti tam petam tathā vatvā thitam rājā 2 Ajātasattu 3 avoca. Anubhavivāna tam pī ti tam pi tava dhītuyā upakkhatam dānam anubhavitvā. Eyyāsī ti āgaccheyyāsi. Karissan4 ti karissāmi. Ācikkha me tam yadi atthi hetū ti saces kiñci kāraņam atthi tam6 mayham ācikkha kathehi. Saddhāvitan ti saddhāyitabbam. Hetuvahe7 ti hetuvuttavacanam8, asukasmim thane asukena pakarena dane kate mayham upakappatī ti sakāraņam vacanam vadā9 ti attho.

Tathā ti vatvā ti sādhū ti vatvā. Tattha bhuñjimsū ti tasmim Andhakavinde parivesanatthāne bhuñjimsu. Bhattam na ca pana 10 dakkhinārahā ti bhattam bhunjimsu dussīlā brāhmanā, na ca pana dakkhinārahā sīlavanto bhunjimsū ti attho. Punāparan ti puna aparam vāram¹ Rājagaham paccāgami.

Kim dadāmī ti kīdisan¹¹ te dānam dassāmī ti rājā petam pucchi. Yena tuvan ti vena kāranena tvam 10. Cirataran ti cirakalam. Pīņito ti titto12 siya, tam kathehī ti attho.

Parivisavānā ti bhojetvār. Rājā ti Ajātasattum ālapati. Me hitāyā ti mayham hitatthāya petattabhāvato parimuttivā.

Tato ti tasmā tena vacanena tato vā pāsādato. Nipatitvā ti nikkhamitvā. Tāva-d-evā ti tadā eva aruņuggamanavelāya. Yamhi 14 peto paccāgantvā rañño attānam dassesi¹⁵, tasmim purebhatte evañ ca¹⁶ dānam

16 eva tañ ca. B.

¹ om. B. ² om. S₁. ³ osattum, S₂.

⁴ S₁. S₂ put kim before karīssan; B., which omits karissanti, puts kassa before karissāmi.

⁵ S₁. S₂ repeat yadi atthi hetu before sace.

 $^{^6}$ S_r . S_z add $k\bar{a}$ raṇam. 7 $^{\circ}$ vaco, B. 8 hetuvutta. $^{\circ}$, S_z . 9 vadāhi ti, B. 10 S_r . S_z add pi. 11 kimdisan, B. 12 tittho, B.; tito, S_z ; tato, S_r . 13 bhojitvā, B. 14 $^{\circ}$ velāya $^{\circ}$ mhi, S_r . S_z . 15 dasseti, B.

adāsi. Sahatthā ti sahatthena. Atulan ti appamāņam oļāram paņītam. Daditvā sanghe ti sanghassa datvā. Ārocayi pakatim 5 Tathāgatassā ti idam dānam6 bhante aññataram petam sandhāya katan7 ti tam8 pakatipavuttim 9 Bhagavato ārocesi āropetvā 10 ca yathā ulāram⁸ paņītam⁸ dānam⁸ datvā⁸ tam¹¹ dānam petassa¹² upakappati, evam tassa¹³ dakkhinam¹⁴ ādisittha ādisi.¹¹

So ti so peto. Pūjito ti dakkhināya dīyamānena pūjito. Ativiva sobhamāno ti dibbabhāvena 15 ativiva virocamāno 16. Pāturahosī ti pātubhavi rañno, purato attānam dassesi. Yakkho 'ham asmī ti petattabhāvato mato 17 yakkho aham jāto devatābhāvam 18 patto 'smi. Na mayham iddhisamasadisā 19 manussā ti mayham anubhāvasampattiyā samā vā bhogasampattiyā 20 sadisā vā 21 manussā na santi.

Passānubhāvam aparimitam mamayidan ti mama idam aparimāņadibbānubhāvam passā ti attano sampattim paccakkhato rañno dassento vadati. Tayānusittham atulam dadityā: sanghe ti ariyasanghassa atulam uļāram dānam datvā mayham anukampāya tayā anusiţţham.22 Santappito satatam²³ sadā bahūhī ti annapānavatthādīhi bahūhi deyyadhammehi ariyasanghasantappentena²⁴ sadā sabbakālam vāvajīvam tatthā²⁵ pi satatam nirantaram aham santappito pīņito. Yāmi aham sukhito manussadevā ti tasmā aham 26 idāni 27 sukhito manussadeva mahārāja yathicchitam thānam yāmī ti rājānam āpucchi.

5 pakatam, B. 4 ārocesi, B.

18 devabh.º, B. ¹⁷ putto, B.

23 sasatam, S₁. S₂.

¹ uļāram, B. ² datvā. B. ³ sanghe, B.

⁶ B. adds dānam after bhante. ⁷ pakatan, B.

⁹ B. omits pakati before pav. o. 11 om. B. 12 tassa, S₁. S₂. 8 om. S_1 . S_2 . 12 tassa, S₁. S₂. то ārocetvā, В.

ra padakkhinam, S₁. S₂. 13 petassa, B. 15 dibbānubh.º, B. 10 ativiya pi roc.º, B.

atthisamās.°, B.; S₁. S₂ are wholly corrupt.

B. adds ca.

and some significant of the state of the state

²⁴ ariyasangham sant.°, S₂; °sanghe sant.°, B. 25 tathā, B. 25 bhavāmi, B. 27 dāni, B.

Evam pete āpucchitvā gate rājā Ajātasattu tam attham Bhikkhū Bhagavato bhikkhūnam ārocesi. upasankamitvā ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim. katvā sampattaparisāva dhammam desesi. Tam sutvā mahājano maccheramalam pahāya dānādipuññābhirato ahosi. 1

Cūļasetthipetavatthuvaņņanā.

II, 9.*)

Yassa atthāya gacchāmā ti. Idam Satthā Sāvatthiyam viharanto Ankurapetam ārabbha kathesi. Kāmam c'ettha Ankuro peto na hoti. Tassa pana caritam yasmā petasambandham tasmā² Ankurapetavatthun ti vuttam. Tatrāyam sankhepakathā.

Ye te Uttaramadhurādhipatino rañno Mahāsāgarassa puttā Upasāgaram paticca Uttarāpathe Kamsabhoge Asitañjananigame³ Mahākaṃsakassa⁴ dhītāya⁵ Devagabbhāya kucchiyam uppannā Anjanadevī Vāsudevo Baladevo Candadevo Suriyadevo Aggidevo Varunadevo Ajjuno Pajjuno Ghatapandito Ankuro cā ti. Vāsudevādayo dasa bhātikā ti ekādasa khattiyā. Tesu Vāsudevādayo bhātaro Asitañjananagaram ādim katvā Dvāravatipariyosānesu sakala-Jambudīpe tesatthiyā nagarasahassesu sabbe rājāno cakkena jīvitakkhayam pāpetvā6 Dvāravatiyam vasamānā rajjam dasa kotthāse katvā vibhajimsu. Bhaginim pana Anjanadevim na sarimsu. Puna saritvā 'ekādasa kotthāse karomā' ti vutte tesam sabbakanittho Ankuro 'mama kotthāsam tassā detha, aham vohāram katvā jīvissāmi, tumhe attano attano7 janapade sunkam mayham vissajjethā' ti āha. Te sādhū ti sampaticchitvā tassa kotthāsam bhaginiyā datvā nava rājāno Dvārāvatiyam vasimsu. Ankuro pana vāņijjam karonto niccakālam mahādānam deti. Tassa pan' eko

<sup>all MSS. add ti.
B. adds tam.
Mahākamkassā, S₂; Mahāsāgara, B.
pājetvā, S₂.
om. S₁.
B.</sup> ³ onagare, B. 5 dhitu, B.

^{*)} cp. Jāt. vol. IV, pp. 79 sqq.

dāso bhāndagāriko atthakāmo ahosi. Ankuro pasannamānaso tassa ekam kuladhītaram gahetvā adāsi. So putte gabbhagate yeva kālam akāsi. Ankuro tasmim jāte tassa pituno dinnam bhattavetanam adāsi. Atha tasmim dārake vayappatte dāso na dāso ti rājakule vinicchayo uppajji. Tam sutvā Anjanadevī dhenūpamam katvā 2 'mātu bhujissāya putto bhujisso evā' ti dāsavyato mocesi. Dārako pana lajjāva tattha vasitum avisahanto Bheruvanagaram³ gantyā tattha aññatarassa tunnavāvassa dhītaram gahetvā tunnavāvasippena4 iīvitam kappesi. Tena samayena Bheruvanagare 3 Asayhamahāsetthi nāma ahosi. 5 So 5 samanabrāhmaņakapaṇiddhikavanibbakayācakānam mahādānam So tunnavāvo setthino gharam ajānantānam hutvā Asavhasetthino pītisomanassajāto nivesanam dakkhinabāhum pasāretvā dassesi 'ettha gantvā laddhabbam labhantū' ti. Tassa kammam pāliyam yeva āgatam. So aparena samayena kālam katvā marubhūmiyam añnatarasmim nigrodharukkhe bhummadevatā hutvā nibbatti. dakkhinahattho kāmadado⁷ ahosi. Tasmim yeva ca Bheruve⁸ aññataro puriso Asayhasetthino dane vyavato assaddho appasanno micchāditthiko puñnakiriyāya anādaro kālam katvā tassa devaputtassa vasanatthānassa avidūre peto Tena ca katakammam pāliyam yeva hutvā nibbatti. āgatam. Asayhamahāsetthi pana kālam katvā Tāvatimsabhavane Sakkassa devarañño sahavyatam upagato. Ath' aparena samayena Ankuro pancahi sakatasatehi bhandam ādāya añnataro pi brāhmaņo pancahi sakatasatehī ti dve⁹ janā sakatasahassehi marukantāramaggam paṭippannā maggumūlhā hutvā bahū divase tatth' eva vicarantā 10 parikkhīņatiņodakāhārā i ahesum. Ankuro assa dūtehi catūsu disāsu pānīyam maggāpesi.12 Atha so kāmadadahattho yakkho tam6 tesam vyasanappattim disvā Ankurena

ovettanam, B.; bhattañ cetanam, S₁.
Rorūva.o, B. 4 tanta.o, S₁. S₂. ² vatvā, B.

⁵ om. S₁. S₂. 6 om. B. 7 sabbakāma.º, B.

⁹ B. adds pi. ⁸ Rorūve. B. o visavarantā, S2.

maggāhāpesi, S,; maggam 11 parikkhinnodakā.º, S. hāpesi, S₂.

pubbe attano katam upakāram cintetvā 'handa dāni imassa mayā avassayena bhavitabban 'ti attano vasanavatarukkham¹ So kira vatarukkho sākhāvitapasampanno ghanapalāso sandacchāyo anekasahassapāroho² āvāmena vitthārena ubbedhena ca vojanaparimāno 3 ahosi. Tam disvā Ankuro hatthatuttho tassa hetthā khandhāvāram bandhāpesi, Yakkho attano dakkhinahattham pasaretva pathamam tava pānīyena sabbam janam santappesi, tato yo yo yam yam icchati tassa tassa tam tam adāsi. Evam tasmim mahājane4 nānāvidhena annapānādinās yathā kāmam santappite6 vūpasante maggaparissame so brāhmanavānijo ummujjanto evam cintesi: 'dhanalabhaya' ito Kambojam' gantvā mayam kim karissāma, imam eva pana yakkham vena kenaci upāvena gahetvā yānam āropetvā amhākam nagaram eva gamissāmā' ti. Evamo cintetvā tam attham Ankurassa kathento

Yassa atthāya gacchāma Kambojam dhanahārakā ayam kāmadado yakkho imam yakkham nīyāmase.10 Imam yakkham gahetvāna sādhukena pasayha vā yānam āropayitvāna khippam gacchāma Dvārakan ti 2

gāthadvayam āha.

Tattha yassa atthāyā ti yassa kāraņā. Kambojan ti Kambojarattham. Dhanahārakā ti bhandavikkayena laddhadhanahārino. Kāmadado ti icchiticchitadāvako." Yakkho ti devaputto. Nīyāmase 12 ti nayissāma.

Sādhukenā ti yācanena. Pasayhā ti abhibhavitvā balakkārena. Yānan ti sukham yānam. Dvārakan ti Dvāravatinagaram. Ayam h'ettha adhippāyo: yad attham mayam ito Kambojam gantukāmā tena dhanena sādhetabbā13 ti attho idh' eva sijihati, ayam hi yakkho kāmadado,

¹³ haretabbo, B.

¹ ovatta.o, B. ² B. adds ahosi. 3 catuyojana.º, B. 5 °pānena, B. 4 °janena, B. ⁶ B. adds pacchā.

⁸ Kāmb.°, S. throughout (exc. the gathas). ⁷ °hārakā, B. 9 S₁. S₂ add pana. 10 nayāmase, C. D.; B.; niyāmase, M.; S_1 . S_2 . S_2 . S_3 . S_4 . S_4 . S_4 . S_5 . S_6 . S_7 . S_8 .

tasmā imam yakkham yācitvā tassa anumatiyā vā sace sañnattim na gacchati balakkārena vā yānam āropetvā yāne pacchābhāgam bandhitvā gahetvā ito yeva khippam Dvāravatinagaram gacchāmā ti.

Evam pana brāhmaņena vutte 3 Ankuro sappurisadhamme thapetvā tassa vacanam patikkhipanto

Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā na tassa sākham bhañjeyya mittadubbho hi pāpako ti 3 gātham āha.

Tattha na bhañjeyyā⁵ ti na cchindeyya. Mittadubbho ti mittesu dubbhanam tesam anatthuppādanam. Pāpako ti abhaddako mittadubbho. Yo hi sītacchāyo rukkho ghammābhitattassa purisassa parissamavinodako, tassāpi nāma pāpakam⁷ na cintetabbam, kim aṅga pana sattabhūtesu⁸ ayañ ca devaputto sappuriso pubbakārī amhākam dukkhapanudano bahupakāro na tassa kiñci anattham cintetabbam, aññadatthum so pūjetabbo evā ti dasseti.

Tam sutvā brāhmaņo atthassa mūlam nikativinayo ti nītimangalam nissāya Ankurassa paṭilomapakkhe thatvā

Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā khandham pi tassa chindeyya⁹ attho ce tādiso siyā ti 4

gātham āha.

Tattha attho ce tādiso siyā ti tādisena dabbasamhārena sace attho bhaveyya tassa rukkhassa khandham pi chindeyya, kim aṅga pana sākhādayo ti adhippāyo.

Evam brāhmaņena vutte Ankuro sappurisadhammam yeva paggaņhanto

Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā na tassa pattam himseyya mittadubbho hi pāpako ti 5 gātham ¹⁰ āha.

¹ aññatthe, B. ² B. adds tam. ³ vutto, S₂. B. bhiñjeyya, C. D.; B. ⁵ bhiñjeyyā, B.; bhindeyyā, S₁. S₂.

⁶ bhindeyya, B. 7 pāpakammam, B. 8 sabbasattesu, B. 9 bhindeyya, S₁. S₂. 10 B. puts imam before gātham.

Tattha na tassa pattam himseyyā ti tassa rukkhassa ekapannamattam pi na pāteyya, pageva sākhādike ti adhippāyo.

Puna pi brāhmaņo attano vādam paggaņhanto

Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā samūlam² pi tam³ abbuyha4 attho ce tādiso5 siyā ti 6 gātham āha.

Tattha samūlam⁶ pi tam abbuyhā⁷ ti tam tattha saha mulena samulam8 pi abbuheyya9 uddhareyya ti attho.

Evam brāhmanena vutte puna 10 Ankuro tam niratthakam kātukāmo

Yass' ekarattim pi ghare vaseyya yatth' annapānam puriso labhetha

na tassa pāpam manasāpi cetave! katañnutā sappurisehi vannitā.

Yass' ekarattim pi ghare vaseyya annena 12 pānena upatthito siyā

na tassa pāpam manasāpi cetaye" adubbhapānī 3 dahate mittadubbhim.14 8

Yo pubbe katakalyāņo pacchā pāpena himsati allapānihato 15 poso na so bhadrāni passatī ti

imā tisso gāthā abhāsi.

Tattha yassā ti yassa puggalassa. Ekarattim 16 pi 16 ti 16 ekarattimattam na 17 kevalam gehe vaseyya. Yatth' annapānam 18 puriso labhethā ti yassa santike koci puriso annapānam 19 vā kiñci 20 bhojanam labheyya. Na

4 abbhūyha, C.; B.; abbuhe, M.; abbuyham, S.

20 B. adds pana; S. has yam before kiñci.

9

¹ bhindeyya, S₁. S₂. ² samūlakam, C. 3 om. C.

⁵ p' etādiso, S_r. S₂. ⁶ mūlam, S_r. ⁷ abbhūyhā, B. ⁸ samūlena sammūlam, S_r.

⁹ abbhūheyya, B. 10 pana, B. 11 cintaye, M. C. D.; B. 12 tatthanna, C.

tatthania, C. D.; B. tatthania, C. S. S. salubbhapāṇihato, C. D.; B.; alampāni.°, S. S. om. B. 17 pi, B. 18 tattha na pāṇam, S.; tatth' annapānam, S₂. 19 annam vā pānam, B.

tassa pāpam manasāpi cetaye¹ ti tassa puggalassa abhaddakam anattham manasāpi na cinteyya na piheyya,² pageva kāyavācāhi. Kasmā ti³ ce: Katañnutā sappurisehi vaṇṇitā ti katañnutā nāma buddhādīhi uttamasappurisehi pasamsitā.

Upatthito ti payirupāsito 'idam ganha idam bhunjā' ti annapānādinā upatthito. Adubbhapānī4 ti ahimsakahattho hatthasamyato. Dahate mittadubbhin6 ti6 tam7 mittadubbhin8 puggalam dahati vināseti. Appadutthe hi ajjhāsayasampanne puggale parena9 kato aparādho avisesena 10 tass' eva anatthāvaho. Appaduttho puggalo atthato tam dahati nāma. Tenāha Bhagavā:

Yo appadutthassa narassa dussati suddhassa posassa ananganassa

tam eva bālam pacceti pāpam sukhumo rajo paţivātam va khitto ti.*)

Yo pub be katakalyāņo ti yo puggalo kenaci sādhunā katabhaddako katūpakāro pacchā pāpena hiṃsatī ti taṃ pubbakārinaṃ aparabhāge pāpena abhaddakena aniṭṭhena¹¹ bādhati. Allapāṇihato¹² poso ti allapāṇinā²² upakārakiriyāya¹³ allapāṇinā dhotahatthena pubbakārinā heṭṭhā vuttanayena hato bādhito tassa vā pubbakārino bādhanena hato allapāṇinā¹⁴ akataññū¹⁵ puggalo na so bhadrāni passatī ti so yathāvutto¹⁶ puggalo idhaloke²² ca paraloke ca iṭṭhāni¹⁶ na passati¹ゥ na vindati na labhatī ti attho.

¹ cintaye, B. ² pasaheyya, B. ³ iti, B.; pi, S₁. S₂. ⁴ adubbhi.°, B. ⁵ B. adds 'va. ⁶ om. S₁.

⁷ om. B. ⁸ S₂ adds tam pi. ⁹ aparena, B.

To api sesena, B.; avisesam, S. S.

¹² adubbha.°, B. ¹³ S_I. S₂ have m'upa. ¹⁴ adubbhapāṇi, B. ¹⁵ katañū, B. ¹⁶ yathā, S₂. ¹⁷ om. S₁ (exc. ke). ¹⁸ iṭham, B. ¹⁹ passatī ti, S₁. S₂, and omit the rest.

^{*)} This verse (= Dhammap. v. 125) has been erroneously inserted into the text of the Petavatthu published for the P. T. S. by Prof. Minayeff.

Evam sappurisadhammam pagganhantena Ankurena abhibhavityā vutto so brāhmano niruttaro tunhī ahosi. Yakkho pana tesam dvinnam vacanapaţivacanāni sutvār brāhmanassa kujihitvā pi 'hotu imassa dutthabrāhmanassa2 kattabbam pacchā jānissāmī' ti attano kenaci anabhibhavanīvatam eva tāva dassento

Näham devena vā 3 manussena vā issariyena vā 'ham suppasayho4

yakkho 'ham asmi 5 paramiddhipatto dūrangamo vannabalupapanno ti 10

gātham āha.

Tattha devenā6 ti yena kenaci devena.7 Manussena vā ti etthāpi es' eva nayo. Issariyena vā ti devissariyena vā manussissariyena vā. Tattha devissariyam⁸ nāma catummahārājikasakkasuyāmādīnam9 deviddhi, manussissarivam nāma cakkavatti-ādīnam puñniddhi. Tasmā issariyagahanena mahānubhāve devamanusse sanganhāti. Mahānubhāvā pi hi devā attano puññaphalūpatthambhite 10 manusse pi asati payogavippattiyam abhibhavitum na sakkonti, pageva itare. 'Han ti a-sahane nipāto. suppasayho 11 ti appadhamsiyo. Yakkho 'ham asmi 12 paramiddhipatto ti attano puññavasena 13 aham yakkhattam upāgato asmi 14 yakkho vasamāno nayo vāso vā, atha kho paramiddhipatto paramāya uttamāya yakkhiddhiyā samannāgato. Dūran gamo ti khanen' eva dūram pi thānam gantum samattho. Vannabalupapanno ti rūpasampattiyā sarīrabalena uppanno 15 samannāgato. ${f T_{ar 1}}$ hi 16 mantayogādīhi 17 attano anabhibhavanīyatam yeva dasseti, rūpasampanno hi paresam bahumato hoti, rūpasampadam

¹ om. S₂. ² brahmaņassa, B.

⁴ appa., M. C. D.; B. 5 all MSS. except M. have asmim. 6 devena vā, B. 7 B. adds vā. 8 B. adds yam.

^{9 °}hārā pi kas.°, S₁. S₂; °hārā ca sattasuya.9, B.; B. adds vā.

¹⁰ S₂ omits puñña before phalu^o. ¹¹ appa.^o, B. ¹² asmim, all MSS. ¹³ ophalena, B. ¹⁴ asmim, all MSS. ¹⁵ upapanno, B. ¹⁶ B. adds pi

¹⁷ mantappayog., S₁. S₂; B. adds pi.

nissāya visabhāgavatthunā pi anākulanīyo hoti, vaņņasampadā pi anabhibhavanīyakāranam. Vuttā ito param Ankurassa ca devaputtassa ca

'Pāṇi te sabbasovaṇṇo pañcadhāro madhussavo nānārasā paggharanti maññe 'han tam Purindadam.' 11 'N'amhi devo na gandhabbo na pi² Sakko Purindado petam³ Ankura jānāhi Bheruvamhā⁴ idhāgatam².5 12 'Kim sīlo kim samācāro6 Bheruvasmim4 pure tuvam kena te brahmacariyena puñnam pāņimhi ijjhati'? 13 'Tunnavāyo' pure āsim Bheruvasmim tadā aham sukicchavutti⁸ kapano na me vijjati dātave. 14 Āvesanañ 9 ca me āsi Asayhassa upantike saddhassa dānapatino katapuññassa lajjino. 15 Tattha yācanakā yanti nānāgottā vanibbakā te ca mam tattha pucchanti Asayhassa nivesanam: kattha 10 gacchāma bhaddham vo kattha dānam padīyati? 16 Tesāham¹¹ puttho akkhāmi Asayhassa nivesanam paggayha dakkhinam bāhum ettha gacchatha bhaddam 12 vo ettha dānam padīvati Asayhassa nivesane. 13 Tena pāņi kāmadado tena pāņi madhussavo tena me brahmacariyena puññam pānimhi ijjhati'. 18 'Na kira tvam adā dānam 14 sakapānīhi kassaci parassa dānam anumodamāno pāņim paggayha pāvadi. 19 Tena pāni 15 kāmadado tena pāni madhussavo tena te 16 brahmacariyena puñnam pāṇimhi ijjhati'. 20 'Yo so dānam adā bhante pasanno sakapānīhi so hitvā mānusam deham kin nu so disatam gato?' 'Nāham jānāmi asayhasāhino 17 Angīrasassa gatim āgatim vā

12 bhadda, all MSS. except D.

¹ vā ti, all MSS. ² n'amhi, M.; B. ³ M., B. S₂ add mam. ⁴ Roru.°, M. C. D.; B. ⁵ ito g.°, C. ⁶ c. ⁷ tantavāyo, S₁. S₂. ⁸ succhakimvutti, S₁. ⁹ aves.°, S₁; nives.°, M. C. D.; B. 6 ohāro, S₁. S₂.

¹⁰ tattha, C. D.; S₁. S₂. 11 tenāham, S. S.

¹³ S₁. S₂ omit Asayh.° niv.°; Asayh.° nivesanam, C.
¹⁴ adā nam (tam?), S₁. S₂.
¹⁵ B. has tena paṇi-la-ijjhati.
¹⁶ vo, S₁. S₂; me, M. C. D.; B.
¹⁷ °vāhino, Š₁. S₂; 17 ovāhino, Š. S.; Asayhassa sethino, C.

sutañ ca me Vessavaņassa santike¹ Sakkassa sahavyatam gato Asayho'. 'Alam eva kātum kalyāṇam dānam dātum yathā raham pānikāmadadam disvā ko puñnam na karissati? So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam dānam² patthapayissāmi 3 yam mam' assa sukhāvaham. 24 Dassāmi annapānañ + ca vatthasenāsanāni ca papañ ca udapānañ ca dugge sankamanāni cā' ti 25

pannarasa vacanapaţivacanagāthā honti.

Tattha pāni te ti tava dakkhinahattho. Sabbasovaņņo sabbaso suvannavanno. Pañcadhāro ti angulīhi parehi kāmitavatthūnam dhārā etassa santī ti pañcadhāro. Madhussavo ti madhurarasavisandako. Tenāha: nānārasā pagghārantī ti madhurakatukasavādibhedā nānāvidhā rasā visandantī ti attho. Yakkhassa hi kāmadade⁵ madhurādirasasampannāni vicittāni⁶ khādanivabhojanivāni hatthe vissaijente madhurādirasā paggharantī ti vuttam. Maññe 'han tam Purindadan ti maññe aham tam Purindadam Sakkam. Evam mahānubhāvo Sakko devarājā ti tam aham maññāmī ti attho.

N'amhi devo ti Vessavaṇādiko pākaţo devo na homi. Na gandhabbo ti gandhabbakāyikadevo pi na⁷ homi.⁷ Na pi⁸ Sakko Purindado ti purimattabhāve pure dānassa9 patthapitattā Purindado ti laddhanāmo Sakko devarājā pi na homi. Kataro pana ahosin ti āha. Petam¹⁰ Ankura jānāhī ti mārisa" Ānkura petupapattikam mam" jānāhi, añnataro petamahiddhiko ti mam upadhārehi. Bheruvamhā¹³ idhāgatan ti Bheruvanagarato¹³ cavitvā marukantāre idha imasmim nigrodharukkhe uppajjanavasena āgatam ettha nibbattan ti attho.

Kim sīlo kim samācāro Bheruvasmim 13 pure tuvan ti pubbe purimattabhāve Bheruvanagare¹³ vasanto tvam

¹ Vessa santike, S_1 . S_2 . ² S_1 . S_2 add tam.
³ patthayissāmi, S_1 . S_2 . S_2 . S_3 . ⁴ dassām' anna.°, S_3 . S_4 . S_4 . S_5 . S_6 . S_7 . S_8 .

kim sīlo kim samācāro ahosi, pāpato nivattanalakkhaņam sīlam 2 samādāvo patipuñnakiriyālakkhaņena 3 samācārena kīdiso samācāro dānādīsu kusalasamācāresu kīdiso samācāro ahosī ti attho. Kena te brahmacariyena puññam pāṇimhi ijjhatī ti kīdisena setthabrahmacarivena idam evarūpam tava hatthesu puññaphalam idāni samijihati nippajjati, tam kathehī ti attho. phalam hi4 idha uttarapadalopena puñnan ti adhippetam. Tathā his tam: Kusalānam bhikkhave dhammānam samādānahetu evam idam punnam pavaddhatī ti ādīsu punnan ti vuttam.

Tunnavāyo6 ti tunnakāro. Sukicchavuttī ti sutthu kicchavuttiko ativivadukkhajīvito.7 Kapano ti varāko dīno Na me vijiati datave ti addhikanam samanabrāhmanānam dātum kinci dātabbavuttakam mavham natthi, cittam pana me danam dinnan ti adhippayo.

Āvesanan ti gharam kammakaraņasālā vā. Asavhassa upantike ti Asayhassa mahāsetthino gehassa samīpe. Saddhassā ti kammaphalasaddhāya samannāgatassa. Dānapatino ti dānena nirantarappavattāva pariccāgasampattiyā lobhassa, cāga-abhibhavena patibhūtassa. 10 Katapuññassā ti pubbe katasucaritakammassa. Lajjino ti pāpajigucchanabhāvassa.11

Tatthā 12 ti tasmim mama āvesane.13 Yācanakā yantī ti yācanakā janā Asayhasetthim kiñci vācitukāmā Nānāgottā ti nānāvidhagottapadesā. āgacchanti. 14 Vanibbakā ti vaņidīpakā ye dāyakassa puñnaphalādīnan ca gunakittanādimukhena attano atthikabhāvam pavedento vicaranti. Te ca mam tattha pucchantī ti tatthā ti nipātamattam, te yācanakādayo mam Asayhassa setthino nivesanam pucchanti, akkharacintakā hi īdisesu thānesu

¹ om. B. ² sīlānam, S_1 .
³ paṭipuññapuññakiriyā.º, S_1 . S_2 ; samvattitapuññakiriyā.º, B. ⁴ pi, B. ⁵ tatthā ti, B. ⁰ tuṇṇa.º, S_2 . ² oʻjīviko, B. ³ āvesayan, S_2 ; nivesanan, B. ᠀ lokassa, S_1 . S_2 .
¹ oʻtarā abhibhavana.º, S_1 . S_2 ; paṭibhūtassa, S_1 . S_2 .
¹ oʻbhavassa, all MSS.; oʻjigucchanassa bh.º, B.
¹ gatā, S_1 . S_2 .
¹ āsane, B. ¹ gacchanti, B.

kammadvayam icchanti. Kattha gacchāma bhaddam vo kattha dānam padīvatī ti tesam pucchanākāranidassanam. Ayam h'ettha attho: bhaddam tumhākam hotu. mayam Asayhasetthinā dānam padīyatī2 ti sutvā āgatā, kattha dānam padīyatī ti kattha vā mayam gacchāma. kattha gatena³ sakkā tam¹ laddhun ti.

Tesāham puttho akkhāmī ti evam tehi addhikajanehi labhanatthanam puttho aham pubbe akatapuñnataya idani īdisānam kinci datum asamattho jāto, dānaggam pana imesam dassento lābhassa upāvam ācikkhanena pi5 uppādento ettakena pi bahum puññam pasavāmī ti ādarabhāvam6 uppādetvā dakkhinabāhum pasāretvā7 tesam Asayhaseţthissa nivesanam ācikkhāmi.8 Tenāha: paggayha dakkhinam bāhun ti ādi.

Tena pāņi kāmadado ti tena paradānapakāsanena i parena katassa danassa sakkaccam anumodanamattena hetunā idāni mayham hattho kapparukkho viya santānalatāro viva ca kāmadado icchiticchitadāvī kāmadado Tena 12 pāņi 12 madhus savo 13 ti 14 itthavatthuvissajjanako jāto.

Na kira tvam adā dānan ti kirā15 ti anussavatthe Tvam kira attano santakam na pariccaji¹⁶, sakapāņīhi sahatthehi¹⁷ kassaci¹⁸ samaņassa vā brāhmaņassa vā kinci dānam na adāsi.10 Parassa dānam anumodamāno ti kevalam pana parena 20 katam parassa dānam aho mahādānam²¹ pavattesī ti anumodamāno yeva vihāsi.

Tena pāņi kāmadado ti tena tuyham pāņi evam kāmadado aho acchariyā vata puññānam gatī ti adhippāyo.

Yo so danam adā 22 bhante pasanno sakapāņīhī ti bhante 12 ti 12 devaputtam gāravena ālapati. Bhante

om. B. ² dīyatī, B. ³ gato dāni, B. ⁴ atthika.°, B. ⁵ pī ti, S₁. S₂. ⁶ gāravam, B. ⁷ pasājetvā, S₂. S₂. ⁸ akkhāmi, B. ⁹ B. adds tadā. 10 okalatā, S₁. S₂.

¹¹ B. adds kāmadado ca honto. ¹² om. S₁. S₂.

¹³ madhurasavo, S₁. S₂. 14 om. all MSS. 15 kim vā, S₁. S₂.

 $^{^{16}}$ °ccajjati, B. 17 sahavatthehi, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2};$ sahatte ti, B. 18 yassa kassaci, B. 19 B. adds ti. 20 pane, $S_{\rm r}.$ 21 dānam, B. 22 dānapati, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ ²⁰ pane, S_1 . S_2 .

parena katassa dānānumodakassa tava tuyham īdisam phalam evarūpo ānubhāvo. Yo pana so Asayhamahāsetthinā mahādānam adāsi pasannacitto hutvā sahatthehi tadā mahādānam pavattesi. So hitvā mānusam dehan ti so idha manussattabhavam pahaya. Kin ti kataram. Nu so ti nū ti nipātamattam. Disatam gato ti disam thānam gato² kīdisī³ tassa gati nipphattī ti Asayhasetthino abhisamparāyam pucchi.

Asavhasāhino ti aññehi maccharīhi lobhābhibhūtehi sahitum vahitum 4 asakkuneyyassa paricagadis-vibhagassa sappurisassa6 madhurassa7 sahanato8 asayhasāhino. Angīrassā ti angato nikkhamanajutikassa, rasso ti jutiyā adhivacanam. Tassa kira yācake āgacchante disvā uļāram pītisomanassam uppajjati mukhavanno vippasīdati. Tam attano paccakkham katvā" evam āha: gatim āgatim vā ti tassa asukam nāma gatim ito12 gato ti13 vā tato14 vā pana asukasmim kāle idha āgamissatī ti āgatim vā nāham jānāmi, avisayo esa mayham. Sutañ ca me Vessavaņassa santike 15 ti api ca kho upatthānam gatena Vessavanassa mahārājassa santike sutam etam mayā. Sakkassa sahavyatam gato Asayho ti Asayhasetthi Sakkassa devānam indassa sahavyatam upagato 16 ahosi, Tāvatimsabhayane nibbattī¹⁷ ti attho.

Alam eva kātum kalyānan ti yam kinci kalyānam kusalam puñnam kātum yuttam eva patirūpam eva. Tattha pana yam sabbasādhāranam sukaram tam dassetum Dānam dātum yathā rahan ti vuttam. Attano vibhavabalānurūpam dānam dātum alam eva. Tattha kāranam āha: pā nikā madadam disvā ti yatra hi nāma parakatapuññānumodanapubbakena dānapati nivesanamaggācikkhanamattena ayam hattho kāmadado dittho,18 imam disvā

¹ tāva, S₁. S₂. ² tato, S₁. S₂. ³ kimdisi, B.

⁴ om. S₁. S₂. ⁵ asakkuņeyya pariccādi, S₁. S₂.

⁶ asappur., B. ⁷ om. B. ⁸ asah., B.

⁹ jutissa, S₂; jutissā, S₁. ¹⁰ raso, all MSS.

¹¹ gahetvā, S₁. S₂. ¹² S₁. S₂ add vā.

¹³ S₁. S₂ add gatim. ¹⁴ gato, S₁. S₂. ¹⁵ santikan, S₁. S₂. ¹⁶ gato, B. ¹⁷ nibbatto, B. ¹⁸ dibbo, S₁. S₂.

Ko puññam na karissatī ti mādiso ko nāma attano patithānabhūtam puñnam na karissati.1 Evam aniyamavasena puññakiriyāyam ādaram dassetvā idāni attani tam niyametvā² dassento So hi nunā ti ādinā gāthadvayam āha.

Tattha so ti so aham. Hī ti avadhārane nipāto. Nunā ti parivitakkite. Ito gantvā ti ito marubhūmito apagantvā. Anuppatvāna Dvārakan ti Dvaravatinagaram anupāpuņitvā. Patthapavissāmī3 ti pavattessāmi.4 Evam Ankurena dānam dassāmī ti patinnāva katāva yakkho tutthahattho5 'mārisa tvam vissattho6 dānam dehi, aham pana te sahāvakiccam karissāmi, yena te deyyadhammo parikkhayam na gamissati⁷ tena pakārena karissāmī' ti tam dānakiriyāya samuttejetvā 'brāhmanavānija tvam kira mādise balakkārena netukāmo attano pamānam na jānāsī' ti tassa bhandam antaradhāpetvā tam yakkham vihimsakāya himsāpento santajjesi. Atha nam Ankuro nānappakāram vācitvā brāhmanena khamāpento pasādetvā sabbam bhandam patipākatikam kārāpetvā rattivā upagatāya8 yakkham vissajjetvā9 gacchanto tassa avidūre añnataram ativiyabībhacchadassanam petam disvā tena katakammam pucchanto

Kena te angulī kunā 10 mukhañ ca kunalīkatam 11 akkhīni ca paggharanti kim pāpam pakatam tayā ti 26 gātham āha.

Tattha kunā 12 ti kunikā 13 paţikunikā 14 anujubhūtā. Kunalīkatan 15 ti mukhavikārena vikunitam 16 sakunitam. 17 Paggharantī ti asuci vissandenti. Ath' assa peto

² attaniyametvā, S₁. S₂. ¹ B. adds ti.

 $^{^3}$ patthāpayissāmī, $S_{\rm r}$. 4 pavattayissāmi, $B_{\rm s}$. 5 tuthamānaso, $B_{\rm s}$. 6 visattho, $S_{\rm r}$. $S_{\rm 2}$.

⁷ Sz. Sz add ti and continue tam dana.º

⁸ okatāya, S₁. S₂.
9 visajjo, B.
10 kuņdā, all MSS. except M.; B.

¹¹ kunda.°, M. C.; S_2 ; kundasīkatam, S_1 .
¹² kundā, S_2 . S_2 . ¹³ kunitā, S_1 ; kundito, S_2 . ¹⁴ °kuṇitā, S_2 ; °kuṇḍitā, S_2 . ¹⁵ kuṇḍa.°, S_1 . S_2 . ¹⁶ vikucitam, S_1 . S_2 . ¹⁷ saṃkuṇḍitam, S_1 . S_2 . ¹⁸ vissandanti, S_1 . S_2 . ¹⁸ vissandanti, S_1 . S_2 .

Angīrasassa gahapatino saddhassa gharam esino tassāham dānavissagge dāne adhikato ahum." 27 Tattha vācanake disvā āgate bhojanatthike² ekamantam apakkamma 3 akāsim kunalīmukham.4 28 Tena me angulī kunā⁵ mukhañ ca kunalikatam akkhīni ca⁷ paggharanti tam pāpam pakatam mayā ti

tisso gāthā abhāsi.

Tattha Angīrasassā ti ādinā Asayhasetthim kitteti. Gharam esino ti gharam āvasantassa gahatthassa. Dānavissagge ti dānagge pariccāgatthāne. adhikato8 ahun ti deyyadhammassa pariccajane dānādhikāre adhikato, thapito ahosi.

Ekamantam apakkammā o ti yācanake bhojanatthike āgate¹¹ disvā dānavyāvatena nāma¹² dānaggato anapakkamma¹³ yathā thāne yeva thatvā ¹⁴ sanjātanītisomanassena pasannamukhavannena is sahatthena dānam i dātabbam parehi vā paţirūpehi dāpetabbam, aham pana tathā akatvā yācanake 17 āgacchante dūrato disvā 18 attānam adassento 19 ekamantam apakkamma 20 apakkamitvā akāsim kuņalīmukhan 21 ti vikunitam 22 sankucitam mukham akāsim.

Tenā ti vasmā²³ tadāham sāminā dānādhikāre nivutto samāno dānakāle upatthite macchariyā pakato dānaggato apakkamanto pādehi sankocam āpajji 24, sahatthehi dātabbe tathā akatvā hatthasankocam āpajji 24, pasannamukhena bhavitabbam 25 mukhasankocam āpajji²⁴, piyacakkhūhi oloketabbe cakkhukālusiyam uppādesi, tasmā hatthanguliyo

¹ ahu, all MSS. exc. M. ² bhojanantike, S₁. S₂. 3 apakkama, B. 4 kunda.º, M. C. D.; kanda.º S2.;

¹³ °kkama, S₂. B. ¹⁴ upetvā, B. 15 vippasanna.º, B. 16 om. S₁. S₂. 17 yācake, S₁. S₂.

y actase, S_1 . S_2 .

18 vaditvā, B.; S_1 . S_2 add ca.

19 dassento, B.

20 okkama, B.

21 kuṇḍa.o, S_1 . S_2 .

22 vikuṇḍitaṃ, S_2 .

23 tasmā yasmā, S_2 ; tasmā, S_1 .

24 āpajjaṃ, B.

25 otabbe pi, B.

ca pādanguliyo ca kuņitā vikuņitā jātā mukhañ ca kunalīkatam³ virūparūpena4 sankucitam akkhīni5 ca asuci duggandhajegucchāni assūni paggharantī ti attho.

Tena vuttam

Tena me angulī kuņā mukhañ ca kuņalīkatam akkhīni ca paggharanti tam pāpam pakatam mayā ti. 30

Tam sutvā Ankuro petam garahanto

Dhammena te kāpurisa mukhañ ca kunalīkatam⁶ [akkhīni ca⁷ paggharanti]*) yam tvam⁸ parassa dānassa akāsi kunalīmukhan9 ti

gātham āha.

Tattha dhammenā ti yutten' eva kāraņena. Te ti Kāpurisā ti lāmakapurisa. Yan ti yasmā. Parassa dānassā ti parassa dānasmim, ayam eva vā pātho.

Puna Ankuro 10 danapati tam setthim 12 garahanto Katham hi dānam dadamāno kareyya parapattiyam

annapānam khādaniyam vatthasenāsanāni cā ti

gātham āha.

Tass' attho: dānam dadanto 12 puriso katham hi 13 nāma tam parapattiyam parena papetabbam 14 sadhetabbam 15 kareyya, attanā paccakkham¹⁶ eva pana¹⁵ katvā sahatthen' eva dadeyya sayam vā tattha 17 vyāvato bhaveyya, añnathā attano deyyadhammo atthane viddhamseyya, dakkhinevva pana 18 sātena 19 parihāyeyyun 20 ti.

32

¹⁰ B. adds tam. ¹¹ dānapatisethi, B. 12 dento, B. 13 ti, B. 14 databbam, B. 15 om. B.

¹⁶ attapa.º, B. 17 katta, S₁. S₂. 18 ca, B. 19 dānena, B. ²⁰ °hāyeyyan, S₂. B.

^{*)} all MSS. have this phrase, it seems however to be an interpolation, and the metre itself suggests this.

Evam¹ tam garahitvā idāni attano² paţipajjitabbavidhim dento3

So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakam dānam patthapayissāmi 4 yam mam' assa 5 sukhāvaham. 33 Dassām' annañ ca pānañ ca vattham senāsenāni ca papañ ca udapānañ ca dugge ca6 sankamanāni cā ti 34

gāthadvāyam⁷ āha.⁷ Tam⁸ vuttattham eva

Tato hi so nivattitvā anuppatvāna Dvārakam dānam patthayi9 Ankuro yam tam assa sukhāvaham. 35 Adā annañ ca pānañ ca vatthasenāsanāni ca papañ ca udapānañ ca vippasannena cetasā. 36 Ko chāto ko ca⁷ tasito ko vattham parivassati 10 kassa santāni yoggāni ito yojentu" vāhanam ko chatt' icchati gandhañ ca ko mālam ko upāhanam: 37 Iti su¹² tattha ghosenti kappakā sūdā¹³ māgadhā¹⁴ sadā sāvañ ca pāto ca Ankurassa nivesane ti 38

catasso gāthā Ankurassa paţipattim dassetum sangītikārakehi thapitā.

Tattha tato 15 ti marukantārato. Nivattitvā ti paţinivattitvā.16 Anuppatvāna Dvārakan ti Dvāravatinagaram anupāpunitvā. Dānam patthavi Ankuro ti yakkhena paripūritasakalakoţţhāgāro sabbapātheyyakam mahādānam 17 Ankuro patthapesi. Yam tam assa 18 sukhāvahan ti yam attano sampatti āyatin ca sukhanibbattakam.

Ko chāto ti ko jighacchito so āgantvā yathā rucim bhunjatū ti adhippāyo. Es' eva nayo sesesu pi. Tasito.

18 mam assa, B.; tumh'assa, S₁. S₂.

¹ eva, S₂, ² attanā, B.

³ dassento, B.; deyyanto, S₁; S₂ add gāthadvayam āha.

⁴ pathayissāmi, B. 5 m'assa, B.

om. M.; B.; camkam.°, S₁. S₂. om. S₁. S₂.

tā, S₁. S₂. opathapay', M; B. pathapayi 'nkuro, C. D.

paridassati, M; odhassati, D.; B.; odahissati, C.

yojantu, M. C. D.; B. iti ssa, S₁. S₂.

suda, all Burmese MSS.

¹⁵ gato, S₁. S₂. 16 ovattetvā, B. 17 S₁. S₂ add so.

ti pipāsito. Parivassatī ti paridahissati nivāsessati pārupissati vā ti attho. Santānī ti parissamappattāni. Yoggānī ti ratthayugavāhanāni. Ito yojentu vāhanan ti ito yoggasamūhato yathā rucim tam gahetvā vāhanam yojentu.

Ko chatt' icchatī ti ko kilanjachattādibhedam chattam icchati so ganhatū ti adhippāyo. Sesesu pi es'eva nayo. Gandhan ti catujātiyagandhādikam gandham. Mālan ti ganthikādibhedam⁵ puppham. Upāhanan ti khallabaddhādibhedam⁶ upāhanam. Iti sū ti⁷ nipātamattam, iti eva⁸ ko chāto ko tasito ti ādinā ti attho. Kappakā ti nahāpakā. Sūdā ti bhattakārakā. Māgadhā ti gandhino. Sadā ti sabbakālam divase divase sāyan ca pāto ca. Tattha Ankurassa nivesane ghosentī ugghosenti ti yojanā.

Evam mahādānam pavattentassa gacchante¹² kāle tittibhāvato addhikajanehi¹³ pavivittam dānaggam ahosi. Tam disvā Ankuro dāne¹⁴ uļārajjhāsayatāya atutthamānaso hutvā attano dāne niyuttam Sindhakam¹⁵ nāma māṇavam¹⁶ āmantetvā

Sukham supati Ankuro iti jānāti mam jano dukkham supāmi Sindhaka¹⁷ yam na passāmi yācake. 39 Sukham supati Ankuro iti jānāti mam jano dukkham Sindhaka¹⁷ supāmi¹⁸ appake su vanibbake ti 40 gāthadvayam āha.

Tattha sukham supati Ankuro iti jānāti mam jano ti Ankuro rājā yasabhogasamappito dānapati attano bhogasampattiyā dānasampattiyā ca sukham supati sukhen'

18 B. puts supāmi before Sindh.o.

odhassatī, B. om. S. S.

^{3 °}vahanakā, S₁; °vāhakā, S₂. 4 yojantu, B.

⁵ gandhi.º, B.; gatthikāgatthikabhedam, S₁. S₂.
6 usubhaṇḍādike, S₁. S₂.
7 B. adds ettha sū ti.
8 evam, B.
9 nahāpikā, S₁. S₂.
10 ° kārā, S₁. S₂.

¹¹ ghosantī ti, B.; ghose ugghosentī, S₂.
¹² S₁. S₂ repeat gacchante.
¹³ atthi.°, B.

¹⁴ dānam, S₁. S₂. ¹⁵ Sindhukam, B.

¹⁶ mānavam, S₁. S₂.

¹⁷ Sindhuka, B.; Sinduka, C. D.; Siddaka, M.

eva niddam upagacchati sukham patibujjhatī ti evam mam jano sambhāveti. Dukkham supāmi Sindhakā ti aham pana Sindhaka dukkham eva supāmi. Kasmā yam na passāmi yācake ti² yasmā mama ajjhāsayānurūpam devvadhammam patiggāhake bahū vācake na passāmi tasmā ti attho.

Appake su vanibbake ti vanibbakajane appake 'va katipaye3 dukkham supāmī ti yojanā. Sū ti pi4 nipātamattam, appake vanibbakajane satī ti attho.

Tam sutvā Sindhako tassa ulāram dānādhimuttim⁵ pākatataram kātukāmo

Sakko ce6 te varam dajjā Tāvatimsānam issaro kissa⁷ sabbassa lokassa varamāno varam vare ti

41

gātham āha.

Tass' attho: Tāvatimsānam8 sabbassa pi9 lokassa issaro Sakko 'varam varassu 10 Ankura yam kiñci manas' icchitan' ti tuyham varam dajjā dadevya ce varamāno patthayamāno¹¹ kissa kīdisam 12 varam vareyyāsī 13 ti.14 Atha 2 Ankuro attano ajjhāsayam yathāvato 15 pavedento

Sakko ce6 me varam dajjā Tāvatimsānam issaro kālutthitassa me sato suriyuggamanam 16 pati dibbā bhakkhā pātubhaveyyum¹⁷ sīlavanto ca yācakā 42 Dadato¹⁸ me na khīyetha datvā nānutappeyyāham dadam cittam pasādeyyam evam¹⁹ Sakkavaram vare ti 43

dve gāthā abhāsi.

Tattha kālutthitassa me sato ti kāle pāto vutthitassa atthikānam dakkhiņeyyānam apacāyanapāricariyādivasena20

19 etam, M. C. D.; B. 20 acayana., S₁; payana., S₂.

¹ sukhen' eva ca, B. ² om. B.

³ appakesu katippayesu, S₁. S₂. 5 cmaggam, S₁. S₂. 6 ca, M. C. 4 ca, B. ⁷ kassa, M.

¹⁰ varassa, S₁. S₂ ⁸ B. adds devānam. 9 ca, B. pathapaya.°, B. ¹² kimdisam, B. ¹³ vareyyā, B. ¹⁴ B. adds attho. ¹⁵ yā.°, all MSS. ¹⁶ suriyass' uggam.°,

S₁. S₂. ¹⁷ °bhaveyyam, S₁. S₂. ¹⁸ C., B. add ca.

uţţhānavasena viriyasampannassa me samānassa. uggamanam' patī ti suriyassa gamanavelāya.2 Dibbā bhakkhā pātubhaveyyun ti devalokapariyāpannā āhārā uppajjeyyum. Sīlavanto ca yācakā ti yācakā ca sīlavanto³ kalyānadhammā bhaveyyum.4

Dadatos me na khīvethā ti āgatāgatānam dānam dadato ca me devvadhammo na khīvevva6 na parikkhayam gaccheyya.7 Datvā nānutappeyyāhan ti dātabbadānam⁸ datvā kiñci-d-eva appasādakam disvā tena aham pacchā nānutappeyyam. Dadam cittam pasādeyvan ti dadamāno cittam pasādeyyam pasannacitto yeva hutvā dadeyyam.9 Evam 10 Sakkavaram vare ti Sakkam devānam indam ārogvasampadā" devyadhammasampadā dakkhineyyasampadā deyyadhammassa 11 aparimitasampadā 11 dāyakasampadā ti12 evam13 pañcavidhavaram14 vareyyam. Ettha ca kāluţthitassa me sato ti etena ārogyasampadā, dibbā bhakkhā pātubhaveyyan ti etena deyyadhammasampadā, sīlavanto carr yācakā ti etena dakkhiņeyyasampadā, dadato⁵ me na khīyethā ti etena deyyadhammassa aparimitasampadā15, datvā nānutappeyyāham dadam cittam pasādevvan ti etehi dāvakasampadā ti. Ime pañca attāvarabhāvena 16 icchitā, te ca kho dānamayapuñnassa yāva-d-eva uļārabhāvāyā¹⁷ ti veditabbam.

Evam Ankurena attano ajjhāsaye 18 pavedite tattha nisinno nītisatthe kataparicavo Sonako nāma eko puriso tam atidanato vicchinditukamo

Na sabbavittāni pare pavecche¹⁹ dadeyya dānañ ca dhanañ ca rakkhe

¹ suriyass' ugg.°, S₁. S₂. ² sūriyuggamanavelāyam, B. ⁵ B. adds ca.

³ S₁. S₂ add ca. 4 bhaveyyam, S₁. S₂.

6 khiyetha, B. 7 S₁ repeats na p.° g.°.

8 tam ca dānam, B. 9 dadeyyāma, B.

1 om. S₁. S₂.

12 om. S₂.

13 etam, B. 13 etam, B.; om. S_2 .

⁷⁴ tividha.°, S_1 . S_2 . 15 ° obhāvo, S_1 . S_2 . 16 ° otthāvahanahhāvena, S_1 . S_2 . 17 uļārāya, S_1 . S_2 .

¹⁸ ajjhāsayena, S₂. B.

¹⁹ pavacche, M. D.; B.; sampavacche, C.

tasmā hi dānā dhanam eva seyyo atippadānena kulā na honti. 44

Adānam atidānañ ca na ppasamsanti panditā tasmā hi dānā dhanam eva seyyo samena vatteyya sa dhīradhammo ti

dve gāthā abhāsi. Sindhako evam pana vimamsitukāmo Na sabbavittānī ti ādim āhā ti apare.

Tattha na sabbavittānī ti saviññānakāviññānakappabhedāni sabbāni vittūpakaranāni dhanānī ti attho. Pare ti paramhi² parassā ti attho. Na ppavecche ti na dadeyya, dakkhineyyā laddhā ti katvā³ kiñci asesetvā, sabbasāpatevvapariccāgo na kātabbo ti attho. Dadevva dānañ cā ti sabbena sabbam dānadhammo na kātabbo. atha kho attano āyañ ca vayañs cas jānitvā vibhavānurūpam dānañ ca dadevya. Dhanañ ca rakkhe ti6 aladdhalābhaladdhaparirakkhanarakkhitasambandhavasena⁷ dhanam paripāleyya8

Ekena bhoge bhunjeyya dvihi9 kammam payojaye catutthañ ca nidhāpeyya āpadāsu bhavissatī ti

vuttavidhinā vā dhanam rakkheyya, tam mūlakattā dānassa. Tayo10 pi maggā aññamaññavisodhanena paţisevitabbā ti hi nīticintakā. Tasmā hī ti yasmā dhanañs cas rakkhanto dānañ ca karonto ubhayattha 11 lokahitāya patipanno hoti dhanamulakan ca danam, tasma danato dhanam eva seyyo sundarataro ti atidanam na databban ti adhippāyo. Tenāha: atippadānena kulā 12 na hontī ti dhanassa pamānam ajānitvā 13 dānassa tam nissāya atippadānappasangena kulāni¹⁴ na honti na ppavattanti ucchijjantī ti attho. Idāni viñnūnam¹⁵ pasamsitāya¹⁶ pi¹⁷ tam¹⁷

¹ abhipp.°, M. C. D. ² parasmim, S₁. ³ B. adds sabbam. ⁴ S₁. S₂ put na before dāna.°. ⁵ om. S₁. S₂; both have ayañ; B. omits attano. 6 B. adds dhanam rakkheyya.

⁷ aladdhamānabhandaparirakkhitapabandha., B.; aladdhalābhaladdhanaparikkharaṇarakkhitasambandha.º,S₁; °lābhanaladdhanaparakkhana.°, S₂. 8 paricāseyya, S₁. S₂. 9 dīhi, S₁. S₂. 10 S₁. S₂ add ti. 11 ubhaya, S₁. S₂. 12 kusalā, all MSS. 13 ajānitvāna, B. 14 kusalāni, B. 15 viñnānam, S₁. S₂.

¹⁶ pasamsitam, S₁. S₂. ¹⁷ om. S₁. S₂.

evattham i patițthapento Adanam atidanan ca ti gātham āha.

Tattha adānam atidānañ cā ti sabbena sabbam katacchubhikkhāya pi tandulamutthiyā pi adānam² pamāņam atikkamitvā pariccāgasankhātam atidānan ca panditā buddhimanto sappaññajātikā 3 na ppasamsanti vannenti. 4 Sabbena sabbam adānena hi samparāyikato atthato paribāhiro hoti. Atidanena ditthadhammikapavenī⁵ na ppavattanti. Samena vatteyyā ti avisamena lokiyaparikkhakena agarahitena8 majjhimena ñāyena pavatteyya. Sa dhīradhammo ti yā yathāvuttam dānādānappavatti9 sā dhīrānam dhitisampannānam nītinayakusalānam dhammo. Tehi gatamaggo ti 10 dīpeti.

Tam sutvā Ankuro tassa adhippāyam parivattento

Aho vata¹¹ re aham eva dajjam santo¹² ca¹³ mam sappurisā bhajeyyum 14

megho va¹⁵ ninnam¹⁶ paripūrayanto¹⁷ santappaye sabbavanibbakānam. 46

Yassa yācanake disvā mukhavanno pasīdati datvā attamano hoti tam gharam vasato sukham. 47 Yassa yācanake disvā mukhavaņno pasīdati datvā attamano hoti esā puñnassa¹⁸ sampadā. 48 Pubbe 'va dānā sumano dadam cittam pasādaye 19 datvā attamano hoti esā puññassa¹⁸ sampadā ti 49

imāhi 20 catūhi gāthāhi attano patipajjitabbam 21 vidhim pakāsesi. 22

Tattha aho vatā ti sādhu vata. Re23 ti ālapanam. Aham eva dajjan ti aham dajjam eva. Ayam h'ettha

¹ eva vattam, B. ² dānam, S₂. ³ sappurisa.°, B. ⁴ vanniyanti, B. ⁵ °dhammikato.°, B. S₂; °dhammikato, B., and omits the next three words. 6 atisamena, S₁. S₂.

⁷ °sarikkhakena, B.; °sarikkakehi, S₂. ⁸ samāhitena, B.

⁹ dānasamāpatti, B. 10 om. S_2 . 11 vatā, S_r . 12 sante, S_r . S_2 ; dadanto, C. 13 hi, S_r . S_2 . 14 bhajeyyā S_r ; \circ yyā, S_2 .

¹⁵ ca, B. ¹⁶ ninnāni, S_1 . S_2 , and add hi. ¹⁷ pūrayanto, S_1 . S_2 . ¹⁸ yaññassa, M. C. D. ¹⁹ all MSS. ²⁰ om. B. ²¹ opajjana.°, B. ²² pakāseti, B. ²³ are, S_1 . S_2 .

sankhepattho. Māṇava dānā dhanam eva seyyā ti yadi ayam nītikusalānam vādo, vadanti te kāmam², aham dajjam eva. Santo ca 3 mam sappurisā bhajeyyun 4 ti tasmin ca dane santo upasanto kayavacimanosamacārasappurisā sādhavo 5 mam bhajevvum 3 upagacchevvum.6 Mego va⁷ ninnam⁸ paripūrayanto⁹ ti ahan ca¹⁰ abhippavassanto¹¹ mahāmegho viya ninnāni ninnatthānāni sabbesam vanibbakānam adhippāye paripūrento aho vata te12 santappeyyan ti.

Yassa yācanake disvā ti yassa puggalassa gharam esino yācanake disvā 'pathamam' tāva upatthitam vata me puññakkhettan' ti saddhājātassa mukhavanņo pasīdati, yathā vibhavam pana tesam dānam datvā attamano 14 pītisomanassehi gahitacitto hoti, tamhi yad ettha yācakānam dassanam te ca disvā cittassa pasādanam vathā raham¹⁵ dānam datvā ca16 attamanatā.

Esā puññassa¹⁷ sampadā ti esā puññassa¹⁷ sampatti pāripūrī nibbattī 18 ti attho.

Pubbe 'va dānā sumano 16 ti sampattinidāna-anugāmikam nidhānam nidhessāmī ti muncanam19 cetanāya pubbe 'va dānupakaraņassa sampādanato 20 patthāya sumano somanassajāto bhaveyya. Dadam cittam pasādaye21 ti dadanto deyyadhammam dakkhine hatthe patitthapento asārato dhanato sāradānam karomī ti attano pasādeyya. Datvā attamano hotī ti dakkhineyyānam deyyadhammam pariccajitvā panditapaññattam 22 nāma mayā anutthitam aho sādhu sutthū ti attamano23 pamudito24 pītisomanassajāto hoti. Esā puññassa¹⁷ sampadā ti

¹ mānava, S₁. S₂. ² B. has instead of this phrase cāvati hotu (? hetu) kāmam.

4 bhajeyyan, S₁. S₂.

5 te pi, B.

⁶ om. B.; egaccheyyam, S₁. S₂.

⁸ ninnāni, S₁. S₂. 9 abhipūr.º, S₁. S₂. 12 te vata aho, B. 14 atippavassanto. B. 15 te vata aho, B.

¹³ imam, B. ¹⁴ attano, S₁. ¹⁵ yathā codanam, S₁. S₂. ¹⁶ om. B. ¹⁷ yaññassa, B. ¹⁸ S₁. S₂ add ca.

¹⁹ dāna, B. ²⁰ sambharanato, B.

pasādeyyā, S_r . S_2 . pasādeyyā, S_r . S_2 . pasādeyyā, S_r . S_2 . pasakhito, S_r . S_r .

vā avam pubbabhāgacetanā muncanacetanā aparabhāgacetanā ² ti imāsam kammaphalaladdhānugatānam somanassapariggahitānam tissannam cetanānam pāripūrī esā puññassa³ sampadā sampatti. Na ito aññathā adhippāyo.

Evam Ankuro attano patipajianavidhim pakāsetvā bhīyoabhiyaddhamānadānajihāsayo divase divase mahādānam pavattesi. Tena tadā sabbarajjāni 5 dunnangalāni 6 katvā mahādāne dīyamāne paţiladdhasabbupakaranamanussā attano attano kammante pahāva vathā sukham vicarimsu. Tena⁸ rājūnam kotthāgārāni⁹ parikkhavam āgamamsu.10 Tato rājāno Ankurassa dūtam pāhesum dānam nissāya amhākam āyassa vināso ahosi, kotthāgārāni parikkhayam gatāni, tattha yuttam ñātabban' ti." Tam sutvā Ankuro Dakkhināpatham gantvā Damiļavisaye¹² samuddassa avidūratthāne mahatiyo dānasālāyo¹³ kārāpetvā mahādānāni pavattento yāvatāyukam thatvā kāyassa bhedā parammaraņā? Tāvatimsabhavane nibbatti. Tassa dānavibhūtim 14 saggūpapattin 15 ca dassento sangītikārā

Satthivāhasahassāni Ankurassa nivesane	
bhojanam dīyate niccam puñnapekkhassa jantuno.	50
Janā ¹⁶ tisahassā ¹⁷ sūdā ¹⁸ ānuttamaṇikuṇḍalā	
Ankuram upajīvanti dāne yannassa vyāvatā.19	51
Satthipurisasahassāni 20 āmuttamaņikuņdalā	
Ankurassa mahādāne kaṭṭhaṃ phālenti māṇavā.21	52

¹ pubbacetanā, S_1 ; pubbe cet.°, S_2 .
² aparā cetanā, S_1 . S_2 .
³ yañi

6 uttamg.o, S1. S2. 8 tesam, B. ⁷ om. B.

9 °gārādi, B. 10 agam., B. S2.

11 tatthāvuttamatte divase dātabban ti, B. ¹² Damittha.º, B. ¹³ anekadāna.º, B.

²¹ mānava, C. D.; mānavā, M.; S₁. S₂.

³ vaññassa, B., and adds 4 B. adds ti. 5 satta., B. dānassa.

¹⁴ °vibhūtiñ ca, B.
¹⁵ saggavibhūtim pavattiň ca, B.
¹⁶ om. M. C. D.; B.
¹⁷ °sahassāni, M. C. D.; B.

¹⁸ sudāni, M. C. D.; B. 19 pāvatā, M. C.; S2; pavatā, S1; byāvatā, D. 20 parisa., B. S₂.

Soļasitthisahassāni sabbālankārabhūsitā	
Ankurassa mahādāne vidhā piņdenti nāriyo.	53
Soļasitthisahassāni sabbālankārabhūsitā	
Ankurassa mahādāne dabbigāhā upaṭṭhitā.	54
Bahum bahunam² pādāsi ciram pādāsi khattiyo3	
sakkaccañ ca sahatthā ca4 cittim5 katvā punappunam.	55
Bahumāse ca pakkhe ca utusamvaccharāni ⁶ ca	
mahādānam pavattesi Ankuro dīgham antaram.7	56
Evam datvā yajitvā ca ⁸ Ankuro dīgham antaram ⁹	
so hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahū ti	57

gathā āhaṃsu.

Tattha satthivāhasahassānī ti vāhānam satthisahassāni gandhasālitaņdulādipūritānam vo vāhānam satthisahassānam puññapekkhassa va dānajjhāsayassa dānādhimuttassa Ankurassa nivesane niccam divase divase jantuno sattanikāyassa bhojanam dīyate ti yojanā.

Tisahassā¹⁴ sūdā¹⁵ ti tisahassamattā sūdā bhattakārakā. Te ca kho¹⁶ padhānabhūtā adhippetā. Tesu ekam ekassa pana¹⁷ vacanakarā¹⁸ anekā veditabbā. Tisahassāni sūdānan ti ca paṭhanti. Āmuttamaṇikuṇḍalā¹⁹ ti nānāmaṇivicittakuṇḍaladharā²⁰ nidassanamattañ²¹ c'etam āmuttakaṭakakaṭisuttādi²² ābharaṇā²³ pi te²⁴ agahesum.²⁵ Aṅkuraṃ upajīvantī ti tam nissāya²⁶ jīvanti, tappaṭibaddhajīvikā hontī ti attho. Dāne yañāassa vyāvaṭā²⁷

6 itu.º, \tilde{S}_{1} . \tilde{S}_{2} . 7 antare, \tilde{M} .

⁸ yajetvā vā, B. ⁹ antare, M. D.; B.

¹⁶ B. adds pana. ¹⁷ om. S₂.

pavacana.°, S₂; pesanāvacana.°, B.

19 okundalānī, S₁. Š₂. 20 odharādi, S₁. S₂.

²⁵ ahesum, B. S₂. ²⁶ upanissaya, B.

²⁷ byāvatā, B.; pāvakā, S₁. S₂.

¹ pindanti, S_1 . ² bahum, S_2 . ³ all MSS. except S_2 . ⁴ om. S_1 . S_2 . ⁵ vitti, C.; pīti, S_1 . S_2 .

opurita, B. osahassāni, B. opekkhantassa, St. sattakāyassa, B. osahassāni, B. opekkhantassa, St. sudāni, B.

²¹ dassanamaggam, S₁. S₂. ²² okaţasuttādi, S₂; okaţasuttā, S₁. ²³ ābharaṇāni, B. ²⁴ B. omits pi te.

ti mahāyāgasañnitassa yannassa dāne yajane vyāvatā 3 ussukkam āpannā.

Kattham phālenti māņavā4 ti nānappakārānam khajjabhojjanādi-āhāravisesānam pacanāya alankatapaţiyattā tarunamanussā katthāni phālenti vidālenti.5

Vidhā ti vidhātabbāni6 bhojanayoggāni kaţukabhaṇḍāni. Pindentī ti pisanavasena7 yojenti.8

Dabbigāhā ti katacchugāhikā. Upatthitā ti parivesanatthānam upagantvā thitā honti.

Bahun ti mahantam pahūtikam.9 Bahūnan 10 ti anekesam. Pādāsī ti pakārehi adāsi. Ciran ti cirakālam, vīsativassasahassāvukesu hi manussesu so uppanno bahum bahūnam cirakālam 'varī dento yathā adāsi. Tam dassetum Sakkaccañ cā ti ādi vuttam.

Tattha sakkaccan ti ādaram¹² anāviddham¹³ anavaññātam katvā. Sahatthā ti sahatthena na¹⁴ āṇāpanamattena. Cittim katvā ti gāravabahumānayogena cittena karitvā pūjetvā. 15 Punappunan ti bahuso na ekavāram katipayavāre vā 5 akatvā anekavāram pādāsī ti vojanā. Idāni tam 16 eva punappunam kāraņam 17 vibhāvetum Bahumāse cā ti gātham āhamsu.

Tattha bahumāse ti cittamāse5 ti5 cittamāsādike bahū anekamāse, tatthāpi kanhasukkabhede 18 bahū pakkhe. Utušamvaccharāni cā ti vasantagimhādike bahū utū cittasamvaccharādi¹⁹ bahūni⁵ samvaccharāni⁵ ca sabbattha accantasamyoge 20 upayogavacanam. Dīgham antaran ti dīghakālam antaram. Ettha ca21 ciram pādāsī ti ciram kālam dānassa pavattitabhāvam vatvā puna tassa nirantaram

¹ mahāyoga.°, S₁. S₂. ² B. adds yithassa.
³ pāvatā, S₁. S₂; byāvatā, B. ⁴ mānavā, S₁.
⁵ om. B. ⁶ vindhā.°, S₁. S₂.

⁴ mānavā, S₁. S₂.

⁷ pisavanav.°, S₂; pisvasanav.°, S₁. 8 payoj.°, B.
9 bahutam, B. 10 bahunnan, B. 11 ca, B.
12 sādaram, S₁. S₂. 13 anupaviddham, S₁. S₂.
14 om. S₁. 15 pūjitvā, B. 16 katam, S₁.
17 karaṇam, B. 18 sukka.°, S₂. 19 ca samvaccharāni, B.

²⁰ accintasayo, S₂; acintāsayo, S₁. ²¹ va. S₂.

eva pavattitabhāvam dassetum Bahumāse ti ādi vuttan ti datthabbam.

Evan ti vuttappakārena. Datvā yajitvā cā ti atthator kesanci dakkhineyyanam ekaccassa deyyadhammassa pariccajanavasena datvā puna Bahum bahūnam pādāsī ti vuttanayena atthikanam sabbesam yatha kamam dento mahayagavasena 2 vajitvā ca.3 So hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahū ti so Ankuro āvūhaparivosāne manussabhāvam pahāya paţisandhigahanavasena Tāvatimsadevanikāyūpago ahosi. Evam tasmim Tāvatimsesu nibbattitvā dibbasampattim anubhavante amhākam Bhagavato kāle Indako nāma mānavo āyasmato Anuruddhattherassa pindāya carantassa pasannamānaso kaţacchubhikkham dāpesi. So aparena samayena kālam katvā khettagatassa puññassa ānubhāvena Tāvatimsesu mahiddhiko mahānubhāvo devaputto hutvā nibbatto dibbehi rūpādīhi dasahi thanehi Ankuram devaputtam abhibhavitva virocati. Tena vuttam:

Katacchubhikkham datvāna Anuruddhassa Indako so hitvā mānusam deham Tāvatimsūpago ahu. 58 Dasahi thanehi Ankuram Indako atirocati rupe sadde rase gandhe photthabbe ca manorame. 59 Āyunā yasasā c'eva vaņņena ca sukhena ca ādhipaccena4 Ankuram Indako atirocatī ti. 60

Tattha rūpe ti rūpahetu attano rūpasampattinimittan ti attho. Sadde ti ādīsu pi es'eva nayo.

Ā y u n ā ti jīvitena. Nanūpadevānam jīvitam paricchinnappamānam vuttam? Saccam vuttam. Tam Tathā hi ekaccānam devānam payogavebhuyyayasena. vipatti⁵-ādinā antarā maraņam hoti yeva. Indako pana tisso vassakoţiyo saţţhi ca vassasahassāni paripūreti yeva. Tena vuttam: āvunā atirocatī ti. Yasasā ti mahati6

6 om. S₁. S₂.

[,] attato (or attano) S₁. S₂; B. adds ekam eva.

² mahāyoga.°, S₁. S₂. ³ om. B. ⁴ adhip.°, all MSS. except M.; S₂. ⁵ payovānam patti, S₁. S₂.

parivārasampattiyā. Vanņenā ti santhānasampattiyā, vannadhātusampadā pana Rūpe ti iminā vuttā yeva. Ādhipaccenā ti issariyena.

EvamAnkureIndake ca Tāvatimsesu nibbattitvā dibbasampattim anubhavantesu³ amhākam Bhagavā abhisambodhito sattame samvacchare Āsālhipunnamāyam Sāvatthinagaragandambarukkhamule yamakapāţihāriyam katvā vītikkamena Tāvatimsabhavanam gantvā pāricchattakamūle pandukambalasilāyam Yugandharapabbate bālasuriyo viya virocamāno dasahi lokadhātūhi sannipatitāya devabrahmaparisāva 5 jutim attano sarīrappabhāva 6 abhibhavanto Abhidhammam desetum nisinno avidūre nisinnam Indakam dvādasayojanantare nisinnam Ankuran ca disvā dakkhineyyasampattivibhāvanattham

Mahādānam tayā dinnam Ankura dīgham antaram avidūre nisinno 'si āgaccha mama santike? ti

gātham āha.

Tam sutvā Ankuro 'Bhagavā cirakālam bahum deyyadhammam pariccajitvā pavattitam pi mahādānam mayā8 dakkhineyyasampattivirahena akhette vuttam bijam viya na ulāraphalam ahosi, Indakassa pana katacchubhikkham dānam pi dakkhiņeyyasampattiyā sukhette vuttam bījam viya ativiya uļāraphalam jātan' ti āha. Tam attham dassento sangītikārā

Tāvatimse vadā buddho silāvam pandukambale pāricchattakamūlamhi vihāsi purisattamo 61 Dasasu lokadhātūsu sannipatitvāna devatā payirupāsanti9 sambuddham vasantam nagamuddhani. 62 Na koci devo vannena sambuddham atirocati sabbe deve adhigayha10 sambuddho 'va11 virocati. 63

¹ S₂ has rūpena, S₁ rūpe rūpena. ² adhip., B.

bhavante, S₁. S₂.
 purisāya, B. S₂.
 sarīrassa ppa.°, S₁. ⁷ M. C. D. omit these verses.

⁹ parirūp.º, M. C.; parirūpāsenti, D.; payur.º, S₁. S₂. ¹⁰ atikkama, C.; atiggayha, M. D. ¹¹ ca. S₂.

Yojanāni dasa dve ca Ankuro 'yam tadā ahu avidūre sambuddhassa¹ Indako atirocati. 64 Oloketvāna sambuddho Ankuran cāpi Indakam dakkhineyyam pabhāvento 3 idam vacanam abravi:4 65 'Mahādānam tayā dinnam Ankura dīgham antarams atidūre6 nisinno 'si āgaccha mama santike'. 66 Codito bhāvitattena? Ankuro idam abravi:4 'kim mayham tena dānena dakkhinevvena suññatam?8 67 Ayam so Indako yakkho dajjā dānam parittakam atirocati amhe hi cando tāragane yathā'. 68 'Ujjhangale vathā khette bījam bahum' pi ropitam na vipulaphalam 10 hoti na pi 11 toseti kassakam 69 Tath' eva dānam bahukam dussīlesu patithitam na vipulaphalam¹⁰ hoti na pi¹² toseti dāyakam.¹³ 70 Yathā pi bhaddake khette bījam appam¹⁴ viropitam¹⁵ sammādhāram pavecchante¹⁶ phalam toseti kassakam¹⁷ 71 Tath' eva sīlavantesu gunavantesu tādisu

appakam pi katam kāram puñnam hoti mahapphalan 18'ti 72 gāthāyo avocum.

Tattha Tāvatimse ti Tāvatimsabhavane. Silāyam pandukambale ti pandukambalanāmake silāsane purisuttamo buddho yadā vihāsī ti yojanā.

Dasasu lokadhātūsu sannipatitvāna devatā ti jātikhettasaññitesu dasasu Cakkavālasahassesu kāmāvacaradevatā brahmādevatā ca buddhassa Bhagavato¹⁹ payirupāsanāya dhammasavanatthañ ca ekato sannipatitvā. Tenāha: payirupāsanti sambuddham vasantam nagamuddhanī ti Sinerumuddhanī ti attho.20

¹ ca buddhassa, S₁. S₂; va b.o, B.

³ sambhāvento, M. C. D.; vibhāvento, B. ⁵ antare, M. D.; B. ² cāti, S₁.

⁴ abruvi, S₁.

of suvidure, M. C. D.; B.; avidure, S₁.

of statthena, C. D.; S₁.

bahukam, C.; S₁.

napi, C.

napi,

¹⁴ appam bījam, M. C. D.

 ¹³ dāyake, S₁. S₂.
 ¹⁴ appam bījam, M. C. D.
 ¹⁵ pi ropitam, M.; S₁.
 ¹⁶ pavacchante, M. C. D.; B.
 ¹⁷ kassake, S₁. S₂.
 ¹⁸ mahabbalam, D.
 ¹⁹ S₁ adds ca.

²⁰ S. omits the next passage from Yojanani to Codito.

Yojanāni dasa dve ca Ankuro 'yam tadā ahū ti ayam yathavuttacarito Ankuro tada Satthu sammukhakale dasadve yojanāni antaram katvā ahu. Satthu nisinnatthānato dvādasa yojanantare thāne nisinno ahosī ti attho.

Codito bhāvitattenā ti pāramīparibhāvitāya ariyamaggabhāvanāva bhāvitacittena sammāsambuddhena codito. Kim mayham tenā ti ādikā Satthu paţivacanavasena Ankurena vuttā gāthā. Tattha dakkhineyyena suñnatan1 ti yam² dakkhineyyena³ suññattam⁴ rittakam⁵ virahitam tadā mama6 dānam, tasmā kim mayham tena dānenā ti attano dānapuññam hīlento vadati.

Yakkho ti devaputto. Dajjā ti datvā. Atirocati amhe hī ti attano mādise hi? ativiya virocati. Hī ti nipātamattam. Amhe atikkamitvā abhibhavitvā virocatī ti attho. Yathā kin ti āha. Cando tāragaņe yathā ti.

Ujihangale ti ativiyathaddabhūmibhāge. Úsare8 ti keci vadanti. Ropitan9 ti vuttam vapitvā 10 uddharitvā vā 11 piri puna ropitam. Na pi tosetī ti na nandayati appaphalatāya vā tutthim na janeti.

Tath' evā ti yathā ujjhangale khette bahum pi bījam ropitam vipulaphalam uļāraphalam 12 na hoti, tato eva kassakam na toseti, tathā dussīlesu sīlavirahesu bahukam pi dānam patitthapitam vipulaphalam mahāphalam na 13 hoti, tato eva 14 dāyakam na tosetī ti attho.

Yathā pi bhaddake ti gāthādvayassa vuttavipariyāyena atthayojanā veditabbā. Tattha sammādhāram pavecchante 15 ti vutthidhāram 16 sammā 17-d-eva pavattente anvaddhamāsam 18 anudasāham anupañcāham deve vassante ti attho.

Gunavantesu ti jhanadigunayuttesu. Tadisu

⁹ rocitan, S₂; rocan, S₁. 10 vacitvā, S₁. S₂; B. adds vā. 11 om. B. 12 ulāram, S₁. S₂. 13 om. S₁. S₂. 14 evam, S₁. S₂ (also before). 15 pavacchante, B. 16 odhāri, B. 17 so all MSS. 18 addhamāsam, S₁. S₂.

iţṭhādīsu tādilakkhaṇapattesu. Kāran ti liṅgavipallāsena vuttam, upakāro ti attho. Kīdiso upakāro ti āha. Puññan ti.

Viceyya dānam dātabbam yattha dinnam mahapphalam viceyya dānam datvāna saggam gacchanti dāyakā. 73 Viceyya dānam sugatappasettham ye dakkhineyyā idha iīvaloke

etesu dinnāni mahapphalāni bījāni vuttāni yathā sukhette ti 74

sangītikārakehi3 thapitā gāthā.

Tattha viceyyā ti vicinitvā puññakkhettam paññāya upaparikkhitvā. Sesam sabbattha uttānam evā ti. Tayidam Ankurapetavatthum.

Satthā Tāvatiṃsabhavane dasasahassacakkavāļadevatānam purato dakkhiņeyyasampattivibhāvanattham Mahādānam tayā dinnan ti ādinā samutthāpeti. Tattha tayo māse Abhidhammam desetvā mahāpavāraṇāya devagaṇaparivuto devadevo devalokato Saṅkasanagaram otaritvā anukkamena Sāvatthim patvā Jetavane viharanto catuparisamajihe dakkhiņeyyasampattivibhāvanattham eva Yassa atthāya gacchāmā ti ādinā vitthārato desetvā catusaccakathāya desanāya katham gaṇhi. Desanāvasāne anekakotipāṇasahassānam dahammābhisamayo ahosi. 7

Ankurapetavatthuvannanā.8

II, 10.

Divä vihäragatam bhikkhun ti. Idam Uttaramātupetavatthu. Tatrāyam atthavibhavanā. Satthari parinibbute paṭhamamahāsaṅgītiyā pavattitāya āyasmā Mahākaccāyano⁹

¹ osatham, C. D.; B. ² obbalani, B.

³ ayam sang.°, B. 4 B. adds divase.

⁵ Samkassanagare, B.

⁶ tesam pāṇasatasahassānam, B.; osahassāni, S_r.

⁷ S₁. S₂ add ti. ⁸ Angura., B. (as throughout in this story). ⁹ **ekaccāno, B. S₂.

dvādasahi bhikkhūhi saddhim Kosambiyā avidūre aññatarasmim araññayatane vihasi. Tena ca samayena rañño Udenassa aññataro amacco kālam akāsi. Tena ca pubbe nagare kammantā adhitthitā ahesum. Atha rājā tassa puttam Uttaram nāma māṇavam pakkosāpetvā 'tvañ ca' pitarā adhitthite kammante samanusāsā' ti ten'adhitatthānes thapesi. Soe ekadivasam nagarapatisankhāriyānam dārūnam atthāva vaddhakivo gahetvā araññam Tattho āyasmato Mahākaccāyanattherassa vasanatthānam upagantvā theram tattha pamsukūlacīvaradharam, vivittam nisinnam disvā iriyāpathe yeva pasīditvā katapatisanthāro vandityā ekamantam nisīdi. Thero tassa⁸ dhammam kathesi. So dhammam sutvā ratanattave sanjātappasādo saraņe supatitthāva theram nimantesi 'adhivāsetha' me bhante svātanāva bhattam saddhim bhikkhūhi anukampam upādāvā' ti. Adhivāsesi thero tunhībhāvena. So tato nikkhamitvā nagaram gantvā añnesam upāsakānam ācikkhi 'thero mayā svātanāya nimantito tumhehi pi mama dānaggam āgan-So dutivadivase kālass' eva paņītam tabban' 10 ti. khādaniyam bhojaniyam patiyādāpetvā kālam ārocāpetvā saddhim bhikkhūhi āgacchantassa therassa paccuggamanam katvā vanditvā purakkhatvā geham pavesesi. Atha mahārahakappiyapaccattharanatthatesu 11 āsanesu there ca khikkhūsu ca nisinnesu gandhapupphadhūpadīpehi pūjam katvā paņītena annapānena santappetvā sanjātappasādo katañiali anumodanam sunityā 12 katabhattānumodanena 13 there gacchante pattam gahetvā anugacchanto nagarato nikkhamitvā paţinivattento 'bhante tumhehi niccam mama geham pavisitabban' ti yacitva therassa adhivasanam natva nivatti. Evam so theram upatthahanto tassa ovade

¹ Uttaranāma, S₁. ² mānavam, S₁. S₂. 3 tava. B.

^{4 °}anussāsā, S₁. S₂; °anusāsassu, B.
5 tam senāpatithāne, B. 6 S₁ adds ca.
7 B. adds pārumpitvā. 8 tassa thero, S₁. S₂.

^{9 °}vāsetu, B. 10 gant.°, S₁. S₂.

¹¹ oke, S₁ (ote, S₂), and then katvā bhattānumodanesu there bhikkhusu ca. 12 sutvā, B.

¹³ katānumodane. B.

patițthāya sotāpattiphalam pāpuņi vihārañ ca kāresi sabbe ca attano ñātake sāsane abhippasanne ākāsi. Mātā maccheramalapariyutthitacittā hutvā evam pan' assa paribhāsi 'vam tvam mama anicchantivā evam² samanānam annapānam desi3, tam te4 paraloke lohitam sampajjatū' ti. Ekams pana morapiñjakalāpam vihāramahādivase dīyamā-Sā kālam katvā petavonivam uppajji, anujāni. morapinjakalāpadānānumodanena tassā kesā nīlā siniddhā vellitaggā6 sukhumā dīghā ca ahesum. Sā yadā Gangānadīpānīvam pavissāmī ti otarati, tadā nadī lohitapunnā hoti. Sā pañcapaņņāsavassāni khuppipāsābhibhūtā vicaritvā ekadivasam Kankhārevatattheram Gangāya tīre divāvihāram nisinnam disvā attānam attano4 kesehi paticchādetvā upasankamityā pānīyam vācitam sandhāya vuttam:

Divā vihāragatam bhikkhum Gangātīre nisinnakam tam petī upasankamma dubbannā bhīrudassanā. Kesā c'assā atidīghā? yāva bhummāvalambare8 kesehi sā paţicchannā samaņam etado abravī ti.

Ime dve gāthā sangītikārakehi idha ādito thapitā.

Tattha bhīrudassanā ti bhayānakadassanā rudasssanā, bhīru-dassanā ti vo vā pātho. Bībhacchā bhīrudassanā ii ti

Yāva bhummāvalambare ti yāva bhūmi tāva12 olambanti.

Pubbe bhikkhun ti pacchā samaņan ti ca Kankhārevatattheram eva sandhāya vuttam.

Sā pana petī 13 theram upasankamitvā pānīyam yācantī

Pancapannāsavassāni yato kālakatā aham

1

2

³ adāsi, B. 4 om. Sr. S.

⁷ ahu dīghā, M. C. D.; B. 8 bhūmā.º, M. C. D.; B.

rudassanā ti, B.; bhīrudassanā ti, S₂. " vigacchatāya bhārīyadassanā, B.

¹² va, S₂, and reads valamb. o. 13 B. adds tam.

nābhijānāmi bhuttam vā pītam vā pana pāniyam dehi tvam pāniyam bhante tasitā pāniyāya me ti

3

imam gātham āha.

Tattha nābhijānāmi bhuttam vā ti evam dīgham antare kāle bhojanam bhuttam vā² pānīyam pītam vā² nābhijānāmi. Na bhuttam na pītan ti attho. Tasitā ti pipāsitā. Pāniyāyā ti pānīyatthāya āhindantiyā me pānīyam dehi bhante ti vojanā. Ito param

'Ayam sītodakā Gangā Himavantato sandati piva etto gahetvāna kim mam yācasi pāniyam'? 4 'Sacāham bhante Gangāyam sayam ganhāmi pāniyam lohitam me³ parivattati4 tasmā yācāmi pāniyam'. 'Kin nu kāyena vācāya manasā dukkhatam katam kissa kammavipākena Gangā te hoti lohitam?' 6 'Putto me bhante Uttaro 5 saddho āsi upāsako so ca mayham6 akāmāya samaņānam pavecchati7 cīvaram pindapātan ca paccayam sayanāsanam. 7 Tam aham paribhāsāmi maccherena upaddutā:8 yan tvam⁹ mayham akāmāya samanānam pavecchasi¹⁰ cīvaram piņdapātañ ca paccayam sayanāsanam 8 Etan te paralokasmim lohitam hotu Uttara; tassa kammavipākena" Gangā me hoti lohitan' ti. 9

Imā therassa ca petiyā ca vacanapaţivacanagāthā. Tattha Himavantato ti mahato himassa atthitava Himavā ti laddhanāmato 12 pabbatarājato. Sandatī ti pavattati.13 Etto ti ito Mahā-Gangāto. Kin ti kasmā. Mam yācasi pāniyan ti Gangānadim otaritvā yathā rucim pivā 14 ti dasseti.

¹ me, M. C. D.; B.

² S₁. S₂ put vā before bhuttam, also before pītam, and omit it after bhuttam and pītam. 3 om. S..

^{4 °}vattanti, S₁. 5 S₁. Š₂ add nāma.
6 mayam, C. 7 pavacchati, C.; paveccheti, S₁.
8 upāsana, S₁. 9 tam, S₁. S₂.
10 pavacchasi, C. 11 kammassa vip.°, M. C.
12 °nāmako, S₁. S₂. 13 pāniyam savati, B. 14 pivāhi, B.

Lohitam me parivattatī ti udakam sandamānam mayham pāpakammaphalena^z lohitam hutvā parivattati pariņamati.² Tāya gahitamattam udakam lohitam jāyati.

Mayham akāmāyā ti mama anicchantiyā. Pavecchatī ti deti. Paccayan ti gilānapaccayam.

Etan ti yam etam cīvarādikam paccayajātam samaņānam pavecchasi desi, etam te paralokasmim lohitam hotu. Uttarā ti abhisampannavasena³ katam pāpakammam, tassa vipākenā ti yojanā.

Ath' āyasmā Revato tam petim uddissa bhikkhusanghassa pānīyam adāsi, piņḍāya caritvā bhattam gahetvā bhikkhūnam adāsi, sankārakūṭādito 4 pamsukūlam gahetvā dhovitvābhisincimillikan ca katvā bhikkhūnam adāsi. Tena c'assā petiyā dibbasampattiyo ahesum. Sā therassa santikam gantvā attanā 5 laddhadibbasampattim 6 therassa dassesi. Thero tam pavuttim attano santikam upagatānam catunnam parisānam pakāsetvā dhammakatham kathesi. Tena mahājano sanjātasamvego vigatamalamacchero hutvā dānasīlādikusaladhammābhirato ahosi. 9

Idam pana petavatthum o dutiyasangītiyam asangaham ārūļhan ti daţţhabbam.

Uttaramātupetavatthuvaņņanā.

II, 11.

Aham pure pabbajitassa bhikkhuno ti. Idam Suttapetavatthum. Tassa kā uppatti? Sāvatthiyā kira avidūre aññatarasmim gāmake amhākam Satthari anuppanne yeva sattannam vassasatānam upari aññataro dārako ekam paccekabuddham upatṭhahi. Tassa mātā tasmim vayappatte tass' atthāya samānakulato aññataram kuladhītaram zānesi. Vivāhadivase yeva ca so kumāro sahāyehi saddhim nahāyitum gato ahinā daṭṭho kālam akāsi. Yakkhagāhenāpī

ovasena, S₁. S₂. parināmati, S₁. S₂.

³ abhisappana.º, S2; abhisapana.º, B.

^{4 °}bhūmikūtā.°, S_{r.} 5 attano, B. 6 saladdha.°, S_{r.} S₂. 7 dasseti, B. 8 bahūnam, B. 9 all MSS. add ti.

¹⁰ dutiyapeta.°, S₁. 11 S₁. S₂ add pana.

¹² aññakula.º, S2.

ti vadanti. So paccekabuddhassa upatthane na bahum kusalakammam katvā thito pi tassāya dārikāya patibaddhacittatāya vimānapeto nibbatti, mahiddhiko pana ahosi mahānubhāvo. Atha so² tam dārikam attano vimānam netukāmo 'kena nu kho upāvena esā ditthadhammavedanīvakammam katvā mayā saddhim idha abhirameyyā' ti tassā dibbabhogasampattiyā anubhavanahetum vīmamsanto 3 paccekabuddham cīvarakammam karontam disvā manussarūpena gantvā vanditvā 'kim bhante suttakena attho atthī' ti āha. 'Cīvarakammam karoma upāsakā' ti. 'Tena hi bhante asukasmim thane suttabhikkham caratha' ti tassa dārikāya geham dassesi. Paccekabuddho tattha gantvā gharadvāre atthāsi. Atha sā paccekabuddham tattha 4 thitam 4 disvā pasannamānasā 'suttakena me ayvo atthiko' ti natva ekam suttagulam adasi. Atha so amanussos tassā dārikāya gharam gantvā tassā manussarūpena mātaram vācitvā tāya saddhim katipāham vasitvā tassā mātuyā anuggahattham tasmim gehe sabbabhājanāni hiraññasuvannassa püretvā sabbattha upari nāmam likhi 'idam devadattikadhanam na kenaci gahetabban' ti tañ ca dārikam gahetvā attano vimānam agamāsi. Tassā mātā pahūtam6 dhanam labhitvā attano ñātakānam kapaniddhikādīnañ, ca datvā attanā, paribhunjitvā kālam karontī 'mama dhītā āgacchati ce, imam dhanam dassethā' ti nātakānam kathetvā kālam akasi. Tato sattamam vassasatānam accayena amhākam Bhagavati loke uppajjitvā pavattitapavaradhammacakke9 anukkamena Sāvatthiyam viharante tassā itthiyā tena amanussena saddhim vasantiyā ukkanthā uppajji. Sā tam āha 'sādhu ayyaputta mam sakañ ñeva geham patinehī' ti vadantī

Aham pure pabbajitassa bhikkhuno suttam adāsi upagamma 10 yācitā tassa,

 $^{^{\}rm r}$ tassā, S_{\rm r}; tassa, B. $^{\rm 2}$ kho, S_{\rm r}. S_{\rm 2}. $^{\rm 3}$ °sento, B. $^{\rm 4}$ om. B. $^{\rm 5}$ manusso, B. $^{\rm 6}$ bahutam, B. $^{\rm 7}$ kapaṇiddhikānañ, S_{\rm r}.

⁸ S₁. S₂ add va. ⁸ pavattitavara.°, B. ¹⁰ upasankama, M. C. D.; B.

vipāko vipulaphal' ūpalabbhati bahū² ca me uppajjare vatthakotiyo. 1 Pupphābhikinnam ramitam3 vimānam anekacittam naranārīsevitam 4 sāham bhunjāmi ca pārupāmi ca pahūtavittās na ca tāva khīyati. 2 Tass' eva kammassa vipākam anvayā6 sukhañ ca sātañ ca idh' ūpalabhati sāham gantvā puna-m-eva⁷ mānusam⁸ kāhāmi puñnāni9 nay' ayyaputta 10 man ti 3

imā gāthā abhāsi.

Tattha pabbajitassa bhikkhuno ti idam paccekabuddham sandhāya vuttam. So hi kāmādimalānam attano santānato anavasesato pabbajitattā" paramatthato pabbajito ti bhinnakilesattā12 bhikkhū ti ca vattabbam13 arahati. Suttan ti kappāsiyā suttam. Upagammā¹⁴ ti mayham geham upasankamitvā. Yācitā ti uddissa ariyā titthanti, esā ariyānam vācanā ti evam 15 vuttakāva 16 viñnattipayogasankhātāya bhikkhācariyāya yācitā. Tassā ti tassa¹⁷ suttadānassa. Vipāko vipulaphal' ūpalabbhatī18 ti vipulaphalo¹⁹ ulāra-udayo mahā-udayo vipāko etarahi upalabbhati paccanubhavīyati. 20 Bahū 21 ti anekā. Vatthakoţiyo ti vatthānam kotivo anekasatasahassappabhedāni 22 vatthānī ti attho.

6 anvaya, M.; anvāya, B. 7 puna-d-eva, M. C. D.; B.

pabbajitā, S₁. S₂; pabbajjitatthā, B.

¹² vatthā, B.

¹³ vattabbatam, B.

¹⁴ upasankammā, B.

¹⁵ eva, S₂.

¹⁶ vuttāya, S₁. B.; vuttāya, S₂.

17 B. inserts bhikkhuno and connects sutta.º with vi.º.

²² oppamāṇāni, B.

 $^{^{\}rm r}$ °phalam, C.; °pal.°, S₁. S₂. $^{\rm 2}$ bahukā, C. D.; B. $^{\rm 3}$ ramam idam, M.; rammam idam, C. D.; B.

⁴ naranārīhi sev.°, C. ⁵ bahuta.°, D. (bahutta.°, M.); bahu.°, C.; °vittāni, C. D.; bahutavatthā, S_r.

⁸ mānussam, C. D.; B.
9 puññāni kāhāmi, M. C. D.; B.
10 n'ayyap.o, S₁; nay' eyya.o, C. D.; S₂.

²¹ bahukā, B.

Anekacittan ti nānāvidhacittakammam anekehi¹ muttāmani-ādīhi ratanehi vicittarūpam. Naranārīsevitan ti parivārakabhūtehi2 narehi nārīhi ca upasevitam. Sāham bhuñjāmī ti sā aham tam³ vimānam paribhuñjāmi. Pārupāmī ti anekāsu vatthakotīsu icchiticchitam nivāsemi c'eva paridahāmi ca. Pahūtavittā4 ti pahūtavittūpakaranā mahaddhanā mahābhogā. Na ca tāva khīvatī ti tañ ca vittam na6 khīyati na parikkhayam pariyādānam gacchati.

Tass' eva kammassa vipākam anvayā ti tass' eva suttadānapuñnakammassa anvayā paccayā hetubhāven' eyas vipākam bhūtam, sukham itthamadhurasankhātam sātañ ca idh' imasmim vimāne upalabbhati. Gantvā puna-meva⁸ mānusan ti puna eva manussalokam upagantvā. Kāhāmi puññānī9 ti mayham sukhavisesanipphādakāni10 puññani karissami, yesam va maya ayam sampatti laddha ti adhippayo. Nay' ayyaputta man ti ayyaputta mam manussalokam naya nehī ti attho.

Tam sutvā so 11 amanusso tassā paţibaddhacittatāya anukampāya pi³ gamanam anicchanto

Satta tuvam 12 vassasatā idhāgatā jinnā ca vuddhā ca tahim bhavissasi13 sabbe ca¹⁴ te kālakatā 'va¹⁵ ñātakā kim 16 tattha gantvāna 17 ito karissasī 18 ti

gātham āha.

Tattha sattā ti vibhattilopena niddeso nissakke vā etam paccattavacanam. Vassasatā ti vassasatato sattahi vassasatehi uddham tuvam idhāgatā imam vimānam āgatā idhāgatāya tuyham sattavassasatāni hontī ti attho. Jinnā

Digitized by Google

4

¹ B. adds vā. ² S₁ adds nandehi, S₂ nandhehi. ³ om. B.

b. uaas va. - S₁ uaas nandeni, S₂ nandeni. - om. B. bahutavitthā, B. 5°bhogo, B.;°bhogavā, S₁. S₂. 6 B. adds ca. vipākam vipākabhūtam, B. 8 puna-d-eva, B. puñāni kāhāmī, B. 10 onippādakāni, S₁. B. 11 om. S₁. 12 tassa, S₂. 13 bhavissati, M. 14 va, M.; B. S₁. 15 ca, M. C. D.; B. 16 tvam, S₁. S₂. 17 gantvā, D. 18 karissati, C.; B.

ca vuḍḍhā ca tahim bhavissasī ti idha dibbehi utuāhārehi upatthambhitatthabhāvā kammānubhāvena ettakam kālam daharākāren' eva thitā ito param¹ gatā² kammassa ca parikkhīṇattā manussānañ ca³ utu-āhāravasena⁴ jarājiṇṇā vayovuḍḍhā ca tahim manussaloke bhavissasi.⁵ Sabbe ca⁶ te kālakatā² ñātakā ti dīghassa addhuno gatattā tava ñātayo pi sabbe eva matā, tasmā ito devalokato tattha manussalokam gantvāna kim karissasī ti. Avasesam pi āyuñ ca idh' eva khepehi idha³ vasāhī³ ti adhippāyo.

Evam tena vuttā sā tassa vacanam asaddahantī punadeva 9 abravi 9

Satt' eva 10 vassāni idhāgatāya me dibbañ ca sukhañ ca samappitāya sāhaṃ gantvā punar eva 11 mānusaṃ kāhāmi puññāni 12 nay' ayyaputta 13 man ti

5

gātham āha.

Tattha satt' eva vassāni idhāgatāya me ti ayyaputta mayham idhāgatāya satt' eva vassāni maññe vītivattāni sattavassasatāni dibbasukhasamappitatāya bahum pi kālam gatam asallakkhentī evam āha. Evam pana tāya vutto so vimānapeto nānappakāram tam anusāsitvā 'tvam¹4 idāni sattāhato uddham¹5 na³ tattha jīvissasi, mātuyā te nikkhittam¹6 mayā dinnadhanam atthi, tam samaṇabrāhmaṇānam¹7 datvā idh' eva uppattim patthehī' ti vatvā tam³ bāhāyam¹8 gahetvā gāmam ajjhothapetvā idhāgate¹9 aññe pi jane 'yathā balam²o puññāni karothā' ti ovadeyyasī²¹ ti vatvā gato. Tena vuttam:

²¹ ovād., all MSS.

¹ pana, S₁. S₂. ² gantvā, B. ³ om. B.

⁴ āhārānam vasena, S₁. S₂. ⁵ B. adds ti. ⁶ va, all MSS.; kiñci sabbe va, S₁. S₂. ⁷ all MSS. omit here'va.

⁸ gantvā, all MSS.; kim g.°, S_r. 9 probably an interpolation.

10 satte, S_r. 11 puna-d-eva, M. C. D.; B. 12 puññāni kāhāni, M. C. D. 13 eyyap.°, C. D. 14 om. S_r. 15 uttari, B.

nikkitam, S₁. S₂.
 S₁. S₂ add dānam.
 bāhāya, B.
 idhā bhadde, B.
 phalam, B.

So tam gahetvāna pasayha bāhāyam 2 paccānavitvāna³ therim sudubbalam vajjesi4 aññam pi janam idhāgatam karotha puññāni sukh' upalabbhatī ti.

6

Tattha so tis vimanapeto. Tan ti tam itthim. Gahetvāna pasayha bāhāvan ti pasahanto⁶ viya so⁷ bāhāyam⁸ tam9 gahetvā. Paccāna yitvānā ti tassā jātasamvaddhitam 10 gāmam punar eva 11 ānetvā. 12 Therin ti thāvarijinnam vuddhan 13 ti attho. Sudubbalan ti jarājīranatāva 4 eva sudubbalam.15 Sā kira tato vimānato 16 apagamanasamanantaram eva jinnā vuddhā mahallikā addhagatā vayo anuppattā ahosi. Vajjesī ti vadeyyāsi. Vattabbavacanākārañ ca dassetum Aññam pi janan ti ādi vuttam. Tass' attho: bhadde tvam pi puññam kareyyāsi aññam 17 pi janam idha tava dassanatthāya āgatam 18 bhadramukha 19ādittam sīsam 20 coļam 21 vā ajjhupekkhitvā pi dānasīlādīni puññani karotha ti kate ca 22 puññe ekamsen' eva tassa phalabhūtam sukham upalabhati, na ettha samsayo kātabbo ti vadeyyāsi ovadeyyāsī ti.7

Evam²³ vatvā tasmim gate sā²⁴ itthi attano ñātakānam vasanaţţhānam gantvā tesam attānam jānāpetvā tehi nīyāditam²⁵ dhanam²⁶ gahetvā samaņabrāhmaņānam dānam dentī attano santikam āgatāgatānam

Ditthā mayā akatena²⁷ sādhunā petā vihaññanti tath' eva mānusā 28

10 ovaddha, B. ¹¹ puna-d-eva. B. 12 ānitvā, B.

¹ gahetvā, B. ² bāhāna, S₁. ³ onayitvā, B.; S₁. S₂. B. insert punar eva. 4 vajesi, S₁. 5 B. adds so. 6 pasayhanto, B. 7 om. S₁. S₂. ⁸ bāhāya, S₁. S₂. 9 om. B.

¹³ bhinnan, S₁. S₂. ¹⁴ [ja]rojinnataya, 1. ¹⁵ sutthu du.°, S₁. ¹⁶ B. adds netvā. ¹⁷ annā, S₁. S₂.

²¹ celam, B.; colam, S2. ²⁰ B. adds vā.

²³ B. adds ca. ²⁴ S₁. S₂ add ca. ²⁵ nīyānitam, S₁. S₂. 25 vanam, B.

²⁸ manussā, M. C. D.; B. ²⁷ agatena. M.

kammañ ca katvā sukhavedanīyam devā manussā ca sukhe thitā pajā ti

gāthāya ovādam adāsi.1

Tattha akatenā ti anibbattitena attanā anupacitena. kusalakammena. Itthambhūtalakkhane Sādhunā ti karanavacanam. Vihaññantī ti vighātam āpajjanti. Sukhavedanīyan ti sukhavipākam puñnakammam. Sukhe thitā ti sukhe patitthitā, sukhe ditthā2 ti3 vā pātho. abhivuddhā thitā4 ti attho. Sukhena Avam adhippāyo: yathā petā tath' eva manussā, akatena kusalena katena ca4 akusalena vihaññamānā khuppipāsādinā vighātam āpajjantā mahādukkham anubhavantā ditthā mayā, sukhavedanīvam pana kammam katvā tena katena kusalakammena akatena ca akusalakammena manussāpariyāpannā pajā sukhe thitā ditthā mayā attano6 paccakkham etam. tasmā pāpā dūrato 7 'va 8 parivajientā 9 puñnakirivāva vuttapavuttā hothā 10 ti.8

Evam pana ovādam dentī samaņabrāhmaņādīnam sattāham mahādānam pavattetvā sattame divase kālam katvā Tāvatimsesu nibbatti. Bhikkhū tam pavuttim Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam dassesi visesato 'va paccekabuddhesu pavattitadānassa mahapphalatam '2 mahānisamsatañ ca pakāsesi. Tam sutvā mahājano vigatamalamacchero dānādipuññābhirato '3 ahosi. '4

Suttapetavatthuvannanā.

II. 12.

Sovannasapānaphalakā ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante Kannamundapetim ārabbha vuttam. Atīte

¹ akāsi, B. ² thitā, S₁. S₂; dhitā, B.

³ S₁. S₂ add pi. ⁴ om. B. ⁵ devamanussapari.^o, B.

⁶ attha, B. 7 pamādarato, S₁; pamad.º, S₂.

⁸ om. S_1 . S_2 . ⁹ ovajjant \bar{a} , B. ¹⁰ hoti, S_1 . S_2 . ¹¹ Here ends S_1 .

¹² olataram, S₂. 13 opuññanirato, B. 14 B. S₂ add ti.

kira Kassapabuddhakāle Kimbilanagare añnataro upāsako sotāpanno pancahi upāsakasatehi saddhim samānasaddho 1 ārāmaropanasetubandhanasankamanakaranādīsu 2 puññakammesu pasuto³ hutvā viharanto saṅghassa vihāram kāretvā tehi saddhim kālena kālam vihāram gacchati. Tesam bhariyāyo pi upāsikā hutvā añnamannam samaggā mālāgandhavilepanādi-hatthā kālena kālam antarāmagge ārāmasabhādīsu vissamitvā gacchantivo gacchanti. Ath' ekadivasam katipayā dhuttā 4 sabhāya sannisinnā tāsu tattha vissamitvā gatāsu tāsam rūpasampattim disvā patibaddhacittā hutvā tāsam sīlācāragunasampannatam ñatvā katham samutthāpesum: 'ko etāsu ekissās pi sīlabhedam kātum samattho' ti? Tattha aññataro 'aham samattho' ti āha. Te 'tena sahassena abbhutam6 karomā'7 ti7 abbhutam7 akamsu:8 'kate tava sahassam amhehi deyyam, akate taya amhakam deyyan' ti. So lobhena9 bhayena9 ca9 anekehi upāyehi gāyamāno tāsu sabham 10 āgatāsu sumuncitam sattatantim 11 madhurassaram vīnam vādento madhurena 12 sarena 13 kāmamatisaṃyuttagītānio gāyanto tāsu4 gītasaddena aññataraṃ itthim sīlabhedam pāpetvā¹⁵ tayā¹⁶ saddhim¹⁶ vijjaţipattim¹⁶ āpajjitvā 16 te dhutte sahassam parājesi. Te tena 9 sahassaparājitā 17 tassā bhattuno 18 ārocesum. So 19 asaddahanto 9 tam patipucchi 20 'kim tvam evarūpā yathā te purisā avocun' ti? Sā 'aham21 īdisam na 9 janāmī' ti patikkhipitvā tasmim asaddahante samīpe thitam sunakham dassetvā sapatham akāsi: 'sace mayā 22 tādisam pāpakammam katam, ayam chinnakanno kalasunakho tattha tattha bhave jatam

¹ °cchando, B. ² ohetu., S₁. 3 puññapaññato, B.

¹ °cchando, B. ² °hetu.°, S₁. ³ puññapaññ ⁴ hutvā vuttā, B. ⁵ ekassā, S₂. ⁶ abbhudam, S₁. S₂. ⁷ om. S₂; abbhudam, S₁. 8 B. omits all from akamsu to So. 9 om. B.

io āsannam, B. it tantim, S₁. 12 B. adds 'va.

¹³ om. S₁. ¹⁴ B. puts tāsu after gīta.°. ¹⁵ pāpento, B.

om. B.; but it reads aticārinim katvā. la jitā, B.

¹⁹ B. has sāmiko instead of so.
²¹ nāham, B.
²² mayam, B. 20 pucchi, B.

mam khādatū'ı ti. Itarā pi pañcasatā itthiyo tam² itthim aticārinim jānantī 'kim ayam tathārūpam pāpam akāsi udāhu nākasī' ti coditā 'na mayam evarūpam janāmā' ti musā vatvā 'sace mayam jānāma bhave bhave' etissā veva dāsiyo bhaveyvāmā' ti sapatham akamsu. Atha sā aticārinī itthi ten' eva vippatisārena dayhamānā hadayā sussitvā na ciren' 'eva kālam katvā Himavati pabbatarāje sattannam Mahāsarānam aññatarassa Kannamundadahassa tīre vimānapetī hutvā nibbatti. Vimānasamantā c'assā kammavipākānubhavanavoggā ekā pokkharanī nibbatti. Sesā ca³ pañcasatā itthiyo kālam katvā sapathakammavasena tassā yeva dāsiyo hutvā nibbattimsu. Sā tattha pubbe katassa puññakammassa phalena divasabhāgam dibbasampattim 5 anubhavitvā addharatte pāpakammabalacoditā6 sayanato utthahitvā pokkharanītīram gacchati. Tattha⁷ gatam gajapotakappamano⁸ eko kālasunakho bheravarūpo chinnakanno tikhināvatakathinadātho suvipphalitakhadirangārasadisanavano nirantarapavattivipulasanghātasadisajivho kathinatikhinanakhoo kharāvatadubbannalomo tato āgantvā tam bhūmiyam nipātetvā atijighacchābhibhūto viva pasayha khādanto atthisankhalikamattam katvā dantehi gahetvā pokkharaņiyam khipitvā antaradhāyati. Sā ca tattha pakkhittā samanantaram eva pakatirūpadhārinī hutvā vimānam abhiruyhitvā o sayane nipajjati.11 Itarā¹² pana tassā dāsavyam eva dukkham anubhavanti.¹³ Evam tāsam tattha vasantīnam pañnāsādhikāni pañca vassasatāni vītivattāni. Atha tāsam purisehi vinā dibbasampattim anubhavantīnam ukkanthā ahesum. Tattha ca Kannamundadahato niggatā pabbatavivarena Gangānadim anupavitthā ekā nadī atthi. Tāsañ ca 14

6 °phala.°, B. 7 B. adds ca.

² B. omits all from tam to ayam.

4 missakapuñña.º, B. ⁵ sampattim, B. ¹ khādetū, B.

³ om. S₁. S₂.

^{8 °}potappamāno, S₁. S₂; B. continues: tikhinataradādho (sic!) khadīramgārasadisanayano sapaļi-(sic!) bhayadassano cinda-(sic!) kanno eko kālasunakho atijighacchābhibhūto viya, and so on. 9 °tikhinakho, S_{τ} . S_{z} . S_{z} 10 abhirūyha, B. 11 nipajji, S_{τ} ; nippajati, B. 12 itarāsam, B. 13 om. B. 14 tā sabbā, S_{τ} . S_{z} ; B. adds pana.

vasanaţţhānasamīpe eko dibbaphalehi ambarukkhehi pana salabujādīhi ca upasobhito ārāmasadiso arañnapadeso atthi. Tā evam z cintesum r handa mayam imāni ambaphalāni imissā nadiyā pakkhipissāma, app' eva nāma imassa phalam disvā phalalobhena koci-d-eva puriso idhāgaccheyya3, tehi saddhim ramissāmā' ti. Tā tathā akamsu. Tāhi pana pakkhittāni ambaphalāni kānici tāpasā ganhimsu,4 kānici vanacarakā, kānici tīre laggimsu. Ekam pana Gangāya sotam patvā anukkamena Bārāņasim6 pāpuņi. Tena ca samayena Bārānasirājā lohajālaparikkhitte? Gangājale⁸ nahāyati. Atha tam phalam nadīsotena⁹ vuyhamānam 10 anukkamena 10 agantvā lohajāle laggi. Tam vannagandharasasampannam mahantam dibba-ambaphalam disvā rājapurisā rañno upanesum. Rājā tassa ekadesam gahetvā vīmamsanatthāva ekassa bandhanāgāre thapitassa10 vajjacorassa11 khāditum 12 adāsi.13 So tam khāditvā 'deva mayā evarūpam ambam12 na khāditapubbam, dibbam idam mañne ambaphalan' ti āha.12 Rājā puna pi tassa ekakhandam adāsi. So tam khāditvā vigatavalitaphalito ativiyamanohararūpo yobbane thito viya ahosi. Tam disvā rājā accharivabbhutajāto¹⁴ tam ambaphalam paribhuñjitvā 15 sarīre visesam labhitvā manusse pucchi 'kattha evarūpāni ambaphalāni 16 samvijjantī ti? Manussā 12 evam 12 āhamsu:12 'Himavante kira deva pabbatarāje' ti. 'Sakkā pana tāni ānetun' ti puṭṭhā12 'vanacarakā deva jānantī' ti Rājā vanacarake pakkosāpetvā tesam tam āhamsu.12 attham ācikkhitvā tehi sammantetvā dīnassa12 ekassa vanacarakassa kahāpaņasahassam¹⁷ datvā tam¹² vissajjesi

¹ eva, S₁. S₂. ² samacintesum, B.
³ gaccheyyā ti, B., and omits the following words till Tā.
⁴ vā gaṇhanti, S₁. S₂. ⁵ S₁. S₂ add vā gaṇhanti, and besides kānici kākena vā vilujjanti.
⁶ Bārāṇasiyam, S₂; B. adds samīpam.
⁶ okkhittena, B. ⁶ Gaṅgāyam, B.

⁹ nadiyā sotena, S_{r} . S_{s} . $S_$

'gaccha sīgham' tam me' ambaphalam ānehī' ti. So tam kahāpanasahassam puttadārassa datvā pāthevvam gahetvā pati Gangam Kannamundadahābhimukho gantvā manussapathañ ca³ atikkamitvā Kannamundadahato oram satthiyojanappamāne padese ekam tāpasam disvā tena ācikkhitamaggena gacchanto puna timsayojanappamāņe padese ekam tāpasam disvā tena ācikkhitamaggena gacchanto puna pannarasayojanappamāņe thāne aññam tāpasam disvā tassa attano āgamanakāraņam kathesi. Tāpaso⁵ tam³ anusāsi:³ 'ito patthāya imam Mahāgangam pahāya imam khuddakanadīnissāya patisotam gacchanto yadā 6 pabbatavivaram passasi tadā 7 rattiyam 8 ukkam 9 gahetvā pavisevyāsi 10 avañ ca nadī rattivam⁸ na ppavattati, tena te gamanayoggā hoti, katipayayojanātikkamena te ambe passasī' ti. 11 So tathā katvā udavante 3 surive 3 vividharatanaramsijālavijjotitam12 bhūmibhāgam phalabhāravinatasākhāvitānam tarugane 13 palobhitam nānāvividhavihangaganupakujitam ativiyamanoharam ambavanam sampāpuni. Atha nam tā amanussitthiyo dūrato 'va3 āgacchantam disvā 'esa mama purisapariggaho 14 esa mama purisapariggaho'14 ti upadhāvimsu. So pana tāhi saddhim tattha dibbasampattim anubhavitum yoggassa 15 punnakammassa akatattā disvā 'va bhīto viravanto palāyitvā 16 Bārāņasim patvā¹⁷ tam pavuttim ranno ārocesi. Rājā tam sutvā tā itthiyo datthum ambaphalani ca paribhuniitum sanjatabhilāso rajjam¹⁸ amaccesu āropetvā migavāpadesena sannaddhadhanukalapo khaggam bhanditva katipayamanussaparivaro ten' eva vanacarakena desitamaggena 19 gantvā katipayayojanantare thane manusse pi thapetva vanacarakam eva gahetvā anukkamena gantvā tam pi tato nivattāpetvā

4 °kāram, S₁. S₂. 5 so tāpaso, B.

¹⁰ gaccheyyāsi, B.
¹² °pajjotita, B. 9 ukkā, S₁. S₂.

² tam eva, B. ¹ B. adds mayham. 3 om. B.

⁷ tato vuthāya, B. 6 S. adds ca. 8 rattim. B.

и В. adds āha. ¹³ tanu.°, S₁. S₂.

¹⁴ S₁. S₂ omit purisa before pari.°; (puriggaho, S₂).
15 yogyassa, S₂; yoggyassa, S₁.
16 B. adds anukkamena.
17 gantvā, B.
18 rajjabhāram, B.
19 dassita.°, S₁. S₂.

udayante¹ divākare¹ ambavanam pavisi. Atha nam tā ² itthiyo abhinavamı uppannamı iva devaputtamı disvā: paccuggantvā rājā ti natvā 3 sanjātasinehabahumānā sakkaccam nahāpetvā dibbehi vatthālankāramālāgandhavilepanehi sumanditapasadhanam katva vimanam aropetva nānaggarasadibbabhojanam bhojetvā tassa icchānurūpam payirupāsimsu. Athas divyaddhavassasate atikkamante addharattisamave utthahitvā nisinno tam cārinim petim pokkharanītīram gacchantim6 disvā 'kin nu kho esā imāva velāva gacchatī' ti vīmamsitukāmo anubandhi. Atha nam tattha gatam sunakhena khajjamānam disvā 'kin nu kho idan' ti ajānanto tayo3 divase vīmaṃsitvā 'eso etissā paccāmitto bhavissatī' ti nisitena rusunā vijjhitvā jīvitā voropetvā tañ ca itthim bokkharanim ogāhetvāo patiladdhapurimarūpam disvā 10

Sovannasopānaphalakā 11 sovannavālukasanthitā 12 tattha sogandhiyā 13 vaggū sucigandhā manoramā. 1 Nānārukkhehi sanchannā nānāgandhasamīritā 14 nānāpadumasanchannā pundarīkasamāgatā.15 2 Surabhi sampavāyanti manuññā māluteritā hamsakoñcābhirudā 16 cakkavākābhikujitā.17 3 Nānādijagaņākinnā nānāsaragaņāyutā 18 nānāphaladadā 19 rukkhā nānāpupphadadā 19 vanā.

⁷ nisitapītena, S₂; nisītapitena, S₁.

15 M. C. D., B. add ca. 15 °samohatā, M. C. D.; B. 16 M. 17 °vābhikujitā, $S_{\rm I}$. 18 °gaṇarutā, B.

¹ om. B. ² B. adds surayuvatisadisarūpaso ābharaņā amanusitthiyo. 3 B. adds ca.

 ^{4 °}pasādhinam, S₂; pasādhikam, S₁.
 5 B. has Evam dvisu vassasatesu atikkamantesu ath' ekadā, and so on. 6 gacchantam, S. B.

⁸ om. S₂; B. adds vodhetvā (sic!). 9 otāretvā, S₁. S₂. ¹⁰ S₁.S₂ add dasahi gāthāhi tam tassā pavuttim patipucchi.

¹¹ °sopāṇa.°, all MSS. except S₁; soṇṇa.°, M. ¹² soṇṇa.°, M. C. D.; °santhatā, M.; °sandhatā, C. D.; B. ¹³ sogandhiyo, M.; S₁. S₂. ¹⁴ oeritā, M. C. D.; B.

¹⁹ odharā, all MSS. except D.; B.

Na manussesu īdisam nagaram yādisam idam	
pāsādā ca ¹ bahukā tuyham sovaņņarūpiyamayā.	5
Daddalhamānā ² ābhenti ³ samantā caturo disā	
pañca dāsī satā tuyham yā temā paricārikā.	6 *)
Tā kambukāyuradharā kañcanācelabhūsitā	
pallankā bahukā tuyham sovannaruciyāmayā.4	7*)
Kadalimigasañchannā sajjā goņakasaņthitā6	
yattha tuvam ⁷ vāsūpagatā sabbakāmasamiddhinī.	8
Sampattāya addharattāya tato uţţhāya gacchasi	
uyyānabhūmim gantvāna pokkharaññā samantato.	9
Tassā tīre tuvam 'thāsi harite saddale subhe	
tato te kannamundo ca sunakho angamangani khadati.	10
Yadā ca khāyitā 10 āsi aţţhisankhalikā katā	
ogāhasi pokkharaņim hoti kāyo yathā pure.	11
Tato tvam angapaccangā 11 sucārū 12 piyadassanā	
vatthena pārupitvāna āyāsi mama santikam.	12
Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam	
kissa kammavipākena kaņņamuņdo ca 13 sunakho 14	
angamangāni khādatī 15 ti	13

imāhi 16 gāthāhi tam tassā pavuttim paţipucchi.

Tattha sovannasopānaphalakā¹⁷ ti suvannamayā sopānaphalakā. Sovannavālukasanthitā 18 ti samantato suvannamayāhi vālukāhi santhitā. Tatthā ti pokkharani-Sogandhiyā ti sogandhikā. Vaggū ti sundarā rucirā. Su cigandhā ti manuññagandhā.

Nānāgandhasamīritā ti nānāvidhasurabhigandhavasena gandhavāyunā samantato eritā. Nānāpaduma-

² daddalh.°, M. C. D.; B. ¹ om. M.

³ ābhanti, M. C. D.; B. 4 orūpiya.o, M. D.; B.

^{6 °}santhatā, M.; °sandhatā, C.D.; B. 5 samjāto, S₁. S₂.

⁷ tvam, M. D.

<sup>sampattāy' addha.°, D.; B.; te sampattā addha.°, M. C.
om. M. C. D.
khāditā, C.</sup>

 $^{^{11}}$ °gam, D.; B.; °gi, C.; uggacchantī, S₁. S₂. 12 sacāru, S₁. 13 om. M. C. 14 M. C. add va. 15 khādasi, M.

¹⁶ dvādasahi, B.; S₁. S₂ omit the whole phrase.

¹⁷ sonnasopāna.°, B. ¹⁸ sonna.°, B.

^{*)} om. S_2 .

sanchannā ti nānāvividharattapadumasanchāditasalilatalā. Pundarīkasamāgatā ti setapadumehi ca samokinnā.

Surabhi sampavāyantī ti samma-d-eva sugandham vāyanti, pokkaranī ti adhippāyo. Hamsakoñcābhirudā ti hamsehi ca koñcehi ca abhināditā.

Nānādija gaṇākiṇṇā ti nānādijagaṇāyuttā.² Nānā-sara gaṇāy utā ti nānāvividhavihangābhirudasamūhayuttā. Nānāphaladadā³ ti nānāvidhaphaladāyino sabbakālam vividhaphalabhāranamitasākhaggā.⁴ Nānāpuppha dadā⁵ vanā ti nānāvidhasurabhikusumadāyikāni⁶ vanānī ti attho. Lingavipallāsena hi vanā ti vuttam.⁷

Na manussesu īdisam nagaran ti yādisam tava idam nagaram īdisam manussesu natthi, manussaloke na upalabbhatī ti attho. Rupiyamayā ti rajatamayā.

Daddalhamānā⁸ ti ativiya virocamānā. Ābhenti⁹ ti sobhayanti.¹⁰ Samantā caturo disā ti samantato catasso pi disā. Yā temā ti yā te imā. Paricārikā ti veyyāvaccakāriniyo.

Tā ti tā paricārikāyo. ¹¹ Kambukāyuradharā ti sankhavalayakāyuravibhūsitā. Kancanācelabhūsitā ¹² ti suvaņņavattham katasamalankatakesahatthā. ¹³

Kadalimigasanchannā ti kadalimigacammapaccattharanatthatā. Sajjā¹⁴ ti sajjitā¹⁵ sayitum yuttarūpā. Gonakasanthitā¹⁶ ti dīghalomakena kojavena¹⁷ santhitā.¹⁶ Yatthā ti yasmim pallanke. Vāsūpagatā ti vāsam upagatā sayitā ti attho.

Sampattāya aḍḍharattāyā¹⁸ ti aḍḍharattiyā upagatāya. Tato ti pallaṅkato. Pokkharaññā ti pokkharaṇiyā.¹⁹

¹ nānāvidha.°, B. ² All MSS. transpose here the words.

³ °phaladā, S₂. B. ⁴ °sākhattā, B.

^{5 °}pupphadā, B. 6 nānāvividha.°, S₂; B. adds ca.

⁷ vuttā, S₂. 8 daddaļh., S₁. B. 9 ābhanti, B.

¹⁰ sobhanti, B. 11 veyyāvaccakāriniyo, B.

 $^{^{12}}$ °cela.°, B. 13 sakasama.°, B. 14 sañjā, S₁. S₂.

¹⁵ samthitā, S₁. S₂. 16 osandhatā, B.

¹⁷ javena, S₁. S₂. ¹⁸ sampattāy' addharattiyā, B. ¹⁹ S₁. S₂ have pokkharamñā tīre tvam gatā pokkharaṇiyā (oyam, S₁).

Harite ti nīle. Saddale ti tarunatinasanchanne. Subhe ti suddhe, subhe ti vā tassā ālapanam. Bhadde samantato harite saddale tassā pokkharaniyā tīre tvam gantvāna 'thāsi titthasī ti vojanā. Kannamundo ti khanditakanno chinnakanno.

Khāvitā āsī ti khāditā ahosi. Aţţhisankhalikā katā ti atthisankhalikamattā katā. Yathā pure ti sunakhena khādanato pubbe viya.

Tato ti pokkharanī-ogāhanato pacchā. Angapaccangā² ti paripunnasabhangapaccangavatī. Sucārū sutthu manoramā. Pivadassanā ti pivadassanīvā. Āvāsī ti āgacchasi.

Evam tena rañña pucchita sa peti adito patthaya attano pavuttim tassa kathentī

Kimbilāyam³ gahapati saddho āsi upāsako tassāham 4 bharivā āsis dussīlā aticārinī. 14 Evam⁶ aticaramānāva sāmiko etad abravi:⁷ n'etam channam⁸ paţirūpam yam tvam aticarāsi mam. 15 Sāham ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam:9 nāhan tam aticarāmi kāyena uda cetāsa, 16 Sacāhan tam aticarāmi kāvena uda cetasā ayam 10 kannamundo sunakho angamangani khadatu. 17 Tassa kammassa vipākam musāvādassa c'ūbhayam sattavassasatāni 11 ca anubhūtam vato pi 12 me kannamundo 13 ca 14 sunakho 15 angamangani khadati ti 18

pañca gāthā āha.

^{1 °}sanchane, B.; °sanjaye, S2; °sanjanaye, S1.

² °paccangan, S₁. S₂. ³ Kimilāyam, M. D.; B.; Kimilāya, C.

⁴ tass' aham, C. 5 āsim, M. D.; S₁. S₂. 6 so mam, C.; B. 7 abruvi, S₂.

⁸ M. C. D., B. add n'etam.

^{9 °}vādan c'abhās.°, M. C. D. 10 M. C. D., B. add me. 11 satt' eva vassa.°, M. C. D.; B., and omit ca.

¹² hi, C. 13 M. C. add 'yam.

¹⁵ B. adds pi.

Tattha Kimbilāyan' ti evam nāmake nagare. Aticārinī ti jāyāpatī2 atikkamacaraņato aticārinī ti vuccati.

Aticaramānāyā ti aticaramānāya mayi so sāmiko mam etad abravī³ ti yojanā. N'etam channan ti ādi vuttā-5 kāradassanam. Tattha n'etam channan ti na etam yuttam. N'etam paţirūpan ti tass' eva vacanam. Yan ti kiriyā-parāmasanam. Aticarāsī ti aticarasi, avam eva vā pātho. Yam mam tvam aticarasi, tattha yam aticaranam n'etam channam n'etam paţirūpan ti attho.

Ghoran ti darunam. Sapathan ti sapanam. Abhasissan ti abhāsim.

Sacāhan ti sace aham. Tan ti tvam.

Tassa kammassā ti tassa pāpakammassa dussīlakammassa. Musāvādassa cā ti nāham aticarāmī ti vuttamusāvādassa ca. Ubhayan ti ubhayassa vipākam. Anubhūtan ti anubhūyamānam6 mayā ti attho. Yato ti yato pāpakammato.

Evañ ca pana vatvā tena attano katam upakāram kittentī

Tvañ ca deva bahukāro, atthāya me idhāgato sumuttāham kannamundassa asokā akutobhayā. 19 Tāham8 deva namassāmi yācāmi anjalikatā9 bhunja amānuse 10 kāme rama 11 deva mayā sahā ti 20

dve gāthā āha.

Tattha devā ti rājānam ālapati. Kaņņamuņdassā ti kannamundato, nissakke12 hi idam sāmivacanam.

Atha rājā tattha vāsena 13 nibbiņņamānaso 14 gamanajjhāsayam 15 pakāsesi. Tam sutvā petī rañno patibaddhacittā

¹ Kimil.º, B. ² bhariyā sā hi, B. 3 abruvī, S..

⁴ na cchannan, S₂; n'attha cchannan, S₁.

⁵ S₁. S₂ omit all from ādi.º to etam na yuttam.

^{6 °}bhuttam, B. 7 bahū pakāro, S₁. S₂.
8 nāham, S₁. S₂. 9 p' anj.°, M. C. D.; B.
10 mānuse, S₁. B., or bhunj' amānuse.

¹¹ ramma, S₁.

¹² nissatte, B.; nissakkage, S₁.

<sup>vāse, S₁. S₂.
tam ajjhā.°, S₁.
S₂.
nibbinda.°, B.
tam ajjhā.°, S₁.</sup>

tatth' ev' assa vāsam vācantī Tāham deva namassāmī ti gātham āha. Puna rājā ekamsena gantukāmo 'va hutvā attano ajihāsayam pavedento

Bhutvā³ amānusā kāmā ramito 'mhi tayā saha tāham 4 subhage yācāmi khippam patinayāhi man ti osānagātham āha.

Tattha tāhan ti tam aham. Subhage ti subhayutte. Patinayāhi man ti mayham nagaram eva mam patinehi. Sesam sabbattha pākatam eva.

Atha sā vimānapetī rañno vacanam sutvā viyogam asahamānā sokāturattāya vyākulahadayā vedhamānasarīrā nānāvidhehi upāyehi āyācitvā pi tam tattha vāsetum asakkontī bahūhi mahārahehi ratanehi saddhim rājānam nagaram netvā pāsādam āropetvā kanditvā paridevitvā attano vasanatthānam⁵ eva gatā. Rājā pana tam disvā sañjātasamvego dānādīni puñnāni katvā saggaparāyano ahosi. Atha amhākam Bhagavati loke uppajiitvā pavattitapavaradhammacakke anukkamena Sāvatthiyam viharante ekadivasam āyasmā Mahamoggallāno pabbatacārikam caramāno tam itthim saparivāram disvā tāya katakammam pucchi. Sā ādito paṭṭhāya sabbam therassa kathesi.7 Tam pavuttim thero Bhagavato āroçesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattāparisāya dhammam desesi. Mahājano patiladdhasamvego pāpato otaritvā⁸ dānādīni puññāni9 katvā dhammābhirato 10 saggaparāyano 11 ahosi.12

Kannamundapetavatthuvannanā.13

II, 13.

Ahu rājā Brahmadatto ti. Idam Ubbarīpetavatthum. 4 Satthā Jetavane viharanto aññataram upāsikam ārabbha

² ekamsen' eva, B., and adds nagaram. ¹ pana, B.

bhutta, M. C. D.; B. • nāham, S₁.
vasanam, B. • S₁. S₂ add kammāni.

⁷ S₁. S₂ add Thero tāsam dhammam desesi.

oramitvā, B. S₂. 9 puññakammāni, S₁. S₂. dhammanirato. S₁. S₂. 11 om. S₁. S₂.

¹² B. adds ti. ¹³ B. adds nithitā. ¹⁴ Upari.º (or Uppari.º), B.; Uddhari.º, S₂, but further on Ubbari; Ubbarīya.º, S₁.

kathesi. Sāvatthiyam kira añnatarāya upāsikāya sāmiko kālam akāsi. Sā pativiyogadukkhāturā socantī ālāhanam gantvā rodati. Bhagavā tassā sotāpattiphalassa upanissayasampattim disvā karunāya sancoditamānaso hutvā tassā geham gantvā pañnatte āsane nisīdi. Upāsikā Satthāram upasankamitvā vanditvā ekamantam nisīdi. Atha nam Satthā 'kim upāsike socasī' ti vatvā 'āma Bhagavā piyavippavogena socāmī' ti vutte tassā sokam apanetukāmo atītam āhari.

Atīte Pañcālaratthe Kapilanagare Cūļani Brahmadatto nāma rājā ahosi. So agatigamanam pahāya attano vijite pajāya² hitakarananirato3 dasa rājadhamme akopetvā rajjam anusāsamāno kadāci attano4 rajje5 kim vadantī ti sotukāmo tunnavāyavesam6 gahetvā eko adutiyo nagarato nikkhamitvā gāmato gāmam janapadato janapadam vicarajjam akandakam anupilam ritvā. sabbam sammodamāne⁷ apārutaghare maññe viharante disvā somanassajāto nivattitvā nagarābhimukho āgacchanto aññatarasmim gāme ekissā vidhavāya duggatitthiyā geham pāvisi. Sā tam disvā āha 'ko nu tvam ayyo kuto thānato āgato' ti? 'Aham tunnavāyo bhadde bhatiyā tunnakammam karonto vicarāmi, yadi tumhākam tunnakammam atthi vatthañ ca vethanañ ca detha, tumhākam pi karomī's ti. 'natthi amhākam kammam kattabbam9 vattham 10 vā 10 vețhanam vā, añnesam karohi ayyā' ti. So tattha katipāham vasanto dhaññapuññalakkhanasampannam tassā dhītaram disvā mātaram āha: 'ayam dārikā kim kenaci katapariggahā udāhu akatapariggahā 11? Sace 12 kenaci akatapariggahā imam mayham detha, aham 13 tumhākam sukhena jīvanupāyam kātum samattho' ti. Sadhu avyā ti sā tassa tam9 So tāya saddhim katipāham vasitvā tassā kahāpaņasahassam datvā 'aham katipāhen' eva nivattissāmi,

11

¹ agati-agam.º, B.

² pajāhita.°, S_r.
⁴ B. repeats kad.° attano. ³ °karane nir.°, B.

⁵ vajje, S₁. S₂. ⁶ tanta.°, S₁.

⁷ samod.°, S₁; same vād.°, S₂; mude mod.°, B.

⁸ pakaromi l. pi kar.°, B. ⁹ om. B. ¹⁰ om. S₁. S₂.

¹¹ B. adds ti, and has agata.°, also further on. ¹² B. adds na. 10 om. S₁. S₂.

¹³ avam. B.

bhadde tvam mā khundalī'ı ti vatvā attano nagaram gantvā nagarassa tassa ca gāmassa antare maggam samam² kārāpetvā alankārāpetvā 3 mahantarājānubhāvena tattha gantvā dārikam kahāpaṇarāsimhi thapetvā suvannarajatakalasehi nahāpetvā Ubbarī ti nāmam kāretva⁵ aggamahesithāne thapetvā tan ca gāmam tassā nātīnam datvā mahantarājānubhāvena tam nagaram ānetvā tāva saddhim abhiramamāno yāva jīvam rajjasukham anubhavitvā āyūhapariyosāne kālam akāsi. Kālakate ca tasmim kate6 ca sarīrakicce Ubbarī pativiyogena sokasallasamappitahadavā ālāhanam gantvā bahū divase gandhapupphādīhi pūjetvā rañño gune kittetvā ummādappattā viya kandantī paridevantī ālāhanam padakkhinam karoti.

Tena ca samayena amhākam Bhagavā Bodhisattabhūto isipabbajjam pabbajitvā adhigatajhānābhiñño Himavantasāmantā, aññatarasmim araññāyatane viharanto sokasallasamappitam Ubbarim dibbena cakkhunā disvā ākāsena gantvā dissamānarūpo ākāse thatvā tattha tattha⁸ thite manusse pucchi 'kass' idam āļāhanam kass' athāyam9 itthi Brahmadatta Brahmadattā ti kandantī paridevantī' ti? Tam sutvā manussā 'ayam bhante Ubbarī nāma Brahmadattassa bhariyā, sā tassa kālakatato patthāya āļāhanam gantvā Brahmadattā ti tassa nāmam gahetvā kandantī paridevatī' ti āhamsu.10 Tam attham dīpentā sangītikārā

Ahu rājā Brahmadatto Pancālānam rathesabho ahorattānam accavā rājā kālam kari tadā.12 Tassa ālāhanam gantvā bhariyā kandati Ubbarī Brahmadattam apassantī Brahmadattā ti kandati.

1

6 saddhim katena, S₂. 7 Himavante, B.

9 kassa ayam, B. 8 om. B.

¹¹ akrubbatha, M. C. D.; B. ¹² om. M. C. D.; B.

 $^{^{\}text{\tiny I}}$ ukkanhi, B. $^{\text{\tiny 2}}$ samam maggam, B. $^{\text{\tiny 4}}$ °rahasimhi, $S_{\text{\tiny I}}$. $S_{\text{\tiny 2}}$. $^{\text{\tiny 5}}$ kārāpetvā, B. 3 om. S_1 . S_2 .

¹⁰ B. has after manussā: Brahmadatto nāma Pañcālānam rājā, so āyuhapariyosāne kālam akāsi, tass' idam āļahanam, tassa ayam aggamahesi Uppari nama Brahmadatta ti tassa nāmam gahetvā kandati paridevatī ti āhamsu.

Isi ca tattha āgacchi sampannacarano muni¹ te² ca tattha apucchittha3 ye tattha su samāgatā: 3 Kassa 4 c'idam ālāhanam nānāgandhasameritam kassāvam kandati bharivā ito dūragatam patim? Brahmadattam apassantī Brahmadattā ti kandati. 4 Te ca tattha viyākamsu ye tattha su samāgatā Brahmadattassa bhaddan te Brahmadattassa mārisa. 5 Tassa idam ālāhanam nānāgandhasameritam tassāyam kandati bhariyā ito dūragatam patim Brahmadattam apassantī Brahmadattā ti kandatī⁵ ti

cha gāthā thapesum.6

Tattha ahū ti ahosi. Pancālanan ti Pancālaratthavāsīnam Pancālaratthass' eva vā eko pi 7 janapado janapadādhikānam rājakumārānam vasena ruļhiyā Pancālā ti bahuvacanena niddissīvati. Rathesabho ti usabhasadiso mahāratho ti attho.

Tassa ālāhanan ti tassa rañño8 sarīrassa daddhatthānam.

Isī ti jhānādīnam guņānam esanatthena isi. Tatthā ti tasmim ubbhatatthane, susane ti attho. Agacchī 10 ti agamāsi.11 Sampannacaraņo ti sīlasampadā12 indrivesu guttadvāratā bhojane mattañnutā jāgariyānuyogo satta saddhammā cattāri rūpāvacarajjhānānī ti imehi pannarasehi caranasankhātehi gunehi sampanno samannāgato caranasampanno ti attho. Munī ti attahitañ ca parahitañ ca munāti jānātī 13 ti muni. Te ca tattha apucchitthā14 ti te15 tasmim thane thite16 jane patipucchi. Ye tattha su samāgatā ti ye manussā tattha tattha 17 susāne 18 samāgatā, sū ti nipātamattam. Ye tatthāsum samāgatā ti va patho, asun ti ahesun ti attho.

¹ °caraṇamuni, S₁. S₂. ² so, S₁. S₂. ³ āpucch.°, S₁. **4** om. M. C. D.; B. ⁶ pathesum, B. ⁷ S₁. S₂ add hi. ⁸ I upariyāthitaṭhāne, B. ¹⁰ āgañchī, S₂. 5 kandasi, M. ⁸ B. adds ca.

¹³ om. S₁. ¹⁶ B. adds te.

Nānāgandhasameritan ti nānāvidhehi gandhehi samantato eritam upavāsitam. Ito ti manussalokato. Dūragatan ti paralokagatattā 2 vadati. Brahmadattā ti kandatī ti3 Brahmadattā ti evam nāmasankittanam katyā paridevanavasena avhavati.

Brahmadattassa bhaddan te Brahmadattassa mārisā ti mārisa nirāmayakāyacittamahāmuni Brahmadattassa rañño idam ālāhanam, tass' eva Brahmadattassa rañño ayam bhariyā, bhaddan te tassa ca Brahmadattassa bhaddam hotu.4 tādisānam mahesīnam hitānucintanena paraloke thitānam⁵ pi hitasukham⁶ hoti yevā ³ ti ³ adhippā yo.

Atha so tāpaso tesam vacanam sutvā anukampam upādāya Ubbariyā santikam gantvā tassā sokavinodanattham

Chalāsītisahassāni Brahmadattassa nāmakā imasmim ālāhane daddhā tesam kam anusocasī ti

7

gātham äha.

Tattha chalāsītisahassanī ti? chasahassādhika-asītisahassasankhā. Brahmadattassa nā makā ti Brahmadatto ti evam 8 nāmakā. Tesam kam anusocasī ti tesam chalāsītisahassasankhātānam Brahmadattānam katamam Brahmadattam tvam anusocasī ti. Katamam paţicca te soko uppanno ti pucchi.

Evam pana tena isinā pucchitā 10 Ubbarī attanā adhippetam Brahmadattam ācikkhantī 11

Yo rājā Cūļaniputto Pancālānam rathesabho tam bhante anusocāmi bhattāram sabbakāmadan12 ti 8 gātham āha.

Tattha Cūļaniputto ti evamnāmassa ranno putto.

4 hoti, S₁. S₂.

6 pītasukham, S₁. S₂.

⁷ S₁. S₂ add chasahassādhikā asītisahassānī ti.

r °vāritam, S₁. 2 °lokatattā, S₂. 4 hoti, S₁. S₂. 5 'tthanānā, S₁. 3 om. S₁. S₂.

⁸ eva, S_1 . S_2 . 9 tesamkhānam, S_1 . S_2 . 10 pucchitvā, B zī ācikkhinti, all MSS. 12 odadan, C. D.; S_1 . S_2 .

Sabbakāmadan¹ ti mayham sabbassa² icchiticchitassa dātāram, sabbesam vā sattānam icchitadāyakam.

Evam Ubbariyā vutte puna tāpaso

Sabbe 'va 'hesum rājāno Brahmadattassa nāmakā sabbe 'va 's Cūļaniputtā Pañcālānam rathesabhā. 9
Sabbesam anupubbena mahesittam akārayi kasmā purimake hitvā pacchimam anusocasī ti 10

gathādvayam āha.

Tattha sabbe 'va 'hesun ti sabbe 'va te chaļāsītisahassasankhā rājāno Brahmadattassa nāmakā Cūļaniputtā Pañcālānam rathesabhā 'va ahesum, ime rājabhāvādayo ' visesā tesu ekassāpi nāhesum.'

Mahesittam akārayī ti tvañ ca tesam sabbesam pi anupubbena⁶ aggamahesibhāvam anuppattā ti attho. Kasmā ti guṇato ca sāmikabhāvato ca avasitthesu ettakesu janesu purimake rājāno pahāya pacchimam ekam yeva kasmā kena kāraṇena⁷ anusocasī ti pucchi.

Tam sutvā Ubbarī samvegajātā puna tāpasam

Ātume itthibhūtāya dīgharattāya mārisa yassā me itthibhūtāya samsāre bahu bhāsasī⁸ ti

11

gātham āha.

Tattha ātume ti attani. Itthibhūtāyā ti itthibhāvam⁹ upagatāya. Dīgharattāyā ti dīgharattam. Ayam h'ettha adhippāyo: itthibhūtāya attani sabbakālam itthi yeva hoti udāhu purisabhāvam pi upagacchatī ti? Yassā me itthibhūtāyā ti yassā mayham itthibhūtāya evam tāva bahum samsāre mahesibhāvam mahāmuni tvam bhāsasi kathesī ti attho. Āhu¹⁰ me itthibhūtāya ti vā pāṭho. Tattha ā ti anusaraṇatthe nipāto, 'hu me¹¹ ti sayam anussaritam aññātam idam mayā itthibhūtāya itthibhāvam upagatāya evam

¹ all MSS. ² sabbasā, B. ³ ca, B.

^{4 °}bhaddāyo, S₁; °bhadrāyo, S₂.
5 ekassa micchāhesum, S₁. S₂. 6 °pubbe, S₂. 7 om. S₁. S₂.
8 bhāsati, D. 9 °bhūtāya, S₁. S₂. 1° ātumo, B. 11 tumo, B.

mayham ettakam kālam aparā 'va anuppatti ahosi. Kasmā?² Yassā me itthibhūtāya sabbesam anupubbena mahesittam akārayi,³ tvam mahāmuni samsāre bahum bhāsasī⁴ ti yojanā.

Tam vacanam⁵ sutvā tāpaso 'ayam niyamo samsāren' atthi yam⁵ itthi itthi yeva hoti puriso puriso evā' ti dassento

Ahu itthi ahu puriso pasuyonim pi agamā evam etam atītānam pariyanto na dissatī ti gātham āha.

12

Tattha ahu itthi ahu puriso ti tvam kadāci itthī pi ahosi kadāci puriso pi ahosi. Na kevalam itthipurisabhāvam eva. Atha kho pasuyonim pi āgamā,6 kadāci pasubhāvam pi agamāsi tiracchānayonim pi upagatā ahosi. Evam etam atītānam pariyanto na dissatī ti evam yathā vuttam etam itthibhāvam purisabhāvam tiracchānādibhāvam ca upagatānam atītānam attabhāvānam pariyanto nā dissatī. Na kevalam tav' eva atha kho sabbesam pi samsāre paribbhamantānam sattānam attabhāvassa pariyanto na dissate na pañnāyate 'va. Tenāha Bhagavā: 'anamataggāyam o bhikkhave samsāro pubbā koṭi na pañnāyati avijjānīvaranānam sattānam tanhāsamyojanānam sandhāvatam samsaratan' ti.*)

Evam tena tāpasena samsārassa apariyantatam kammassa katañ ca vibhāventena desitam dhammam sutvā samsāre samviggamānahadayā 12 dhamme ca pasannamānasā vigatasokasallā hutvā attano pasādam sokavigamañ ca pakāsentī

Ādittam vata mam santam ghatasittam va pāvakam vārinā viya osinci sabbam nibbāpaye daram. 13

¹ aparā paruppatti, B. ² B. S₂ add yasmā.

³ akāsi ti, B. 4 tāpasī, S. S.

⁵ om. B. 6 agamāsi, B. 7 om. S₂.

⁸ ogatañ ca, S₁. S₂; B. adds tava.

⁹ B. adds 'va. 10 otaggo 'yam, B. 11 saritan ti, S₁. S₂, and omit sams. 2 oviggahadaya, B.

^{*)} cp. Samyuttanikāya, part. II, p. 178.

Abbūļham vata me sallam etam hadayanissitam	
yo me sokaparetāya patisokam apānudi.	14
Sāham abbūļhasallāsmi sītibhūtāsmi3 nibbutā	
na socāmi na rodāmi tava sutvā mahāmunī ti	15

tisso gāthā abhāsi.

Tāsam attho hetthā vutto yeva. Idāni samviggahadayāyas Ubbariyā pattim⁶ dassento Satthā

Tassa tam⁷ vacanam sutvā samanassa subhāsitam pattacīvaram ādāya pabbaji anagāriyam. 16 Sā ca pabbajitā santā gārasmā anagāriyam mettacittam abhāvesi brahmalokūpapattiyā. 17 Gāmā gāmam 9 vicarantī nigame rājadhāniyo Uruvelā 10 nāma so gāmo yattha kālam akubbatha. 18 Mettacittam ābhāvetvā 11 brahmalokūpapattiyā itthicittam virājetvā brahmalokūpagā ahū ti 19

catasso gāthā abhāsi.

Tattha tassā ti tassa tāpasassa. Subāsitan ti suţthu bhāsitam dhamman ti attho.

Pabbajitā12 ti 12 pabbajjam upagatā. Santā ti samānā, 13 pabbajitā vā hutvā santakāyavācā. Mettacittan ti mettāsahagatam 14 cittam 15, cittasīsena mettajhānam 16 vadati. Brahmalokūpapattiyā ti tañ ca sā mettacittam bhāventī brahmalokūpapattivā abhāvesi, na vipassanā pādakāpādakādi attham, 17 anuppanne hi buddhe brahmavihārādike¹⁸ bhāventā tāpasaparibbājakā yāva devabhavasampatti attham eva bhāvesum.19

¹⁸ ovihārake. B. ¹⁹ bhāventi, B.

 $^{^{\}rm t}$ abbuyham, S2; abhuyham, S1. $^{\rm 2}$ sokam, M. C. D.; B. 3 om. S₁. S₂. 4 gāthāyo, S₁. S₂. 5 ohadayā, S₁. S₂. 6 paṭiputti, B. 7 tava, S₁. 8 pabbajjitvā, D.;

⁶ patiputti, B. ⁷ tava, S_r . ⁸ pabbaj pabbajja-upagatā, S_r . S_2 ; pabbajjitā, M. C.; B.

⁹ S2 leaves out all till gaman ti gamato on p. 167 l. 1.

¹⁰ Uruvelam, S₁. ¹¹ abhavetvā, D.; S₁. S₂. B. ¹² om. S₁; B. has pabbajjitā ti pabbajjitam upa.º. ¹³ samaņa, S₁.
¹⁴ °samāgatā, S₁.
¹⁵ pattam,

¹⁵ pattam, S₁.

¹⁶ mettā jhānāni ca, B.

¹⁷ abhāvesi vipassanāya pādakā ti attham, B.

Gāmā gāman ti gāmato añnam gāmam.

Ābhāvetvā i ti vaddhetvā brūhetvā. Abhāvetvā i keci pathanti, tesam a-kāro³ nipātamattam. Itthicittam virājetvā ti itthibhāve cittam ajjhāsayam abhirucim vidhametvā itthibhāve virattacittā hutvā. Brahmalokūpagā ti patisandhigahanavasena brahmalokam upagamanakā ahosi.5

Sesam hetthā vuttanayena6 uttānam eva.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā tassā upāsikāva sokam vinodetvā upari catusaccadesanam⁷ akāsi. Saccapariyosāne sā upāsikā sotāpattiphale patiţţhahi. Sampattaparisāya8 desanā sātthikā ahosi.9

> Ubbaripetavatthuvannanā. 10 Ubbaridutiyavatthuvannanā nitthitā."

III, 1.

Abhijiamāne vārimhī ti. Idam Satthari Veluvane viharante añnataram luddapetam ārabbha vuttam. rānasiyā kira aparadisābhāge para Gangāya¹² Vāsabhagāmam¹³ atikkamitvā Cundatthilanāmake¹⁴ gāme eko luddako ahosi. So araññe mige vadhitvā varamamsam angāre pacitvā khāditvā avasesam paņņapuţe bandhitvā kācena gahetvā gāmam 15 āgacchati. Tam bāladārakā gāmadvāre disvā 'mamsam me dehi mamsam¹⁶ me¹⁶ dehi¹⁶ ti hatthe pasāretvā upadhāvimsu.¹⁷ So tesam thokam thokam 15 mamsam deti. Ath' ekadiyasam mamsam

¹ bhāvetvā, B; abh.º, S₁. S₂. ² ābhāvetvā, S₁; om. S₂. 3 ā-kāro, S₁. S₂. 4 viraticittā, S₂. 5 onakā hosi, S₁.

⁶ onayanā, S₁; onayatā, S₂; onayathā, B.
7 catudesanam, S₂. 8 B. adds ca. 9 all

⁸ B. adds ca. 9 all MSS. add ti. 10 B. adds nithitā.

¹¹ om. B.; M. C. D. put at the end of II, 13: Udānam.

Pandū mātā ca Mattā [Tisā, C. D.] ca Nandā Kundalino [one, M.] Ghato dve setthi tunnavāyo ca Vihāra-Sutta sopāņa Ubbarī ti. ¹² °yam, B. ¹³ Vāsabbha.°, S₁. S₂. ¹⁴ Cundatthika.°, S₁. S₂. ¹⁵ om. B. ¹⁶ only once, S₁. B. ¹⁷ °dhāvanti, B.

alabhitvā uddālakapuppham pilandhitvā bahuñ ca hatthena gahetvā gāmam gacchati. Tam dārakā gāmadvāre disvā 'mamsam me dehi mamsam' me' dehi' 'ti hatthe pasaretva upadhāvimsu. So tesam ek' ekam 2 pupphamanjarim 3 adāsi. Athāparena samayena kālam katvā petesu nibbatto naggo viruparupo bhayanakadassano supinena pi annapanam ajānanto sīse ābandhaka-uddālakakusumamālākalāpos 'Cundatthilavam6 ñatakanam santike kiñci labhissamī' ti Gangāyam⁷ udake abhijjamāne patisotam⁸ padasā gacchati. Tena ca samayena Koliyo 9 nāma rañño Bimbisārassa mahāmatto kupitam paccantam vūpasametvā patinivattento hatthi-assādiparivārabalam pathena pesetvā sayam Gangāya nadiyā anusotam nāvāya āgacchanto tam petam tathā gacchantam disva pucchanto

Abhijjamāne 10 vārimhi Gangāya idha gacchasi naggo pubbaddhapeto va mālādhārī u alankato kuhim gamissasi12 peta13 kattha vāso bhavissatī ti

gātham āha.

Tattha abhijjamāne ti padanikkhepena abhijjassamānasanghāte.14 Vārimhi Gangāyā ti Gangāya nadiyā udake. Idhā ti imasmim thane. Pubbadhapeto vā ti purimaddhena apeto viya apetayoniko devaputto viya. Katham? Mālādhārī 15 alankato ti mālāhi pilandhitvā alankatasīsattā ti attho. Kattha vāso bhavissatī ti katarasmim gāme dese vā tuyham nivāso bhavissati, tam¹⁶ kathehī ti attho.

Idāni yam tadā tena petena Kolivena ca vuttam tam dassetum sangītikārā

16 om. S.

Digitized by Google

1

only once, S₁. B. ² ek² ekā, S₁. ³ omañja: supine, B. ⁵ ahattika. (or ahantika.), S₁. S₂. ³ °manjarī, S.

⁶ Cundatthika.°, S₁. S₂. 7 Gangāya, B.
8 hi sotam, S₁. S₂. 9 Koļiyo, B.
10 ojjassamāne, S₁. 11 obhārī, M. D.; B.
12 gamissati, C. 13 peto, C.; petam, S₁. S₂.
14 avinassamānasankhāte, B. 15 obhārī, B.

antare Vāsabhagāmam Bārāṇasiyā 3 santike. 2 Tañ ca disvā mahāmatto Koliyo iti vissuto sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugam adā.
· ·
sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugam adā.
Nāvāya tiṭṭhamānāya kappakassa adāpayi
kappakassa padinnamhi thane petassa dissatha.
Tato suvatthavasano mālādhārī ⁵ alankato
thāne thitassa petassa6 dakkhinā upakappatha7
tasmā dajjetha petānam anukampāya punappunan ti

gāthāyo avocum.

Tattha Cundaṭṭhilan ti evam nāmakam gāmam. Antare Vāsabhagāmam Bārāṇasiyā⁸ santike ti Vāsabhagāmassa⁸ Bārāṇasiyā ca majjhe. Antarā saddayogena h'etam sāmyatte⁹ upayogavacanam, Bārāṇasiyā santike hi so gāmo ti¹⁰ ayam h'ettha attho. Antare Vāsabhagāmassa¹¹ Bārāṇasiyā ca yo¹² Cundaṭṭhilanāmako¹³ gāmo Bārāṇasiyā⁸ avidūre, tam gāmam gamissāmī ti.

Koliyo iti vissuto ti Koliyo ti evam pakāsananāmo. Sattubhattañ cā ti sattuñ c'eva bhattuñ ca. Pītakañ ca yugam adā ti pītakam suvaṇṇavaṇṇam ekavatthayugañ ca adāsi. Kadā adāsī to ti ce āha:

Nāvāya tiṭṭhamānāya kappakassa adāpayī ti gacchantam nāvam ṭhapetvā tattha ekassa nahāpitassa upāsakassa dāpesi, dinnamhi vatthayuge ti yojanā. Ṭhāne ti ṭhānaso tam khaṇam yeva. Petassa i dissathā ti petassa sarīre paññāyittha. Tassa nivāsanapārupanavattham is sampajji. Tenāha: tato suvatthavasano mālādharī alankato ti.

³ M., B. add ca. ⁴ ca dinn., M. C. D.; B.

¹ Cundatthiyam, S₁. S₂. ² bhāsati, M. C. D.; B. S₁.

^{5 °}bhārī, M. C. D.; B. 6 twice, S₁. 7 °kappāya, S₁. 8 B. adds ca.

⁹ sāmi attho, S_1 . S_2 . 10 om. B. 13 otthika., B. 13 otthika.

¹⁴ S_r. S₂ add cā ti, and omit diss. o. ¹⁵ pārūpanattham, B. ¹⁶ sampajjati, B. ¹⁷ obhāri, B.

Suvatthavasano ti¹ mālābharaņehi sumaņditapasādhito. Thane thitassa petassa dakkhina upakappatha ti dakkhineyyathāne thitā pan' esā dakkhinā tassa petassa vasmā upakappati vinivogam agamāsi.4 Tasmā dajjethas petānam anukampāya punappunan ti petānam anukampāya pete uddissa punappunam dakkhinam dadeyyā ti attho.

Atha so Koliyamahāmatto tam petam anukampamāno dānavidhim sampādetvā anusotam āgantvā suriye uggacchante Bārānasim sampāpuni. Bhagavā ca tesam anuggahanattham ākāsena āgantvā Gangātīre atthāsi. Kolivamahāmatto nāvāto6 otaritvā hatthapahattho Bhagavantam nimantesi 'adhivāsetha' me bhante Bhagavā ajjatanāya bhattam anukampam upādāyā' ti. Adhivāsesi Bhagavā tunhībhā-So⁸ Bhagavato adhivāsanam viditvā tāva-d-eva ramanīye bhūmibhāge mahantam sākhāmandapam upari catūsu 9 passesu 10 nānāvirāgavannavicittavividhavasanasamalankatam kāretvā tattha Bhagavato āsanam pannāpetvā Nisīdi Bhagavā paññatte āsane. Atha kho8 so adāsi. mahāmatto Bhagavantam upasankamitvā gandhapupphādīhi pūjetvā vanditvā ekamantam nisinno" hetthā attanā vuttavacanam petassa ca pativacanam Bhagavato Bhagavā bhikkhusangho āgacchatū ti cintesi. Cintitasamanantaram 12 eva buddhānubhāvasañcodito suvannahamsagaņo viyo Dhataratthahamsarājānam 13 bhikkhusangho Dhammarājam 13 samparivāresi, tāva-d-eva mahājano sannipati 'ulārā dhammadesanā bhavissatī' ti. Tam disvā mahāmatto buddhapamukham bhikkhupasannamānaso sangham panītena khādaniyena bhojaniyena santappesi. Bhagavā katabhattakicco mahājanassa anukampāya Bārāṇasisamīpavāsino sannipatantū ti adhitthāsi. Sabbe 'va¹⁴ te iddhibalena mahājanā sannipatimsu. Ulāre c'assa pākate pete akāsi. Tesu keci chinnabhinnapilotikakhandadharā

¹ om. all MSS.

² cāp', B. ³ assa, S₁. S₂. ⁶ Gangāto, B. 4 āgamāsi, S₁.

⁸ om. B. 9 tisu, S₁. S₂. 7 °vāsetu, B.

¹¹ B. adds kho. 12 cintasam., Sr. S2. ¹⁰ S₁. S₂ add ca.
¹³ °rājā, S₁. S₂. 14 ca, B.

keci attano keseh' eva paţicchāditakopīnār keci naggā yathā jātarūpā khuppipāsābhibhūtā tacapariyonaddhā aţţhimattasarīrā ito c'ito ca paribbhamantā mahājanassa paccakkhato paññāyimsu. Atha Bhagavā tathārūpam iddhābhisankhāram abhisankhāresi vathā te² ekajiham sannipatitvā attanā katam pāpakammam mahājannassa pavedesum. Tam 3 attham dipentā sangītikārā:

Sāhundavāsino 4 eke aññe kesanivāsino	
petā bhattāya ⁵ gacchanti pakkamanti diso disam.	6
Dūre eke ⁶ padhāvitvā aladdhā ca ⁷ nivattare	
chātā pamucchitā8 bhantā bhūmiyam patisumbhitā.9	7
Keci 10 tattha ca patitvā 11 bhūmiyam patisumbhitā 9	
pubbe akatakalyāṇā aggidaḍḍhā va ātape:	8
Mayam 12 pubbe pāpadhammā gharamī 13 kulamātaro	
santesu deyyadhammesu dipam nākamha attano.	9
Pahūtam 14 annapānam hi 15 api su 10 avakirīyati	
samaggate 17 pabbajite na ca kiñci adamhase.	10
Akammakāmā alasā 18 sādhukāmā mahagghasā 19	
ālopapiņḍadātāro 20 paţiggahe paribhāsimhase.21	11
Te gharā tā ca 22 dāsiyo tān' evābharaṇāni no	
te aññe 23 parihārenti 24 mayam dukkhassa bhāgino.	12
Veņim vā avaññā honti rathakārī ca dubbhikā	
caṇḍālī kapaṇā honti nahāminī25 ca punappunam.	.13

¹ pațicchāditā, S₁. S₂, and omit kopīnā, but have keci keci naggā. 2 om. B. 3 tañ ca, S₂.

4 sāhunna.°, S₁. S₂. 5 atthāya, D.; attāya, C. 6 petā, M. C. D. 7 va, M. C. D.; B. 8 samucchitā. M.; B. 9 °sambhitā, S₁. S₂. 10 te ca, M. C. D.; B. 11 papatitā, M. C. D.; B.

¹² S_r. S₂ add pi. ¹³ gharaniyo, S₁. S₂. ¹⁴ bahutam, C. D.; B. ¹⁵ pi, M.; B. ¹⁶ apissu, M. C. D.; B. ¹⁷ samāgate, S₁. S₂.

18 asāsādhu.°, S2; asādhu.°, S1. 19 mahaggasā, S₁. S₂.

20 ālopapiņdim dā.º, S1; opiņdidā.º, C. ²¹ °bhāsikā, M. D.; °bhāsakā, B.; °bhāsitā, C.

22 om. all MSS. exc. M.; B. 25 añño, C. D.; S₁. S₂.

²⁴ °cārenti, M. C. D.; B.

²⁵ kappakā, M. C. D.; B.

Yāni yāni nihīnāni kulāni kapaņāni ca	
tesu tesveva jāyanti esā maccharino gati.	14
Pubbe ca katakalyāṇā dāyakā vītamaccharā	
saggan te paripūrenti obhāsenti ca Nandanam.	15
Vejayante ² ca pāsāde ramitvā kāmakāmino ³	
uccākulesu jāyanti sabhogesu tato cutā.	16
Kūṭāgāre ca4 pāsāde pallanke goņasanṭhite5	
vijitangā6 morahatthehi kule jātā yasassino.	17
Ankato ⁷ ankam ⁷ gacchanti mālādhārī ⁸ alankatā	
jātiyo ⁹ upatiţţhanti sāyam pātam sukhesino.	18
Nay idam akatapuññānam katapuññānam ev' idam	
asokam Nandanam rammam 10 Tidasanam mahavanam.	19
Sukham akatapuññānam idha natthi parattha ca	
sukhañ ca katapuññanam idha c'eva r parattha ca.	20
Tesam sahavyakāmānam kattabbam kusalam bahum	
katapuññā hi modanti sagge bhogasamangino ti	

gāthāya avocum.

Tattha sāhundavāsino 12 ti chinnabhinnapilotikakhandamivāsanā. Eke 10 ti 10 ekacce. 10 Kesanivāsino ti ti keseh' eva paţicchāditakopīnā. Bhattāya gacchantī ti app' eva nāma ito gatā yattha vā tattha vā kiñci ucchitthabhattam vā vamathubhattam vā gabbhamalādikam vā labheyyāmā ti katthaci-d-eva āgantvā¹³ ghāsatthāya¹⁴ Pakkamanti diso disan ti disato disam gacchanti. anekayojanantarikam 15 thanam pakkamanti.

Dūre ti 16 dūre 17 thāne. 18 Eke 13 ti 13 ekacce 13 petā. 13 Padhāvitvā ti ghāsatthāya upadhāvitvā. Aladdhā ca

¹ pubbesu, M.; 'va, C.; S₂; om. D.

² vedayanti, S₁. S₂. ³ kāmikāmino, S₁.

^{4 °}gāresu, S₂. 5 °katthate, M. C. D.; B. bīji.º, M. D.; B.
 ang.º, M. C. D.; B.
 obhāri, M. C. D.; B.
 dhātiyo, M. C. D.

¹⁰ om. S₁. S₂. ii idh' eva ca, M. C. D.

sāhunna.º, S₁.
 som. B.
 oyojantar.º, S₁.
 S₂. ¹⁴ athatvāya sattāya, B.

¹⁶ dure pī ti, S₁. S₂; dure petā ti, B.

¹⁷ S₁. S₂ add vā; B. adds pi. 18 B. adds petā.

nivattare ti kiñci ghāsam vā pānīyam vā alabhitvā eva nivattanti. Pamucchitā ti khuppipāsādidukkhena sanjātamucchā. Bhantā ti paribbhamantā. Bhūmiyam patisumbhitā ti tāya² eva mucchāya³ uppattiyā thatvā avakklittamattikā pindā viva vissatthā pathaviyam patitā.

Tatthā ti gatatthāne. Bhūmiyam paţisumbhitā ti papāte patita viya jighacchādidukkhena thātum asamatthabhāvena bhūmivam patitā, tattha vā gatatthāne ghāsādīnam alābhena chinnāsā hutvā kenaci paţimukham sumbhitā pothitās viya bhūmiyam patitā hontī ti attho. Pubbe akatakalyānā ti purimabhave akatakusalā. Aggidaddhā va ātape ti nidāghakāle ātapatthāne agginā daddhā viya khuppipāsagginā dayhamānā mahādukkham anubhavantī ti attho.

Pubbe ti atītabhāve.6 Pāpadhammā ti issukimacchariādibhāvena lāmakasabhāvā. Gharanī7 ti gharasāminiyo. Kulamātaro ti kuladārakānam mātaro kulapurisānam vā mātaro. Dīpan ti patitham puñnan ti attho. hi sattānam sugatisupatithābhāvato patithā ti vuccati. Nā kam hā ti na 8 karimha.

Pahūtano ti bahum. Annapānan hī to ti annañ ca pānañ ca. Api su 11 avakirīyatī ti sū ti nipātamattam. Api avakirīyati yadi pi avakirīyati chaddīyati.12 Samaggate sammāpaţippanne sammāpaţippannāya. samāgate 13 Pabbajite ti pabbajitāya. Sampadāne hi idam bhummavacanam, samaggate vā pabbajite sati labbhamāne ti attho. Na ca kiñci adamhase ti kiñci mattam pi dhammam na damhā ti vippaţisārābhibhūtā vadanti.

Akammakāmā ti sādhūhi akattabbam kammam akusalam kāmentī ti akammakāmā, sādhūhi vā kattabbam kusalam kāmentī ti kammakāmā, na kammakāmā

¹ opuccā, S₁. S₂. ² tāva, S2.

³ pucchāya, S_r. S₂; om. B. 4 om. B.; visutthā, S. S.

pateina, S₁. S₂. on B. on B., visuona, S₁. spatita, S₁. S₂. of atitatta.o, S₁. S₂.

7 gharaniyo, S₁. S₂. om. S₁. spatitan, B.

10 pi, B. 11 ssu, B. 12 B. adds evam sante pi. ¹⁰ pi, B.

¹³ om. S₁. S₂.

akammakāmā, kusaladhammesu acchandikā ti attho. Alasā ti kusitā kusaladhammacarane nibbirivā. Sādhukāmā ti satamadhuravatthupiya. Mahagghasa ti bahubhojana. Ubhayenā 2 pi sundarañ ca madhurañ ca bhojanam labhitvā atthikānam kinci adatvā sayam eva bhunjitāro ti dasseti. Ālopapindadātāro ti ālopamattassa 3 bhojanapindassa dāyakā. Paţiggahe ti tassa paţiggāhake patigganhanake. Paribhāsimhase⁵ ti paribhāsam⁶ karontā, bhāsimhā avamañnimhā uppandimhā cā ti attho.

Te gharā ti tāni gehāni yattha mayam pubbe amhākan ti mamakattam, akarimha tāni gharāni yathā thitāni idāni no na kinci upakappatī ti adhippāyo. Tā ca dāsivo tān' evābharaņāni no ti etthāpi es' eva nayo. Tattha no ti amhākam. Te ti te gharādike. Aññe9 ti8 apare.8 Parihārentī to ti r paricaranti paribhogādivasena viniyogam karontī ti attho. Mayam dukkhassa bhāgino ti mayam pana 12 pubbe kevalam kilanakapasutā hutvā sāpateyyam pahāya gamanīyam anugāmikam kātum ajānantā idāni8 khuppipāsādidukkhassa bhāgino bhavāmā ti attānam garahantā 13 vadanti. Idāni yasmā petayonito cavityā manussesu uppajjantā 14 pi sattā yebhuyyena tass' eva kammassa vipākā 'va sesena nihīnajātikā kapanavuttino 'va 15 honti. Tasmā tam attham dassetum Venim vā ti ādinā dve gāthā vuttā.

Tattha venim vā ti venajātikā 16 vilīvakāranalakārā hontī ti attho. Vā-saddo aniyamattho. Avaññā ti avañneyyā avajānitabbā ti vuttam hoti, 'vambhanā ti vā pātho. Parehi bādhanīyā ti attho. Rathakārī ti cammakārino. Dubbhikā ti mittadubbhikā mittānam bādhakā. Candālī ti candālajātikā. Kapaņā ti varākā 17 ativiya

¹⁶ venivenijātikā, S₁. S₂. ¹⁷ vanibbakā, B.

¹ mahā.º, B. ² oyena, S₁. S₂. ³ B. adds pi. ⁴ ganhanake, S₁. S₂; all the rest is missing.

^{5 °}bhāsitā, B. 6 paribhāvam, S₁. S₂.

⁷ °ggattam, S₂; om. B. ⁸ om. B. 9 añño, S₁. S₂.

 $^{^{9}}$ añño, S_{1} . S_{2} . 10 paricārenti, B. 11 B. adds aññe. 12 puna, S_{1} . 13 gamhanta, S_{2} . 14 upapa. $^{\circ}$, B. 15 ca, S_{1} . S_{2} .

kārunnappattā. Nahāminī ti kappakajātikā 2 sabbattha honti, punappunan ti yojanā. Aparāparam imesu nihīnakulesu uppajjantī ti vuttam hoti.

Tesu tesveva jāyantī ti yāni yāni3 aññāni nesādapukkusakulādīni kapanāni ativiyavambhanīyāni paramaduggatāni ca tesu tesu eva+ nihīnakulesu macchariyamalena petesu nibbattitvā tato cutā nibbattanti. Tenāha: esā maccharino gatī ti. Evam akatapuññānam gatim dassetvā idāni katapuññānam gatim dassetum Pubbe ca katakalyāņā ti satta gāthā vuttā.

Tattha saggan te paripūrentī ti ye pubbe purimajātivam katakalvānā dāvakā dānapuñnābhiratā vigatamaccharā vigatamalamaccherā 5 te attano 6 rūpasampattiyā c'eva parivārasampattiyā ca saggam devalokam⁷ paripūrenti paripunnam karonti. Obhāsenti ca Nandanan ti na kevalam paripurenti yeva atha kho kapparukkhādīnam pabhāhi sabhāven's evas obhāsamānam pi Nandanavanam attano vatthābharanā jutīhi sarīrappabhāya ca³abhibhavitvā9 c'eva obhāsetvā ca jotenti.

Kāmakāmino ti yath' icchitesu 10 kāmaguņesu yathā kāmam paribhogavanto. Uccākulesū ti uccesu khattivakulādīsu kulesu. 3 Sabhogesū ti mahāvibhavesu. Tato cutā ti tato devalokato cutā.

Kūţāgāre ca pāsāde ti kūţāgāre ca pāsāde ca. Vijitangā 3 ti 3 vijjamānadehā. 11 Morahatthehī ti morapiñjapaţimanditavījanihatthehi.12 Yasassino ti parivāravanto ramantī ti adhippāyo.

Ankator3 ankamr3 gacchantī ti dārakakāle pi nātīnam dhātīnañ ca ankatthānato¹³ ankatthānam¹³ eva gacchanti, na bhūmitalan ti adhippāyo. Upatiţţhantī ti upatthanam karonti. Sukhesino ti sukham icchanta¹⁴

14 otānam, B.

¹ kappaṇā, B. ² kappana.°, B. ³ om. B.

⁴ evam, S₁. S₂. 5 om. S₁. 6 attanā, B.

7 satta deva.º, S₁. S₂. 8 om. S₁. S₂

9 °bhavantā, B. 10 S₁. S₂ add kāmesu.

11 bijiyamāna.º, B. 12 °bijani.º, B. 13 aṅg.º, B 11 bijiyamāna.º, B.

sītam vā unham vā ti appakam pi dukkham pariharantā. upatitthantī ti adhippāyo.

Nay idam akatapuññānan ti idam sokavatthu-abhāvato asokam rammam ramanīyam ti dasānam Tāva-timsānam devānam mahāvanam mahā-upavanam katapuññānam na hoti. Tehi laddhum na sakkā ti attho.

Idhā ti imasmim manussaloke visesato puññam karissatī ti tam sandhāyāha. Idhā ti vā diṭṭhadhamme. Paratthā ti samparāye.

Tesan ti tehi⁷ yathāvuttehi devehi. Sahavyakāmānan ti sahabhāvam icchantehi. Bhogasamangino ti bhogehi samannāgatā, dibbehi pancahi⁸ kāmaguņehi samappitā modantī ti attho.

Sesam uttānam9 eva.

Evam tehi petehi sādhāranato 10 attanā 11 katakammassa ca gatiyā punnāakammassa ca gatiyā paveditāya samviggamānassa Koliyāmaccapamukhassa tattha sannipatitassa mahājanassa ajjhāsayānurūpam Bhagavā vitthārena dhammam desesi. Desanāpariyosāne caturāsītiyā pāṇasahassānam dhammābhisamayo ahosi. 12

Abhijjamānapetavatthuvaņņanā. 13

III, 2.

Kuṇḍinagariyo thero ti. Idam Satthari Veluvane viharante āyasmato Sānuvāsittherassa 4 ñātipete ārabbha vuttam. Atīte kira Bārāṇasiyam Kitavassa nāma rañño putto uyyānakīļam kīļitvā nivattanto Sunettam nāma paccekabuddham piṇḍāya caritvāna gharato nikkhamantam disvā issariyamadamatto hutvā 'katham hi nāma mayham

¹ om. S₂. ² om. B. ³ otānam, B.

^{4 °}vanabhūtam, S₁. S₂. 5 om. S₁. S₂, but instead of it they have nandānam. 6 hi, S₁. S₂. 7 tesam, S₁. S₂. 8 pañca, S₁. 9 uttānattam, S₁. S₂.

ro ādhāraṇato, S₂; ārādhanato, S₁.

ro B. adds ti.

ro B. adds niţhitā.

ro Sāṇa.º, B.

añjalim akatvā ayam mundako gacchati' ti paduţthacitto hatthikhandhato otaritvā 'kacci vo piņdapāto laddho' ti ālapanto hatthato pattam gahetvā pathaviyam pātetvā bhindi. Atha nam sabbattha tādibhāvappattiyā i nibbikarunāvipphārasomanassanipātitapasannacittam² eva olokentam³ atthanaghatena vidusitacitto⁴ 'kim mam Kitavassa rañno puttam na jānāsi, tvam 'va olokayanto mayham kim karissasī' ti vatvā avahasantos pakkāmi. Pakkantamattass'6 eva c'assa narakaggidāhapatibhāgo balavā sarīradāho uppajji. So tena mahāsantāpābhibhūtakāvo atibālhadukkhavedanābhibhūto kālam katvā Avīcimahāniraye nibbatti. So tattha dakkhinapassena vāmapassena uttāno avakujjo ti bahūhi pakārehi parivattityā thatvā⁷ caturāsīti vassasahassāni paccitvā tato cuto petesu⁸ aparimitakālam khuppipāsādidukkham anubhavitvā tato cuto imasmim buddhuppāde Kundinagarassa samīpe kevattagāme⁷ nibbatti. Tassa jātissaram nāņam Tena so pubbe attanā anurūpam⁹ bhūtam⁷ dukkham anussaranto vayappatto pi pāpabhayena ñātakehi 10 pi saddhim 11 macchabandhanattham na gacchati. gacchantesu macche ghātetum anicchanto nilīyati tato12 ca jālam bhindati jīvante 13 macche gahetvā udake vissajjesi. Tassa tam kiriyam ārocentā 14 ñātakā gehato tam nīharimsu. Eko pan' assa bhātā sinehasambandhahadayo ahosi. Tena ca samayena āyasmā Ānando Kundinagaram upanissāva Sānuvāsipabbate viharati. Atha so kevattaputto 15 nātakehi pariccatto 16 hutvā ito c'ito ca paribbhamanto tam padesam patto bhojanavelāya therassa santikam upasankami. Thero tam pucchitvā bhojanena atthikabhāvam ñatvā tassa bhattam datvā katabhattakicco sabbam

3 Š. adds pi, and inserts tam before olo...

9 anubhūtam, B.

Digitized by Google

¹ tādisābh.º, S₁. S₂. ² ºnipākam pas.º, B.; ºsomanassa-yanayananipātita.º, S₁; °somanayananip.º, S₂.

⁴ pi dusita.°, B. 5 avhasanto, S₂; avaddhahanto, B. 6 pakkamantamattass', B. 7 om. B. 8 tesu, S₁. S₂.

¹⁰ kenaci ñātakena, B. 11 B. adds kammam katvā.

¹² gato, B. ¹³ S₁. S₂ add vā. ¹⁴ ārocantā, S₁. S₂. ¹⁵ kevaddha.°, S₁. S₂. ¹⁶ °mutto, S₁.

tam pavuttim ñatvā dhammakathāy' evar tam² pasannamānasam natvā 'pabbajissasi āvuso' ti 'āma bhante pabbaiissāmī' ti thero tam pabbajetvā tena saddhim Bhagavato santikam agamāsi. Atha nam Satthā āha: 'Ānanda imam sāmaneram anukampeyyāsī' ti. So ca akatakusalattā appalābho ahosi. Atha nam Satthā anuganhanto bhikkhūnam paribhogatthāya pānīyaghatānam paripūraņam i niyojesi. Tam disvā upāsakā tassa bahūni niccabhattāni patthapesum. So aparena samayena laddhūpasampado arahattam patvā thero hutvā dvādasahi5 bhikkhūhi saddhim6 Sānu-Tassa pana ñātakā pañcasatamattā vāsipabbate⁷ vasi. anupacitakusaladhammā upacitamaccherādipāpadhammā8 kālam katvā petesu nibbattimsu. Tassa pana mātāpitaro 'esa amhehi pubbe gehato nikkaddito' ti sarajjamana tam anupasankamityā tasmim baddhasineham bhātikam pesesum. So² therassa gāmam pindāya pavithasamaye dakkhinajānumandalam pathaviyam patitthapetvā katanjali attānam dassetvā 10 Mātā pitā ca te 11 bhante ti ādi gāthā avoca. Kundinagariyo thero ti ādayo pana ādito pañca gāthā tāsam sambandhadassanattham 12 dhammasangāhakehi thapitā:

Kundinagariyo thero Sānuvāsinivāsino 13 Potthapādo ti nāmena samaņo bhāvitindriyo. Tassa mātā pitā bhātā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā. Te duggatā sūcikatthā 4 kilantā naggino kisā uttasantā 15 mahātāsā 16 na dassenti 17 kurūrino. 18

3 opurane, S₁. S₂. ¹ °kathāya ca, B. ² om. B.

4 bahū, S₁. S₂. 5 dvādasa, S₁. 6 om. S₁. S₂. 7 Sāṇa.º, B. 8 apacita.º, B.

om. S₁. S₂. 7 Sāṇa.º, B. 8 apacita.º 9 lajjāya.º, S₁. S₂. 10 passetvā, S₁. S₂. 11 vo, S₁. S₂. 12 sambuddha.º, S₁. S₂. 13 Sāṇa.º, M. C. D.; B.; °vāsiko, C. D.; B.

14 °kattā, M. D.; B.; °kandā, C.

15 uttappantā, M. D.; ottappantā, C.; B.

16 mahattāsā, M. C.; mahatthāsā, D. 17 dassanti, M.

18 kuruddino, M.; B.; kurundino, D.; kuruddhino, C., but 8 d kuruddino.

1

 $\mathbf{2}$

3

Tassa bhātā vitaritvā naggo ekapath' ekako catukundiko bhavitvāna therassa dassavi 'tumam." 4 Thero c' āmanasikatvā 2 tunhī bhūto apakkami 3 so ca viññāpavi theram 4 'bhātā petāgato 5 aham. 5 Mātā pitā6 ca te bhante duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā. 6 Te duggatā = 3 7 Anukampassu kāruņiko datvā anvādisāhi7 no tava dinnena danena yapessanti kurūrino's ti. 8

Tattha Kundinagariyo thero ti evamnāmake nagare jātasamvaddhathero.9 Kundikanāgaro thero ti vā 10 pātho. So eva attho. Sānuvāsinivāsino ir ti Sānuvāsipabbatanivāsī. 12 Pot thapā do ti nāmenā ti nāmena Potthapādo nāma hoti. 13 Samaņo ti samitapāpo. Bhāvitindriyo ti ariyamaggabhāvanāya¹⁴ bhāvitasaddhādi-indriyo, arahā ti

Tassā ti tassa Sānuvāsitherassa. Duggatā ti duggatim gatā.

Sūcikațțhā ti pūtinā lūkhavantādinā 15 ațțhikā, sūcigatā 13 ti 13 vā 13 pātho. 13 Vijjhanatthena 13 sūcikā ti laddhanāmāya khuppipāsāya ajjhāpīlitā. Sūcikanthā ti keci pathanti. Sücichiddasadisā mukhadvārā ti attho. Kilantā ti kilantakāyacittā. Naggino ti naggarūpaniccoļā. Kisā ti atthitacamattasarīratāya kisadehā. Uttasantā 16 ti ayam samano amhākam putto ti ottappena uttāsam 17

17 utrāsam, B.

therass' uddissayi 'tumam, M.; 'ttumam, B.; 'ttanam, D.

² tam manasikatvā, C.; sāmanasikatvā, S2; sānasi.º, S1.

³ okkati, M.; atikkami, C. D.; B. ⁴ thera, C. D.; S₁. S₂.

⁵ petagato, M. D.; B.; petabhūto, C.

⁶ om. S₁. S₂; pitaro te, M. C. 7 anudisāhi, C. 8 kuruddino, M.; B.; kurundino, D.; kuruddhino, C. 9 °baddha.°, S₂; buddha.°, S₁. 10 pi, B. 11 Sāṇavāsinivāsiko, B.; Sāṇuvāsinivāsiko, S₂.

¹⁰ pi, B.

¹² Sāṇapabbata.º, B. 13 om. B.

^{14 °}bhāvitasaddhā.°, S₁. S₂.

^{15 °}gattādinā, B. ottappantā, B.

āpajjantā. Mahātāsā ti attanār pubbe katakammam paticca sanjātamahābhayā. Na dassentī ti attānam na dassenti sammukhībhāvam na gacchanti. Kurūrino² ti dārunakammantā.

Tassa bhātā ti Sānuvāsitherassa bhātā. Vitaritvā ti vitinno hutvā. Ottappasantāsabhavo ti attho. Vitaritvā ti vā turito hutvā taramānarūpo hutvā ti vuttam hoti. Ekapathe ti ekapadike magge. Ekako ti ekiko adutiyo. Catukundiko bhavitvānā ti catūhi angehi kundo ti attabhāvam pavattetī ti catukuņdiko, dvīhi jānūhi dvīhi3 ca hatthehi gacchanto ti4 ca evambhūto hūtvā ti So hi evam purato kopīnapaticchādanā 5 hotī ti tathā akāsi. Therassa dassayi 'tuman6 ti therassa attānam uddisavi uddisesi.7

Amanasikatvā ti ayam nāma eso ti evam amanasikaritvā8 anāvajjetvā.9 So cā ti so peto. Bhātā petāgato ahan ti aham atītattabhāve bhātā idāni petabhūto idhāgato ti vatvā viñnāpavi theran ti 10 yojanā. Yathā pana viñnāpayi, tam dassetum Mātā pitā cā ti ādinā tisso gāthā vuttā.

Tattha mātā pitā 11 ca 11 te ti tava mātā pitā ca. 3

Anukampassū ti anugaņha anuddayam karohi. Anvādisāhi12 no 12 ti ādisa 13 no ti amhākam. Tava dinnenā ti tavā dinnena.

Tam sutvā thero gāthā paţipajji. Tam dassetum

Thero caritvā piņdāva bhikkhū añne ca dvādasa ekajiham sannipatimsu bhattavissattakāraņā. 14 Thero sabbe pi 15 te āha: 'yathā laddham dadātha me sanghabhattam karissāmi anukampāya ñātinam'. 10

¹ attano, S₂.
² kuruddino, D. 2.
³ koci na pati.°, S₁. S₂.
⁴ ithanto. B. 6 therass' uddissayi ttāman ti, B.

² kuruddino, B. S₂. ³ om. B.

⁷ dassesī, B. 8 manasi akaritvā, B. 9 °vejjetvā, B. 10 thero anvādisāhin (? °disāhan) ti, S_1 . S_2 . 11 om. S_2 . 12 om. S_1 . S_2 . 13 ādissa, S_1 . S_2 .

¹⁴ °vissagga.°, M. D.; B.; °vosagga, C. ¹⁵ 'va, M. C. D.; B.

Nīyātayimsu ¹ therassa thero sangham nimantayi	
datvā anvādisi thero mātu pitu ca² bhātuno:	
idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.	11
Samanantarānudiṭṭhe³ bhojanam upapajjatha⁴	
sucim panītam sampannam anekarasavyanjanam	
tato uddissati bhātā vaṇṇavā balavā sukhī:	12
'Pahūtaṃ ⁵ bhojanaṃ bhante, passa naggāmhase ⁶ maya	am
tathā bhante parakkāma 7 yathā vattham labhāmhase'.	13
Thero sankārakūṭato ⁸ uccinitvāna nantake	
pilotikam paṭam katvā saṅghe cātuddise adā.	14
Datvā anvādisi thero mātu pitu cao bhātuno:	
idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.	15
Samanantarānuditthe ³ vatthāni upapajjimsu ⁴	
tato suvatthavasano therassa dassayi 'tumam: 10	16
'Yāvatā 11 Nandarājassa vijitasmim paticchadā 12	
tato bahutarā bhante vatthāni 'cchādanāni 13 no.	17
Koseyyakambaliyāni 14 khomakappāsiyāni 15 ca	
vipulā ca mahagghā ca te c' ākāse 'valambare. 16	18
Te mayam paridahāma 17 yam yam hi manaso piyam	
tathā bhante parakkāma¹8 yathā geham¹9 labhāmhase'.	19

¹ odayimsu, M. C. D.; B.

⁸ samkārā., S₁. ⁷ kkama, M. C. D.; S₁.

9 only S₁. S₂ have pitu mātu ca.

12 °cchādā, all MSS. except M.; B. 13 vatthān' acchād.º, M. C. D.; B.

18 parikkama, C. D.; S₁; parikkamma, S₂; parakkama, B.; parakkamma, M.

¹⁹ gehe, M. C. D.; B.

² pitu mātu ca, all MSS., but below where this phrase is quoted by the Commentary, S₁. S₂ have mātu pitu ca. ³ otarā anu., M. C. D.; B.

⁴ uppajj.°, S₁. S₂; udap.°, M. C. D.; B. 5 bahutam, M. C. D.; B. 6 naggamhase, M. C. D.; B.

¹⁰ therass' uddissayi 'tumam, M.; 'yi ttāmam, D.; B.; 11 S₁. S₂ insert before yāv.º: vannavā ovivathumam, C. balavā sukhī, but this proves to be an interpolation.

¹⁴ °kabalān' eva, B. ¹⁵ °sikāni, M. C. ¹⁶ 'pal.', M.; B. 17 om. S₁. S₂, and continue: yam hi manaso piyam, whereas the other MSS. have yam yam hi manaso piyam.

T	hero pannakutim katvā sanghe cātuddise adā	
d	atvā anvādisi thero mātu pitu ca bhātuno:	
	lam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.	20
	amanantarānuditthe gharāni upapajjimsu 2	
	ūtāgārā nivesanā vibhattā bhāgaso mitā.	21
41	Na manussesu īdisā yādisā no gharā idha	
	pi dibbesu yādisā tādisā no gharā idha.	22
	Daddaļhamānā 4 ābhenti 5 samantā caturo disā	
	athā bhante parakkāma6 yathā pānam labhāmhase'.	23
	hero karakam ⁷ pūretvā sanghe cātuddise adā	
	atvā anvādisi = 20	24
S	amanantarānudiţţhe¹ pānīyam upapajjatha8	
	ambhīrā caturassā ca pokkharaññā9 sanimmitā10	25
	etodakā 11 supatitthā ca 12 sītā appaţigandhiyā 13	
	adumuppalasañchannā 4 vārikiñjakkhapūritā.	26
_	attha nahatvā pivitvā therassa paţidassayum:	
	ahūtam pāniyam bhante, pādā ¹⁵ dukkhā phalanti ¹⁶ no.	27
	hiṇḍamānā khañjāma¹¹ sakkhare kusakaṇṭhake¹8	
	athā ¹⁹ bhante parakkāma ²⁰ yathā ¹⁹ yānam labhāmhase'.	28
	'hero sipātikam²¹ laddhā saṅghe cātuddise adā	
	atvā anvādisi $^{22} = 20$.	29
	amanantarānudiţţhe¹ petā rathena m-āgamum:	
	nukampitamha ²³ bhaddante bhattena chādanena ca	30
1	otarā anu.o, M. C. D.; B. udap.o, M. C. D.;	B.;
upp	ajj., S ₁ . S ₂ . 3 nivesāno, M. D.; B.; °vesāna ca,	C.
5	daddalh.°, all MSS. exc. S ₂ , which has daddalh.°. abhanti, C. D.; B.	٠
6	parakkama, C. D.; B.; okkamma, M.; S ₁ . S ₂ .	
7	karanam M. D. D. B. 8 uda.º. M. C. D.: B.: ur)a

²² °dise, S₁.S₂; sukhino, C.; sukhitā, Č. ²³ °kampiganhā, S₁.S₂.

pajji su, S₂; uppajjimsu, S₁. 9 °rañño, M. 10 suni.°, B.; sumāpitā, M. C. D. 11 setakā, M. D.; B.; setukā, C.; sītūd.°, S₁. S₂.

¹² om. M. C. 13 °gandhikā, M.; B.

¹⁴ padumupph.º, S₁. S₂. 15 pāpā, C. D.; S₁. S₂.

 $^{^{16}}$ oʻjalanti, $\dot{S}_{\rm r}.$ $\dot{S}_{\rm s}.$ 17 khandāma, $\dot{S}_{\rm r}.$ 18 okantake, C. D.; B. $\dot{S}_{\rm s};$ okandake, M. 19 tadā-yadā, $\dot{S}_{\rm r}.$ $\dot{S}_{\rm s}.$ ²⁰ okkamma, all MSS. exc. S₂ (okkāma). B. (okkama).

²¹ sidātikam (ti.º, S₁), S₂, and both MSS. add from the Commentary ekapatalam (°tilam, S₁) upāhanam.

Gharena pānadānena vānadānena c'ūbhayam munikārunikam loke tam; bhante vanditum āgatā' ti 31

gāthāyo4 āhamsu.

Tattha thero caritvā piņdāvā ti piņdapātacārikāva. Bhikkhū aññes ca dvādasā ti therena saha vasantā. aññe⁵ ca dvādasa⁶ bhikkhū ekajiham ekato sannipatimsu. Kasmā ti ce? Bhattavissattakāraņā ti bhattakiccakāranā bhunjananimittam.

Te ti te bhikkhu. Yathā laddhan ti yam yam laddham. Dadāthā ti detha.

Nīyātayimsū to ti adamsu. Sangham nimantayī ti te 11 dvādasa bhikkhū sanghuddesavasena tam bhattam dātum nimantesi. Anvādisī ti tatthao yesam anvādisi te dassetum Mātu pitu12 ca bhātuno idam me ñātīnam hotu. sukhitā hontu ñātayo ti vuttam.

Samanantarānudiţţhe¹³ ti udissa samanantaram eva ca.9 Bhojanam upapajjathā¹⁴ ti tesam petānam bhojanam upapajji.15 Kīdisan ti āha. Sucin ti ādi.

Tattha anekarasavyañ janan ti nānārasehi vyañ janehi yuttam, atha vā anekarasam anekavyanjanan ca. Tato ti bhojanalābhato pacchā. Uddissatī bhātā ti bhātikabhūto peto 16 therassa attānam dassesi. Vannavā balavā sukhī ti tena bhojanalābhena tāva-d-eva rūpasampanno balasampanno? sukhito ca 17 hutvā.

Pahūtam¹⁸ bhojanam bhante ti bhante tava dānānubhāvena¹⁹ pahūtam¹⁸ anappakam bhojanam amhehi laddham. Passa naggāmhase ti olokehi, naggikā pana amha. Tasmā tathā bhante parakkāma²⁰ payogam karohi.²¹ Yathā²² vattham labhāmhase ti vena pakārena vādisena

² pāniya.°, M. C. D.; B. 3 om. M. ¹ ghāre, M. 5 añño, S₂. 6 S₁ adds pi.

⁴ gātham, B. 8 °vissagga.°, B. 9 om. B. 7 om. S₁. S₂.

¹¹ B. adds eva. 12 pitu mātu, B. 10 odāyimsu, B.

¹³ otarā anu.o, B. ¹⁴ uda.o, B.; uppajj.o, S₁. S₂. ¹⁵ uppajji, S₁. B. ¹⁶ S₁. S₂ add me.

¹⁷ va, B. ¹⁸ bahutam, B. ¹⁹ tavānubh.°. B.

²⁰ okkama, S₁; aparam pi, B. ²¹ S₁. S₂ add ti.

²² yadā, S₁. S₂.

payogena sabbe 'va mayam' vatthāni labheyyāma tathā vāvamā² ti attho.

Sankārakūtato ti tattha tattha sankāratthānato. Uccinitvānā ti gavesanavasena gahetvāna. Nantake ti chinnapariyante3 chadditadussakhande,4 te pana yasmā khandabhūtā pilotikā nāma honti. Tāhi ca⁵ thero cīvaram katvā sanghassa adāsi. Tasmā āha: pilotikam patam katvā sanghe cātuddise adā ti. Tattha sanghe cātuddise adā ti catūhi6 disāhi āgatabhikkhusanghassa adāsi. Sampadanatthe hi idam bhummavacanam.

Suvatthavasano ti sundaravatthavasano. Therassa7 dassayi7 'tuman7 ti7 therassa attanam dassayi8 dassesi pākato ahosi.

Paţic chadā, ti, patic chādavati etthā ti patic chadā.

Kūţāgārā nivesanā ti kūţāgārabhūtā tadaññā nivesanasankhātā ca 10 gharā 11, lingavipallāsavasena h'etam vuttam. Vibhattā ti samacaturassa āvatavattasanthānādivasena vibhattā. Bhāgaso mitā ti bhāgena paricchinnā.

No ti amhākam. Idhā ti imasmim petaloke. Api dibbesū12 ti apī ti nipātamattam, dibbesū ti etesu devalokesū ti attho.

Karakan¹³ ti dhammakarakam. ¹⁴ Pūretvā¹⁵ ti udakassa pūretvā. 15

Vārikinjakkhapūritā ti tattha tattha vārimatthake padumuppalādīnam kesarabhārehi 16 sañchāditavasena 17

Phalantī ti pupphanti panhikapariyantādīsu vidālentī¹⁸ ti attho.

Āhindamānā ti vicaramānā. Khañjāmā ti khañjana-

² vāyamathā, S₁. S₂. ¹ mayham, B.

³ pi na cariyante, S₁. S₂.

⁴ chaddhita., S₁. S₂; chattita., B. 5 om. S₂. 6 B. adds pi. 7 om. S₁; therass' uddisayi ttaman ti, B. 10 om. S₂. B.

⁸ uddissayi, B. 9 om. all MSS. ¹¹ B. adds 'va. ¹² om. S₁. ¹³ karanan, B.

¹⁴ ºkaraṇaṃ, B. 15 puritvā, B.

¹⁶ °bhāgehi, B. ¹⁷ sañchādana.º, B.

¹⁸ vidāsenti, S₁; (?oyenti, S₂).

vasena gacchāma. Sakkhare kusakkaṇṭhake ti sakkharavati¹ kusakaṇṭhakavati² ca bhūmibhāge sakkhare kusakaṇṭhake² ca akkamantā ti attho. Yānan ti rathavayhādikaṃ yaṃ kiñci yānaṃ.

Sipātikan ti ekapaţalam upāhanam.

Rathena m-āgamun ti ma-kāro padasandhikaro. Rathena āgacchiṃsu.

U bhayan ti ubhayena dānena yānadānena c'eva bhattādicatupaccayadānena ca. Pānīyadānena h'ettha bhesajjadānam pi sangahitam.

Sesam hetthā vuttanayattā vuttānam eva.3

Thero tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā 'yathā ime etarahi evam tvam pi ito anantarātīte attabhāve peto hutvā mahādukkham anubhavī' ti vatvā therena yācito Suttapetavatthum kathetvā sampattaparisāya dhammam desesi. Tam sutvā mahājano sañjātasamvego dānasīlādipuñňakammanirato ahosi.5

Sanuvāsipetavatthuvaņņanā.6

III, 3.

Veļuriyathambham ruciram pabhassaran ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante aññataram petim ārabbha vuttam. Atīte kira Kassapassa bhagavato kāle aññatarā itthi sīlācārasampannā kalyāṇamittasannissayena sāsane abhippasannā suvibhattavicittathambasopāṇabhūmitalam ativiyadassanīyam ekam āvāsam katvā⁷ tattha bhikkhū nisīdāpetvā paṇītena āhārena parivisitvā bhikkhusanghassa nīyādesi. Sā aparena samayena kālam katvā aññassa pāpakammassa vasena Himavati pabbatarāje Rathakāradaham nissāya vimānapetī hutvā nibbatti. Tassā⁸ sanghassa āvāsadānapuññānubhāvena sabbaratanamayam uļāram ativiya samantato pāsādikamanohararamaṇīyam

¹ om. S₁. S₂. ² °kaṇḍaka.°, B.; °kaṇḍuke.°, S₁.

⁵ vuttanayattānam eva, S_r; B. adds ti. 4 Putta.°, S_r. 5 all MSS. add ti. 6 Sāṇa.°, B. 7 katvāna, B.

⁸ tassa, so all MSS.

pokkharaniyam Nandanavanasadisam upasobhitam vimānam nibbatti sayañ ca suvannavannā 3 abhirūpā dassanīyā pāsādikā ahosi. Tattha purisehi vinā4 dibbasampattim vasati.5 Tassā 6 dīgharattam nippurisāya anubhayantī vasantiyā anabhirati, uppannā. Sā ukkanthitā hutvā 'atth' eso upāyo' ti cintetvā.dibbāni ambapakkāni nadiyam pakkhipati. Sabbam Kannamundapetavatthusmim āgatanayen' eva veditabbam. Idha pana Bārānasivāsī eko mānavo⁸ Gangāvam tesu⁹ ekam ¹⁰ ambaphalam disvā tassa ca¹¹ sambhavam gavesanto anukkamena¹² gantvā tam na disvā 13 tadanusārena tassā vasanatthānam gato. disvā attano vasanatthānam netvā patisanthāram karontī 14 nisīdi. So tassā vasanatthānassa sampattim disvā pucchanto

Veluriyathambam ruciram pabhassaram vīmānam āruyha 15 anekacittam tatth' acchasi devi mahānubhāve pathaddhani 16 pannasare va cando. 1 Vanno ca te kanakassa 17 sannibho uttattarūpo 18 bhūsadassaneyyo 19 pallankasetthe atule nisinnā ekā tuvam natthi ca tuvham sāmiko. 2 Imā ca²o te pokkharaņī samantā²ı pahūtamālyā 22 bahupuņdarīkā suvannacunnehi samant' otatā23 na tattha panko pannako ca vijjati. 3 Hamsā pi me dassaniyā manoramā

4 B. adds 'va. 5 viharati, B. 6 B. adds tattha.

7 arati, B. 8 mānavo, B.

 $^{^{1}}$ onī, B.; onīyam, S_{1} . S_{2} . 2 rūpasobhitam, B. 3 suvanna, S_{1} .

⁹ Gangāyatīresu, B. ¹⁰ etam, B. ¹¹ om. B.

¹² B. adds tam thānam. 13 tam nadi, S₂; nadī disvā, B.
14 karonto, B. 15 āruyham, S₁. S₂. 16 samantato (°tano, C.), M. 17 kanaka, C.; B. 18 uggatta.°, S₁. S₂; uttatta.°, M. C. D.; B. 19 °nīyo, S₁. S₂. 20 pi, B.

ttatta.°, M. C. D.; B. ¹⁹ °nīyo, S_{r} . S_{z} . ²⁰ pi, B. ²¹ pokkharaññā samaṅgato, S_{r} . S_{z} ; °ññā samantato, C. D. ²² bahutamalyā, M. C. D.; B.; pahūtamāsā (°māssā, S_{r}), S_{z} .

²³ samantam ottatā, M. D.; B.; otatā, C.; samaṅgam otakā, S_1 . S_2 .

udakasmim anuparivanti 1 sabbadā samayya² yaggūpanadanti3 sabbe vindussarā 4 dundubhīnam 5 va ghoso. Daddalhamānā6 yasasā yasassinī nāvāva ca⁷ tvam avalamba titthasi ālārapamhe⁸ hasite piyavade sabbangakalvāni bhusam virocasi. 5 Idam vimānam virajam same thitam uvvānavantam 9 ratinandivaddhanam 10 icchām' aham 11 nāri anomadassane tayā saha nandane idha moditun ti 6

imā gāthā abhāsi.

Tattha tatthā ti tasmim vimāne. Acchasī ti icchiticchitakāle nisīdasi vasasi. 12 Devī ti tam ālapati. Mahānubhāve ti mahatā dibbānubhāvena samannāgate. Pathaddhanī ti attano pathabhūte addhani gaganatalamagge 13 ti attho. Pannarase va cando 14 ti punnamāsiyam paripunnamandalo cando viya vijjotamānā ti attho.

Vanno ca¹⁵ te kanakassa sannibho¹⁶ ti tava vanno uttattasingīsuvanņena 17 sadiso ativiya manoharo. Tenāha: uggatarūpo 17 bhūsadassaneyyo 18 ti. Atule ti mahārahe, atule ti19 vā devatāya ālapanam, asadisarūpe ti attho.-Natthi²⁰ ca²¹ tuyham sāmiko ti sāmiko ca tuyham¹² natthi.

Pahūtamālyā²²ti kamalakuvalayādi-bahuvividhakusuma-

¹ °cariyanti, S₁. ² samaya, M. D.; B.; °yā, C. ³ vaggu (vaggū, M.) upanadanti, M. C. D.; vatthu, S₁. S₂.

<sup>viddussarā, S₁; bindu.º, M. C. D.; B.
dudrā.º, B.; dudra.º, M. 6 daddall.º, S₁. S₂.
om. S₁. S₂. 8 āļārasamhe, C.; B.; ālāracamhe, S₁. S₂.
ovanam, M. C. D.; B. onanda.º, C. D.; B.</sup>

¹¹ icchām' aham; C. D.; B.; tam, M.; te, S₁. S₂.

¹³ omatte, S₁. S₂. 12 om. B.

¹⁴ candimā, S₁. S₂. ¹⁵ pi, S₁. ¹⁶ kanakasan.º, B.

¹⁷ uttatta.º, B.; uttagga.º, S₁; uggatta.º, S₂.

¹⁸ °dassaneyyā, S_1 . B_1 ; °nīyā, S_2 . ¹⁹ hi, S_1 . S_2 . ²⁰ atthi, S_1 . S_2 . ²¹ om. S_2 . ²² bahutamalyā, S_1 ; pahūtamāssā, S_1 . S_2 .

vatiyo. Suvannacunnehī' ti suvannavālikāhi. Samant' otatā 2 ti samantato okinnā. Tatthā ti tāsu pokkharanīsu. Panko pannako cā ti kaddamo vā udakacchikkhalo3 vā na vijjati.

Hamsā pi me dassanīvā manoramā ti ime hamsā dassanasukhā manoramā ca. Anuparivantī ti anuvicaranti.4 Sabbadā ti sabbesu utūsu. Samayyā5 ti sangamma. Vaggū ti madhuram. Upanadantī ti vikūjanti.6 Vindussarā, ti avissatthassarā, sampinditassarā. Dundubhīnam⁹ va ghoso ti vagguvindussarabhāvena dundubhīnamo viya tava pokkharaniyam hamsanam ghoso ti attho.

Daddalhamānā 10 ti ativiya abhijalanti. Yasasā ti Nāvāyā ti doņiyam, pokkharaņiyam hi devīddhivā. paduminisuvannanāvāya mahārahe pallanke nisīditvā udakakīlam kīlantim 11 disvā evam āha. Avalambā ti olambitvā apassena apassāya. Tiţţhasī ti12 idam thānasaddassa 13 gatinivatti-atthattā gatiyā ca 14 patikkhepavacanam, nisaijasī 15 ti vā pātho, nisīdasī tvev'assa attho datthabbo. Ālārapamhe¹⁶ ti vellitadīghanīlapamukhe. Hasite ti hasitavati hasitamukhī. 17 Piyavade ti piyabhāsini. 18 Sabbangakalvānī ti sabbehi angehi sundare sobhanasabbangapaccangī ti 19 attho. Virocasī ti virājasi. 20

Virajan ti vigatarajam niddosam. Same thitan ti same bhūmibhāge thitam caturamsaso hitāya vā¹⁴ samabhāge thitam samantabhaddakan ti attho. Uyyānavantan ti Nandanavanasadisam. Ratinandivaddhanan 21 ti ratin

Digitized by Google

r sovaņņa.º, S₁. S₂. 2 samantam ottatā, B.; samangam otakā, S₁. S₂. 3 °cchikhalo, S₂; °picchillo, B. 4 °caranti, B.

⁵ samayā, B. S₂. 6 °kujenti, B. 7 vidussarā, S₁. S₂; bindussarā, B.

^{**} avisatassarā, B.; vissaddhasarā, S₂; bhavissatthasarā, S₁.

** dudra.°, B.

** daddalh.°, S₁. S₂; daddalh.°, B.

** kiļantī ti, B.

** B. adds ca.

** dāna.°, S₁. S₂.

** om. B.

** nisajjāyati, S₁. S₂. and continue: nisīdasī tvev' assa attho datthabbo, B.

ré °samhe, B.; ālāracamhe, S₁. S₂. ratinanda.°, S₁. S₂. virojasi, S₁. S₂; °rocesi, B. ratinanda.°, S₁. S₂.

ca nandin ca vaddhatī ti ratinandivaddhanam sukhassa ca pītiyā ca samvaddhanan ti attho. Nārī ti tassā ālapanam. Anomadassane ti paripunnangataya3 nandanadassane.4 Nandane ti nandakare. Idhā ti Nandanavane vimāne vā. Moditun ti abhiramitum icchāmī ti yojanā.

Evam pana tena mānavena⁵ vutte sā vimānadevatā⁶ tassa pativacanam dentī

Karohi⁷ kammam idha⁸ vedaniyam cittañ ca te idha natam 9 bhavatu katvāna kammam idha vedanivam 10 evam mamaın 11 lacchasi kāmakāminin 12 ti

7

gātham āha.

Tattha karohi kammam idha vedaniyan ti idha imasmim dibbaţţhāne vipaccanakavipākadāyakam kusalakammam 13 karohi pasaveyyāsi. Idha natan 14 ti idh' upanatam, 15 idha ninnan 16 ti vā pātho imasmim thāne ninnaponapabbhāram tava cittam bhavatu hotu. Maman ti mam. Lacchasī ti labhissasi.

So mānavo¹⁷ tassā vimānapetiyā vacanam sutvā tato manussapatham gato tattha cittam panidhāya tajjam puññakammam katvā na cirass' eva kālam katvā tattha nibbatti. Tassā petiyā sahavyatam tam attham pakāsento sangītikārā

Sādhū ti so tassā paţisunitvā akāsi kammam sahavedaniyam 18 katvāna kammam tahim vedaniyam uppajji 19 mānavo 20 tassā sahavyatan ti

8

osānagātham āhamsu.

¹ nandañ ca, S₂; nandanañ ca, S₁. ² ratinanda.º, S₁. S₂.

^{3 °}angapaccangatāya, B.

⁴ ānandana.º, S₂; anuna.º, B. 5 māṇa.º, B.

⁶ vimānapeti., B. 7 karomi, S₁. ⁸ tahi. M.

⁹ nitum, S₁. S₂; natañ ca hotu, M. C. 10 modaniyam, S₁. S₂. ¹¹ mama, B.

Inditaniya A_1, A_2, A_3 Inditani, A_4, A_5 Inditani, A_5, A_6 Inditani, A_6, A_7 Inditani, A_7, A_8 Inditani, A_8, A_8 Inditani, A_8 Inditani,

Tattha sādhū ti sampaţicchane nipāto. Tassā ti¹ vimānapetiyā. Paţisuṇitvā ti tassā vacanam sampaṭicchitvā. Tahim vedaniyan ti tasmim vimāne tāya² saddhim veditabbam sukhavipākam kusalakammam. Sahavyatan ti sahabhāvam. So mānavo³ tassā sahavyatam uppajjī⁴ ti yojanā.⁵

Evam tesu tattha cirakālam dibbasampattim anubhavantesu puriso kammassa parikkhayena kālam akāsi. Itthi pana attano puññakammassa khettagatabhāvena ekam buddhantaram tattha paripuṇṇam katvā vasi. Atha amhākam Bhagavati loke uppajjitvā pavattitapavaradhammacakke anukkamena Jetavane viharante āyasmā Mahāmoggallāno ekadivasam pabbatacārikam caramāno tam vimānañ cas vimānapetiñ ca disvā Veļuriyathambam ruciram pabhassaran ti ādikāhi gāthāhi pucchi. Sā c'assa ādito paṭṭhāya sabbam attano pavuttim ārocesi. Tam sutvā thero Sāvatthim āgantvā Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Tam sutvā mahājano dānādīni puññāni katvā dhammanirato ahosi. Io

Rathakārapetavatthuvaņņanā.

III, 4.

Bhūsāni eko sālim punāpare ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante cattāro pete ārabbha vuttam. Sāvatthiyā kira avidūre aññatarasmim gāmake eko kūṭavāṇijo kūṭamānādīhi jīvitam kappesi. So sālipalāse gahetvā tambamattikāya paribhāvitāya garutare katvā rattasālīhi saddhim missetvā vikkiņi. Tassa putto 'gharam āgantānam¹¹ mama mittasuhajjānam sammānam na karotī' ti kupito yoggacammam¹² gahetvā mātu sīse pahāram adāsi. Tassa

¹ S₁. S₂ add tassā. ² petāya, B. ³ māṇavo, B.

⁴ uppajjatī, S₁. S₂; upapajji, B.

⁵ B. adds sesam uttānam eva. ⁶ pavattitavara., B.

⁷ atthāy.°, S₁. Š₂. 8 om. S₁. 9 gantvā, B. 10 B. adds ti. 11 āgantvā, B. 12 yuga.°, B.

sunisā sabbesam atthāya thapitamamsam corikāya i khāditvā puna tehi anuvuñiivamānā 'sace mavā' tam mamsam khāditam, bhave bhave attano piţţhimamsam kantitvā3 tam khādeyyan' ti sapatham akāsi. Bhariyā pan' assar kiñcid-eva upakaranam yācantānam natthī ti vatvā tehi nippīļiyamānā 'sace santam natthī ti vadāmi, jātajātatthāne+ gūthabhakkhā bhaveyyan' ti musāvādena sapatham akāsi. Te cattāro janā aparena samayena kālam katvā Vinihātaviyam petā hutvā nibbattimsu. Tattha kūţavānijo kammaphalena pajjalantam bhūsam ubhohi hatthehi gahetvā attano matthake äkiritvä mahādukkham anubhavati. Tassa putto ayomayehi muggarehi sayam eva attano sīsam bhinditvā anappakam dukkham paccanubhoti. sunisā kammaphalena sunisitehi ativiyavipulāyatehi nakhehi attano pitthimamsāni okantitvās okantitvā aparimitam dukkham anubhavati. Tassa bhariyava sugandham suvisuddham apagatakāļakam sālibhattam upanītamattam eva nānavidhakimikulākulam paramaduggandhajegucchagūtham sampajjati. Tam sā ubhohi hatthehi pariggahetvā bhunjantī mahādukkham patisamvedeti. Evam tesu catūsu janesu petesu nibbattitvā mahādukkham anubhavantesu āvasmā Mahāmoggallāno pabbatacārikam caranto ekadivasam6 tam thanam patto te7 disva

Bhūsāni eko⁸ sālim punāparo⁹ ayañ ca 10 nārī sakamaṃsalohitam tuvañ 11 ca gūtham asuci-akantikam 12 paribhunjasi kissa ayam vipāko ti

imāya¹ gāthāya tehi katakammam pucchi.

Tattha bhūsānī ti palāsāni. Eko 13 ti ekato. 14 Sālin ti sālino. Sāmi-atthe h'etam upayogavacanam. Sālino

1

 $^{^{1}}$ om. B. 2 mayam, S_{1} . S_{2} . 3 kanditvā, B. 4 jātaṭhāne, B. 5 kantitvā, B., but only once. 6 B. adds ca.

⁷ tato pete, S₁; tato te pete, S₂.

palāsāni pajjalantāni attano sīse avakiratī ti adhippāyo. Punāparo ti puna aparo, yo hi so mātu sīsam paharati so ayomuggarehi attano sīsam paharitvā sīsabhedam pāpunāti.3 Tam4 sandhaya4 vadati4 sakamamsalohitan ti attano piţthimamsalohitañ ca paribhunjatī ti yojanā. Akantikans ti akantam amanapam jeguccham. Kissa ayam vipāko ti katamassa pāpakammassa idam phalam vam⁴ idāni tumhehi paccanubhavīyatī ti attho.

Evam therena6 tehi katakamme7 pucchite kūtavāņijassa bhariyā sabbehi tehi katakammam ācikkhantī

Avam pure mātaram himsati ayam pana kūtavānijo ayam mamsāni khāditvā musāvādena vañceti.8 2 Aham manussesu manussabhūtā agāriņī sabbakulassa9 issarā santesu parigūhāmi 10 mā ca 11 kiñci ito adam musāvādena chādemi 'natthi etam mama12 gehe, 13 sace santam nigūhāmi 14 gūtho me hotu bhojanam'. 3 Tassa kammavipākena musāvādassa c'ūbhayam sugandhasālino bhattam gūtham me parivattati. Avanihāni 15 ca kammāni na hi kammam vinassati duggandham kimīnam mīļham bhunjāmi ca pivāmi cā ti 5

gāthā abhāsi.

Tattha ayan ti puttam dassentī vadati. Himsatī ti thāmena paribādheti muggarena paharatī 16 Kūţavāņijo ti bālavānijo vancanāya vaņijjakārako 17 ti

² °paro, B. ¹ okirayatī, B.

³ sīsabhedapāpuṇaṭhānagato, B. 4 om. B. 5 akantan, B. 6 tena, S₁. 7 °kammam, B.

⁵ akantan, B. • tena, S₁. • Kanimuri, —
8 °si, M. C. D. • kulassa, S₁. S₂.
10 °guhāmi, M. D.; B.; °guyhemi, S₁. S₂. • 11 om. S₂.
12 mamam, M. • 13 ito, C. D.; iti, M.
14 °gūhāmi, D.; °guyāmi, B.; °guyhāmi, S₁. S₂.
15 avanjhāni, M.; avanjāni, C.; B.; avancāni, D.; avajjāni, S. S. • 16 paharī, S₁. S₂. • 17 vanijjako, B. paharī, S_1 . S_2 . S_{τ} . S_{σ} .

attho. Mamsāni khāditvā ti parehi sādhāraņam mamsam sayam¹ eva¹ khāditvā nāham² khādāmī ti musāvādena³ vañcesi.

Agāriņī ti gehasāminī. Santesū ti vijjamānesv eva4 parehi yācita - upakaraņesu. Parigūhāmīs ti paţicchādemi.6 Kālavipallāsena h'etam vuttam. Mā ca kiñci ito adan ti ito mama santakato kiñci mattam pi atthikassa parassa na adāsi. Chādemī ti natthi etam mama gehe ti musāvādena chādesi.

Gütham me parivattatī ti sugandhasālibhattam mayham kammavasena gūthabhāvena parivattati pariņamati.

Avanjhanī7 ti amoghani anipphalani. Na hi kammam vinassatī ti hetupacitam⁸ kammam phalam adatvā na hi Kimīnan ti kimivantam sañjātakimikulam. Mīlhan ti gūtham.

Sesam hetthā vuttanayattā uttānam eva.9

Evam thero tassā petiyā vacanam sutvā tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi.10

Bhūsapetavatthuvannanā.

III, 5.

Accherarūpam Sugatassa ñānan ti. Idam Kumārapetavatthum. Tassa kā12 uppatti? Sāvatthiyam kira bahū upāsakā dhammagaņā hutvā nagare mahantam mandapam kāretvā tam nānāvannehi vatthehi alankaritvā kālass, eva Satthāram bhikkhusanghan ca nimantetvā mahārahavarapaccattharanatthatesu āsanesu buddhappamukhabhikkhusangham nisidapetva gandhapupphadihi pu-

r om. B. 2 na, B. 3 S₁ uuus vo. 4 °mānass' eva, S₁. 5 °guyhāmi, S₁. S₂. 8 katup.°, B.

^{6 °}desi, S_1 . S_2 . 7 avajjānī, S_1 . S_2 . 8 katup.°, B. 9 uttāyam eva, S_1 ; B. adds ti. 10 om. S_1 . S_2 . 12 om. B. S_1 .

ietvā mahādānam pavattenti. Tam disvā añnataro maccheramalapariyutthitacitto puriso tam sakkāram asahamāno evam āha: 'varam etam sabbam' sankārakūte chadditam, na tveva imesam mundakānam dinnan' ti. Tam sutvā upāsakā samviggamānasā 'bhāriyam vata iminā purisena pāpam pasutam, yena evam buddhappamukhe bhikkhusanghe aparaddhan' ti tam attham tassa mātuyā ārocetvā 'gaccha' sasāvakasangham 'Bhagavantam khamāpehī' ti āhamsu. Sā sādhū ti paţisuņitvā puttam santajientī saññāpetvā Bhagavantam bhikkhusanghan ca upasankamitvā puttena katam accayam desentī khamāpetvā Bhagavato bhikkhusanghassa ca sattāham yāgudānena pūjam akāsi. Tassā putto na cirass' eva kālam katvā kilithakammaupajīvinivā ganikāya kucchiyam nibbatti. Sā ca nam iātamattam veva dārako ti ñatvā susāne chaddāpesi. tattha attano puññabalen' eva 5 gahitārakkho kenaci anupadduto mātu anke viya sukham supi. Devatā tassa ārakkham ganhimsū ti vadanti. Atha Bhagavā paccūsavelāyam mahākaruņāsamāpattito vutthāya buddhacakkhunā lokam olokento6 tam dārakam sīvathikāya7 chadditam disvā suriyuggamanavelāya sīvathikam āgamāsi. 'Satthā idhāgato, kāraņen' ettha8 bhavitabban' ti mahājano sanni-Bhagavā sannipatitaparisāya 'nāyam dārako oñātabbo 9 yadi pi idani susane chaddito anatho thito, ayatim pana ditthe yeva 10 dhamme abhisamparāyañ ca uļārasampattim patilabhissatī' ti vatvā tehi manussehi 'kin nu kho bhante iminā" purimajātiyam katam kamman'" ti puţţho 'buddhappamukhassa bhikkhusanghassa pujam akasi janata uļāram, 12 tatr' assa cittassa 13 ahu añnathattam 14 vācam abhāsi pharusam asabbhin' ti ādinā tena dārakena katam kammam āyatim pattabbasampattin ca pakāsetvā sannipatitaparisāya ajjhāsayānurūpam dhammam kathetvā upari sāmukkamsikam dhammadesanam akāsi. Saccapariyosāne

r pūjitvā, B. ² B. adds sakkāram. ³ gacchasi, S₁; B. adds tvam. ⁴ sāvaka.⁹, S₁. ⁵ °balena, B.

⁶ volokento, B. 7 °kāyam, S_r. 8 kāran' evatthā, S_r. 9 oñāpetabbam, B. 10 dith' eva, B. 11 om. B.

¹² uļārā, B. 13 cittam, B. 14 othattham, B. S₂.

caturāsītiyā pānasahassānam dhammābhisamayo ahosi. Tañ ca dārakam āsītikotivibhavo eko kutimbiko 'Bhagavato sammukhā 'va mama 2 putto' ti aggahesi. Bhagavā 'ettakena avam dārako rakkhito mahājanassa ca anuggaho kato' ti vihāram agamāsi. So aparena samayena tasmim kutimbike³ kalakate⁴ tena⁵ nīvāditam dhanam patipajiitvā kutumbam santhapento tasmim nagare yeva mahāvibhavo gahapati hutvā dānādipuñnānirato ahosi. Ath' ekadivasam bhikkhū dhammasabhayam katham samutthapesum 'aho nūna Satthā sattesu anukampako, so pi nāma dārako tadā anatho thito etarahi mahatim sampattim paccanubhavati ulārāni ca puñnāni karotī' ti. Tam sutvā Satthā 'na bhikkhave tassa ettakā 'va sampatti atha kho āvuparivosāne 6 Tāvatimsabhavane 7 Sakkassa devarañño putto hutvā nibbattissati mahatiñ ca dibbasampattim patilabhissatī' ti Tam sutvā bhikkhū mahājano ca idam kira kāranam disvā 'dīghadassī Bhagavā iātamattass' eva tassa8 āmakasusāne chadditassa tattha gantvā sangaham akāsī' ti Satthu ñānavisesam thometvā tasmim atthabhāve tassa pavuttim kathesum. Tam attham dipentā sangītikārā

Accherarūpam Sugatassa nānam Satthā yathā puggalam vyākāsi: ussannapuññāpi bhavanti 9 h'eke 10 parittapuññāpi bhavanti9 h'eke. 10 Avam kumāro sīvathikāva chaddito angutthasnehena yāpesi rattim, na yakkhabhūtā na sirimsapā 11 vā na hethayeyyum 12 katapuññakumāram sunakhāpi imassa 13 palihimsu 14 pāde dhankā singālā parivattavanti.

¹ kutumbiko, B. ² mayham, B.

9 °puññābhibhavanti, B. 10 loko, C.

1

2

^{4 °}kato, S₁. 5 tam, B. ⁶ āyuhapari., B. ⁷ tāvatimse, S₁; om. S₂. ⁸ omattass' evassa, B.

sarisapā, M. C. D.; B.

hedha.°, M.; vihedha.°, D.; B.; vihetha.°, S₁. S₂; no podha.°, C (taken from the Commentary). 13 h'imassa l pi imassa, M. C. D.; B. 14 pala.°, all MSS. exc. M.

Gabbhāsayam pakkhiganā haranti kākā pana akkhimalam haranti na imassa i rakkham vidahimsu keci 2 na osadham 3 sāsapadhūpanam vā. 3 Nakkhattayogam pi na4 uggahesum na sabbadhaññāni pi ākirimsu etādisam uttamakicchapattam 5 rattābhatam sīvathikāya chadditam. Nonītapindam⁶ viva⁷ pavedhamānam⁸ sasamsayam jīvitasāvasesam tam addasa devamanussapūjito9 disvā 'va10 tam vyākari 11 bhūripañño: ayam kumāro nagarass' imassa aggakuliko bhavissati bhogato. 12 5 Kissa vatam kim pana brahmacariyam ki 'ssa sucinnassa ayam vipāko? etādisam vyasanam pāpunitvā tam tādisam paccanubhossat' iddhin ti 6

cha 13 gāthā avocum.

Tattha accherarūpan ti acchariyasabhāvam. Sugatassa ñāṇan ti aññehi asādhāraṇam Sammāsambuddhassa ñāṇam āsayānusayañāṇādi-sabbaññutañāṇam eva¹⁴ sandhāya vuttam. Tayidam aññesam avisayabhūtam¹⁵katham¹⁶ñāṇan¹⁷ ti¹⁷āha: Satthā yathā puggalam vyākāsī ti. Tena Satthu desanāya evam ñāṇassa acchariyabhāvo¹⁸ viññāyatī¹⁷ ti dasseti. Idāni tam¹⁷ vyākaraṇam dassento Ussannapuññāpi¹⁹ bhavanti h'eke, parittapuññāpi¹⁹ bhavanti h'eke ti āha. Tass' attho: ussannakusaladhammāpi idh' ekacce puggalā

¹ n'imassa, M. ² ke pi, S₁.

³ usatham, S_r; ūsapam, S₂. ⁴ pana l. pi na, S_r. S₂. ⁵ parama.°, C. ⁶ navanita.°, C. D.; B.; nonitta.°, M.

⁷ va, M. ⁸ vedh.°, S_1 . S_2 .

⁹ devamanussehi pūj.º, M. C. D. 10 ca, M. C. D.

^{11 °}karim, S₁. S₂. 12 bhogavā, C. D.; B.; all MSS. add ca.

¹³ satta, S₁. S₂. ¹⁴ B. adds vā.

¹⁵ B. adds ñāṇam. ¹⁶ kathan ti, B. ¹⁷ om. B. ¹⁸ obhagavato, B. ¹⁹ opuññāni, S_1 . S_2 .

laddhūpacayassa i tādisassa apuññassa i vasena jāti-ādinā nihīnā bhavanti, parittapuññāpi appatarapuññadhammāpi eke sattā khettasampatti-ādinā tassa puññassa mahājutikatā-ya uļārā bhavantī ti. Sīvathikāyā ti susāne. Aṅguṭṭhasnehenā ti aṅguṭṭhato pavattasnehena devatāya aṅguṭṭhato paggharitakhīrenā ti attho.

Na yakkhabhūtā 3 na sirimsapā 4 vā ti 5 pisācabhūta vā yakkhabhūtā vā sirimsapā vā ye keci sarantā 6 gacchantā vā. Nā hethayeyyun ti na bādheyyum. 8 Palahimsu pāde ti attano jīvhāya pāde palahimsu. 9 Dhankā ti kākā. Singālā parivattayantī ti mā nam kumāram keci vihimseyyun 10 ti rakkhantā 11 nirogabhāvajananattham apāraparam parivattanti.

Gabbhāsayan ti gabbhamalam. Pakkhiganā ti gijjhakulalādayo sakuņagaņā. Harantī ti apanenti. Akkhimalan ti akkhigūtham. ¹² Kecī ti keci manussā, amanussā ¹³ pana rakkham samvidahimsu. ¹⁴ Osadhan ¹⁵ ti tadā āyatiñ ca ārogyavaham agadam. ¹⁶ Sāsapadhūpanam vā ti yam jātassa dārakassa rakkhanatthāya sāsapena dhūpanam karonti, tam pi tassa karontā nāhesun ti dīpenti. ¹⁷

Nakkhattayogam pi na uggahesun ti nakkhattayuttam pi na uggahimsu 18 'asukasmim 19 rāsimhi asukasmim nakkhatte asukasmim tithimhi tamhi muhutte ayam jāto' ti evam jātakammam p'issa na keci 20 akamsū ti attho. Na sabbadhaññāni pi ākirimsū ti mangalam 21 karontā agadavasena yam 20 sāsapatelamissitam 22 sāli-ādi dhaññam ākiranti 23 tam p'issa 24 nākamsū ti attho. Etādisan ti

¹ laddhapaccayatāya, B.; opaccayassa, S₂. opuññassa, S₁.

³ B. adds ti yakkhā vā bhūtā vā; obhūtāni, S_r.

⁴ sarisapā, B. 5 B. continues: ye keci and so on. 6 B. adds vā. 7 vihedha., B. 8 na podheyyum, B.

⁹ lehayisu, B. 10 vihedheyyun, B.

¹¹ paccakkhantā, S₁. ¹² atthi.°, S₁. S₂. ¹³ om S₁.

visam., S₂. sapan, S₂; osajan, S₁.

¹⁶ agadā, B. ¹⁷ dīpeti, S_1 . S_2 . ¹⁸ gaņhimsu, B.

¹⁹ asukamhi, B., and continues: nakkhattehi pi thimhi (sic!) mahutte (sic!) and so on. 20 om. B.

²¹ mangalāni, B. ²² sabbatela.º, S₁. S₂.

²³ ākirintim, S₁. ²⁴ pi, B., and adds manussā.

evarūpam. Uttamakicchapattan ti paramakiccham āpannam ativiyadukkhappattam. Rattābhatan ti rattiyam ābhatam.

Nonītapiņḍam¹ viyā ti navanītapiņḍasadisam mamsapesimattattā evam vuttam. Pavedhamānan ti dubbalabhāvena pakampamānam.² Sasamsayan ti jīvati nu kho nanu kho jīvatī ti samsayitattāya samsayavantam.³ Jīvitasāvasesan ti jīvitaṭṭhitiyā hetu bhūtānam sādhanānam abhāvena kevalam jīvitamattāvasesam.⁴ Aggakuliko bhavissati bhogato⁵ ti bhoganimittam bhogassa vasena aggakuliko seṭṭhakuliko bhavissatī ti attho.

Ki'ssa vatan6 ti ayam gāthā Satthu santike thitehi upāsakehi tena katakammassa pucchāvasena vuttā sā ca khoz sīvathikāya sannipatitehi8 veditabbā. Tattha ki 'ssā ti kim assa. Vatan ti vatasamādānam. Puna kissā ti kīdisassa suciņņassa vatassa brahmacariyassa cā ti vibhattim vipariņāmetvā vipanā. Etādisan ti gaņikāya kucchiyā nibbattanam susāne chaḍḍitan ti evarūpam. Vyasanan ti anattham. Tādisan ti tathārūpam Aṅguṭṭhasnehena yāpesi rattin ti ādinā Ayam kumāro nagarass' imassa aggakuliko bhavissatī ti ādinā ca vuttappakāran ti attho. Iddhin ti deviddhidibbasampattin ti vuttam.

Idāni tehi upāsakehi puttho Bhagavā yathā tathā⁴ vyākāsi, tam dassento saṅgītikārā

Buddhappamukhassa bhikkhusanghassa ¹⁵ pūjam akāsi janatā uļāram tatr'assa cittassa ¹⁶ ahu annathattam ¹⁷ vācam abhāsi pharusam asabbhim. So tam vitakkam paṭivinodayitvā ¹⁸ pītipasādam patiladdhā ¹⁹ pacchā

¹ nava.°, B. ² samk.°, B. ³ sasamsavanti, S₁. S₂.

7 '

^{4 °}sesakam, B. 5 bhogavā, B.

⁶ vattan, S₁. S₂. 7 ko, S₁. S₂. 8 S₁. S₂ add ti. 9 vā, S₁. S₂. vibhakti, S₁. 11 pari. 9, S₂. S₂.

 ¹² om. S₁. S₂.
 13 pavutta., S₁. S₂.
 14 tadā, B.
 15 sanghassa, M. C. D.

¹⁶ cittam, M.; B. ¹⁷ ottam, S₁; otattam, S₂; otattham, B. ¹⁸ vinod., M. C. D. ¹⁹ oladdham, C.; S₁; oladdha, M. D.

Tathāgatam Jetavane vasantam vāguvā upatthāsi so z sattarattam. 8 Tassa vatam² tam pana brahmacariyam tassa sucinnassa ayam vipāko etādisam vyasanam pāpunitvā tam tādisam paccanubhossat' iddhim. 9 Thatvāna³ so vassasatam idh' eva sabbehi kāmehi samangibhūto kāyassa bhedā abhisamparāyam sahavvatam gacchati Vāsavassā ti 10

catasso gāthā avocum.

Tattha janatā ti janasamūho upāsakagaņo ti adhippāyo. Tatrā ti tassa pūjāyam. Assā ti assa dārakassa. Cittassa⁵ ahu aññathattan⁶ ti purimabhayasmim cittassa aññathābhāvo anādaro agāravam apaccayo ahosi. Asabbhin ti sādhu sabhāya sāvetum ayuttam pharusam vācam abhāsi.

So ti so ayam. Tam vitakkan ti tam pāpakam vitakkam. Paţivinodayitvā ti mātarā katāya, pañnattiyā 8 vūpasametvā. 9 Pītipasādam paţiladdhā 10 ti paţilabhitvā uppādetvā. Yāguyā upatthāsī ti yāgudānena upatthahi. Sattarattan 11 ti sattadivase. 12

Tassa vatam 13 tam pana 14 brahmacariyan ti tam 15 mayā hetthā vuttappakāram attano cittappasādanam 16 dānañ ca imassa puggalassa vatam tam brahmacariyañ ca aññam kiñci natthī ti attho.

Thatvānā ti yāva āyupariyosānā 17 idh' eva manussaloke thatvā. Abhisamparāyan ti punabhave. Sahavyatam gacchati Vāsavassā ti Sakkassa devānam in-

om. C. D. vattam, S₁. thatvā, S₂.

om. C. D. vattam, S₃.

tatvā, S₄.

tatthan, B.

kasāya, S₄.

sannitatiyā, S₅.

sannitatiyā, S₅.

sannitatiyā, S₅.

rattin, S₅.

sannitatiyā, S₅.

sannitatiyā, S₅.

¹¹ °rattin, S_1 . S_2 . ¹² satti.°, S_1 . S_2 . ¹³ vattam, S_1 . ¹⁴ om. S_1 . ¹⁵ om. S_2 .

¹⁶ cittassa pasā.º, B. 17 āyuhapariyosāne, B.

dassa puttabhāvena sahabhāvam gamissati. Anāgatatthe hi idam i paccuppannakālavacanam.

Sesam sabbattha uttānam eva.2

Kumārapetavatthuvannanā.

III. 6.

Naggā dubbannarūpāsī ti. Idam Satthari Jetavane viharante³ Serinipetim ārabbha vuttam. Kururatthe kira Hatthinipure Serinī4 nāma ekā rūpāpajīvinī ahosi. Tattha ca uposathakaranatthāya tato tato bhikkhū sannipatimsu. Puna mahābhikkhusannipāto ahosi. Tam disvā manussā tilatandulādi sappinavanītamadhu5-ādiñ ca bahum dānūpakaranam⁶ sajjetvā mahādānam pavattesum. Tena ca samayena sā ganikā assaddhā 7 appasannā maccheramalaparivutthitacitta tehi8 manussehi9 'ehi tava imam danam anumodāhī' ti ussāhitāpi 'kin tena mundakānam samanānam dinnenā' ti apasādam eva nesam pavedesi 'kuto appamattakassa pariccāgo' ti? Sā aparena samayena kālam katvā añnatarassa paccantanagarassa parikhāpitthe petī hutvā nibbatti. Atha Hatthinipuravāsī añnataro upāsako vāņijjāya tam nagaram gantvā rattiyā paccūsasamaye parikhāpittham gato tādisena payojanena. tattha tam disvā sanjānitvā naggā atthitacamattāvasesasarīrā ativivabībhacchadassanā avidūre thatvā attānam dassesi. So tam disvā

Naggā dubbaṇṇarūpāsi = II, 1, 1 (see p. 68)	1
gāthāya pucchi. Sā pi 'ssa	
Aham bhaddante petī mhi = II, 1, 2	2
gāthāya attānam pakāsesi. Puna tena	
Kin nu kāyena = II, 1, 3	3
gāthāya katakammam pucchitvā	

¹ S₁. S₂ add pana. 4 Sesarini, S₂. 5 ² B. adds ti. 5 sappidadhimadhu, B.

bahujanadānu.°, S₁.
 asaddhā, S₂.
 B. adds tam.
 sampavedesi, B.

Anāvatesu titthesu vicini addhamāsakam santesu devvadhammesu dīpam nākāsim attano. 4 Nadim upemi tasitā, rittakā parivattati chāyam upemi unhesu, ātapo parivattati. 5 Aggivanno ca² me vāto dahanto upavāvati etañ ca bhante arahāmi aññañ ca pāpakam tato.3 6 Gantvāna Hatthinipuram vajjesi mayham mātaram: dhītā ca te mayā ditthā duggatā Yamalokikā pāpakammam karityāna petalokam ito gatā. 7 Atthi4 me ettha nikkhittam anakkhātañ ca tam mavā cattāri satasahassāni pallankassa ca hetthato. 8 Tatos me dānam dadatus tassā ca hotu jīvikā dānam datvā ca⁷ me mātā dakkhinam ādisatu⁸ me tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinī ti 9

imāhi chahi gāthāhi attanā katakammañ⁹ c'eva puna tena¹⁰ attano kātabbam atthañ ca ācikkhi.

Tattha anāvaţesu ¹¹ titthesū ti kenaci anivāritesu nadītaļākādīnam titthapadesesu yattha manussā nahāyanti udakakiccam karonti tādisesu thānesu. Vicini addhamāsakan ti manussehi ṭhapetvā vissaritam api nām' ettha kiñci labheyyan ti lobhābhibhūtā hutvā addhamāsakamattam pi vicini gavesi. Atha vā anāvaṭesu ¹¹ titthesū ¹⁰ ti ¹⁰ upasaṅkamanena kenaci anivāritesu sattānam payogāsayasuddhiyā ¹² kāraṇabhāvena titthabhūtesu samaṇabrāhmaṇesu vijjamānesu vicini addhamāsakan ti maccheramalapariyuṭṭhitacittā kassaci kiñci adentī addhamāsakam pi visesena¹³ vicini na sañcini puññam. Tenāha: santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano ti.

Tasitā ti pipāsitā. Rittakā ti kākapeyyasandamānā pi nadī mama pāpakammena udakena rittā tucchā vāļuka-

¹ anāvajjesu, S_1 . S_2 . ² va, B. ³ kato, S_1 . S_2 . ⁴ S_1 . S_2 add ca. ⁵ M. adds ca. ⁶ detu, M.

⁷ datvāna, M.

udisatu, M.; uddisatu, C.; anvādissatu, S₁. S₂.
 S₁ omits kata before kammañ.
 om. S₂.

¹¹ °vajjesu, S₁. S₂. ¹² payogāya suṭṭhiyā, S₁. ¹³ vasena, S₁.

mattā hutva parivattati. Uņhesū ti uņhakālesu. Ātapo parivattatī ti chāyatthānam mayi upagatāya ātapo sampajjati.

Aggivaņņo ti samphassena aggisadiso. Tena vuttam: dahanto upavāyatī iti. Etañ ca bhante arahāmī ti bhante ti tam upāsakam garukārena vadati. Bhante etañ ca yathā vuttam pipāsādi-dukkham aññañ 3 ca tato pāpakam dāruņam dukkham aham 4 anubhavitum arahāmi, tajjassa 5 pāpassa katattā ti adhippāyo.

Vajjesī ti vadeyyāsi.

Ettha6 nikkhittam7 anakkhātan ti ettakam nikkhittam8 anācikkhitam. Idāni tassa parimāņam thapitaṭṭhānañ ca dassentī9 āha: cattāri satasahassāni pallaṅkassa ca heṭṭhato ti.

Tattha pallankassā ti pubbe attano sayanapallankassa. Tato ti nihitadhanato¹⁰ ekadesam gahetvā mayham¹¹ uddissa dānam¹² detu. Tassā ti mayham mātuyā.

Evam tāya petiyā vutte so upāsako tassā vacanam sampaticchitvā tattha attano karanīyam tīretvā 13 Hatthinipuram gantvā tassā mātuyā tam attham ārocesi. Tam attham dassetum

Sādhū ti so ¹⁴ paṭisutvā ¹⁵ gantvāna Hatthinipuram: dhītā ¹⁶ ca te ¹⁷ mayā diṭṭhā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā. 10 Sā mam tattha samādapesi: ¹⁸ mayham mātaram vajjesi 'dhītā ca te mayā diṭṭhā duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā. 11 'Atthi me ettha = v. 8

r °samayesu, B. 2 vāyatī, S_1 . 3 ayañ, S_1 . S_2 . 4 om. S_1 . 5 tassajjassa, S_1 . S_2 . 6 om. S_1 . B.

⁷ om. all MSS. ⁸ all MSS. add ti. 9 dassento, B.

¹⁰ nikkhittavittato, B. ¹¹ mamam, B.

¹² B. adds me. 13 katvā, B. 14 S₁. S₂ add tassā.

 $^{^{\}text{15}}$ osuņitvā, D.; $S_{\text{\tiny 1}}.$ $S_{\text{\tiny 2}}.$ B.

¹⁶ all MSS. insert before dhītā: avoca tassā (tassā avoca, S_1 . S_2) mātaram, but this spoils the metre and seems to be a later interpolation. ¹⁷ tam, C.

¹⁸ all MSS. add gantvana Hatthinipuram.

'Tato me dānam dadatu = v. 9 13 4 Tato hi sā dānam adāsi tassā dakkhinam ādisi petī ca sukhitā āsi sarīram cārudassanī 3 ti

14

sangītikārā āhamsu.

Tā suviñneyyatthā4'va. Tam sutvā tassā mātā bhikkhusanghassa dānam datvā tassā ādisi. Tena sā patiladdhūpakaraņasampattiyam⁵ thitā mātu attānam dassetvā tam kāraņam ācikkhi, mātā bhikkhūnam ārocesi, bhikkhū tam pavuttim Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi.

Serinipetavatthuvannanā.

III, 7.

Naranāripurakkhato yuvā ti. Idam Bhagavati Veļuvane viharante migaluddakapetam ārabbha vuttam. Rājagahe kira aññataro luddako6 rattim divam mige7 vijjhitvā⁷ mige vadhitvā jīvitam⁸ kappesi. Tass' eko upāsako mitto ahosi. So tam⁹ sabbakālam pāpato nivattetum asakkonto 'ehi samma rattiyam pānātipātato viramāhī' ti rattiyam puñne 10 samādapeti. 11 So rattiyam viramitvā divā eva pāņātipātam karoti. So aparena samayena kālam katvā Rājagahasamīpe vemānikapeto hutvā nibbatto 12 divasabhāgam mahādukkham anubhavitvā 13 rattivam pancahi kāmaguņehi samappito samangibhūto pariharati. 14 Tam disvā āyasmā Nāradatthero 15

² S₁. S₂ add datvā ca.

¹ datvāna me, also S₁. S₂; M. C. have (13 ab) Tato tuvam dānam dehi tassā ca dakkhinam ādisam; they have also tadā sā sukhitā l. tadāham sukh.o.

³ tassā c'āsi sujīvikā l. sarīram cāru.º, M.; B.; cāpi l. c'āsi, C. D. 4 °viñneyyā 'va, B. 5 patiladdhasabbu.°, B. 6 om. S₁. 7 om. B. 8 °kam, S₁. 9 S₁. S₂ add sabbena. 10 puñnam, S₁. S₂.

¹¹ °dapesi, S_1 . S_2 . ¹² nibbatti, S_1 . S_2 . ¹³ avibh.°, S_1 . ¹⁴ °vāresi, S_1 . ¹⁵ Nārado, S_2 .

Naranāripurakkhato yuvā rajanīye¹ kāmagunehi¹ sobhasi divasam anubhosi² kāranam, kim akāsi purimāva jātiyā ti 1

imāva gāthāva paţipucchi.

Tattha naranāripurakkhato ti paricārikabhūtehi devaputtehi devadhītāhi ca purakkhato pavirupāsito. Yuvā ti taruņo. Rajanīye ti ramaņīyehi rāguppattihetubhūtehi. Kāmagunehī ti kāmakotthāsehi. Sobhasī ti samangibhāvena virocasi3 rattivan ti adhippāyo. Tenāha: divasam anubhosi kāraņan ti divasabhāge4 pana nānappakāram kāraņam ghātanam paccānubhavasi. Rajanī ti vās rattīsu, ye ti nipātamattam. Kim akāsi purimāya jātivā ti evam6 sukhadukkhasamvattaniyam7 kim nāma kammam ito purimāva jātivā tvam akattha, tam kathehī8 ti attho.

Tam sutvā peto therassa attanā katakammam ācikkhanto

Aham Rajagahe ramme ramanīve Giribbaje migaluddo pure āsimo lohitapāņi dāruņo. 2 Avirodhakaresu pāņisu puthusattesu padutthamānaso vicari atidāruņo sadā parahimsāya rato asañnato. 3 (Tassa) me sahāyo suhadayo 10 saddho āsi upāsako so ca ii mam anukampanto nivāresi punappunam: Mākāsi pāpakam kammam mā tāta 12 duggatim agā sace icchasi pecca 13 sukham, virama pānavadham asamvamam.

Tassāham vacanam sutvā sukhakāmassa hitānukampino nākāsim sakalānusāsanim cirapāpābhirato abuddhimā. 6 So mam puna bhūrisumedhaso 14 anukampāya samyame nivesavi:

sace divā hanasi pānino, atha te rattim bhavatu 15 samyamo.

15 hotu, M.

¹ rajaniyehi kāmehi, M. ² D., B. add kim.

^{4 °}bhāgena, B. ³ virocesi, B. 5 ca, B.; om. S₂.

⁶ om. S₂. 7 sukhadukkhavatt.°, S₁. S₂.

⁸ kathesī, S₁. S₂. 9 M. C. D. add luddho; luddo, B. 10 suhadeyyo, S₁. S₂. 12 tāva, M. 13 paca, C. D.; B. 14 bhūrimedhaso, M.

Sv āham divā hanitvāna pāņino virato rattim ahosi3 saññato

rattāham paricāremi4 divā khajjāmi duggato. Tassa kammassa kusalassa anubhomi rattim amānusim divās patihatā 'va6 kukkurā upadhāvanti samantā khāditum.

Ye ca te satatānuvogino⁷ dhuvam payuttā Sugatassa sāsane maññāmi te amatam eva kevalam adhigacchanti⁸ padam asankhatan ti

imā gāthā abhāsi.

Tattha luddho ti dāruņo. Lohitapāņī ti abhiņham pasughātena 9 lohitamakkhitapāņi. Dāruņo ti ghoro, sattānam himsanako ti attho.

Avirodhakaresū ti avirodham karontesu 10 migasakunādīsu. 11

Asamyaman ti asamvaram dussilyam.

Sakalānusāsanin ti sabbam anusāsanim sabbakālam pāpato pativiratin ti attho. Cirapāpābhirato 12 ti cirakalam pāpe abhirato.

Samvame ti sucarite. Nivesavī ti nivesesi. Sace divā hanasi pāņino atha te rattim bhavatu samyamo ti nivesitākāradassanam. So kira sūlapāsasajjanādinā rattiyam pi 13 pāņavadham anuvutto ahosi.

Divā khajjāmi duggato ti idāni duggatim gato mahādukkhappatto divasabhāge khādiyāmi. Tassa kira divā sunakhehi migānam khādāpitattā kammasarikkhakam kammaphalam hotī ti 13 divasabhāge mahantamahantā 14 sunakhā upadhāvitvā atthisanghātamattāvasesam sarīram karonti, rattiyā pana upagatāya tam pākatikam eva hoti, dibbasampattim anubhavati. Tena vuttam:

¹ hanitvā, C.; hantvāna, M. ² viratā, S₁. S₂.

³ rattāhosi, C. 4 °hāremi, S₁. S₂, but III, 8, 9 paricāremi.

⁵ divāsam, C.
7 sattā.°, S₁. S₂.
8 °gacchantam, M.

⁷ sattā.°, S₁. S₂. 8 °gacchantam, m. ° nāna ° B. 10 kena virodham akarontesu, S₁. S₂.

¹¹ migassakādisu, S₁. S₂. ¹² oānirato, S₁. S₂. ¹³ om. B. ¹⁴ mahantā, B.

Tassa kammassa kusalassa anubhomi rattim amanusim divā 1 patihatā 'va 2 kukkurā upadhāvanti samantā khāditun ti.

Tattha paţihatā ti paţihatacittā bandhaghātā viya hutvā. Samantā khāditun ti mama sarīram samantato khāditum upadhāvanti, idan ca nesam ativiya attano bhayāvaham upagamanakālam gahetvā vuttam. Te pana upadhāvitvā atthimattāvasesam sarīram katvā gacchanti.

Ye ca te³ satatānuyogino⁴ ti osānagāthāyam⁵ ayam sankhepattho: aham pi nāma rattivam pānavadhamattato virato evarūpam sampattim anubhavāmi, ve pana6 te purisā Sugatassa Buddhassa Bhagavato sāsane adhisīlādhike dhuvam payuttā dalham payuttā 7 satatam sabbakālam anuyogavanto te puññavanto kevalam lokiyasukhena asammissam asankhatan8 ti laddhanāmam amatam eva adhigacchantī ti maññe. Natthi tesam tadadhigame 'va 9 koci vibandho ti.

Evam tena " vutte thero tam pavuttim Satthu arocesi. Satthā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi. Sabbam 12 vuttanayam eva.

Migaluddapetavatthuvannanā.

III. 8.

Kūtāgāre 'va 12 pāsāde ti. Idam Bhagavati Veluvane viharante aparam pi migaluddapetam ārabbha vuttam. Rājagahe kira aññataro māgaviko mānavo 4 vibhavasampanno pi samāno bhogasukham pahāya rattim divam mige hananto vicarati. Tassa sahāyabhūto eko upāsako anuddayam paticca 'sadhu samma panatipatato viramahi, ma te ahosi dīgharattamo ahitāya dukkhāyā' ti ovādam adāsi.

³ om. S₁. S₂. ² ca, B. ¹ divasa, S₁. S₂.

⁴ sattānu.°, S₁. S₂.

5 °gāthāya, B.

6 na, S₂.

7 yuttapayuttā, B.

8 B. adds padan.

9 om. B.

10 pabandho, S₁. S₂.

11 B. adds petena.

12 B. adds pi. ¹³ ca, S₁. S₂. ¹⁴ mānavo, B.

So tam anādavi. Atha so upāsako aññataram attano 1 manobhāvanīyam khīnāsavattheram yāci 'sādhu bhante asukapurisassa tathā dhammam desetha, yathā so pānātipātato virameyyā' ti. Ath' ekadivasam 2 so thero Rājagahe pindāva³ caranto tassa gehadvāre atthāsi. Tam disvā so māgaviko sanjātabahumāno paccuggantvā geham pavesetvā4 āsanam paññāpetvā adāsi. Nisīdi thero paññatte āsane. So pi theram upasankamitvā nisīdi. Tassa thero pāņātipāte ādinavam kathetvās tato virativā ānisamsañ pakāsesi. So tam sutvā6 tato7 viramitum na icchi. Atha nam thero āha 'sace tvam āvuso sabbena sabbam viramitum na sakkosi, rattīhi8 tāva viramassū' ti. So 'sādhu bhante viramāmī' ti tato rattimo virami. Sesam anantaravatthusadisam, gāthāsu pana

Kūţāgāre 'va pāsāde pallanke gonasanthite 10 pañcangikena turiyena ramasi suppavādite. 1 Tato ratyā vivasāne 11 suriyuggamanam 12 pati apavittho 13 susānasmim bahudukkham nigacchasi. 2 Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaţam katam kissa kammavipākena 14 idam dukkham nigacchasī ti? 3

Tīhi gāthāhi 15 Nāradatthero nam patipucchi.16 assa peto 17

Aham Rājagahe ramme ramanīye Giribbaje migaluddo 18 pure āsim luddo āsim 19 asaññato. (Tassa) me sahāyo suhadayo şaddho āsi upāsako

¹ B. puts attano before añña.º.

¹⁶ pucchi, S₁. S₂. ¹⁷ S₁. S₂ add āha. ¹⁸ oluddako, C. ¹⁹ om. S₁.

² B. adds eva. ³ piṇḍā, S₁. 4 °vesitvā, B.

⁵ om. B. 6 B. adds pi. 7 tathā, B.
8 rattim pi, B. 9 B. puts rattī before tato.
10 °sandhate, B.; °kattate, M. C. D.; °santhate, S.; °satthate, S.

¹¹ vivasānena, B.; vivasane, S₁. S₂.
12 suriyass' ugg.°, S₁. S₂.
13 oviţţhe, S₂
14 kammassa vip.°, M. C. D.
15 S₁. S₂ add ca.

tassa kulupako bhikkhu āsi Gotamasāvako	
so pi mam anukampanto nivaresi punappunam:	5
Mākāsi pāpakam kammam = III, 7, 5 (see p. 205)	6
Tassāham vacanam sutvā = III, 7, 6	7
So mam puna = III, 7, 7	8
Sv āham divā = III, 7, 8 (see p. 206)	9
Tassa kammassa = III, 7, 9	10
Ye ca te $=$ III 7, 10	11 ²

tam attham3 ācikkhi.

Tāsam attho hetthā vuttanayo 'va.

Dutiyaluddapetavatthuvannanā.

III, 9.

Mālī kirītī kāyūrī ti. Idam Satthari Veļuvane viharante kūtavinicchavikapetam ārabbha vuttam. Bimbisāramahārājā 4 māsassa chasu divasesu 5 uposatham upavasati. Tam anuvattantā bahū manussā uposatham upavasanti. Rājā attano santikam6 āgatāgate manusse pucchati, 'kim tumhehi uposatho upavuttho udahu na upavuttho' ti? Tatth'8 eko adhikarane niyuttakapuriso9 pisunāvāco 10 nekatiko lancagāhako sāhasiko 11 'na upavuttho 'mhī' ti 12 vattum bhāyanto 'upavuttho 'mhi devā' ti āha. Atha nam rājasamīpato13 nikkhantam sahāyo āha 'kim samma ajja tayā upavutthan' ti? 'Bhayenāham samma rañño sammukhā yeva avocam, nāham uposathiko' ti. Atha nam sahāyo āha 'yadi evam upaddhuposatho pi tāva te ajja hotu, uposathangani samadahi' 14 ti. So tassa vacanam sādhū ti sampaţicchitvā geham gantvā abhutvā va mukham vikkhāletvā uposatham adhitthāya rattiyam vāsūpagato

¹ hi, M. C. D.; B.

² S₁. S₂ have dhuvayuttā, and ca after ogacchanti.

³ S₁. S₂ add so. ⁴ Bimbisārarājā, B. ⁵ divase, S₁. ⁶ santike, S₁. S₂. ⁷ pucchi, S₁. ⁸ tatr', B. ¹⁰ S₁. S₂ add ti. ¹¹ om. B.

om. S₂, also the following words till devā ti.

¹⁴ odivāhi, B. ¹³ oparisato, B.

rittāsayasambhūtena balavavātahetukena sūlena upacchinnāvusankhāro cuti2-anantaram3 pabbatakucchiyam vemānikapeto hutvā nibbatti. So hi ekarattim upaddhuposatharakkhanamattena vipākam patilabhi dasakaññāsahassaparivāram mahatin ca dibbasampattim anubhavitvā,7 kūtavinicchayikatāya pana pesunikatāya ca attano piţţhīmamsāni sayam eva ukkantitvā8 khādati. Tam āyasmā Nārado Gijjhakūtato otaranto disvā

'Mālī kirīţīº kāyūrī gattā te candanussadā pasannamukhavanno 'si suriyavanno 'o va sobhasi. 1 Amānusā pārisajjā ye te me parivārikā " dasa kaññāsahassāni yā temā paricārikā. 2 Tā 12 kambukāyūradharā kañcanāvelabhūsitā 13 mahānubhāvo 'si tuvam lomahamsanarūpavā. 3 Pitthimamsāni attano sāmam ukkantvā 14 khādasi kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena piţţhimamsāni 15 khādasi'? 4 'Attano 'ham anatthāya jīvaloke acārisam 16 pesuñnamusāvādena nikativancanāya ca. 5 Tatthāham parisam gantvā saccakāle upatthite attham dhammam nirankatvā 17 adhammam anuvattisam. 18 6 Evam so khādat' 19 attānam 20 yo hoti piţthimamsako 21 yathāham²² ajja khādāmi pitthimamsāni attano.

⁷ om. B. ⁸ nikantitvā, S₁. S₂.

rı ocārikā, M.; B. S. ovanni, S.

¹⁴ ukkacca, M. C. D.; B.

²¹ osiko, M. C. D. ²² yadāham, D.

 $^{^{1}}$ ohetuketukena, S_{1} . S_{2} . ² om. S₂; pūti, S₁.

³ otarā, S₁. S₂. 4 uposatha.o, B.

⁵ vimānam, S₁. S₂. ⁶ °labhati, B.

⁹ mālāharīti, S2; māli tiriți, M.; mālihi tiriti, S1.

¹² kā, C. D.; S₂.
¹³ katvānāvela.°, S₁. S₂; kancanāvella.°, C. D.; B.

¹⁵ all MSS. add attano sāmam ukkantvā (ukkacca, as before).

¹⁶ acārisam, M. D.; B.; acarissam, C.; ācarisam, S₁. S₂. 17 nirakatvā, C. 18 ovattiyam, S₁. S₂; ovattissam, C. D.; B.

¹⁹ khādati, C.

²⁰ khādi-t-attānam, M. D.; B.; khādan' attānam, S2.

Tayidam tayā Nārada sāmam dittham, anukampakā ye kusalā vadevyum mā pesuņam mā musā bhaņi mā kho 'si piţthimamsako'

tuvan's ti

thero catūhi gāthāhi pucchi, so pi tassa catūhi gāthāhi etam attham vissajjesi.

Tattha mālī ti mālābhārī dibbapupphehi paţimandito ti adhippāyo. Kirīţī5 ti veţhitasīso. Kāyūrī ti keyūrī6 bāhālankārapatimandito ti attho. Gattā ti sarīrāvavavā. Candanussadā ti candanasārānulittā. Suriyavanno? va sobhasī ti bālasuriyasadisavanņo eva8 hutvā8 virocasi. Aruņasadisavaņņavā9 ti vā pāli. Aruņan 10 ti araņiyehi 11 devehi sadisavanņa-ariyāvakāso12 ti attho.

Pārisajjā ti parisapariyāpannā upatthakā ti attho.

Tuvan 13 ti tvam. Lomahamsanar upavā ti passantānam lomahamsajananarūpayutto, mahānubhāvatā samatthatā h'etam vuttam.

Ukkantvā¹⁴ ti ukkantitvā chinditvā ti¹⁵ attho.

Acārisan 16 ti acarim paţipajjim. Pesuñnamusāvādenā ti pesuñnena musāvādena ca. Nikativancanāya cā ti nikatiyā vancanāya ca, paţirūpadassanena paresam vikārena vancanāya ca.

Saccakāle ti saccam vattum yuttakāle. Atthan ti ditthadhammikādibhedam17 hitam.18 Dhamman ti kāraņam ñāyam.19 Nirankatvā ti chaddetvā pahāya.

So ti yo pesuññādim ācarati so satto.

Sesam sabbam hetthā vuttanayam eva.

Kūţavinicchayikapetavatthuvannanā.

¹ abhāṇi, M.; abhaṇi, B. ² °siko, all MSS.

³ tvan, S₁; om. M. C. 4. odhārī, B. 5 harītī, S₂; hīritī, S₁. 6 B. adds vā. 7 ovanni, S₁. 5 harītī, S₂; hīritī, S₁.

⁸ om. B. ⁹ ariyayannayā, B.

¹⁰ araṇan, S₁. S₂; bhaṇan, B. ¹¹ ariyehi, B.

¹² B. adds vā; ariyasāvakāho ti, S₁.

¹⁵ om. Sr. 14 ukkaccā, B.; ukkantitvā, Sr.

¹⁶ acarisan, S₁. S₂.

¹⁷ odhammikābhedam, S₂; odhammabhedādikam attham, B.

¹⁸ h'etam, S₁. ¹⁹ paññaya, B.

III. 10.

Antalikkhasmim titthanto ti. Idam Dhātuvivannapetavatthum. Bhagavati Kusinārāyam Upavattane Mallānam sālavane vamakasālānam antare parinibbute dhātuvibhāge ca kate rājā Ajātasattu attanā laddhadhātubhāgam gahetvā satta vassāni satta māse satta ca divase buddhaguņe anussaranto uļārapūjam pavattesi. Tattha asankheyyā aparimeyyā manussā cittāni pasādetvā saggūpagā ahesum. Chalāsītimattāni pana purisasahassāni cirakālabhāvitena asaddhiyena 4 micchādassanena ca vipallatthāni pasādanīye pi thane attano cittani padosetva petesu uppajjimsu. Tasmim yeva Rājagahe añnatarassa vibhavasampannassa kutumbikassa⁵ bhariyā dhītā sunisā ca pasannacittā dhātupūjam karissāmā ti gandhapupphādīni gahetvā dhātuthānam upagantum6 āraddhā. So kutumbiko5 'kim atthikānam pūjanenā' ti tā paribhāsitvā, dhātupūjam vivanņesi. pi tassa⁸ vacanam anādivitvā tattha gantvā dhātupūjam katvā geham āgatā tādisena puññakammena9 rogena abhibhūtā na cirass' eva kālam katvā devaloke nibbattimsu. So pana kodhena abhibhūto na cirass' eva kālam katvā tena pāpakammena petesu nibbatti. Ath' ekadivasam āyasmā Mahākassapo sattesu anukampāya tathārūpam iddhābhisankhāram abhisankhāresi vathā manussā te pete tā cao devatāvo passanti. Tathā pana katvā cetiyangaņe thito tam dhātuvivannakam petam tīhi gāthāhi patipucchi, tassa so peto vyākāsi:

Antalikkhasmim titthanto duggandho pūti vāyasi mukhañ ca te kimiyo pūtigandham khādanti.

Kim kammam akāsi pubbe tato sattham gahetvāna okantanti punappunam 11 khārena 12 paripphositvā okantanti punappunam?

Kin nu kāyena — III, 8, 3 (see p. 208) 3

om. B. ² orāya, B. ³ B. adds ca. ⁴ assaditthiyena, S₂. ⁵ kuṭim.°, S₁. ⁶ gandham, B. ⁷ obhāsetvā, B.

⁸ tādissa, S₁; tādisassa, S₂. 9 om. S₁. S₂. 10 pucchi, B. 11 urena kantanti puna. S₁, S₂; the Commentary is in favour of the readings of B., nevertheless I had rather dropped these words at all. 12 kārena, S₁. S₂.

Aham Rājagahe ramme ramanīve Giribbaje issaro dhanadhaññassa supahūtassa mārisa. 4 Tassāyam me bhariyā ca² dhītā ca suņisā ca me tamālam uppalan cāpi paccagghan ca vilepanam thūpam harantivo vāresim, tam pāpam pakatam mayā. 5 Chalāsītisahassāni mayam paccattavedanā; thūpapūjam vivannetvā paccāmi iniraye bhusam. 6 Ye ca kho thupapujaya vattante arahato mahe ādīnavam pakāsenti vivecayetha nes tato. 7 Imā ca passa āyantiyo māladhārī6 alankatā mālāvipākam 'nubhonti' samiddhā tā yasassiyo. 10 8 Tañ ca disvāna accheram abbhutam lomahamsanam namo karonti sappaññā vandanti tam mahāmuni. 9 So 'ham " nūna 12 ito gantvā yonim laddhāna mānusim thūpapūjam karissāmi appamatto punappunan ti.

Tattha duggandho ti anitthagandho kunapagandhagandhī ti attho. Tenāha: pūti vāyasī ti.

Tato ti duggandhavāyanato kimīhi khāditabbato13 ca upari. Sattham 14 gahet vana okantanti punappunan ti kammasañcoditā sattā nisitadhāram sattham gahetvā punappunam 15 tava mukham avakantanti. Khārena paripphookantanti punappunan ti avakantitathāne khārodakena āsiñcitvā 17 puna pi 18 avakantanti.

Issaro dhanadhaññassa supahūtassā 19 ti ativiva-

¹ subah., M. C. D.; B. ² om. S₁. S₂.

³ upa.°, C. 4 pacāma, S₁. S₂. 5 no, S₂. 6 °bhārī, M. C. D.

⁷ ovipākam anubhontiyo, so all MSS. except M., which has 'nubhontiyo, and B., which has 'vipākam anubhonti.

8 M. adds ca. 9 ca, C. 10 yasassiniyo, S₁. S₂.

11 hl, C. 12 dāni, M.; B. S₁. S₂.

¹³ khāyit.º, B. 14 tattha, S₁. S₂. ¹⁵ B. adds tam.

¹⁶ S₁. S₂ have paripposeti (paripeseti, S₁) avakantita-ava-kantitakkhanena (°khane, S₁) khāro.°.

¹⁷ paritositvā sincitvā, S₁. S₂.

punappunam pi, S₁; punappunan ti, S₂.
suppabhūtassā, S₁. S₂; subahutassā, B.

pahūtassa bahuno dhanassa dhaññassa ca issaro sāmi, addho mahaddhano ti attho.

Tassāyam³ me bhariyā ca⁴ dhītā ca suņisā cā ti tassa mayham ayam purimattabhāve bhariyā ayam⁴ dhītā⁴ ayam suņisā ti⁴ tāva-d-eva bhūtā⁵ ākāse ṭhitā ti² dassento vadati. Paccagghan ti abhinavam. Thūpam harantiyo vāresin ti thūpam pūjetum upanentiyo dhātum vivanņento paṭikkhipim. Tam pāpan ti⁶ dhātuvivanṇapāpam. Pakatam samācaritam mayā ti vippaṭisārapatto vadati.

Chaļāsītisahassānī ti chasahassādhikā asītisahassamattā. Mayan ti te² pete attanā saddhim sangahitvā? vadati. Paccattavedanā ti paccattam² visum visum attanā² anubhūyamānā mahādukkhavedanā 8 ti ² dasseti.²

Niraye i ti balavadukkhatāya pettivisayam nirayasadisam katvā āha. Ye ca kho thū papūjāya vattante arahato mahe ti arahato sammāsambuddhassa thūpam uddissa pūjāmahe vattamāne aham viya ye thūpapūjāya ādīnavam dosam pakāsenti te puggale tato punnāto vivecayetha vivecāpayetha paribāhire jāniyāthā i annāpadesena at attano mahājāniyatam vibhāveti.

Āyantiyo ti ākāsena āgacchantiyo.

Mālāvipākan ti thūpe katamālāpūjāya vipākaphalam. Samiddhā ti dibbasampattiyā samiddhā. Tā 16 yasassiniyo 17 ti paricāriniyo. 18 Tañ ca disvānā ti tassa atiparittassa pūjāpuñnāssa acchariyam abbhutam lomahamsanam ati-ulāram vipākavisesam disvā.

Namo karonti sappaññā vandanti tam mahāmunī ti bhante Kassapa imā itthiyo tam uttamapuññakhettabhūtam vandanti abhivandanti namo karonti namakkārañ ca karontī ti attho.

¹ obahutassa, B. ² om. B. ³ tassāham, S₁. S₂.

⁴ om. S₁. S₂. 5 om. S₂. 6 S₁ a/ds ti. 7 °gahetvā, B. 8 dukkhavedanā, B.

 ⁷ °gahetvā, B.
 ⁸ dukkhavedanā, B.
 ⁹ pittiv.°, S_I. B.
 ¹⁰ pavatt.°, B.
 ¹¹ °pūjā, S_I.
 ¹² viveceyyātha, S_I. S

¹¹ ${}^{\circ}$ pūjā, S_1 . ¹² viveceyyātha, S_1 . S_2 . ¹³ janayethā, B. ¹⁴ ${}^{\circ}$ añña. ${}^{\circ}$, S_1 . S_2 . ¹⁵ ${}^{\circ}$ balam, B. ¹⁶ thitā. S_1 . S_2 . ¹⁷ so all MSS. ¹⁸ ${}^{\circ}$ vāravantiyo, B.

Atha so peto samviggamānaso samvegānurūpam āvatim attanā kātabbam dassento So 'ham nūnā ti gātham āha. Tam uttānattham eva.

Evam petena vuttam. Mahākassapo tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi.1

> Dhātuvivannapetavatthuvannanā.2 Cūlavaggavannanā, 3

IV. 1.

Vesāli nāma nagar' atthi Vajjinan ti. Idam Ambasakkharapetavatthum. Tassa kā uppatti? Bhagavati Jetavane viharante Ambasakkharo nāma Licchavi rājā micchādiţţhiko natthikavādo Vesāliyam rajjam kāresi. Tena samayena Vesālinagare añnatarassa vānijassāpaņasamīpe cikkhallam hoti. Tattha bahujanā4 uppatitvā atikkamanto⁵ kilamanti, keci kaddamena limpanti. disvā6 vāņijo 'mā ime manussā kalalam akkamimsū' ti apagataduggandham sankhavannasannibham⁷ gosīsatthim⁸ āharāpetvā nikkhipāpesi. Pakativā ca sīlavā ahosi akkodhano sanhavāco paresan ca yathābhūtam gunam kitteti. So ekasmim divase attano sahāyassa nahāyantassa pamādena anolokentassa nivāsanavattham kīlādhippāyena apanidhāya tam dukkhāpetvā adāsi.9 Bhāgineyyo pan' assa corikāya paragehato bhandam āharitvā tass' eva āpaņe nikkhipi. Bhandasāmikā vīmamsantā bhandena saddhim tassa bhāgineyyam tañ ca rañno dassesum. Rājā 'imassa sīsam chindatha, bhāgineyyam pan' assa sūle āropethā' ti āņāpesi. Rājapurisā tathā akamsu. So kālam katvā bhummadevesu uppajji. So gosīsena setuno katattā seta-

Udānam.

¹ B. adds ti. ² B. adds nithitā.

³ om. S.; M. C. D. add after Dhātuvivannapetavatthudasamam:

Abhijjamāno Koṇḍañno Rathakāri bhūsena ca kumāro gaṇikā c'eva dve luddā pitthi pūja so vaggo tena pavuccati.

ojano, B. sotā, B. Sotā, B. Sosithim, B. Solisi, B.

vannam dibbam manojavam assājāniyam paţilabhi, guņavantānam vannakathanena tassa gattato dibbagandho vāyati,2 sāṭakassa pana apanihitattā3 naggo ahosi. attanā pubbe katakammam olokento tadanusārena attano bhāgineyyam sūle āropitam disvā karunāya codiyamāno4 manojavam assam abhiruyhitvā5 addharattasamaye6 tassa sūlāropitatthānam gantvā avidūre thito 'jīva bho jīvitam eva seyyo' ti divase divase vadati. Tena samayena Ambasakkhararājā hatthikkhandhavaragato nagaram padakkhinam karonto aññatarasmim gehe vātapānam vivaritvā rājavibhūtim passantim ekam itthim disvā paţibaddhacitto hutvā paccāsanne nisinnassa purisassa 'imam' gharam' imañ ca itthim upadhārehī' ti saññam datvā anukkamena8 rājageham pavittho tam purisam pesesi 'gaccha bhane tassā itthiyā sassāmikabhāvam9 vā assāmikabhāvam10 vā jānāhī' ti. So gantvā tassā11 sassāmikabhāvam12 natvā rañno ārocesi. Rājā tassā13 pariggahakaraņūpāyam14 cintento tassā sāmikam pakkosāpetvā 'ehi bhane mam upaţthāhī' ti āha. So anicchanto pi 'rājā attano vacanam akaronte mayi rājadandam kareyyā' ti bhayena rājupatthānam sampaticchitvā divase divase rājupatthānam gacchati. Rājā pi tassa bhattavetanam dāpetvā katipayadivasātikkame 15 pāto 'va upatthānam āgatam evam āha: 'gaccha bhane asukasmim 16 thane ekā pokkharanī atthi, tato arunavannam mattikam rattuppalāni ca? ānehi, sace ajj' eva nāgacchasi jīvitan te natthī' ti. Tasmin ca gate dvārapālam āha: 'ajja anatthamgate eva surive sabbadvārāni thaketabbānī' ti. Sā ca pokkharanī Vesaliyā tiyojanamattake hoti. Tathāpi so puriso maranabhayatajjito vātavegena pubbanhe yeva tam pokkaranim sampāpuņi. 'Sā ca pokkharanī amanussapariggahitā' ti pageva sutatthābhayena so 'atthi nu kho ettha koci parissayo' ti saman-

² pavāyati, B. ³ °hitatā, S₁; °hitatthā, B. ¹ otā, S₁. 4 codito, B.

B. 5 °rūhitvā, B. 6 aggharatti.°, B. 8 B. adds attano. 9 sāmika.°, B. 7 om. B.

¹⁰ asāmika.º, B. ¹¹ om. S₁. S₂. ¹² sasāmik ¹³ B. adds itthiyā. ¹⁴ pariggahaņūpāyam, B. ¹⁵ omena, B. ¹⁶ amumhi, B. 12 sasāmika., B.

tato anupariyāti. Tam disvā pokkharanīpālako amanusso karunāyamānarūpo manussarūpenāgantvā i 'kim attham bho purisa idhāgato 'sī' ti āha. So tassa tam pavattim kathesi. So 'yadi evam yava-d-attham ganhahi' ti attano dibbarunam dassetvā antaradhāvi. So tattha arunavannam mattikam rattuppalāni² ca³ gahetvā anatthamgate eva surive nagaradvāram sampāpuni. Tam disvā dvārapālo tassa viravantass' eva dvāram thakesi. So thakite dvāre pavesanam alabhanto dvārasamīpe sūle āropitam purisam 4 'ete mayi anatthamgate eva suriye āgate viravante eva dvāram thakesum, aham kālass' eva āgato, mama doso natthi, tayā pi ñātam hotū' ti sakkhim akāsi. Tam sutvā so āha:6 'aham sūle āvuto vajjho maraņābhimukho, katham tava sakkhi homi? Eko pan' ettha peto mahiddhiko mama samīpam āgamissati, tam sakkhim karohī' ti. 'Katham pana so mayā datthabbo' ti? 'Idh' eva tvam tittha,7 sayam eva dakkhissasī' ti. So tattha thito majjhimayāme8 tam petam⁹ āgatam disvā sakkhim 10 akāsi. Vibhātāya⁵ rattiyā ranno 'mama ana taya atikkanta, tasma rajadandam te kāressāmī' ii ti vutte 'deva na mayā tava āņā atikkantā, anatthamgate suriye aham idhāgato' ti. Tattha 'ko 12 te sakkhī' ti? So tassa sūlāvutassa purisassa 3 santike āgacchantam naggapetam 13 sakkhī ti niddisitvā 14 'katham etam amhehi saddhātabban' ti raññā vutte 15 'ajja rattiyam tumhehi saddhātabbam, purisam mayā saddhim pesethā' ti Tam sutvā rājā sayam eva tena saddhim tattha gantvā thito, petena pana 16 tattha gantvā 'jīva bho 17 jīvitam eva seyyo' ti vutte tam Seyyā¹⁸ nisajjā nay imassa atthī ti ādinā pañcahi gāthāhi patipucchi. Idāni ādito pana Vesāli nāma nagar' atthi Vajjinan ti gāthā tāsam¹⁹ sambandhadassanattham sangītikārehi thapitā:

¹ orūpena upasankamitvā, B. ² °lādīni. B.

³ om. B. 4 B. adds disvā. ⁵ B. adds ca. 8 pacchima.º, B.

 ⁶ om. S₁. S₂.
 7 tithāhi, B.
 8 pacchima.º, B.
 9 om. B. S₂.
 10 sakkhi, all MSS.
 11 karissāmi, B.

¹³ petam, B. 14 dassetvā, B.

¹⁵ vuttamatte, B. 16 ca, B.

¹⁷ jivato, B. ¹⁸ seyyo, S₁. S₂. ¹⁹ gāthāsam, S₁.

Vesāli nāma nagar' atthi Vajjinam tattha ahu Licchavi Ambasakkharo disvāna petam nagarassa bāhiram tatth' eva pucchittha tam kāranatthiko: 1 Seyyā i nisajjā nay imassa atthi abhikkamo natthi patikkamo vā2 asitapītakhāvitavatthabhogā paricārikā 3 sā pi tam assa 4 natthi. 2 Ye ñātakā ditthasutā suhajjā anukampakā yassa ahesum pubbe datthum pis dani na6 labhanti tam7 pi7 virādhitatto8 hi janena tena. 3 Na oggatattassa 9 bhavanti mittā jahanti mittā vikalam viditvā atthañ ca disvā parivārayanti 10 bahū 11 mittā uggatattassa 12 honti. Nihīnattho sabbabhogehi kicco 13 sammakkhito 4 samparibhinnagatto ussāvabindu va 15 palimpamāno ajja suve jīvitass' uparodho. 16 . 5 Etādisam uttamakicchapattam uttāsitam picumandassa 17 sūle atha tvam kena 18 vannena vadesi yakkha 'jīva bho 19 jīvitam eva seyyo' ti? 6

Tattha tatthā ti tassam²o Vesāliyam. Nagarassa bāhiran ti nagarassa bāhirabhāgam, 21 Vesālinagarassa bahi22

seyyo, S₁. S₂. ² ca, M.; B.

9 okkantattassa, C. D.; duggatassa, S₁. S₂.

ocārayanti, B. S. S. S. add ca. S. uggatassa, S. S. B.; M. C. D. add te.

13 only M. D., B. add kicco; obhoge kiccā, C.

¹⁴ sama.º, S₁. S₂. ¹⁵ M. adds ca.

^{3 °}cāraṇā, M.
5 M. adds te.
4 imassa, M. U. D., D.
6 M. adds tam, C. D.; S₁. S₂ add te. 5 M. adds te. 7 only B. 8 virathitatto, C.; virājitatto, M.; Sr. S. B.

¹⁶ jīvitassa 'parodho, S₁. S₂. 17 omandhassa, M.; omantassa, C. D.; B. ¹⁸ tena, C.; S₁; om. S₂. ¹⁹ jīvato, M. ²⁰ tassa, S₁. S₂; tissam, B.

²¹ bahi bhavam, S₁. S₂. ²² bāhiram, B.

eva jātam pavattam. Tatth' evā ti yattha tam passi tatth' eva thāne. Tan ti tam petam. Kāraņatthiko ti jīva bho jīvitam eva seyyo ti² vutte³ atthassa kāraņena atthiko hutvā.

Seyyā nisajjā nay imassa atthī ti piţthipasaranalakkhanasankhātās seyyā pallankābhujanādilakkhanā nisajjā ca imassa sūle āropitapuggalassa natthi. Abhikkamo natthi paṭikkamo vā ti abhikkamādilakkhanam appamattam pi gamanam imassa natthi paricārikāsāmītiyā. Asitapītakhāditavatthaparibhogādilakkhana - indriyānam paricārikā sā pi imassa natthi, pariharanā sā pī ti vā asitādiparibhogavasena indriyānam pariharanā sā pī ti vā imassa natthi. Vigatajīvitattā ti² attho. Paricāranā sā pī² ti keci paṭhanti.

Ditthasutā suhajjā anukampakā yassa ahesum pubbe ti sanditthasahāyā c'eva aditthasahāyā ca¹⁴ yassa¹⁴ ca¹⁵ mittā anuddayavanto ye assa imassa pubbe ahesum. Datthum pī ti passitum pi. Na labhantī ti kuto sahavasitun ti attho. Virādhitatto¹⁶ ti pariccattasabhāvo. Janena tenā ti tena ñāti-ādijanena.

Na oggatattassa ¹⁷ bhavanti mittā ti apagataviñnānassa ¹⁸ matassa mittā nāma na honti tassa mittehi kātabbakiccassa atikkantattā. Jahanti mittā vikalam viditvā ti mato tāva titthatu, jīvantam pi bhogavikalam purisam viditvā na ito kinci gayh' upagan ti mittā pajahanti. ¹⁹ Atthan ca disvā parivārayantī ²⁰ ti tassa pana santakam attham dhanam disvā piyavādino mukhullokikā hutvā tam parivārenti. ²¹ Bahū mittā uggatattassa ²² hontī ti

³ vutta, S₁. B. ⁴ om. S₁. S₂.

²² uggatassa, S₁. S₂.

¹ jātasambandham, S₁. S₂. ² om. S₂.

^{5 °}pasāraṇa.°, all MSS; S_1 . S_2 omit sankhātā and join the compound with seyyā. 6 va, S_1 . S_2 .

⁷ atikkam.º, B. ⁸ paricāranā.º, B. ⁹ °khāyita.º, B. ¹⁰ paricārakā, B. ¹¹ °cāraņe, B. ¹² vighāta.º, B.

¹³ cāpi, B. ¹⁴ om. B. ¹⁵ c'assa, B. ¹⁶ virājitattho, B.

¹⁷ dukkhatassa, S₁. S₂. ¹⁸ anagatakāvaviñno B

¹⁸ apagatakāyaviññ.º, B. .

¹⁹ jah.º, S₁. Š₂. ²⁰ °cārayantī, B. ²¹ °carenti, B.

vibhavasampattiyā i uggatasabhāvassa samiddhassa bahū anekā mittā i hontī ti i ayam lokiyasabhāvo ti attho.

Nihīnattho sabbabhogehī ti sabbehi upabhogaparibhogavatthūhi parihīnattho kicco. Sammakkhito 4 ti ruhirena 5 makkhitasarīro. 6 Samparibhinnagatto ti sūlena abbhantare vidālitagatto. 7 Ussāvabindu 8 va palimpamāno ti tinagge limpamāna-ussāvabindusadiso. Ajja suve ti ajja vā suve vā imassa nāma purisassa jīvitassa uparodho nirodho, 9 tato 10 uddham na pavattatī ti attho.

Uttāsitan ti āvutam āropitam. Picumandassa sūle ti nimbarukkhassa daņķena ir katasūle. Kena vaņņenā ti kena kāraņena. Jīva bho jīvitam eva seyyo ti bho purisa jīva. Kasmā? Sūlam āropitassāpi te idha jīvitam eva ito cutassa jīvitato satabhāgena sahassabhāgena seyyo sundarataro ti.

Evam tena raññā¹² pucchito so peto attano adhippāyam pakāsento

Sālohito eso ¹³ ahosi mayham aham sarāmi purimāya jātiyā disvā ca ¹⁴ me kāruññam ahosi mā ¹⁵ pāpadhammo nirayam patāyam. 7

Ito cuto Licchavi esa ¹⁶ poso sattussadam nirayam ghorarūpam uppajjati ¹⁷ dukhaṭakammakārī mahābhitāpam kaṭukam bhayānakam. 8

Anekabhāgena guṇena seyyo ayam eva sūlo nirayena tena, mā ekantadukham ¹⁸ kaṭukam bhayānakam ¹⁹ ekantatippam nirayam patāyam. 9

¹ tava samp.°, S₁. S₂. ² animittā, S₁. S₂.

³ om. S₁. S₂. 4 sama., S₁. S₂. 5 ruhirehi, B.

⁶ sammakkhikasarīro, B.

⁷ vilitagatto, S₁. S₂; vicaritag., B.

⁸ ussāvāpi bindu, \hat{S}_r . ⁹ om. B. ¹⁰ jāto, B. ¹² dabbena, \hat{S}_z . ¹² tenāssa, \hat{S}_r . \hat{S}_z . ¹³ esa, M

¹¹ dabbena, S_2 . ¹² tenāssa, S_1 . S_2 . ¹³ esa, M. C. D. ¹⁴ om. S_1 . S_2 . ¹⁵ rāja mā, all MSS. exc. C. ¹⁶ eso, S_2 .

¹⁷ upapajj.°, B. ¹⁸ mā ek.°, only C. D.; S₁ .S₂. ¹⁹ om. S₁.

Idan ca sutvā vacanam mam' eso dukkhūpanīto vijaheyya pāņam tasmā aham santike na bhanāmi mā m' ekato jīvitass' uparodho ti

10

catasso gāthā abhāsi.

Tattha sālohito ti samānalohito yonisambandhanena 1 sambandho² ñātako² ti attho. Purimāya jātiyā ti purimattabhāve. Mā pāpadhammo nirayam patāyan ti avam³ pāpadhammo puriso niravam mā pati⁴ mā niravam uppaijī ti.5 Imam⁶ disvā me⁷ kārunnam ahosī ti vojanā.

Sattussadan ti pāpakārīhi sattehi ussannam. vā pañcavidhabandhanamukhe tattalohasecanam angārapabbatāropanam lohakumbhipakkhepanam⁸ asipattavanappavesanam Vetaraniyam samotaranam mahāniraye pakkhepo ti sattahi pañcavidhabandhanādīhi dāruņakāraņehi9 ussannam uparūpari nicitan10 ti attho. Mahābhitāpan ti mahā-aggisantāpam." Katukan ti anittham. Bhayānakan ti bhayajanakam.

Anekabhāgena guņenā ti anekakotthāsena ānisamsena. Ayam eva sūlo nirayena tenā ti tato imassa unnattitthānabhūtato nirayato12 ayam eva sūlo seyyo ti. Nissakke hi idam karanavacanam. Ekantatippan ti ekanten' eva tikhinadukkhaniyatamahādukkhan ti attho.

Idañ ca sutvā vacanam mam' eso ti ito cuto ti Idam mama vacanam sutvā eso puriso ādinā vuttam. dukkhūpanīto mama vacanena nirayadukkham upanīto viya hutvā. Vijaheyya pāņan ti attano jīvitam parivajjeyya.13 Tasmā ti tena kāraņena. Mā m' ekato ti mayā ekato¹⁴ imassa purisassa² jīvitassa uparodho mā hotū ti imassa santike idam vacanam aham na bhanami. Atha

² om. S_1 . S_2 . 3 mayam, S₁. S₂.

¹⁴ kato, B.

¹ °bandanako ti, S₁; °bandanasokā ti, S₂.

⁵ upapajjita, B.; uppajjati, S_r . S_2 .

7 om. S_2 .

8 opakkhepo, S_r . S_2 .

10 nivisitan, S_r . S_2 . 4 S. adds ti. 6 idam, B.

^{9 °}kāruņehi, S₁. S₂.

mahādukkham mahā-abhisantānam vā, Sr. S.

¹² narakato, B. ¹³ pariccajeyya, S₁; parittajeyya, S₂.

kho 'jīva bho jīvitam eva seyyo' ti idam eva bhaṇāmī ti adhippāyo.

Evam petena attano adhippāyo pakāsito puna rājā petassa pavuttim pucchitum okāsam karonto imam gātham āha

'Aññāto' eso purisassa attho aññam² pi icchāmase pucchitum tuvam okāsakammam 3 sace4 no karosi5 pucchāma tam6 no7 na ca kujihitabbam'. 11 'Addhā patinnā⁸ me⁹ tadā ahu nācikkhanā 10 appasannassa hoti akāmā saddheyyavaco ti" katvā pucchassu12 mam kāmam13 yathā visayhan' ti. 12

Imā rañno petassa vacanapativacanagāthā.14

Tattha aññāto 15 ti avagato. 16 Icchāmase ti icchāma. No ti amhākam. Na cars kujjhitabban ti ime manussā yam kiñci pucchantī ti kodho na 17 kātabbo.

Addhā ti ekamsena. Patinnā ti nātavasena 18 mayham pucchassu ti,19 okāsadānan ti attho. Tadā ahū ti tasmim kāle pathamadassanena ahosi. Acikkhanā 20 appasannassa hotī ti akathanā²¹ appasannassa hoti. Pasanno eva hi pasannassa kiñci katheti, tvam pana tadā mayi appasanno ahañ ca tayi. Tena patijānitvā kathetukāmo nā-Idāni panāham tuyham akāmā saddheyyavaco akāmo eva saddhātabbavacano iti katvā iminā kāraņena.

3 okāsakam mama, S2; okāsakamma, S1.

¹ ajjhito, M. C. D.; B. ² añño, S₁; aññā, S₂.

⁴ no sace, S₁. S₂. B.; ce, C. D. 5 ākarosi, S₁.

⁶ pucchāmi 'ham, S₁. S₂. 7 na ca no, all MSS. exc. M. 8 paññā, S₁. 9 tav' etam, M. C. D.; B.

¹⁰ aci.°, all MSS. exc. M. 11 ovahe ti, S₁. S₂. 12 oassa, S₁. S₂. 13 om. B. 14 okathā, S₁. S₂.

¹⁵ ajjhito, B.

¹⁶ avigato, S₁. S₂; perhaps āvikato; adhigato, B.

¹⁷ kodhena, S₁. S₂.

¹⁸ navasena, S₂; apaţiññā ti na paţiññā, B., but both a before paţiññā and na has been inserted by a later hand; B. adds also tava samsayam. 19 pucchissati, S₁. S₂. 21 na hosi, S₁. S₂. 21 na hosi, S₁. S₂.

Pucchassu mam kāmam yathā visayhan ti tvam yathā icchasi tam attham² mam pucchassu,3 aham pana yathā visayham yathā 4 mayham 4 sahitum sakkā tathā attano ñānabalānurūpam kathessāmī ti adhippāvo.

Evam petena pucchanāva 5 okāse kate rājā

Yam kincāham 6 cakkhunā passissāmi 7 sabbam pi tāham abhisaddaheyyam disvā pi8 tam no pi ce9 saddaheyya kareyyāsi me yakkha niyassa kamman ti

13

gātham āha.

Tass' attho: aham yam to kiñci-d-eva cakkhunā passissāmi tam sabbam pirī tath' 12 eva aham abhisaddahevyam paţiñneyya," tam pana disvā tava 13 vacanam no pi ce14 saddaheyyam yakkha mayham niyassa kammam niggatakammam 15 kareyyāsī ti. Atha vā: yam kincāham cakkhunā passissāmī ti aham yam kiñci-d-eva cakkhunā passissāmi acakkhuno parassa¹⁶ adassanato sabbam pi tāham abhisaddaheyyan ti sabbam pi te aham dittham sutam aññam¹⁷ vā pi¹¹ abhisaddaheyyam, tādiso hi mayham tayi abhippasādo ti adhippāyo. Paccimapadassa pana yathā vutto 'va attho.

Tam sutvā peto

'Saccappaţiññā 18 tava me sā hotu sutvāna dhammam labhassu 19 pasādam aññatthiko no ca padutthacitto van te sutam asutam vā pi²⁰ dhammam sabbam 21 akkhissam yathā pajānam'.

14

¹¹ om. B. ¹² tad, S₁. S₂. 10 om. S_1 . S_2 .

² icchitamattam, S₂; omattham, S₁. ¹ attano, S_1 . S_2 . ³ pucchassu mam, S₁. S₂. ⁴ om. S₂. ⁵ pucchamānāya, S₁. S₂; pucchitāya, B. ⁶ kiñci 'ham, M. ⁷ passāmi, M. C. 9 om. M. C. D. ⁸ va, M. C. D.; B.

^{73 &#}x27;va tam, B. 14 no, S₁. S₂. 15 nigaha.°, S₁. S₂. 16 gocarassa, B. 17 ayam, S₁. S₂. 18 saccampa.°, B. 19 labhassa, S₁. S₂. 19 asutañ cāpi, M. C. D.; B. 21 C. D., B. add pi.

'Setena assena alankatena	
upayāsi sūlāvutakassa zantike	
yānam idam abbhutam dassaneyyam	
kiss' etam kammassa ayam vipāko'?	15
'Vesāliyā tassa ² nagarassa majjhe	
cikkhallamagge ³ narakam ⁴ ahosi	
gosīsam ekāham pasannacitto	
setum gahetvāna narakasmim 5 nikkhipim.	16
Etasmim pādāni patiţţhapetvā	
mayañ ca 6 aññe 7 ca atikkamamha 8	
yānam idam abbhutam dassaneyyam	
tass' eva kammassa ayam vipāko'.	17
'Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsati	
gandho ca6 te sabbadisā pavāyati	
yakkhiddhipatto 'si mahānubhāvo	
naggo c'asi9 kissa ayam vipāko'?	18
'Akkodhano niccapasannacitto	
saṇhāhi vācāhi janam upemi 10	
tass' eva kammassa ayam vipāko	
dibbo me vaņņo satatam pabhāsati.	19
Yasañ ca kittiñ ca dhamme thitānam	
disvāna 11 mantemi 12 pasannacitto	
tass' eva kammassa ayam vipāko	
dibbo 13 me gandho satatam pavāyati.	20
Sahāyānam titthasmim nahāyatānam	
thale gahetvā nidahissa dussam	
khiddatthiko ¹⁴ no ca ¹⁵ padutthacitto	
ten' amhi naggo kasirā ca vutti'. 16	21

16 kasirā pavutti, S₁. S₂; kas.º ca tutthi, C.

¹ °vutassa, C. D.; °vatakassa, S₁. S₂. ² om. M. C. D.; B.

³ °magge, M. C.; °pathe, D.; B.; °pubbe, S₁. S₂.

⁴ nagaram, S₁. S₂. ⁵ nagarasmim, C. D.

⁶ om. B. ⁷ añño, C. D.; S₁. S₂. ⁸ °kkamimhā, M. C. D.; B.

⁹ c' āsi, M. C. D.; B. ¹⁰ upesi, all MSS. exc. M.; B.

¹¹ disvā ca, D.; B. ¹² disvā su mantemi, M.

¹³ M. D., B. add ca. ¹⁴ khiṭṭa.°, D.; B.; kiñca.°, C.;

¹⁵ om. M. D.; nāma l. no. ca. S. S₁. S₂. 15 om. M. D.; nāma l. no ca, S₂.

'Yo kīlamāno pakaroti' pāpam tass' īdisam 2 kammavipākam āhu akīļamāno pana yo karoti kim tassa kammassa vipākam āhu'? 22 'Ye³ dutthasankappamanā⁴ manussā kāyena vācāya ca sankilitthā kāyassa bhedā abhisamparāyam asamsayan te nirayam upenti. 23 Apare pana sugatim āsamānā 5 dāne ratā sangahitattabhāvā kāyassa bhedā abhisamparāyam asamsayan te sugatim upentī' ti. 24

Tesam ubhinnam vacanapativacanagāthā6 honti.

Tattha saccappațiñ na tava me sa hotu ti⁷ tava esā paţiññā mayham saccam hotu. Sutvāna dhammam labhassu pasādan ti mayā vuccamānam dhammam sutvā sundarapasādam labhassu. Aññatthiko ti ājānanena atthiko. Yathā pajānan ti yathā añno pi pajānanto, yathā pajānan ti vā mayā yathā ñātan ti attho.

Kiss' etam kammassa ayam vipāko ti kiss' etam kissa nāma etam kissa kammassa ayam vipāko. Etan ti vā nipātamattam, kissa kammassā ti yojanā. Kissa te ti ca keci pathanti.

Cikkhallapathe8 ti cikkhallavati pathamhi.9 Narakan ti āvāţam. Ekāhan ti ekam aham. Narakasmim nikkhipin ti yathā kaddame¹⁰ na akkamīyati eva tasmim " cikkhallāvāţe thapesim.

Tassā 12 ti 12 tassa gosīsena setukaraņassa.

Dhamme thitanan ti dhammacarinam samacarinam. Mantemī ti kathemi kittavāmi.13

¹ ca karoti, S₁. S₂; va kar.°, C. ² edisam, M.

³ so, S₁. 4 °mānā, S₁. 5 °māna, B. S₁; āsisamānā, C. 6 °kathā, S₁. S₂.

⁷ B. adds sabbam pi tāham abhisaddaheyyan ti. 9 sandhimhi, S₁. S₂.

⁸ °pabbe, S_1 ; °vatipabbe, S_2 .

¹⁰ kaddamo, S_2 ; °mohe, S_1 .

¹² om. B.

¹³ °yissāmi, B. 11 om. S2.

Khiddatthiko ti hassādhippāyo. No ca padutthacitto ti dussasāmikena dūsitacittena apaharanādhippayo2 nāpi vināsādhippāvo ti attho.

Akīļamāno ti akhiddādhippāyo, lobhādīhi dūsitacitto. Kim tassa kammassa vipākam āhū ti tassa yathā3 mayā katassa4 pāpakammassa kīva katukam dukkhavipākam panditā āhu.

Dutthasankappamanās ti kāmasankappādivasena dūsitamanovitakkā. Etena manoduccaritam āha. Kāyena vācā va ca sankilitthā 6 ti pānātipātādivasena kā vavācāhi malino.

Āsamānā ti āsimsamānā patthayamānā.

Evam petena sakhepen' eva kammaphale suvibhajityā dassite sutam asaddahanto rājā

Tam kin ti 7 jāneyyam aham avecca kalyāņapāpassa ayam vipāko kim vāham disvā abhisaddaheyyam ko vā pi mam saddahāpevya etan 8 ti

25

gātham āha.

Tattha tam kin ti jānevyam aham aveccā ti yo 'ham o tayā Ye dutthasankappamanā manussā kāyena vācāya ca sankiliţhā ti ādinā Apare pana 10 sugatim āsaādinā ca kalyāņassa pāpassa ca kammassa mānā ti vipāko¹¹ vibhajitvā¹² vutto tam kin ti kena kāraņena¹³ aham avecca¹⁴ aparappaccayabhāvena saddaheyyam. Kim vāham disvā abhisaddaheyyan ti kīdisam vā panāham 15 paccakkhabhūtam nidassanam disvā paţiñeyyam. Ko vā pi mam saddahāpeyya etan ti ko vā viññū¹⁰ puriso pandito 16 etam attham mam 17 saddahāpeyya tam

¹ khiţţ.º, B.; khiddh.º, S₁. S₂.

² S₁. S₂ have nidussabhāmike usita-(uţa.°, S₂) citto tava 3 tathā, S₁. S₂. 4 pakatassa, S₁. S₂.

^{5 °}mānā, S_1 . S_2 . 6 pasamk.° l. ca samk.°, S_1 . S_2 .

7 kiñci, S_1 . 8 °hāyye ca tam, S_1 . 9 'yam, S_1 . S_2 .

10 om. S_1 . S_2 . 11 kammavipāko, S_1 . 12 bhavitvā, S_1 .

13 tena pakāreņa, S_2 ; pakāreņa, S_1 . 14 om. S_2 .

15 S_1 . S_2 add ca. 16 viññāpandito, S_1 . S_2 . 17 om. S_2 .

kathesī ti attho. Tam sutvā peto kāranena tam attham tassa pakāsento

Disvā ca sutvā abhisaddahassu ¹ kalvānapāpassa avam vipāko: kalyānapāpe ubhaye asante siyā nu sattā sugatā duggatā vā. 26 No c' ettha kammāni karevyum² maccā kalvānapāpāni manussaloke nāhesum sattā sugatā duggatā vā hīnā paņītā ca manussaloke. 27 Yasmā ca kammāni karonti maccā kalvānapāpāni manussaloke tasmā³ sattā⁴ sugatā duggatā vā hīnā paņītā ca manussaloke. 28 Dvay' ajja 5 kammānam vipākam āhu sukhassa dukkhassa ca vedanīvam 6 tā devatā parivārayanti? paccanti bālā dvayatam⁸ apassino ti 29

gāthā abhāsi.

Tattha disvā9 ti paccakkhato disvā pi.10 Sutvā ti dhammam sutvā 'varo tadanusārena navam nento anumi-Kalyāņapāpassā ti kalyāņassa¹⁰ pāpassa¹⁰ kusalassa 12 akusalassa ca kammassa ayam sukho ayam dukkho ca vipāko ti abhisaddahassu. Ubhaye asante ti kalyāņapāpe ti¹³ duvidhe kamme avijjamāne. Siyā nu sattā sugatā duggatā vā ti ime sattā sugatim¹⁴ gatā¹⁰ duggatim 15 gatā 16 vā 10 sugatiyam vā 17 addhā duggatiyam daļiddā vā ti 18 ayam attho. Kin nu siyā katham bhaveyyā19 ti attho. Idāni yathā vuttam attham.

^{1 °} hassa, S₁. S₂. 2 ° yya, S₁. S₂. B. 3 M. adds 4 tassa, S₂. 5 dvayañ ca, C. 6 paved.°, S₁. 7 ° cārayanti, M. C. D.; B. 8 dvayam tam, C. D. 9 B. adds cā. 10 om. B. 11 om. S₁. S₂. 12 B. adds ca. 13 kalāņe pāpe cā ti, B. 3 M. adds hi.

¹² B. adds ca.

¹⁴ ogatiyā, B. ¹⁵ duggatiyā vā, B. ¹⁶ sattā, S₁. ¹⁷ S. S. add pi vā. ¹⁸ om. B., and has yam l. ayam. 19 sambhav., B.

No c'ettha kammānī ti Yasmā ca kammānī ti ca gāthādvavena vyātirekato anvayato ca vibhāveti.

Tattha hīnā panītā ti kularūpārogyaparivārādīni hīnā ulārā ca.

Dvay' ajja kammānam vipākam āhū ti dvayam duvidham ajja idani kammanam sucaritaduccaritanam vipākam vadanti kathenti. Kin tan ti āha.2 Sukhassa dukkhassa ca vedanīyan ti itthassa ca anitthassa ca anubhavanayoggam. Tā devatā parivārayantī ti ve ukkamsavasena⁵ sukhavedanīyam vipākam patilabhanti, te⁶ devatā hutvā dibbasukhasamappitā indrivāni parivārenti.7 Paccanti bālā dvayatam apassino ti ye bālā kammañ ca kammaphalañ cā ti dvayam apassantā asaddahantā te pāpapasutā dukkhavedanīyam vipākam anubhavantā nirayādīsu kammanā paccanti dukkham pāpuņanti.

Evam kammaphalam saddahanto⁹ pana tvam kasmā evarūpam dukkham paccanubhavasī ti anuyogam sandhāva

Na m' atthi kammāni sayam katāni datvā pi me 10 natthi so ādiseyya acchādanam sayanam atha 'nnapānam ten' amhi naggo kasirā ca vuttī" ti

30

gātham āha.

Tattha na m'atthi kammāni sayam katānī ti yasmā 12 sayam attanā pubbe katāni puññakammāni mama natthi na vijjanti,13 yehi idani acchadanadini14 labhevyam. Datvā pi me natthi so ādiseyyā ti yo samanabrāhmanānam dānam datvā 'asukassa petassa hotū' ti me ādiseyya 15 uddiseyya so 16 natthi. 16 Ten' amhi naggo kasirā ca vuttī ti tena duvidhena 17 kāranena idāni

17 B. adds pi.

Digitized by Google

¹ B. omits this phrase.

² B. adds ti, and omits kin tan ti āha. ³ om. S₁.

^{4 °}cārayanti, B. S₂. 5 okkassa.°, S₁; okassa.°, S₂. 6 om. B., and (also S₂) adds devaloke tā. 7 °cārenti, B.

⁸ kammunā, B. 9 asadd.°, B. 10 om. M.; S_1 . S_2 . 12 kasirā pavutti, S_2 . 12 B. adds ca. 13 vijjati, B. 14 B. adds na. 15 ādise, S_1 . S_2 . 16 om. B.

naggo nicçolo amhi kasirā dukkhā car vutti 2 jīvikā 3 hoti.

Tam sutvā rājā tassa acchādanādilābham ākankhanto

Siyā nu kho kāraņam kiñci yakkha acchādanam yena tuvam labhetha ācikkha me tvam yad atthi hetu saddhāyitam hetuvaco suņomā ti

31

gātham āha.

Tattha yenā ti yena kāraņena tvam acchādanam labhetha labheyyāsi⁸ kiñci tam kāraņam siyā nu kho bhaveyya nu kho ti attho. Yad atthī ti yadi atthi.

Ath' assa peto tam kāraņam ācikkhanto

Kappitako nāma idh' atthi bhikkhu jhāyī susīlo arahā9 vimutto10 guttindriyo samvutapātimokkho sītibhūto uttamaditthipatto. 32 Sakhilo vadaññu suvaco sumukho svāgamo suppaţimuttako ca puñnassa khettam aranaviharī devamanussānañ ca dakkhiņeyyo. 33 Santo vidhūmo anīgho nirāso mutto visallo amamo avanko nirupadhi sabbapapañcakhīņo tisso vijjā anuppatto jutimā. 34 Appaññāto disvā pi 11 na 12 sujāno 13 munī ti nam Vajjīsu voharanti jānanti¹⁴ tam yakkhabhūtā anejam kalyāṇadhammam vicarantam 15 loke. 35

¹ om. S₁. S₂. ² pavutti, S₁. ³ oka, all MSS.

om. S₁. S₂. 2 pavutti, S₁. 3 d 4 C. adds te. 5 S₁. S₂ add yatva. 6 oyidam, C. D.; oyikam, M.

⁷ sunomi, C.; suno, S_r. S₂. 8 °yyā ti, B.

⁹ ahosi, M. 20 arahādhivutto, B.

¹¹ 'va, D.; B.; om. M. C.
¹² pana l. pi na, S₁. S₂; C. adds ca.
¹³ subbijāno, M.

Tassa tuvam ekam z yugam duve vā mam uddisitvāna sace dadetha paṭiggahitāni ca z tāni c'assu z mamañ ca passetha sannaddhadussan ti

36

gāthā abhāsi.

Tattha Kappitako nāmā ti Jaţilasahassassa abbhantare āyasmato Upālitherassa upajjhāyam sandhāya vadati. Idhā ti imissā Vesāliyā samīpe. Jhāyī ti aggaphalajhānena jhāyī. Sītibhūto ti sabbakilesadarathapariļāhavūpasamena sītibhāvam patto. Uttamadiţthipatto ti uttamam aggaphalam sammādiţthipatto.

Sakhilo ti mudu. Suvaco ti subbaco. Svāgamo ti suţthu āgatāgamo. Suppaţimuttako cā 7 ti suţthu 7 paţimuttabhānī 8 ti attho. Araṇavihārī ti mettāvihārī.

Santo ti upasantakileso. Vidhūmo ti vigatamicchāvitakkadhūmo. Anīgho ti niddukkho. Nirāso ti nittaņho. Mutto ti sabbabhavehi vimutto. Visallo ti vigatarāgādisallo. Amamo ti mamamkāravirahito. Avanko ti kāyavankādivankavirahito. Nirupadhī ti kilesābhisankhārādi-upadhippahāyī. Sabbapapancakhīņo ti parikhīnatanhādipapanco. Jutimā ti anuttarāya ñāṇajutiyā jutimā.

Appaññāto ti paramappicchatāya paticchannaguņattāya na pākato¹² ca.¹³ Na sujāno ti gambhīrabhāvena disvā pi evamsīlo evamdhammo evampañño ti na suviññeyyo. Jānanti tam yakkhabhūtā anejan ti yakkhabhūtā ca anejam nittanham arahā ti tam jānanti. Kalyānadhamman ti sundarasīlādiguņam.

Tassā ti tassa Kappitakamahātherassa. Ekam yugan ti ekam vatthayugam. Duve vā ti dve vā' vatthayugāni. Mam uddisitvānā ti mamam udisitvā. Paţiggahitāni

¹ eka, M. D.; B. S₁. 2 pi, M.

³ assu, C.; passa, S₁. S₂. 4 imassā, S₁.

⁵ obhavam, S₁. ⁶ āgamo, S₁. S₂. ⁷ om. B.

supațimuttakavāco muttabhāṇi, B.; patimatta.º, S₁. S₂.
 odhammo, S₁. S₂.
 mutto, S₁. S₂.
 rahito, S₁. S₂.

¹² B. adds disvā. ¹³ 'va, B.

ca tāni c'assū i ti tāni vatthayugāni tena i paṭiggahitāni ca i assu bhaveyyum. Sannaddhadussan ti dussena katasannāham laddhavattham hutvā. Nivatthapārutadussan ti attho. Tato rājā

Kasmim padese samanam vasantam gantvāna passemu mayam⁵ idāni yo⁶ m'ajja⁷ kankham vicikicchitan ca ditthivisūkāni⁸ vinodaye⁹ me ¹⁰ ti

37

therassa vasanaţţhānam pucchi.

Tattha kasmim padese ti katarasmim padese. Your m'ajjā ti yo ajja. Ma-kāro padasandhikaro. Tato peto

Eso nisinno Kapinaccanāyam ¹² parivārito devatābahūhi ¹³ dhammakatham ¹⁴ bhāsati saccanāmo sakasmim averake ¹⁵ appamatto ti

38

āha.

Tattha Kapinaccanāyan ti kapīnam vā 16 narānam 16 naccanena Kapinaccanā ti laddhavohāre padese. Saccanāmo ti jhāyī susīlo arahā vimutto ti ādīhi guņanāmehi yāthāvanāmo 17 aviparītanāmo. 18

Evam petena vutte rājā tāva-d-eva therassa santikam gantukāmo

Tathāham ¹⁹ kassāmi gantvā idāni acchādayissam samaṇam yugena paṭiggahitāni ²⁰ ca ²¹ tāni c'assu ²² tuvañ ca passemu sannaddhadussan ti

39

gātham āha.

¹ passā, S₁. S₂. ² kena, B. ³ te, S₁. S₂. ⁴ °yyam, all MSS. ⁵ yam, M. ⁶ so, C. D.; sa, S₁. S₂. ⁷ p'ajja, C. ⁸ C. D., S₁. S₂ insert ko. ⁹ °dayeyya, M. C. D.; B. ¹⁰ ce, S₂; ve, S₁. ¹¹ sa, S₁. S₂, and so. l. yo. ¹² Kasiṇajhānāyam, C. ¹³ devatāhi b.°, all MSS. exc. M. ¹⁴ dhammik.°, M. C. D.; B. ¹⁵ accharake, S₁; accherake, S₂. B. ¹⁶ om. S₁. ¹⁷ yathā.°, S₁. ¹⁸ °paritta.°, S₁. S₂. ¹⁹ yathāham, M. D.; B. ²⁰ °ggahāni, D. ²¹ pi, M. ²² c'assam, C. D.; B.; passa, C. D.

Tattha kassāmī ti karissāmi.

Atha petānam¹ thero dhammam desesi. Tasmā nāyam upasankamanakālo ti dassento

Mā akkhane pabbajitam upāgami sādhu vo Licchavi n'esa dhammo tato ca kāle upasankamitvā tatth' eva passāhi2 rahonisinnan ti

40

gātham āha.

Tattha sādhū ti āyācane nipāto. Vo Licchavi n'esa dhammo ti Licchavirāja tumhākam rājūnam esa dhammo na hoti, yam akāle upasankamanam. Tatth' evā ti tasmim yeva thane.

Evam petena vutte rājā sādhū ti sampaţicchitvā attano nivesanam eva gantvā puna yuttapattakāle attha vatthavugāni gāhāpetvā theram upasankamitvā ekamantam nisinno patisanthāram katvā 'imāni 3 bhante attha vatthayugāni paţiganhathā' ti āha. Tam sutvā thero samuţţhāpanattham 'mahārāja pubbe tvam adānasīlo samaņabrāhmanānam vihethanajāto4 ca,5 katham panītāni vatthāni dātukāmo jāto' ti? Tam sutvā rājā tassa kāraņam ācikkhanto petena samāgamam tena ca attanā6 kathitam sabbam therassa ārocetvā vatthāni datvā petassa uddisi. Tena peto dibbavatthadharo alankatapatiyatto ārūļho therassa ca rañño ca purato pātubhavi. disvā rājā attamano pamudito pītisomanassajāto 'paccakkhato vata mayā kammaphalam dittham, na dānāham pāpam karissāmi puñnam eva karissāmī' ti vatvā tena petena sakkhi akāsi so ca peto 'sace tvam Licchavirāja ito patthāya adhammam pahāya dhammam carasi evāham tayā 7 sakkhi karissāmi santikañ ca te āgamissāmi 8 sūlāvutañ ca purisam sīgham sūlato mocehi, evam so jīvitam labhitvā dhammam caranto dukkhato muccissati9 therañ ca kālena kālam upasankamitvā dhammam sunanto punnā-

 $^{^{\}rm r}$ peto devatānam, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 2}$ passāmi, C. D.; $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 3}$ idāni, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 4}$ 'jātiko, B. $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 5}$ 'va, B. $^{\rm 6}$ attano, B. $^{\rm 7}$ tava, B. $^{\rm 8}$ tenāgam., $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$ $^{\rm 9}$ mocessati, $S_{\rm r}.$ $S_{\rm 2}.$

ni karohī' ti vatvā gato. Atha rājā theram vanditvā nagaram pavisitvā sīgham sīgham Licchaviparisam sannipātāpetvā² te anujānāpetvā tam purisam sūlato mocetvā 'imam arogam' karothā' ti tikicchake' ānāpesi therañ ca upasankamitvā pucchi 'siyā nu kho bhante nirayagāminīkammam katvā thitassa nirayato muttī' ti 'siyā mahārāja, sace ulāram puñnam karotis muccatī' ti vatvā thero6 rājānam saraņesu pancasu? sīlesu ca6 patitthāpesi. tattha patițțhito therassa ovade țhatva sotapanno ahosi. Sūlavuto pana puriso arogo hutvā samvegajāto bhikkhūsu pabbajitvā na cirass' eva arahattam pāpuni. Tam attham dassento sangītikārā

Tathā ti8 vatvā agamāsi tattha parivārito dāsagaņena Licchavi so tam nagaram upasankamitvā vās' upaganchittha sake nivesane. 41 Tato ca kāle gihikiccāni to katvā nhātvā 11 pivitvā ca khanam 12 labhitvā viceyya pelato 13 yugani attha gāhāpavi dāsaganena Licchavi. 42 So tam padesam upasankamitvā tam addasa samanam santacittam patikkantam gocarato 14 nivattam 15 sītibhūtam rukkhamūle nisinnam. 43 Tam enam avoca upasankamitvā appābādham phāsuviharan ca pucchi: 'Vesāliyam Licchavi 'ham 16 bhaddan 17 te jānanti mam Licchavi Ambasakkharo. 18 44

¹ °samgha, S₁. ² °pātetvā, B. ³ ārogam, S₁. S₂.

⁴ tikicchike, S₁. 5 karotī ti vatvā, S₁. S₂. 6 om. B. 7 B. adds ca. 8 hi, M.; S₁. S₂.

^{9 °}gacchittha, M. C. D.; B. 10 tihi k.o, S. S.

¹¹ C. D., B. add ca. ¹² khatam, B. 13 velato, S₁; all MSS. exc. B. add ca.

¹⁵ nivattham, B.

¹⁴ te carato, S₂; to car.°, S₁. ¹⁵ niv. ¹⁶ aham, C. D. ¹⁷ bhadan, M.; S₂.

¹⁸ Appa.°, M.; Amu.°, S₁. S₂.

Imāni me attha yugāni subhāni¹ patigganha bhante dadāmi² tuvham ten' eva atthena idhāgato 'smi vathā aham3 attamano bhaveyyam'. 45 'Dūrato 'va samanā brāhmanā ca4 nivesanan te parivajjayanti pattani bhijjanti tava nivesane sanghātiyo cāpi 5 vipātayanti.6 46 Athapare⁷ padakudarikahi⁸ avamsirā samaņā pātayanti9 etādisam pabbajitā 10 vihesam tayā katam samaņā pāpuņanti.11 47 Tinena telam 12 pi na tvam adāsi mūļhassa maggam 13 pi na 14 pāvadāsi andhassa dandam savam ādivāsi etādiso kadariyo 15 asamvuto 16 atha tvam kena vannena kim eva disvā amhehi saha samvibhāgam¹⁷ karosi'? 18 48 'Paccemi 19 bhante yam tvam vadesi vihesavi 20 samane brāhmane ca21 khiddatthiko 22 no ca padutthacitto etam pi me dukkatam eva bhante. 49 Khiddaya23 kho pasavitva24 papam vedeti dukkham asamattabhogī 25

9 pātivanti, S₁. S₂; phāliyanti, C.

 21 samanabrahmane 'tha, S_{r} . S_{2} .

22 khitta.º, D.; B.; khida.º, S2; kiddhattiko, Sr.

¹ bhante, M. C. D.; B. ² padāmi, S₁. S₂. ³ om. S₁. S₂. 4 samaṇabrah.º ca, M. C.; sam.º me, D.; B.; samaṇabrāh.º, S₁. S₂. 5 pāpi, S₁. S₂. 6 vipātayanti, D.; B.; pātayanti, M.; viphāliyanti, C.; vināsayanti, Š₁. S₂. 7 pure, S₁. S₂. 8 °dārikāhi, C. D.; S₁. S₂; °dhārikāhi, M.; B.

¹⁰ otam, S₁; sabba pi tam, S₂. ¹¹ onāti, S₁. S₂. ¹² tesam, D.; S₁. S₂. ¹³ mattam, S₁. S₂. ¹⁴ M. D. add tvam. ¹⁵ om. M. D. add tvam. ¹⁷ om. S₁. ¹⁸ samyato, M. D.; M. C. D., B. add tvam. ¹⁷ om. S₁. ¹⁸ samyatoroi, S. Vicacari, S. S. ²⁰ in add tvam. ¹⁷ om. S₁. 18 samkarosi, S₁. 19 saccemi, S₁. S₂. 20 vimosayi, S₁. S₂. B.

khittāya, D.; B.; khiddhāya, S_r. S₂.
 otu, S_r. S₂; otvāna, D.
 asamatta hotu, S_r (hoti, S₂); appamattabhogī, M. C. D.; B.

daharo yuvā nagganiyassa bhāgī	
kim su tato dukkhatar' assa i hoti?	5 0
Tam disvā samvegamalattham ² bhante	
tappaccayā cāham³ dadāmi dānam	
pațiganha bhante vatthayugani ațțha:	
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo'.4	51
'Addhā hi' dānam bahudhā pasaṭṭham'	
dadato ca ⁷ te akkhayadhammam atthu ⁸	
paţigganhāmi te vatthayugāni aţţha:	
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiņāyo'.4	5 2
Tato hi ⁹ so ācamayitvā Licchavi	
therassa datvāna yugāni aṭṭha	
pațiggahităni ca tāni o c'assu o	
yakkhañ ca passetha ¹² sannaddhadussam.	5 3
Tam addasa candanasāralittam 13	
ājaññam ārūļham 14 uļāravaņņam	
alankatam sādhunivatthadussam	
parivāritam yakkhamahiddhipattam.	54
So tam disvā attamano udaggo	
pahatthacitto ca subhaggarūpo	
kammañ ca disvāna mahāvipākam	
sanditthikam cakkhunā sacchikatvā.	55
Tam enam avoca upasankamitvā:	
'dassāmi dānam samaņabrāhmaņānam	
na cāpi me kiñci adeyyam ¹⁵ atthi	
tuvañ ca me yakkha bahūpakāro'.	56
'Tuvañ ca me Licchavi ekadesam	
adāsi dānāni amogham etam	

¹ dukkhātur' assa, S₁. S₂.

6 bahu pāpasattham, S2; bahu pāpattham, S1.

¹⁵ dadeyyam, D.; deyyam, C.; adadeyyam, B.

² samvegamattham, S_r ; samvegamalamattham, C. D.; B. ³ vāham, D.; B.; vā pi, M. C. ⁴ °nayo, $S_r.$ $S_2.$ ⁵ adāhi, $S_r.$ $S_2.$

⁷ pa, S_r . S_2 . 8 atthum, S_r . S_2 . 9 ca, S_r . S_2 . 10 pattāni, S_r . S_2 . 11 vā c'assu, S_r . S_2 . 12 vāsu, S_r . S_2 . pa, S₁. S₂.

pattāni, S₁. S₂.

passettha, M.; B.; passatha, C.

soraravilittam, M. C.

range arulham, M.; B.; arulha, C. D.; aruyham, S₂; aruyha, S₁.

sv āham¹ karissāmi tayā 'va² sakkhim	
amānuso mānusakena saddhim'.	5 7
'Gati ca bandhu ca 3 parāyanañ ca	
mitto mamāsi atha devatā mes	
yācāmi tam6 pañjaliko bhavitvā	
icchāmi tam yakkha ⁷ punāpi daţţhum'.	58
'Sace tuvam ⁸ assaddho bhavissasi	
kadariyarūpo vippaṭipannacitto 9	
ten' eva mam lacchasi o dassanāya	
disvā ca ¹¹ tam nāpi ¹² ca ālapissam.	59
Sace 13 tvam 14 bhavissasi dhammagāravo	
dāne rato 15 sangahitattabhāvo 16	
opānabhūto samaņabrāhmaņānam	
evam mamam lacchasi 10 dassanāya	
disvā ca tam ālapissam bhaddan 17 te.	60
Imañ ca sūlato lahum 18 pamuñca	
yato nidānam akarimha sakkhim	
maññāmi 19 sūlāvutakassa kāraņā	
te aññamaññam akarimha sakkhim.	61
Ayañ ca sūlato ²⁰ lahum ²¹ pamutto	
sakkacca dhammāni ²² samācaranto	
mucceyya 23 so nirayā 'va 24 tamhā	
kammam siyā aññatra vedanīyam.25	62

¹ disvāham, M. C. ² ca, M. C. D.; B.

³ 'va, C. ⁴ vā māsi, C. D.; ca mālisi, S₁. S₂.

5 devatāsi, S₁. S₂; devatāse, M.

⁶ yathā maham, S₁. S₂. ⁷ yakkham, S₁. ⁸ tvam, M.; B.; bhavetum, S₂. ⁹ °rūpo, M. ¹⁰ Licchavi, S₁. S₂. ¹¹ pa, S₁. S₂. ¹² no pi, M. C. D.; B. ¹³ M. C. D., B. add pana. ¹⁴ tuvam, S₁. S₂. B.

15 nirato, C. 16 samtahitattābhavo, S.

¹⁷ bhadan, M.; S₁. S₂.

18 lahu, S₁. S₂.

19 maññami, M. C. D.; B.; maññama, S₁; maññama, S₂.

 $\overline{\text{sūlāvuto}}$, S_{r} . S_{2} . $\overline{\text{sulatuto}}$ lahu, S_{2} . $\overline{\text{sulatuto}}$ kammāni, M. $\overline{\text{sulaturo}}$ munceyya, S_{r} . S_{2} .

²⁴ ca, M.; B.; nirayo 'va, S₁. S₂; nirayamhā, C. D.

25 savedaniyam, S₁. S₂.

Kappitakañ z ca upasankamityā	
tena saha saṃvibhajitvā² kāle	
sayam mukhena upanisajja puccha	•
so te ³ akkhissati etam attham.	63
Tam eva bhikkhum upasankamitvā pucchassu	
puñnatthiko 4 no ca 5 paduțțhacitto	
so tesu tam asutam cāpi6 sabbam ⁷	
dhammam ⁸ akkhissati yathā pajānam'.	
(sato o ca dhammam sugatim akkhissa)	64
So tattha rahassam 10 samullapitvā 11.	
sakkhim karitvāna 12 amānusena	
pakkāmi so Licchavinam 13 sakāsam	
atha bravi ¹⁴ parisam sannisinnam:	65
'Suṇantu bhonto mama ekavākyam	
varam varissam 15 labhissāmi attham	
sūlāvuto puriso luddakammo	
paṇītadaṇḍo anupattarūpo.16	66
Ettāvatā vīsatirattimattā	
yato āvuto 17 n'eva jīvati na mato	
tāham mocayissāmi 18 dāni	
yathā matim anujānātu sangho'.	67
'Etañ ca aññañ 19 ca 19 lahum pamuñca	
ko tam 20 vadethā ti 21 tathā karontam	
yathā pajānāsi 22 tathā karohi	
yathā matim anujānāti sangho'.	68

¹³ Licchavī, D. 14 bruvi, S2.

18 mocarissāmi, M.; mācar.º, C. ¹⁷ bhāvuto, B.

22 °āti, C. D.; °āhi, M.

¹ Kappitañ, M. ² obhajetvāna, B. ³ tena, M. C.

⁴ mumñatthiko, S₁; muñcatthiko, S₂.
5 no ca, M. D.; B. S₂; no 'va, S₁; n'eva, C. 6 vā pi, S₁. S₂.
7 dhammam, C.; S₁. S₂. B. 8 sabbam pi, C.; S₁. S₂. B.
9 In M. C. D., B. this verse is missing.

то rāhassi, М.; rahassam, D.; arahassam, С.

¹¹ samūla.º, S₁. S₂. ¹² akaritvāna, S₁. S₂.

¹⁵ carissam, B.; vadissam, S₁. S₂.

¹⁶ anupatta.°, M.; anuppatta.°, D.; anumatta.°, C.; anusatta.°, S₁. S₂. B. (but in v. 71 B. has anum.°).

¹⁹ om. S_r. ²⁰ tava, S_r. ²¹ othā ti, M. C.; omā ti, D.; B.; omo ca, S_r. S₂.

So tam padesam upasankamitvā sūlavutam mocayi khippam eva mā bhāyi sammā ti² ca² tam avoca tikicchakānañ ca upatthapesi. 69 Kappitakañ ca upasankamityā tena saha3 samvibhaiitvā4 kāle sayam mukhen' upanisajia 5 Licchavi tath' eva6 pucchi7 nam8 kāranatthiko:9 70 'Sūlāvuto puriso luddakammo panītadando anupattarūpo ettāvatā vīsatirattimattā vato āvuto n'eva jīvati na mato. 71 So mocito ca 10 gantvā mayā idāni etassa vakkhassa vaco hi 11 bhante siyā nu kho kāraņam kiñci-d-eva yena so nirayam no vajevya? 72 Acikkha bhante yadi atthi hetu saddhāyitam12 hetu vo suņoma na tesam 14 kammānam vināsam atthi avedayitvā idha vyantibhāvo'? 73 'Sace so dhammāni¹⁵ samācareyya sakkacca rattindivam appamatto munceyya so niraya 'va 16 tamha kammam siyā añnatra vedanīyam'. 74 'Aññāto 17 eso purisassa attho mamam pīdāni anukampa 18 bhante anusāsa mam ovada bhūripañña 19 yathā aham 20 no 21 nirayam vajevyam'. 75 'Aij' eva 22 buddham saranam upehi

4 °vibhajitvāna, all MSS. exc. M.

² om S₁. S₂. 1 om. S.. 3 samā, S₁. S₂.

⁵ C. D., S₁. S₂ have n'eva (na, B.) before upa...

kath' eva, C.; S₁. S₂. B.
 pucchittha, M. C. D.; B. S₂.
 om. S₂.
 kālam kār.
 M. C.; S₁. S₂.

⁷⁰ om. M.; B. 11 ti, M. C. D. 12 okam, M.; B. S₁. 13 vaco, M. C. D.; B. 14 tesam na, M. 15 kammāni, S₁. S₂. 16 ca, M. C. D.; B. 17 oto 'mhi, M. 18 okampam, S₁. S₂; okamma. C. 19 opaññā, S₁. 20 yathāham, S. 21 n' eva, S₁. S₂. 22 ajje ca, B.

dhammañ ca sanghañ ca pasannacitto	
tath' eva sikkhāpadāni pañca	
akhandaphullani samadiyassu.2	76
Pāņātipātā viramassu ³ khippam	
loke adinnam parivajjayassu	
amajjapo mā ca musā abhāsi4	
sakena dārena 5 ca hohi 6 tuţţho.	77
Imañ ca (ariyam?) atthangavaram upetam	
samādiyāhi ⁸ kusalam sukhundriyam.	78
Cīvaram piņdapātan ca paccayam sayanāsanam	
annapānam khādaniyam vattham senāsanāni ca	
dadāhi ujubhūtesu vippasannena cetasā.	79
Bhikkhū ca 11 sīlasampanne vītarāge bahussute	
tappehi ¹² annapānena, sadā puñnam pavaddhati.	80
Evañ ca dhammāni 3 samācaranto	
sakkacca 14 rattindivam appamatto	
munceyya 15 tvam nirayā va 16 tamhā	
kammam siya aññatra vedanīyam'.	81
'Ajj' eva buddham saranam upemi	
dhammañ ca sanghañ ca pasannacitto	
tath' eva sikkhāpadāni pañca	
akhaṇḍaphullāni samādiyāmi.17	82
Pāṇātipātā viramāmi khippam	
loke adinnam 18 parivajjayāmi	
amajjapo no ca musā bhaņāmi	
sakena dārena ca 19 homi tuţţho.	83
Imañ ca (ariyam ⁷) atthangavaram upetam	
samādiyāmi 20 kusalam sukhundriyam.	84

4 abhaṇi, M. C. D.; B. 5 dāra 7 om. S₁. S₂. 8 odayāhi, B. S₁. 6 hoti, C. ⁵ dārakena, S₁.

¹⁴ °ccam, C. D.; B.

Digitized by Google

sikhāya pad.º, M.; sikhāni pad.º, S₁. S₂.
 odayassu, D.; S₁; odayassa, S₂.
 oassa, S₁.

⁹ vattha, all MSS. except S₂. ¹⁰ M. C. D., B. continue: sadā (dādā, B.) puñnam pavaddati, bhikkhū ca and so on.

11 pi, M. D. ¹² tappesi, C. D.; S₁. S₂.

¹³ kammāni, S₁. S₂. 14 °cca 15 muñca, S₁. S₂; M. adds so. 16 nirayamhā, M. C. D.; B. 18 adinnā, S₁. 19 pa, S₁. S₂. ¹⁷ °dayāmi, D. ²⁰ odayāmi, B.

Cīvaram pindapātan ca paccayam sayanāsanam annapānam khādaniyam vattham z senāsanāni ca (bhikkhū ca sīlasampanne vītarāge bahussute) dadāmi na vikampāmi² buddhānam sāsane rato'. 85 Etādiso Licchavi Ambasakkharo3 Vesālivam añnataro upāsako saddho mudu kārakaro ca+ bhikkhū sanghañ ca sakkaccas tadā upatthahi. 86 Sūlāvuto6 ca ārogo hutvā serī sukhī, pabbajjam upāgami bhikkhuñ ca āgamma Kappitakuttamamo ubho pi sāmañnaphalāni 10 ajjhagum. 87 Etādisā sappurisānam " sevanā mahapphalā hoti satam vijānatam sūlāvuto aggaphalam aphussavi12 phalam kanittham pana Ambasakkharo 3 ti 88

gāthāyo avocum.

Tattha vās' upaganchitthā¹³ ti vāsam upaganchī¹⁴ ti. Gihikiccānī¹⁵ ti geham¹⁶ āvasantena¹⁷ kātabbakuṭumbakiccāni.

Viceyyā ti sundaravatthagahanattham 18 vicinitvā.

Paţikkantan ti piṇḍapātapaţikkantam. Tenāha: gocarato nivattan ti.

Avocā ti Vesāliyam Licchavi 'ham¹9 bhaddan te²0 ti ādikam avoca.

Vipātayanti21 ti vipāļiyanti.22

Pādakudārikāhi²³ ti pādasankhātāhi kudārikāhi.²⁴ Pātayantī²⁵ ti pasāriyanti.²⁶

vattha, all MSS. except S₂. ² vikampāmi, S₁; na kappāmi, S₂; vikkappāmi, M. C. D.; B. ³ Appa.°, M.

4 om. S₁. S₂. ⁵ °ccam, all MSS. exc. M.

6 °vutako, C. D. ⁷ sukham, S₁. S₂. ⁸ °gacchi, M.; B.

9 kampita.°, S₁. S₂. ¹⁰ °phalā, D ¹¹ °puriso, B.

12 phussayi, B.; phussasi, S₁. S₂. ¹³ °gacchitthā, B.

14 °gacchi, B. ¹⁵ tihi k.°, S₁. S₂. ¹⁶ gehe, B.

17 āvasavenana, B. ¹⁸ sindhura.°, S₁. S₂. ¹⁹ aham, S₁. S₂.

20 bhante, S₁. S₂. ²¹ vidālayanti, S₁. S₂. ²² vidāliyanti, S₁. S₂.

23 °kūdhārikāhi, B.; °kumārikāhi, S₁. S₂. ²⁴ kudhārīhi, B.

25 pāṭiyantī, S₁. S₂. ²⁶ pariyanti, S₁; paricāriyanti, S₂.

Tiņenā ti tiņaggenāpi. Mūlhassa maggam pi na¹ pāvadāsī ti maggamūlhassa maggam pi tvam na kathayasi, 'evāyam puriso ito c'ito ca² paribbhamatu' ti kelisīlo Sayam ādīyāsī ti andhassa hatthato hi avam rājā. vatthim sayam eva acchinditvā ganhasi. Samvibhāgam karosī ti attanā paribhuñiitabbavatthuto ekaccāni datvā samvibhajasi.

Paccemi bhante yam tvam vadesī ti bhante tvam Pattāni bhijjantī ti ādinā yam vadesi tam paţijānāmi, sabbam³ yeva4 tam mayā katam kārāpitañ cā ti dasseti. Etam pī ti etam khiddādhippāvenas katam pi, khiddās ti khiddava.5

Pasavitvā ti upacinitvā. Vedetī ti anubhavati. Asamattabhogī6 ti aparipunnabhogo. Tam eva aparipunnabhogatam dassetum Daharo yuvā ti Nagganiyassā ti naggabhāvassa. Kim su dukkhatar' assa hotī ti kim su nāma tato7 naggabhāvato dukkhataram assa petassa hoti.

Yakkhass' im' agacchantu dakkhinayo8 ti ima mayā dīyamānā vatthadakkhiņāyo8 petassa upakappantu.

Bahudhā pasatthan9 ti bahūhi pakārehi buddhādīhi vannitam. Akkhayadhammam atthū ti aparikkhayadhammam hotu.

Ā camayit vā 10 ti hatthapādadhovanapubbakam mukham vikkhāletvā.

Candanasāralittan ti sārabhūtacandanalittam. Uļāravannan ti settharupam." Parivaritan ti anukulavuttinā parijanena parivāritam. Yakkhamahiddhipattan ti mahatim yakkhiddhim deviddhim 12 patva thitam. 13

Ekadesam adāsī ti catūsu paccayesu¹⁴ ekadesabhūtam vatthadānam sandhāya 15 vadati. Sakkhin ti sakkhibhāvam.

¹ B. adds tvam.

am. ² om. S₁. ³ saccam, B. ⁵ khiddhā., S₂; khittā., B. ⁸ onayo, S₁. S₂. 6 appamatta., B. 9 ca satthan, S₁. S₂. 10 ācayitvā, S₂. " itha., B.

¹³ All MSS. add Tam enam avocā ti tam enam avoca.

¹⁴ S₁. S₂ add ca. ¹⁵ saddhāya, S₁. S₂.

Mamāsī ti me āsi.2 Devatā me3 ti mayham devatā āsī ti yojanā.

Vippatipannacitto ti micchāditthipatipannamānaso4 dhammiyam patipadam pahaya adhammiyam patipadam patipanno ti attho.

Yato nidanan ti yam nimittam yassa santikam agamanahetu.

Samvibhajitvās ti dānasamvibhāgam katvā. mukhena upanisajja pucchā ti aññe purise apesetvā upanisīditvā samukhen' eva puccha.

Sannisinnan ti sannipatitavasena nisinnam.

Labhissāmi atthan ti mayā icchitam6 attham labhissami. Panītadando ti thapitasarīradando. Anupattarūpo i ti rājānam anupattapakatiko.8

Vīsatirattimattā ti vīsatimattā rattivo. Ativattā ti attho. Tāhan ti tam aham. Yathā matin ti mayham vatha rucim.

Etañ ca aññañ cā ti etam sūle āvutam purisam annan ca yassa rajana panita tan ca. Lahum pamunca ti sīgham mocehi. Ko tam vadethā9 ti tathā dhammiyakammam karontam tam imasmim Vajjiratthe ko nāma pamocehī to ti vadevva. Evam vattum koci pi na labhatī ti attho.

Tikicchakānañ cā ti tikicchake ca.

Yakkhassa vaco ti petassa vacanam. Tassa bhante petassa vacanena evam akāsin ti dasseti.

Dhammanī ti pubbe katam pāpakammam abhibhavitum samatthe aññadhamme. Kammam siya aññatra vedanīyan ti yam tasmim pāpakamme uppajjavedanīyam¹¹ tam ahosi kammam nāma hoti, yam pana aparāpariyāyavedanīyam tam añnatra aparāpariyāyavedayitabbaphalam hoti. Satisamsārappavattiyan ti attho.

² asi, S₁. ¹ māmasī, S₁. 3 devatāsī, S. S. 4 micchāpatippanna.º, B.; oditthipanna.º, S2.

^{5 °}jetvānā, B. 6 B. adds pi. 7 °satta.°, S₁. S₂. 8 rājānattasabhāvo, S₁. S₂. 9 vademā, B.; vadetā, S₁, (in S₁ a whole leaf, viz. fol. bbai is missing, the text recommences with odabhimukho on p. 245 l. 9 fr. t.); B. has after ti: tathā karontan ti. 10 āpam.0, Sz. Sz. 11 upapajja.0, B.

Imañ cā ti attanā vuttamānatāya¹ āsannam paccakkham vā² katvā vuttam. Ariyam atthangavaram upetan ti parisuddhatthena ariyam Pānātipātāveramanī ādīhi atthahi angehi upetam yuttam uttamam uposathasilam. Kusalan ti anavajjam. Sukhundriyan ti sukhavipākam.

Sadā puññam pavaddhatī ti sakid eva puññam katvā alam ettävatä ti accharituttho3 hutvä aparaparam sucaritam pürentassa sabbakālam puñnam abhivaddhati aparāparam vā sucaritam pūrentassa punnasankhātam punnaphalam uparūpari vaddhati paripūretī ti attho.

Evam therena vutte rājā upāyadukkhato utrastacitto ratanattave puññadhamme ca abhivaddhamānapasādo tato4 patthāyas saranāni sīlāni ca samādiyanto 6 Ajj' eva buddham saranam upemī ti7 ādim7 āha.

Tattha etādiso ti ediso vathāvuttarūpo. Vesāliyam añnataro upasako ti Vesaliyam anekasahassesuo añnataro upāsako hutvā. Saddho ti ādikalvānamittasannissavena tassa purimabhāvato o aññādisatam i dassetum vuttam. Pubbe hi so asaddho kakkhalo bhikkhunam akkosakarako sanghassa ca anupatthanako ahosi, idani pana saddho muduko¹² hutvā bhikkhū sanghañ ca⁷ sakkaccam tadā upatthavī 13 ti.

Tattha kārakaro ti upakārakārī.

Ubho pī ti dve pi sūlāvuto 4 rājā ca. Sāmañnaphalani ajjhagun ti yatha raham samannaphalani adhiganchimsu. 15 Tayidam yatha raham dassetum Sülavuto aggaphalam aphussayi, phalam kanittham pana Ambasakkharo ti vuttam.

Tattha phalam kanitthan ti sotāpattiphalam sandhāyāha. Yam pan' ettha atthato avibhattam tam suviñneyyam eva.

Evam rañño petena attana ca vuttam attham ayasma Mahākappitako Satthāram vanditum Sāvatthim gato Bhagavato¹⁶

² S_r adds ti. 3 apari.º, B. ¹ vucca.º, B.

⁵ uthāya, B. 6 °dayanto, B. 7 om. S₂. 8 etādisam, S₂. 9 B. adds upāsakesu. 10 °sabhāvato, B. 11 asadi.°, B.

¹² mudukāro, B. ¹³ °ahī, S₂. ¹⁴ °vutako, B.

^{15 °}gacchimsu, B.; aganchimsu, S2. ¹⁶ om. S_1 . S_2 .

ārocesi. Satthā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi.¹

Ambasakkharapetavatthuvannanā.

IV, 2.

Suṇātha yakkhassa² vāṇijānañ cā³ ti. Idam Serissakapetavatthum.4Tam yasmā Serissakavimānavatthunā nibbisesam tasmā tattha atthuppattiyam gāthāsu ca yam vattabbam tam Paramatthavibhāvaniyam Vimānavatthuvaṇṇanāyam vuttam eva. Tasmā tattha⁵ vuttanayen' eva veditabban ti.

Serissakapetavatthuvannanā.4

IV, 3.

Rājā Pingalako nāmā ti. Idam⁵ Nandakapetavatthum.⁶ Tassa kā uppatti? 7 Satthu parinibbhānato vassasatadvayassa accayena Suratthavisaye Pingalo nāma rājā ahosi. Tassa senāpati Nandako⁶ nāma micchāditthiviparītadassano N'atthi dinnan ti ādinā micchāgāham paggayha vicari. Tassa dhītā Uttarā nāma upāsikā paţirūpe kule dinnā ahosi. Nandako pana kalam katva Vinjhataviyam mahati nigrodharukkhe vemānikapeto hutvā nibbatti. kālakate Uttarā sucisītalagandhodakapūritam pānīyaghaţam kummāsābhisankhatehi vannagandharasasampannehi pūvehi paripunnasarāvañ⁸ ca aññatarassa khīnāsavattherassa datvā 'avam dakkhinā mayham pitu upakappatū' ti Tassa tena dānena dibbapānīyam aparimitā ca9 pūvā pātubhavimsu. Tam disvā so evam cintesi: 'pāpakam vata mayā katam yam mahājano Natthi dinnan ti ādinā micchāgāham gāhito, idāni pana Pingalo rājā Dhammāsokassa rañno ovādam 10 dātum gato, so tam tassa datvā āgamissati, handāham natthikaditthim vinodessāmī' ti. Na ciren' eva" Pingalo rājā Dhammāsokassa ranno ovādam to datvā paţini-

¹ S₂. B. add ti. ² B. adds ca. ³ vā, S₂. ⁴ Serisaka.°, B. ⁵ om. S₂. ⁶ Nandiko, B. throughout. ⁷ tassupp.°, B.

⁸ °sāravakañ, S₂. 9 'va, B. 10 uppādam, B. 11 B. adds ca.

vattanto maggam paţipajji. Atha so peto attano vasanatthanabhimukham tam maggam nimmini. Raja thitamajjhantike samaye tena maggena gacchati. Tassa gacchantassa purato maggo dissati, pitthito pan' assa antaradhāyati. Sabbapacchato gacchanto puriso maggam antarahitam disvā bhīto visaram viravanto dhāvitvā rañño ārocesi. Tam sutvā rājā bhīto samviggamānaso hatthikkhandhe thatvā catasso disā olokento petassa vasananigrodharukkham disvā tadabhimukho agamāsi saddhim caturanginiyā senāya. Athānukkamena ranne tam thānam patte peto sabbābharaņavibhūsito rājānam upasankamitvā patisanthāram katvā pūve pānīyan ca dāpesi. Rājā saparijano nahātvā pūve khāditvā pānīyam pivitvā paţipassaddhamaggakilamatho Devatā nu 'si gandhabbo ti ādinā petam pucchi. Peto ādito patthāya attano pavuttim ācikkhitvā rājānam micchādassanato vimocetvā saraņesu¹ sīlesu ca patiţţhāpesi. Tam attham dassetum sangītikārā:

Rājā Pingalako nāma Suraţţhānam adhipati ahu Moriyanam upatthanam gantva Surattham punar2 āgamā.3 1 Unhe majjhantike kāle rājā pankam upāgami addasa maggam ramaniyam petanam tam vannapatham.5 2 Sārathim āmantavi6 rājā: 'ayam maggo ramaniyo

khemo sovatthiko sivo, iminā; sārathi yāma'.8 (Suratthānam9 santike ito tena pāyāsi Sorattho 10 senāya caturanginiyā.11)

Ubbiggarūpo 12 puriso Sorattham 13 etad abravi:14

4 vankam, M. C. D.; B.; cankam, S₁. S₂. ⁵ petānam vaņņanāpatham, S₁. S₂. ⁶ oteyi, C.

3

4

² puna, S₁. S₂; punam, B. ¹ B. adds ca. ³ I suppose that the second line runs in the original: Moriyānam upatthānā Surattham punar āgamā.

S₁. S₂ add 'va; D., B. add ca. ⁸ yāhi, S₁. S₂; āyāma, C.
 Suddhodana, S₂; suttho na, S₁. ¹⁰ Sur., M. C.; B.

angiyā, S2; it would be no great loss if we remove v. 4.

¹² ubbinga.°, C. 13 Sur.°, S₁. S₂. 14 eta bravi, S₁; eta bruvi, S₂.

'kumaggam' patipannamha bhimsanam lomahamsanam	
purato dissati ² maggo pacchato ca na ³ dissati.	5
Kumaggam patipannamhā Yamapurisānam santike	
amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruņo'.	6
Samviggo rājā Soraṭṭho⁵ sārathim etad abravi:6	
'kumaggamı patipannamhā7 bhimsanam lomahamsanan	ņ
purato ⁸ dissati maggo pacchato ca ⁹ na dissati.	7
Kumaggam 10 patipannamhā Yamapurisānam santike	
amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruņo'.	8
Hatthikkhandham 11 samāruyha 12 olokento catuddisā	
addasa rukkham ¹³ nigrodham ¹⁴ pādapam chāyāsampannan	'n
nīlabbhavaṇṇasadisam meghavaṇṇasirannibham.	9
Sārathim āmantayi rājā: 'kim eso 15 dissati brahā	
nīlabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho'?	0
'So 16 nigrodho mahārāja pādapo chāyāsampanno	
nīlabbhavannasadiso meghavannasirannibho'.	1
Tena pāyāsi Soraṭṭho¹7 yena so dissati¹8 brahā¹9	
nīlabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.	2
Hatthikkhandhato oruyha rājā rukkham upāgami	
nisīdi rukkkhamūlasmim sāmacco saparijano	
pūram pāniyakarakam 20 pūve citte ca addasa. 1	3
Puriso ca ¹³ devavaņņī ²¹ sabbābharaņabhūsito	
upasankamitvā rājānam Sorattham 17 etad abravi:22 1	4
'Svāgatan te mahārāja atho te adurāgatam	
pivatu devo ²³ pāniyam, pūve khāda arindama'.	5
Pivitvā rājā pāniyam sāmacco saparijano	
pūve khāditvā ²⁴ pivitvā (ca) Sorațtho ²⁵ etad abravi: ²² 1	6

¹⁴ S₁. S₂ add ramaṇīyam. ¹⁵ eko, C. ¹⁶ om. M. C. D.; B. ¹⁷ Sur., S₁. S₂. ¹⁸ dissate, M.; B. ¹⁹ brahmā, C. D.

B. add arindamo tattha uhatvā. 25 Sur., all MSS. exc. C.

⁹ pana, S_1 . 10 kumm., C. 11 0kkhandhanto, C.; 0kkhandan ca, S_1 . S_2 . 12 \overline{ar} ., S_1 . S_2 . 13 om. S_1 . S_2 .

²⁰ °karaṇam, M. D.; B.; °kaṇam, C. ²¹ M., S₁. S₂. B. add ti. ²² abruvi, S₁; eta bruvi, S₂. ²³ deva, C. ²⁴ M. C. D.,

'Devatā nu' 'si gandhabbo ādu Sakko purindado?

	ajānantā tam pucchāma, katham jānemu tam mayam?	17
	'Namhi devo na gandhabbo nāpi' Sakko purindado	
	peto aham mahārāja Suratthā4 idham āgato'.	18
	'Kim sīlo kim samācāro Suratthasmim pure tuvam	
	kena te brahmacariyena ānubhāvo ayams tava'?	19
•	'Tam sunohi mahārāja arindama ratthavaddhana*)	
	amaccā pārisajjā ca brāhmaņo ca purohito:	20
	Suratthamhā6 aham deva7 puriso pāpacetaso	
	micchādiţţhi ca dussīlo kadariyo paribhāsako.	21
	Dadantānam karontānam vārayissam bahujanam	
	aññesam dadamānānam antarāyakaro 8 aham.	22
	Vipāko natthi dānassa samyamassa kuto phalam	
	natthi ācariyo nāma adantam ko damissati?9	23
	Samatulyāni bhūtāni kuto 10 jetthāpacāyikā 11	
	natthi balam 12 viriyam vā 13 kuto utthānaporisam? 14	24
	Natthi dānaphalam nāma na visodheti 15 verinam	
	laddheyyam ¹⁶ labhate macco nīyati pariņāmajam.	25
	Natthi mātā pitā bhātā loko natthi ito param	
	natthi dinnam natthi 17 hutam sunihitam 18 na vijjati.	26
	Yo pi haneyya 19 purisam parassa 20 chindate 21 siram	
	na koci kiñci hanati ²² sattannam vivaram antare.	27
	Acchejjabhejjo ²³ jīvo aţţhamso guļaparimaṇḍalo	
	yojanāni ²⁴ satā pañca ko jīvam ²⁵ chetum ²⁶ arahati?	28
	¹ na, S ₂ . ² oto, S ₁ . S ₂ . ³ na pi, S ₁ . S ₂ .	
	4 °ttha, S ₁ . S ₂ ; M. has Surattha 'ham idhagato.	
	s aham, C.	
	6 °smā, S ₁ . S ₂ ; °smim, M. C. 7 om. S ₁ . S ₂ . 8 antarāyam karom' aham, M. D.; °rāya karom' aham,	α.
O _Y	āyam karo, B. 9 dapessati, S ₁ . S ₂ .	·.,
•	io kule, all MSS. exc. D. ii oyako, B.; oyiko, S.	S ₂ .
	¹² phalam, C. D.; B.; M., B. add vā. ¹³ om. M.	_

14 upatthāna.°, S₁, S₁, S₂, 15 sodheti, S₁. S₂.

16 labheyyam, M. C.

17 om. S₂.

18 S₁. S₂ add pi.

19 nā hanoti, S₁. S₂; na haneyya, C. D.

20 purisassa, M. C.; B.

21 chinde, M. D.; B.; °dite, S₁. S₂.

22 hanatthi, S₁. S₂.

23 M. C. D.; B. add 'si.

24 °nānam, M. C.

^{*)} ona, so the Burmese MSS. nearly everywhere this word recurs, the Sinhalese MSS., however, have onam.

Yathā suttaguļe khitte nibbethentam palāyati	
evam eva ca² so jivo nibbethento3 palāyati.	29
Yathā gāmato nikkhamma aññam gāmam pavisati	
evam eva4 ca² so jīvo aññam bondim5 pavisati.	30
Yathā gehato nikkhamma aññam geham pavisati	
evam eva pi6 so jīvo aññam bondim pavisati.7	31
Cūļāsīti mahākappino ⁸ satasahassāni pi ⁹	
ye 10 bālā ye 11 ca paṇḍitā saṃsāraṃ khepayitvāna	32
Dukkhass' antam karissare, mitāni sukhadukkhāni 12	
doņehi piṭakehi ca, jino 13 sabbam pajānāti.	33
Samulhā 14 itarā 15 pajā, evamditthi pure āsim	
samūļho 16 mohapāruto 17 micchādiţthi ca dussīlo	
kadariyo paribhāsako. 18	34
Oram me chahi māsehi kālakiriyā bhavissati,	
ekantam katukam ghoram nirayam papatiss' aham. 19	35
Catukkannam catudvāram vibhattam bhāgaso20 mitam	
ayopākārapariyantam ²¹ ayasā paṭikujjitam. ²²	36
Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasāyutā	
samantā yojanasatam pharitvā titthati 23 sabbadā.	37
Vassasatasahassāni 4 ghoso sūyati tāvade	
lakkho 25 eso mahārāja satabhāgavassakoţiyo.25	38
Koțisatasahassāni niraye paccare janā	
micchādiṭṭhī ca 27 dussīlā ye 27 c'āriyūpavādino.	39
Tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissam vedan	am
phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aham bhusam.	4 0

```
1 °dhentam, M. C. D.; B.; °dhetam, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>.
2 pi, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. 3 °dhento, all MSS. 4 evam, C. D.; S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>.
5 kāyam, C.; S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. ° ca, M. C. D.; B.
7 nivīsati, M. C. D. 8 matākappi navasata.°, M.
9 hi, M.; ti, C. D.; om. S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. 10 C. D., S<sub>2</sub> add ca.
13 pi no, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. 14 °ļhāyam, B.; samunhāyam, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>.
15 ittarā, S<sub>1</sub>. 16 samunho, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>.
17 mopāparuto S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. 18 °bhāsiko, S<sub>1</sub>.
19 aham, M.; B. 20 bhāgasso. D.
21 °pāṇāraparikhittam, B. 22 pari.°, S. 23 °si, C.
24 vassāni.°, M. D.; B.; vassānam, C.; vassasah.°, S<sub>1</sub>.
25 sakho, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>. 26 °bhāgam vassa.°, S<sub>1</sub>. S<sub>2</sub>; °bhāgā.°, C. D.; B.
27 om. S<sub>1</sub>. 23 yeva, S<sub>2</sub>; ye ca, C. D.; S<sub>1</sub>. B.
```

Tam sunohi mahārāja arindama ratthavaddhana: dhītā mayham mahārāja Uttarā, bhaddam atthu te. Karoti² bhaddakam kammam sīlesuposathe³ ratā saññatā4 samvibhāgī ca vadaññū5 vigamaccharā.6 42 Akhandakārī sikkhāya, sunhā parakulesu, ca upāsikā Sakyamunino⁹ Sambuddhassa sirīmato. 43 Bhikkhu ca sīlasampanno gāmam piņdāya pāvisi okkhittacakkhu 10 satimā guttadvāro 11 susamvuto sapadānam caramāno agamā12 tam nivesanam.13 44 Tam addasa mahārāja Uttarā, bhaddam atthu¹⁴ te pūram pāniyakarakam 15 pūve citte ca sā adā «pitā me kālakato bhante tassa tam 16 upakappatu.» 17 Samanantarānuditthe vipāko upapajjatha 18 bhuñjāmi kāmakāmī rājā Vessavaņo yathā. 46 Tam sunohi mahārāja arindama ratthavaddhana: sadevakassa lokassa buddho aggo pavuccati tam buddham saranam gaccha saputtadāro19 arindama. 47 Atthangikena maggena phusanti amatam padam tam dhammam saranam gaccha saputtadāro19 arindama. 48 Cattaro maggapatipanna 20 cattaro ca phale 21 thita esa sangho ujubhūto paññāsilasamāhito tam sangham saranam gaccha saputtadāro 19 arindama. 49 Pāņātipātā viramassu khippam*) loke adinnam parivajjayassu

 $^{^{1}}$ om. S_{1} ; attha, S_{2} . 2 karohi, B. 3 sīle upos.°, M. C. D.; B. 4 puññatā, S_{r} . S_{2} . 5 °ññā, S_{r} . S_{2} . 6 vigatam.°, S_{r} . S_{2} ; vitam.°, C. D.; B. 7 sikkhāyam, S_{1} . S_{2} . 8 parasu kul.°, S_{1} . 9 Sakka.°, S_{1} . 10 ukkhitta.9, S_{r} . S_{2} . B. 11 °dvāre, S_{2} ; °dvāresu, S_{r} . 12 āgamā, B.

¹⁴ atta, S₁. S₂. 13 nivesam, S₂.

¹⁵ pāniyassa karakam, S₁. S₂; pāniyasaraņam, M.; pāni-16 tass' etam, M. C. D.; B. yakaraṇam, D.; B.

¹⁷ okappatu, S_r. S₂.
18 uda.°, M. C. D.; B.; uppajj.°, S₂.

²⁰ ca pati., M. C. D.; B. 19 odāre, S₁. S₂.
21 bale, B.

^{*)} cp. Dhammapada, ed. Fausböll, p. 97.

amajjapo mā 2 ca musā abhaņi 3	
sakena4 dārena ca hohi5 tuṭṭho'.	50
'Atthakāmo 'si me yakkha hitakāmo 'si devate	
karomi tuyham vacanam tvam 'si6 ācariyo mama.	51
Upemi saranam buddham dhamman cāpi anuttaram	
sanghan ca naradevassa gacchāmi saranam aham.	52
Pāṇātipātā viramāmi khippam	
loke adinnam parivajjayāmi	
amajjapo ⁷ no ca musā bhaṇāmi	
sakena dārena ca8 homi tuṭṭho.	5 3
Odhunāmi ⁹ mahāvāte nadiyā vā 10 sīgham gāmiyā 11	
vamāmi12 pāpakam ditthim buddhānam sāsane rato'.	54
Idam vatvāna Sorattho ¹³ viramitvā pāpadassanam	
namo Bhagavato katvā pāmokkho ¹⁴ ratham āruyhī ¹⁵ ti	55

gāthāyo avocum.

Tattha rājā Pingalako nāma Suratthānam adhipati ahū ti pingalacakkhutāya Pingalo ti pākatanāmo Suratthadesassa issaro rājā ahosi. Moriyānan ti Moriyarājūnam Dhammāsokam sandhāya vadati. Surattham punam 16 āgamā ti Suratthavisayam uddissa Suratthagāmimaggam 17 paccāgañchi.

Pankan¹⁸ ti mudubhūmi.¹⁹ Vannapathan²⁰ ti petena nimmitam mudubhūmimaggam.¹⁹

Khemo ti nibbhayo. Sovatthiko ti sotthibhāvāvaho. Sivo²¹ ti anuppaddavo.

Surațțhānam santike ito ti iminā maggena gacchantā mayam Surațțhavisayassa samīpe yeva. Sorațțho²² ti Surațțhādhipati.

Ubbiggarūpo ti utrastasabhāvo. Bhimsanan23 ti

```
      r °pā, all MSS. except M.; B.
      2 no, C. D.

      3 abhāni, S2.
      4 sakkena, S2.
      5 hoti, S1.

      6 asi, C. D.; S1. S2.
      7 °pā, C. D.
      8 om. M.; S1.

      9 ophu.°, M. C. D.; B.; otu.°, S1. S2.
      10 om. M.

      11 gāmamyā, S2.
      12 viramāmi, C.
      13 Sur.°, S1. S2.

      14 pamukho, M.
      15 āruyha, S1. S2; āruhi, C.; ārūhi, D.

      16 puna, S1. S2; punam, B.
      17 °gāminam maggam, B.

      18 vankan, B.
      19 maru.°, B.
      20 vaṇṇanāp.°, S1. S2.

      21 siho, S1. S2.
      22 Sor., all MSS.
      23 bhīsanan, S1. B.
```

bhayajananam. Lomahamsanan ti bhisanabhavenar lomanam hamsanam.2

Yamapurisānam santike ti petānam samīpe vattāma.3 Amānuso vāvati gandho ti petānam sarīragandho vāvati. Ghoso sūvati dāruno ti paccekaniravesu kāranam kārīvamānānam sattānam ghorataro saddo sūvati.

Pādapan ti pādasadisehi mūlāvayavehi udakassa pivanato pādapo ti laddhanāmam tarum. Chāyāsampannan sampannam chāvam. Nīlabbhavannasadisan vannena4 nīlameghasadisam. Meghavannasirannibhan ti meghavannasanthanam hutva khayamanam.

Pūram pāniyakarakan5 ti pānīyena punnam6 pānīvabhājanam.

Puve ti khajjake. Citte ti cittijanane, madhure manuñne tahim tahim sarāve pūretvā thapitapūve addasa.

Atho te adurāgatan ti ettha atho ti nipātamattam avadhāraņatthe vā. Mahārāja te āgamanam⁸ durāgatam⁹ na hoti, atha kho svāgatam evā ti mayam sampaţicchāmā ti attho. Arindamā ti arīnam damanasīla.

Amaccā 10 pārisajjā 10 ti 10 amaccā pārisajjā carī vacanam suņantu brāhmaņo ca tuyham purohito tam suņātū ti vojanā.

Suratthamhā ahan ti Suratthadesato aham. Devā ti rājānam ālapati. Micchāditthī ti natthikaditthiyā viparītadassano. Dussīlo ti nissīlo. Kadarivo ti thaddhamaccharī. Paribhāsako ti samanabrāhmanānam akkosako.

Vārayissan ti vāremi.12 Antarāyakaro ahan ti dānam dadantānam upakāram karontānam antarāyakaro hutvā añnesam ca¹¹ paresam dānam dadamānānam. Dānamayapuññato aham bahujanam vārayissan vāremī13 ti yojanā.

Vipāko natthi dānassā ti ādi-vāritākāradassanam. Tattha vipāko natthi dānassā ti dānam dadato tassa

¹ so all MSS. ² lomahamsāpanam, S₁. S₂.

³ pattāma, S₁. S₂. 4 nīlavaņņena, B. 5 pāniyassa karakan, S₁. S₂; pāniyam karaņan, B. 6 pūram, B. 7 ojanena, S₂. 8 āgatam, B. 9 dūrāgo, B. 10 om. all MSS. 11 om. S₁. S₂.

¹² vāresi, S₁. S₂. ¹³ vāresī, S₂; vāresinī, S₁.

vipāko āyatim pattabbaphalam natthī ti vipākam paţibāhati. Samyamassa kuto phalan ti sīlassa pana kuto nāmar phalam. Sabbena sabbam² natthi eva3 ti adhippavo. Natthi ācariyo nāmā ti ācārasamācārasikkhāpako ācariyo nāma koci natthi sabhāvato, eva hi sattā dantā vā3 adantā vā hontī ti adhippāyo. Tenāha: adantam ko damissatī ti.

Samatulyāni bhūtānī ti ime sattā sabbe pi aññamaññam samasamā. Tasmā jettho eva natthi kuto jetthāpacāviko. Jetthāpacāvanapuñnam nāma natthī ti attho. Natthi balan ti yamhi attano bale⁵ patitthitā viriyam katvā manussasobhagyatam ādim katvā arahattasampattiyo pāpunanti,6 tam 7 viriyabalam 8 patikkhipati viriyam vā natthi. Kuto utthānaporisan ti idam no purisaviriyena purisakārena pavattan ti evam pavattavādapaţikkhepavasena vuttam.

Natthi dānaphalam nāmā ti dānassa phalam¹² nāma kiñci natthi, deyyadhammapariccago bhasmanihitam viya nipphalo¹³ evā ti attho. Na visodheti verinan ti ettha⁷ verinan ti ¹⁴ veravantam verānam vasena³ pāṇātipātādīnam vasena katapāpam puggalam dānasīlādi-vātato na visodheti kadāci pi suddham¹⁵ na karoti. Vipāko natthi dānassā ti ādinā dānādito attano¹⁷ paresam nivāritākāradassanam, Natthi dānaphalam nāmā ti ādinā18 pana attano¹⁷ micchābhinivesadassanan¹⁹ ti daṭthabbam. Laddheyyan ti laddhabbam. Katham pana laddhabban ti āha: Nīyati pariņāmajan ti ayam satto sukham vā dukkham vā labhanto nīvati parināmavasena 20 labhati. Na kammassa katāya21 issarādinā cā22 ti adhippāyo.

² B. adds tam. 3 om. B. tam, S. S.

⁶ oṇāti, S₁. S₂. 4 ācara.º, B.

⁵ balena, S₁. S₂. 6 onāti, 8 ophalam, B., also before. 7 om. S₁. S₂.

rı eva, S₁. S₂. 12 dānaph.º, B. ¹⁰ °kāyena, B.

¹³ ole, S2; olam, B. 14 veravantim, S2; veramantim, S1. 16 puññe, S₁. S₂. 15 visuddhim, B. 17 attanā, S₂. S₁.

¹⁸ ādi, S₁. S₂.

onivesane dass., S2; onivesana dassan, S1.

²⁾ vipari., B.; parināmajavas., S₁. S₂; B. adds eva.

²¹ kattāya, S₁. S₂. 22 vā, S₁. S₂.

Natthi mātā pitā bhātā ti mātādīsu sammāpatipattimiechāpatipattīnam phalābhāvam² sandhāya vadati. Loko natthi ito paran ti ito idhalokato³ paraloko nāma koci natthi. Tattha tatth' eva sattā ucchijjantī ti adhippāyo. Dinnan ti mahādānam. Hutan ti pahonakasakkāro4 tadubhayam pi phalābhāvam² sandhāya natthī ti paţikkhipati. Sunihitan ti suţţhu nihitam. Na vijjatī ti yam samanabrahmananam danam nama anugamikam nidānan ti vadanti tam na vijjati. Tesam tam vācāvatthumattam evā ti adhippāyo.

Na koci kiñci hanatī ti yos puriso param purisam haneyya parassa purisassa sīsam chindeyya tattha paramatthato na koci kiñci hanati,6 sattannam kāyānam chindabhāvato⁷ hananto viya hoti. Katham satthappahāro⁸ ti āha: Sattannam vivaram antare tio pathaviyādīnam sattannam kāvānam vivarabhūte antare chinde sattham 10 pavisati. Tena sattā9 asi-ādīhi pahaţā viya honti. Jīvo viya pana sesakāyā pi niccasabhāvato" na chijjantī ti adhippāvo.

Acchejjabhejjo 12 jīvo ti ayam sattānam jīvo satthādīhi na chinditabbo niccasabhāvato.13 Atthamso gulaparimandalo ti eso pana jīvo kadāci atthamso hoti kadāci guļaparimaņdalo. Yojanāni satā pancā ti kevalībhāvam 4 patto pañcayojanasatubbedho hoti. Ko jīvam chetum arahatī ti 15 niccam nibbikāram jīvañ ca ko nāma satthādīhi chinditum arahati. Na so kenaci vikopeyyā ti vadati.

Suttagule vivethetvā katasuttagule khitte ti nibbethanavasena khitte. Nibbethentam palayatī ti pabbate vā rukkhagge vā thatvā nivethīyamānam 16 khittam sutta-

16 nibbedhiy., B.

¹ ādīsu, B. ² phala.°, S₁. ³ S₁. S₂ add pana. ⁴ pahona.°, S₁. S₂. ⁵ so, S₁. S₂. ⁶ hananti, S₂.

⁷ nicca.°, B. ⁸ satta.°, S₁. S₂. ⁹ om. S₂. ¹⁰ sattam, B.

niccasabhāvattā, B.; niccabhāvatā, S2; vinicchapabhā-¹² B. adds 'si. vatā, S₁.

^{13 °}bhāvatā, S2; °pabhāvatā, S1.

¹⁴ kevalam bhāvappatto, B.

¹⁵ B. omits the following passages till pabbate vā and so on.

gulam nibbethentam veva gacchati. Evam evan vathā tam suttagulam nibbethīyamānam veva gacchati, sutte² khīņe na² gacchati,² evam eva so jīvo cūlāsīti mahākappino satasahassānī ti vuttakālam eva attabhāvagulam nibbethento palāvati pavattati, tato uddham na ppavattati.

Evam eva ca³ so jīvo ti yathā koci⁴ puriso attano nivāsagāmato⁵ nikkhamitvā tato aññam gāmam pavisati kenaci-d-eva karanīvena, evam eva6 so jīvo ito sarīrato7 nikkhamitvā añnam aparam sarīram nivativasena pavisatī ti adhippāyo.

Bondin ti kāvam.

Culasīti ti caturāsīti. Mahākappino ti mahākappānam tattha ekamhā mahāsarā Anotattādito vassasate vassasate8 kusaggena ekekam udakabindum nīharantena9 iminā upakkamena sattakkhattum tamhi sare nirudake 10 jāte eko mahākappo nāma hotī ti vatvā evarūpānam mahākappānam caturāsītisatasahassānī ii ti samsārassa parimānan ti vadati.12 Ye bālā ye ca panditā ti ye ca3 andhabālā ye ca sappañña sabbe pi te samsaram khepayitvana ti4 yathāvuttakālaparicchedam samsāram aparāparuppattivasena khepetvā.13

Dukkhass' antam 14 karissare ti vaddhadukkhassa 15 pariyantam pariyosānam 16 karissanti. Panditā pi antarā sijjhitum¹⁷ na sakkonti bālā pi tato uddham na ppavattantī ti tassa laddhi. Mitāni sukhadukkhāni donehi pitakehi cā ti sattānam sukhadukkhāni nāma doņehi piţakehi mānabhājanehi mitāni viya yathāvuttakālaparicchedena parimitattā 18 paccekañ ca tesam tesam 11 sattānam tāni 2 niyatipariņāmajātāni¹⁹ parināmitāni, tavidam jino sabbam pajānāti²⁰ jinabhūmiyam thito kevalam pajānāti samsārassa samatikkantattā.21

Digitized by Google

¹ nibbedh. B. ² om. B.

³ om. S₁. S₂.

⁴ eko, B. 5 nivāsana., B. 7 kāyato sarato, S₁. S₂. 8 S₁ adds 'va. ⁶ evam, B. 9 nīharanti, S_1 . S_2 . 10 ninnudake, S_1 . S_2 . 11 om. S_1 . 12 vadanti, S_1 . S_2 . 13 khepitvā, S_1 . 14 om. S_2 .

¹² vadanti, S₁. S₂.

¹⁵ vatta.°, B. 16 vesānam, S₂; sosānam, S₁. 17 su.°, B.

Samsāre pana paribbhamatirsamūļhāyam itarā pajā, evamditthi pure asin ti yathavuttanatthikaditthiko pubbe aham ahosim. Samulho mohapāruto ti yathāvuttāva ditthivā hetubhūtena sammohena; samūlho, tam sahajātena pana4 mohena pāruto paţicchāditakusalabījo ti adhippāvo. Evam pubbe yās attano uppannā pāpaditthi tassā vasena katam pāpakammam dassetvā idāni attanā avatim anubhavitabbam tassa phalam dassento Oram⁶ me chahi māsehī ti ādim āha.

Tattha vassasatasahassānī, ti vassānam satasahassāni atikkamitvā ti vacanaseso, bhummatthe vā etam paccattam Vassesu satasahassesu vītivattesū ti attho. Ghoso suvati tavade ti vada ettako8 kalo atikkanto hoti tāva-d-eva tasmim kāle idha paccantānam vo mārisā vassasatasahassaparimāno kālo atīto ti evam tasmim niraye saddo sūyati. Lakkho eso9 mahārāja satabhāgavassakotivo 10 ti satabhāgā 5 satakotthāsā vassakotivo mahārāja niraye paccantānam sattānam z āyuno eso lakkho, eso paricchedo ti attho. Idam vuttam hoti. Dasadasakam¹² satam nāma, dasasatāni sahassam nāma, dasadasasahassāni¹³ satasahassam nāma, satasatasahassāni¹⁴ koti nāma, tāsam kotīnam vasena satasahassavassakotiyo15 satabhāgā vassakoţiyo, sā ca kho nerayikānam yeva vassagananavasena veditabbā, na manussānam devānam vā. Idisāni 16 anekāni vassakotisatasahassāni neravikānam āvu.17 Tenāha: kotisatasahassāni niraye paccare janā ti. Yādisena pana pāpena¹⁸ satta evam nirayesu paccanti, tam nigamanavasena dassetum Micchāditthī ca dussīlā ye ca ariyupavādino ti11 vuttam.

Vedissan ti anubhavissam. Evam āvatim attanā¹⁹ anubhavitabbam pāpaphalam dassetvā idāni Kena te brah-

¹ omanti, S₁. ² S₁. S₂ add 'va.

³ samena, Š₁; samāna, Š₂; sammohane, B.

⁴ B. adds tena. 5 om. B. 6 uddham, S₁. S₂. ⁷ vassāni sata.°, B. ⁸ ekako, S₁. S₂; etthako, B.

⁹ S_r adds $v\bar{a}$. 10 ° bhagassa kotiyo, S_r . S_z . 11 om. S_z . 12 vassasakam, B_r . 13 dasasah.°, S_r . S_z . 14 dasasata.°, S_r . S_z . 15 ° vassāni.°, B_r . 16 edisāni, B_r . 17 om. S_r . S_z .

¹⁸ S, has pa-paccam ti tam and so on. 19 attano, B.

macariyena ānubhāvo ayam tavā ti raññā pucchitam attham ācikkhitvā tam saranesu sīlesu ca patithapetukāmo Tam sunohi² mahārājā ti ādim āha.

Tattha sīlesuposathe3 ratā ti niccasīlesu1 uposathasīlesu ca abhiratā.

Adā ti adāsi.

Tam dhamman ti tam atthangikamaggam amatapadañ ca.

Evam petena saranesu sīlesu ca samādapito rājā pasannamānaso tena attanā⁵ katam upakāram tāva kittetvā saranādīsu patitthahanto Atthakāmo ti ādikā tisso gāthā vatvā pubbe attanā6 gahitāya pāpikāya ditthiyā patinissatthabhāvam pakāsento Odhunāmī, ti gātham āha.

Tattha odhunāmi mahāvāte ti mahante vāte vāyante bhusam viya tam pāpakam ditthim8 yakkha tava dhammadesanāvāte odhunāmi niddhunāmi.9 Nadiyā vā sīgham gāmiyā ti sīgham sotāya mahānadiyā vā tinakatthapannakasalam viya pāpakam diţţhim pavāhemī ti adhippāyo. Vamāmi pāpakam ditthin ti mama manomukhagatam pāpikam 10 ditthim uddayāmi 11 chaddayāmi.12 kāraņam āha: Buddhānam sāsane rato ti vasmā ekamsena amatāvahe¹³ buddhānam bhagavantānam sāsane rato,¹⁴ tasmā tam ditthisankhātam visam vamāmī ti yojanā.

Idam vatvānā ti osānagāthā sangītikārehi thapitā.

Tattha pāmokkho ti pācīnadisābhimukho 15 hutvā. Ratham āruyhī ti rājā16 gamanasajjam attano ratham 17 abhiruyhi. Āruyha 18 yakkhānubhāvena tam divasam eva attano nagaram anuppatto 19 rājabhavanam pāvisi. aparena samayena20 imam pavuttim bhikkhūnam ārocesi.

² sunāhi, S₁. S₂. ³ sile up.º, B. ¹ B. adds ca.

⁵ ono, S_1 . 6 ono, S_2 . 8 dittha, S_1 . S_2 . 4 °sīle, S_r . S_2 . 5 7 ujunāmi, S_r . S_2 .

⁹ nināmi, S1; niddhunāmi, S2; onidhunāmi, B.

pāpakam, S₁.
 ucchayāmi, S₁; ucchindayām
 om. S₁.
 b. adds abhirato.
 nip.°, S₁.
 rājaratham, B.
 ohi, S₁.
 opatvā, B. ucchayāmi, S.; ucchindayāmi, B.

²⁰ om. S.

Bhikkhū tam¹ therānam ārocesum. Therā tatiyasaṅgītiyam saṅgaham āropesum.²

Nandakapetavatthuvannanā.

IV, 4.

Utthehi Revate supāpadhamme ti. Idam Revatipetavatthum. Tam yasmā Revativimānavatthunā nibbisesam tasmā yad ettha atthuppattiyam gāthāsu ca vattabbam tam Paramatthadīpaniyam Vimānavatthuvaṇṇanāyam³ vuttanayen' eva veditabbam. Idam hi Nandiyassa⁴ devaputtassa vasena Vimānavatthupāliyam saṅgaham āropitam tam pi Revatipatibaddhāya gāthāya⁵ vasena Revatipetavatthun ti pāliyam⁶ pi saṅgaham āropitan ti daṭṭhabbam.

Revatipetavatthuvannanā.

IV, 5.

Idam mama ucchuvanam mahantan ti. Idam Ucchupetavatthum. Tassa kā uppatti? Bhagavati Veļuvane viharante aññataro puriso ucchukalāpam khandhe katvā ekam ucchum khādanto gacchati. Atha aññataro upāsako sīlavā kalyāṇadhammo bāladārakena saddhim tassa? piţthito8 gacchati. Dārako ucchum passitvā9 dehī ti parodati. Upāsako dārakam 10 parodantam disvā tam purisam gaṇhanto tena saddhim sallāpam akāsi. So pana puriso tena saddhim na kinci ālapi, dosena nāma dārakassa ucchukhaṇḍam pi nādāsi. Upāsako dārakam dassetvā 'ayam dārako ativiya rodati, imassa ekam ucchukhaṇḍam dehī' ti āha. 11 Tam sutvā so puriso asahanto 12 paribhavacittam 13 upaṭṭhapetvā anādaravasena ekam ucchulaṭṭhim piṭṭhito khipi. So aparena samayena kālam katvā ciraparibhāvitassa lobhassa vasena 14 petesu nibbatti. Tassa phalam

¹ om. S_2 . B. ² tatiyam sangaham ārocesum, B. ³ °vatthupāļiyam, B. ⁴ Nandikassa, S_1 . S_2 .

⁵ gāthāyam, S₁. S₂. ⁶ Petavatthup.°, B. ⁷ om. S₁. S₂. ⁸ S₁. S₂ repeat pi.°. ⁹ B. adds ucchum gahetvā.

¹⁰ B. omits the following words till dassetvā. ¹¹ om. B. ¹² apasārento, B. ¹³ paṭihata.º, B. ¹⁴ phalena, B.

nāma kammasarikkhakam hoti. Atthakarisamattatthānam añianavannam musaladandaparimānehi avattharantam ucchūhi ghanasanchannam mahantam² ucchuvanam² nibbatti. Tasmim khāditukāmatāya ucchum gahessāmī; ti upagatamatte tam ucchū abhihananti. So tena mucchito panati. Ath' ekadivasam āyasmā Mahāmoggallāno Rājagaham' pindāva gacchanto antarāmagge tam petam addasa. theram disvā attanā8 katakammam pucchanto

Idam mama⁹ ucchuvanam mahantam nibbattati puññaphalam anappakam tam dāni me 10 paribhogam na 11 upeti 12 ācikkha¹³ bhante kissa avam vipāko? 1 Vihaññāmi khajjāmi ca 14 vāyamāmi 15 parisakkāmi paribhuñjitum kiñci sv āham 16 chinnātumo 17 kapano lālapāmi 18 kissa kammassa ayam vipāko? 2 Vighāto cāham 19 paripatāmi chamāvam parivattāmi vāricaro va ghamme dūrato 20 ca me assukāni galanti 21 ācikkha bhante kissa ayam' vipāko? 3 Chāto kilanto ca pipāsito ca santassito22 sātasukham na vinde pucchāmi tam etam attham bhaddan 23 te kathan nu ucchuparibhogam labheyyam?

¹ okarissa.o, S₁. 2 om. B. 3 gahiss., B.

⁴ ucchuvanam, B.

ogahe, S₁. S₂.

ono, B.

omatics, B 6 munchito. B.

¹⁰ C. D., B. add na; M. adds tam.
11 om. M. C. D.; B. 12 eti, M. 13 ācikkhi, S₁.
14 'va, S₂. 15 C. D., B. add ca. 16 disvāham, C.
17 chinditathāmo, M.; B.; chindituthāmo, D.; chinditukāmo, C.; chinditumhe, S₁; chindituhe, S₂; C. had chinā

tumo which, however, has been corrected to chinditukāmo.

18 sāla.º, S₁. S₂.

19 ca 'ham, M.; B.; aham, S₁. S₂.

²⁰ rudato, Sr. S2.

²¹ assukāni gaļanti, D.; asukāni gaļ.º, B.; assukā (assakā, S₁) niggalanti, S₁. S₂.
S₂ bhadan, M.; B.

Pure tuvam kammam akasi attanā. manussabhūto purimāva jātivā ahañ ca tam etam attham vadāmi sutvāna tvam etam attham vijāna.2 5 Ucchum tuvam khādamāno payāto puriso3 te pitthito4 anvagacchi5 so ca tam paccāsanto kathesi6 tassa tuvam na kiñci ālapittha. So ca tam abhanantam⁷ āyāci⁸ deh' ayya9 ucchun ti ca tam ayoca tassa tuvam pitthito ucchum adāsi tass' etam kammassa ayam vipāko. 7 Ingha tvam 10 'pitthito ganheyvāsi 11 ucchum gahetvā 12 khādassu vāva-d-attham ten' eva tam attamano bhavissasi hattho c'udaggo 13 ca 14 pamodito ca'. 8 Gantvāna so pitthito aggahesi 15 gahetvāna tam khādi vāva-d-attham ten' eva so attamano ahosi hațțho c'udaggo ca14 pamodito cā16 ti 9

vacanapaţivacanagāthā petena therena vuttā.17 Tattha kissā ti kīdisassa kammassā ti adhippāvo.

Vihannāmī ti vighātam āpajjāmi. Vihannāmī ti vā vibādhiyāmi, visesato pīliyāmī ti attho. Khajjāmī ti khādiyāmi asipattasanthānasadisehi 18 nisitehi khādantehi viya ucchupattehi kantiyāmī ti attho. Vāyamāmī ti ucchum khāditum vāyāmam karomi. Parisakkāmī ti payogam karomi. Paribhunjitun ti ucchurasam paribhuñjitum¹⁹ khāditun ti attho. Chinnātumo²⁰ ti chinnasabhāvo²¹ upacchinnathāmo,²² parikkhīṇabalo ti attho

akāsim, C. D.; akasim, M. and nam, S₁. S₂. M. C. D., B. add ca. pacchato, M. C. D.; B.; anugañchi, S₁. S₂. 6 katheti, S₂. 7 abhinham, S₁. S₂.

8 āyapi, S₁. S₂. 9 dehi, S₁. S₂.

10 tuvam, S₁. S₂.

M. C. D., B. add gantvāna. 11 ganha, S₁. S₂.

12 otvāna tam, B.

13 udaggo, C.; S₁. S₂. B.

14 om. C. D.

15 ohesum, S₂.

16 S₁. S₂ omit this Pāda.

17 B. has only petādīhi vuttā.

18 asipattasadisehi, B.

19 B. inserts ucchum.

20 chinditathama B.

21 chinde a B. chinde b. S.

thāmo, B. 21 chinda.º, B.; chinnabhāvo, S2. 22 ucchinna.º, S1.

Kapaņo tir dīno. Lālapāmī ti dukkhena addito3 ativiya vilapāmi.

Vighāto ti vighātavā vihatabalo vā. Paripatami chamāyan ti thātum asakkonto4 bhūmiyam patāmi. Parivattāmī ti¹ pariyāmi.⁵ Vāricaro vā ti maccho⁶ viya. Ghamme ti ghammasantatte thale.

Santassito, ti kanthar-otthatālūnam, so sampattiyā sutthu tasito. Sātasukhan ti sātabhūtam sukham. Na vinde ti na labhāmi. Tan ti tuvam.

Vijana i ti i vijanahi.

Payāto ti gantum āraddho. Anvāgacchī9 ti anubandhi. Paccāsanto ti paccāsimsamāno.

Tass' etam 10 kammassā ti ettha etan ti nipātamattam. Tassa kammassā ti attho.

Pitthito ganheyyāsī ti attano piţthipassen' eva ucchum ganheyyāsi. Pamodito ti pamudito.

Gahetvāna tam 11 khādi yāva-d-atthan ti therena ānattiniyāmena ucchum gahetvā yathā rucim khāditvā car mahantam ucchukalāpam gahetvā therassa upanesi. Thero tam anugaņhanto ten' eva tam ucchukalāpam gāhāpetvā Veluvanam gantvā Bhagavato adāsi. Bhagavā bhikkhusanghena saddhim tam paribhunjitvā anumodanam akāsi.

Peto pasannacitto vanditvā gato. Tato patthāya sukham ucchum paribhuñji. So aparena samayena kālam katvā Tāvatimsesu uppajji.

Sā pan'ı esā petassa pavutti manussaloke pākatā ahosi. Atha manussā Satthāram upasankamitvā tam12 pavuttim pucchimsu. Satthā tesam tam attham vitthārato¹³ kathetvā dhammam desesi. Tam sutvā manussā maccheramalato pativiratā ahesum.14

Ucchupetavatthuvannanā.

² sālap.°, S₁. S₂. ³ ajjito, B. ¹ om. B.

⁴ asakko, S_1 . S_2 . 5 paribbhamani, B.

6 pucchā, S_1 . S_2 . 7 otasito, S_1 . S_2 .

8 kanthatthatā.o, S_1 ; othakanhatā.o, B. 9 anugañchi, S_1 . S_2 . 10 eva tam, S_1 . 11 om. S_1 . S_2 . 12 idam, S_1 . S_2 . 13 orena, S_2 . 14 all MSS. add ti.

IV. 6.

Sāvatthi nāma nagaran ti. Idam Satthā Jetavane viharanto dve pete ārabbha kathesi. Sāvatthiyam kira Kosalarañno dve puttā pāsādikā pathamavaye thitā yobhanamadamattā paradārakammam katvā kālam katvā parikhāpitthe petā hutvā nibbattimsu. ${f Te}$ bheravena saddena paridevimsu. Manussā tam sutvā bhītatasitā. Evam kate idam avamangalam vūpasammatī ti buddhapamukhassa bhikkhusanghassa mahādānam datvā tam pavuttim Bhagavato ārocesum. Bhagavā pana 'upāsakā tassa saddassa savanena tumhākam na koci antarāvo ti vatvā tassa kāranam ācikkhitvā tesam dhammam desetum

Sāvatthi nāma nagaram Himavantassa passato tattha āsum¹ dve kumārā² rājaputtā ti me sutam. 1 Pamattā³ rajanivesu kāmassādābhinandino⁴ paccuppannasukhe giddhā na te passimsu nāgatam. Te cutā cas manussattā paralokam ito gatā te 'dha6 ghosenti7 na8 dissanto9 pubbe dukkatam attano: 3 Bahūsu vata 10 santesu devyadhamme upatthite nāsakkhimhā¹¹ ca attānam sotthi kātum parittasukhāvaham.12

Kim tato pāpakam¹³ assa yan no rājakulā cutā uppannā¹⁴ pettivisayam¹⁵ khuppipāsāsamappitā? 5 Sāmino¹⁶ idha hutvāna honti asāmino¹⁷ tahim caranti¹⁸ khuppipāsāya manussā unnatonatā.¹⁹ 6 Etam²⁰ ādīnavam natvā issaramadasambhavam²¹

¹ tatthāsum, C.; tattha su, S₁. S₂; tatthāhesum, D.; B.

¹³ pāpakammam, C. D. 14 upapannā, M. C. D.; B. 15 petiv.°, B.; petav.°, S₁. S₂; pittiv.°, M. C. D. 16 sāmiko, S₁. S₂. 17 assā.°, C. D.; S₂. B.

¹⁸ bhamanti, M. D.; maranti, C. ¹⁹ onna., S₁. S₂.

²¹ omanasam.o, S₁. S₂. 20 evam, S₁. S₂.

pahāya issaramadam bhave saggagato naro kāyassa bhedā sappañno saggam so upapajjatī ti

9

gāthāyo² abhāsi.

Tattha iti me sutan ti na kevalam attano ñānena diţţham eva, ettha kho loke pākaţabhāvena evam³ mayā suttan4 ti attho.

Kāmassādābhinandino ti kāmagunesu assādavasena abhinandanasīlā. Paccuppannasukhe giddhā ti vaddhamānasukhamattes giddhā gadhitā hutvā. Na te passimsu nāgatan ti duccaritam pahāya sucaritam caritvā anāgatam āyatim devamanussesu laddhabbam sukham te na cintesum.

Te 'dha6 ghosenti na dissanto ti te pubbe rājaputtabhūtā petā idha Sāvatthiyā samīpe adissamānarūpā ghosenti kandanti. Kim kandantī ti āha: Pubbe dukkatam attano ti idani tesam tam⁷ kandanassa karanam hetuto⁸ phalato vibhajitvā dassetum Bahūsu vata santesū ti ādi vuttam.

Tattha bah ūsu vata santesū ti anekesu dakkhiņeyyesu vijjamānesu. Deyvadhamme upatthite ti attano santake dātabbadevyadhamme samīpe thite labbhamāne ti attho. Parittasukhāvahan ti appamattakam pi āyatim sukhāvaham puññam katvā attānam sotthim nirupaddavam kātum nāsakkhimha vatā ti yojanā.

Kim tato pāpakam assā ti tato pāpakam lāmakam nāma kim añnam assa9 siyā. Yan no rājakulā cutā ti yena pāpakammena mayam rājakulato cutā idha pettivisayam¹⁰ uppannā petesu nibbattā¹¹ khuppipāsāsamappitā vicarāmā ti attho.

Sāmino idha hutvānā ti idha imasmim loke yasmim12 yeva țhāne pubbe sāmino hutvā vicaranti. tasmim veva thāne honti assamikā. Manussā unnatonatā ti manussakāle sāmino¹⁴ hutvā kālakatā kammavasena

³ eva, B.

¹ sampanno, S₁. S₂. ² gāthā, B. ⁴ vuttan, B. ⁵ vatta.°, S₁. B.; °mattena, B. ⁸ ca, S₁. S₂. ⁹ om. ¹² cm. S.. ¹³ 9 om. S_2 .

ro pittiv.o, B. rr ottitvā, S₁. S₂. r₂ om. S₁. r₃ om. S₁. S₂. 14 sāmi, S..

onatā caranti, khuppipāsāya passa samsārapakatin ti dasseti.

Etam² ādīnavam ñatvā issaramadasambhavan ti etam² issariyamadassa3 vasena sambhūtam apāyūpapattisankhātam ādīnavam dosam natvā pahāya issaramadam puñnapasuto hutva. Bhave saggagato naro ti saggam devalokam gato yeva bhaveyya.

Iti Satthā tesam petānam pavuttim kathetvā tehi manussehi katam dānam tesam petānam uddissāpetvā sampattaparisāya ajjhāsayānurūpam dhammam desesi. desanā mahājanassa sātthikā ahosi.4

Kumārapetavatthuvaņņanā.

IV, 7.

Pubbe katānam kammānan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto rājaputtapetam ārabbha kathesi. yo so atīte Kitavassa nāma rañno putto atīte paccekabuddhe aparajjhitvā bahūni vassasahassāni niraye paccitvā tass' eva kammassas vipākāvasesena petesu uppanno. So idha rājaputtapeto ti adhippeto.6 Tassa vatthum hetthā Sānuvāsipetavatthumhi vitthārato āgatam eva. tattha vuttanayen' eva gahetabbam. Sattha hi? therena attano ñātipetānam pavuttiyā kathitāya 'na kevalam tava nātakā veva, atha kho tvam8 pi ito anantarātīte9 attabhāve10 peto hutvā mahādukkham anubhavī' ii ti vatvā tena yācito

Pubbe katānam kammānam vipāko mathaye¹² manam rupe sadde rase gandhe¹³ potthabbe ca manorame. Naccam gītam ratim khiddam anubhutvā anappakam uvvāne paricaritvā¹⁴ pavisanto Giribbajam

bhamanti, B.
 evam, S₁.
 omada.º, B.
 all MSS. add ti.
 om. S₁. S₂.
 dadhippāyo, S₁; oppā, S₂ which, besides, inserts: Atīte Kitavassa nāma rañño putto āsā. ⁸ tuvam, B. 9 antarā.º, S₁. S₂.

⁷ B. adds tadā. ⁸ tuvam, B. obhāvo, S_r. ¹¹ obhavatī, B.

¹² thapaye, C., but corrected from mathage.

¹³ gandhe rase, D.; B. ¹⁴ carityana, S₁. S₂.

Isim Sunettam¹ addakkhi attadantam samāhitam appiccham hirisampannam unche² pattagate3 ratam. Hatthikkhandato oruvha4 laddhā bhante ti c' abravi5 tassa pattam gahetvāna uccam paggayha khattiyo. Thandile⁶ pattam bhinditvā hasamāno apakkami rañno Kitavassaham putto, kim mam bhikkhu karissasi? 7 5 Tassa kammassa pharusassa vipāko katuko ahu vam rājaputto vedesi niravamhi samappito. 6 Chal eva caturāsīti vassāni nahutāni ca bhusam dukkham nigacchittho8 niraye katakibbiso. 7 Uttāno pi ca paccittha nikujjo9 vāmadakkhiņo uddham pādo thito c' eva ciram bālo apaccittha.10 8 Bahūni vassasahassāni pūgāni" nahutāni ca bhusam dukkham nigacchittho nirave katakibbiso. 9 Etādisam kho katukam appadutthapadosinam paccanti pāpakammantā isim āsajja subbatam. 10 So tattha bahuvassāni vedayitvā bahudukkham khuppipāsahato12 nāma peto āsi13 tato cuto. 11 Etam¹⁴ ādīnavam natvā¹⁵ issaramadasambhavam pahāya issaramadam nivātam anuvattaye. 12 Ditthe 'va dhamme pasamso yo16 buddhesu sagāravo kāyassa bhedā sappañno saggam so upapajjatī ti 13 idam¹⁷ Rājaputtapetavatthum¹⁸ kathesi.

Tattha pubbe katānam kammānam vipāko mathaye manan ti purimāsu jātīsu katānam akusalakammānam phalam uļāram hutvā uppajjamānam 19 andhabālānam cittam mathayeyya20 abhibhayeyya. Paresam anatthakaranamukhena²¹ attano attham²² uppādeyyā ti adhippāyo.

¹ Sunitam, M. D.; B.; isim muni tam, C., but corrected from isim Sunitam.

² uñcho, S₁. S₂; ucche, C. D.; B. ³ pattā.°, C.; B. S₁. S₂. 4 orūyha, M. C. D.; S_r. 5 c'ābravi, D.; B.; c' abruvi, S_r.

⁶ gandile, C. ⁷ kari, S_r. ⁸ °gacchittha, C.

o gaṇṇie, C. / kari, S_{r} . o gacchitha, C. o nikuñjo, S_{r} . S_{2} . o oitha, S_{r} . S_{2} ; oatha, M.; oitta, B. cutāni, S_{r} . S_{2} . ohito, S_{r} . S_{2} ; opāso, M. o asi, S_{2} . devam, S_{r} . S_{2} . object, S_{r} . S_{2} . object, S_{r} . S_{2} . opaso, S_{r} . S_{2} . opath. opaso, S_{r} . S_{2} . opaso, S_{r} . opaso, S_{r} . S_{r} . opaso, S_{r} . opa

Idāni tam z cittamathanam z visayena saddhim dassetum Rupe sadde ti adivuttam. Tattha rupe ti rupahetu. Yaticchitassa³ manāpiyassa rūpārammanassa palobhanimittan4 ti attho. Sadde ti ādīsu pi es' eva nayo. Evam sādhāranato vuttam attham asādhāranato nivametvā dassento Naccam gītan ti ādim āha.

Tattha ratin ti kāmaratim. Kiddan ti sahāyakādīhi kelim. Giribbajan ti Rājagaham.

Isin ti asekkhānam⁵ sīlakhandhādīnam esanatthena isim. Sunettan6 ti evamnāmakam paccekabuddham. Attadantan ti uttamena damathena damitacittam. Samahitan ti arahattaphalasamādhinā samāhitam. pattagate ratan ti unchena bhikkhācārena laddhe8 pattagate9 pattapariyāpanne10 āhāre ratam santappam.11

Laddhā bhante ti c'abravī ti api bhante bhikkhā laddhā ti vissāsajananattham kathesi. Uccam paggayhā ti uccataram katvā pattam ukkhipitvā.

Thandile pattam bhinditvā ti kharakathāne12 bhūmippadese khipanto pattam bhinditvā. Apakkamī ti thokam apasakki apasakkanto ca akāraņen' eva andhabālo mahantam anattham attano akāsī ti karuņāya¹³ vasena olokentam paccekabuddham rājaputto āha: rañño Kitavassāham putto, kim mam bhikkhu karissasī ti?

Pharusassā ti dāruņassa. Katuko ti aniţtho. Yan ti yam vipākam. Samappito ti allīno.

eva caturāsīti vassāni nahutāni cā¹⁴ ti uttāno nippanno caturāsīti vassasahassāni nikujjo vāmapasse¹⁵ dakkhinapasse¹⁵ uddham pādo olambiko yathā thito cā¹⁴ ti evam¹⁶ caturāsīti sahassāni vassāni¹⁷ honti. Tenāha:

Uttano pi ca paccittha nikujjo vamadakkhiņo uddham pādo thito c'eva ciram bālo apaccitthā ti.

Tāni pana vassāni yasmā anekāni nahutāni honti tasmā vuttam nahutānī ti.

Bhusam dukkham nigacchittho ti ativiyadukkham pāpuni. Pūgānī ti vassasamūhe idha purimagāthāva ca accantasamyoge upayogavacanam datthabbam.

Etādisan ti evarūpam. Katukan ti atidukkham, bhāvanapumsakaniddeso Ekamantam nisīdī ti² ādīsu viya. Appadutthapadosinam isim subbatam āsajja āsādetva pāpakammanta puggala evarupam katukam ativiyadukkham paccantī ti vojanā.

So ti so rajaputtapeto. Tattha ti niraye. Vedavitva ti anubhavitvā. Nāmā ti vyattapākaţabhāvena. cuto ti nirayato cuto. Sesam³ vuttanayen' eva.

Evam Bhagavā rājaputtapetakathāva tattha sannipatitam mahājanam samvejetvā upari saccāni pakāsesi. Saccapariyosane bahū sotapattiphaladīni papuņimsu.

Rājaputtapetavatthuvannanā.

IV. 8.

Güthaküpato uggantvā ti. Idam Satthā4 Jetavane viharantos ekam gūthakhādakapetam ārabbha kathesi.6 Sāvatthiyā kira avidūre añnatarasmim gāmake eko kuţumbiko attano kulupakam bhikkhum uddissa vihāram kāresi. Tattha nānājanapadato bhikkhū āgantvā pativasimsu. disvā manussā pasannacittā paņītena paccayena, upattha-Kulupako⁹ bhikkhu tam asahamāno issāpakato hutvā tesam bhikkhūnam dosam vadanto 10 kutumbikam ujjhāpesi. Kuţumbiko te bhikkhū kulupakañ ca paribhavanto paribhāsi. Atha kulupako kālam katvā tasmim yeva vihāre vaccakutivam peto hutvā nibbatti. Kutumbiko pana¹¹ kālam katvā tass' eva upari peto hutvā nibbatti. āyasmā Mahāmoggallāno tam disvā pucchanto

 $^{^{\}rm r}$ oniddoso, S2; opumñamsakaniddeso, S1; B. adds yam. om. B. $^{\rm s}$ tesam, B. S2. $^{\rm s}$ Satthari, B. ote, B. of vuttam, B. of vuttam, B. of vuttam, B. of vuttam, S1. one of vuttam, S2.

⁵ ote. B.

^{8 °}samharimsu, B. 9 kulūpako, S, throughout.

¹⁰ dosavanto, B. 11 om. Sr. S2.

Gūthakūpato uggantvā ko nu dīno patitthasi nisamsayam4 pāpakammanto kin nu saddahase5 tuvan' ti 1 gātham āha. Tam sutvā peto

Aham bhaddan te⁶ peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato ti gāthāya attānam ācikkhi. Atha nam thero

Kin nu kāyena vācāya manasā dukkatam katam kissa kammavipākena idam dukkham nigacchasī ti gathaya tena katakammam pucchi. So⁷ peto⁷

Ahu āvāsiko mavham issukī kulamaccharī ajjhosito8 mayham ghare kadariyo paribhāsako. Tassāham vacanam sutvā bhikkhavo paribhāsissam tassa kammavipākena9 petalokam ito gato ti

dvīhi gāthāhi attanā katakammam kathesi.

Tattha ahu 10 āvāsiko mayhan ti mayham āvāse mayā katavihāre eko bhikkhu āvāsiko nibaddhavasanako" ahosi. Ajjhosito12 mayham ghare ti kulupakabhāvena mama gehe tanhābhinivesena¹³ abhiniviţţho.

Tassā ti tassa kulupakabhikkhussa. Bhikkhavo ti bhikkhū. Paribhāsissan ti akkosim. Petalokam ito gato ti iminā ākārena 14 petayonim upagato petabhūto.

Tam sutvā thero itarassa gatim pucchanto

Amitto mittavannena yo te āsi kulupako kāyassa bhedā duppañño kin nu pecca¹⁵ gatim gato ti 6 gātham āha.

2

3

4

5

[&]quot; upagantvā, S_r .

2 S_r .

3 S_r .

4 S_r .

5 S_r .

5 S_r .

6 S_r .

7 S_r .

8 S_r .

2 S_r .

8 S_r .

9 S_r

⁹ kammassa vip.°, C. 10 om. S₁. S₂. 11 nibandhanav.°, B.; nibandhav.°, S₁.

¹² ajjesiko, B.; ajjāsiko, S₁. S₂.

vessase or vesasase, S₁. S₂. 14 pakārena, S₁. S₂.

¹⁵ pacca, M. C. D.; B.

Tattha mittavannenā ti mittarūpena 15 mittapaţirūpatāva.2

Puna peto therassa tam attham ācikkhanto

Tass' evāham pāpakammassa³ sīse titthāmi matthake so ca paravisayam patto mam eva paricārako.4 Yam bhaddan⁵ te hanant' aññe⁶ etam me hoti bhojanam ahañ ca kho yam hanāmi etam so upajīvatī ti

gāthādvayam āha.

Tattha tass' evā ti? mayham pubbe kulupakabhikkhubhūtassa petassa. Pāpakammassā i ti pāpasamācārassa. Sīse titthāmi matthake ti sīse titthāmi titthanto ca8 matthake eva titthāmi. Na sīsappamāne ākāse ti attho. Paravisayam patto ti manussalokam upādāya paravisayabhūtam pettivisayam9 patto. Mam eva mayham eva paricāriko ahosī ti vacanaseso.

Yam bhaddan te o hanant' aññe i ti bhaddante avva Mahāmoggallāna tassam vaccakutivam vam¹² aññe⁶ ohananti¹³ vaccam osajjanti etam ¹⁴ me hoti¹⁵ bhojanan ti etam vaccam mayham divase divase bhojanam hoti. Yam hanāmī ti tam pana vaccam khāditvā yam16 p' aham 17 vaccam karomi. Etam so upajīvatī ti etam mama vaccam so kulupakapeto divase divase8 khādanavasena upajīvati attabhāvam yāpetī ti attho. Tesam¹⁸ kuţumbiko pesale bhikkhū evam¹⁹ 'āhāraparibhogato varam tumhākam gūthakhādanan' ti akkosi, kulupako pana kutumbikam pi tathā vacanena²⁰ samādapetvā sayam tathā akkosi. Ten' assa tato21 patikutthatarā22 jīvikā ahosi23.

¹ °pațirūpena, B. ² °kāya, B. ³ °dhammassa, B.

^{4 °}vārako, S₂; °cāriko, C.; B. 5 bhadan, M.

⁶ añño, S₁. S₂. ⁷ S₁. S₂ add tass' eva.

⁸ om. S₁. S₂. ⁹ petav.°, S₁. S₂.

¹⁰ bhante, S₁. ¹¹ aññā, S₁. S₂. ¹² om. In the standard of the s 12 om. B.

¹⁷ mayham l. p' aham, S₁. S₂.
18 tesu, S₁. S₂.
19 eva, S₁. S₂. ²⁰ vacane, B.

²¹ B. adds pi; S₁ na. ²² patikilithatarā, S₁. S₂.

²³ abhāsi, S₁. S₂.

Āyasmā Mahāmoggallāno tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā upavāde¹ ādīnavam dassetvā sampattaparisāva dhammam desesi. Sā desenā mahājanassa sātthikā ahosi.2

Gūthakhādakapetavatthuvannanā.

IV. 9.

Güthaküpato uggantvā ti. Idam Satthari Jetavane viharante añnataram guthakhādakapetim ārabbha vuttam. Tassa vatthum anantaravatthusadisam. Tattha upāsakena vihāro karito ti upāsakassa vasena āgatam, idha pana upāsikāvā ti ayam eva viseso. Sesam vatthusmim gāthāsu ca apubbam natthi.

Gūthakhādakapetavatthuvaņņanā.

IV. 10.

Naggā dubbaņņarūpā 'thā 3 ti. Idam Satthari Jetavane viharante sambahule pete ārabbha vuttam. Sāvatthivam kira sambahulā manussā gaņabhūtā assaddhā appasannā maccheramalapariyutthitā cittādānādīsu caritavimukhā hutvā ciram jīvitvā 4 kāyassa bhedā nagarasamīpe5 petayoniyam nibbattimsu. Ath' ekadiyasam ayasma Mahamoggallāno Sāvatthiyam piņdāya gacchanto antarāmagge pete disvā

Naggā dubbannarūpā 'tha kisā dhamanisanthitā6 upphāsulikā, kisakā, ke nu tumhe 'tha mārisā ti

gāthāya pucchi.

Tattha dubbannarūpā 'thā ti dubbannasarīrā hotha. Ke nu tumhe 'thāo ti tumhe ke nu nāma bhavatha. Mārisā ti te attano sāruppavasena ālapati. Tam sutvā petā

Digitized by Google

1

² all MSS. add ti. ¹ apavāde, B.

³ om. B. 4 jīvitā, B. 5 nagarassa sam.°, B. 6 °sandhatā, C. D.; B.; °santhatā, B. 7 uppā.°, all MSS. 8 'ttha, M. C. D.; B. 9 'tthā, B.

Mayam bhaddan¹ te pet' amhā² duggatā Yamalokikā pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā ti	2
gāthāya attano petabhāvam pakāsetvā, puna therena	
Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ kissa kammavipākena petalokam ito gatā	3
gāthāya katakammam pucchitā	
Anāvatesu ³ titthesu vicinimh' addhamāsakam santesu deyyadhammesu dīpam nākamha-m-attano. Nadim upema tasitā, rittakā parivattati	4
chāyaṃ upema uṇhesu, ātapo parivattati. Aggivaṇṇo ca⁴ no⁵ vāto⁵ dahanto upavāyati	5
etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato. Api yojanāni ⁷ gacchāma ⁸ chātā ⁹ āhāragiddhino ¹⁰	6
aladdhā" yeva nivattāma, aho no appapuññatā.	7
Chātā ¹² pamucchitā ¹³ bhantā ¹⁴ bhūmiyam paţisumbh	itā
uttānā patikirāma avakujjā ¹⁵ patāmase. Te ca tatth' eva patitā ¹⁶ bhūmiyam patisumbhitā	8
uram sīsañ ca ghaṭṭema, 17 aho 18 no appapuññatā.	9
Etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakaṃ tato santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamha-m¹9-attano. Te hi nuna ito gantvā yoniṃ laddhāna mānusiṃ	10
vadaññū sīlasampannā²o kāhāma kusalam bahun ti	11

Tattha api yojanāni gacchāmā ti anekāni pi21 yojanāni21 gacchāma. Katham?22 Chātā āhāragiddhino23

attano katakammam kathesum.

¹³ samucch.°, M. C. D.; B.

16 tattha papatitā, M. C. D.; opapahitā, B.

23 °gedhino, B.

¹ bhadan, M. ² petā 'mhā, M.; pet' amha, S₂.

³ anavajjesu, S_2 ; °jjasu, S_1 .
4 'va, S_1 . S_2 .
5 ne, S_1 .
6 vahato, S_2 .
7 °nā, S_1 .
8 pagacch.
9 S_1 .
9 sātā, S_1 .
10 °gedhino, S_1 .
11 asaddhā, S_1 .
12 nātā, S_1 .

¹⁴ bhanto, B. S₂; bhantā, M. C.; bhantvā, D.; bhante, S₁. 15 avakuddā, S2.

¹⁷ ghatema, S₁. ¹⁸ ho, S₁. S₂. ¹⁹ oha, M. C. D.; B. ²⁰ osampanno, S₁. S₂. ²¹ om. S₁. S₂. ²² om. B.

ti' ciram kālam jigacchāya' jigacchitā' āhāre giddhā abhijighacchantā hutvā evam gantvā pi kiñci āhāram aladdhā yeva nivattāma. Appapuñnatā ti apuñnatāya3 akatakalyāņatāya.

Uttānā paţikirāmā ti kadāci uttānā hutvā vikirīyamānangā viya vattāma. Avakujjā patāmase ti kadāci avakujjā hutvā patāma.

Te ti te mayam. Uram sīsañ ca ghattemā⁵ ti avakujjā hutvār patitā utthātum asakkontā vedanantār vedanappattā attano uram sīsañ ca patihamsāma6 yeva. Sesam hetthā vuttanavam eva.

Thero tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Tam sutvā mahājano maccheramalam pahāya dānādīni7 puññāni karonto ahosi.8

Gaņapetavatthuvaņņanā.

IV. 11.

Ditthā tayā nirayā tiracchānayonī ti. Idam Satthari Jetavane viharante aññataram vimānapetam ārabbha Sāvatthivāsino kira Pāţaliputtavāsino ca bahū vāņijā nāvāya Suvanņabhūmiyam10 agamamsu. Tatth' eko upāsako ābādhiko mātugāme paţibaddhacitto kālam akāsi. So katakusalo pi devaloke¹¹ na¹ uppajjitvā¹² itthiyam patibaddhacittatāva¹³ samuddamajjhe vimānapeto hutvā nibbatti. Tattha¹⁴ so¹⁵ patibaddhacitto sā ca itthi Suvannabhūmim gāminī tam¹ nāvam abhiruyha gacchati. \mathbf{Atha} so peto tam itthim gahetukāmo nāvāya¹⁶ gamanam uparundhi. Atha vāṇijā 'kim nu kho kāraṇam, ayam nāvā

 $^{^{\}rm r}$ om. B. $^{\rm 2}$ jigacchatāya, B.; jigacchātā, S1. S2. $^{\rm 3}$ apaññāya, S1. S2. sabbapuñnatāya, B.

⁴ omānangapaccangā viya patāma, B. 5 ghatemā, S₁. S₂.

⁶ patipisāma, B.

⁷ odīsu, B., and continues caritanirato ahosī ti.

⁸ all MSS. add ti. 9 S₂ adds ca. 10 obhūmi, B. 12 anuppa.º, B. ¹³ B. adds pana. ¹¹ olokam, B.

¹⁴ yattha, S₂; yassam, B., and adds pana. ¹⁵ S₁. S₂ add pana, S₁ also pi. ¹⁶ nāvā.°, S₁; nāva.°, S₂.

na gacchati' ti vīmamsantā kālakannisalākam vicāresum. Amanussiddhiyā yāva tatiyam¹ tassā eva itthiyā pāpuni² yassam³ so patibaddhacitto. Tam disvā vāņijā veļukalāpam samudde otāretvā tassa upari tam itthim otāresum. Itthiyā otāritamattāva nāvā vegena Suvannabhūmivābhimukhā pāyāsi. Amanusso tam itthim attano vimānam āropetvā tāya saddhim abhirami. Sā ekam samvaccharam atikkamitvās nibbinnarūpā6 tam petam, vācantī8 āha: 'aham idha vasantī mayham samparāvikam9 attham kātum na labhāmi. sādhu mārisa mam Pātaliputtam eva nehī' ti. So tāya yācito

Ditthā tayā nirayā tiracchānayonī petā asurā o athā vā pir manussā devā savam addasa kammavipākam attano nessāmi tam Pātaliputtam akkhatam tattha gantvā kusalam karohi kamman ti

gātham āha.

Tattha ditthā tavā niravā ti12 ekacce paccekaniravā13 pi tayā ditthā. Tiracchānayonī ti mahānubhāvā nāgasupannādi-tiracchānā pi ditthā tayā ti yojanā. Petā ti khuppipāsādibhedā petā. Asurā 14 ti kāļakanjakabhedā 15 asūrā. Devā ti ekacce cātummahārājikā devā. attano ānubhāvena antarantarā16 tam gahetvā paccekanirayādike dassento vicarati. Tena evam āha: Sayam addasa kammavipākam attano ti nirayādike visesato gantvā attano katakammānam passantī savam eva paccakkhato addasa addakhi. Nessāmi tam Pāţaliputtam akkhatan ti idanaham tam akkhatam, kenaci¹⁷ aparikkhatamanussarūpen' eva Pātaliputtam nessāmi, tvam pana tattha gantvā kusalam karohi kammam. Kammavipākassa paccakkhato ditthattā yuttapayuttā¹⁸ puññāni ratā hohī 19 ti attho.

1

tatiyakam, S₁. S₂. ² pāpuņimsu, B. ³ yassā, S₁. S₂. B. *adds* disvā. ⁵ ometvā, B. ⁶ nibbinda., B.

⁷ petim, B. ⁸ S_r adds ti. ⁹ sāpar.°, B. ¹⁰ asūrā, M. ¹¹ om. M.

Atha sā itthi tassa vacanam sutvā attamanā

Atthakāmo 'si ' me yakkha hitakāmo 'si devate karomi tuyham vacanam tvam 'si ' ācariyo mama ' ditthā mayā nirayā tiracchānayonī petā asurā 4 atha vā pi 5 manussā devā sayam addasa 6 kammavipākam attano kahāmi puññāni anappakānī ti

gātham āha. Atha so peto tam itthim gahetvā ākāsena⁷ gantvā Pāţaliputtanagarassa majjhe thapetvā pakkāmi. Ath' assā ñātimittādayo⁸ tam disvā 'mayam pubbe samudde pakkhittā⁹ matā ¹⁰ ti assumha, sā ¹¹ ayam ditthā vata bho sotthinā āgatā' ti abhinandamānā samāgantvā tassā pavuttim pucchimsu. Sā tesam ādito paṭṭhāya attanā diṭṭham anubhūtañ ca sabbam kathesi. Sāvatthivāsino pi kho te vāṇijā anukkamena Sāvatthiyam ¹² upagatā kālena ¹³ Satthu santikam upasaṅkamitvā vanditvā ekamantam nisinnā tam pavuttim Bhagavato ārocesum. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā catunnam parisānam dhammam desesi. Mahājano samvegajāto dānādikusaladhammanirato ¹⁴ ahosi. ¹⁵

Pāţaliputtapetavatthuvaṇṇanā.16

IV, 12.

Ayañ ca te pokkharaṇī surammā ti. Idam Satthari Sāvatthiyam viharante ambapetam ārabbha vuttam. Sāvatthiyam kira aññataro gahapati parikkhīṇabhogo ahosi. Tassa bhariyā kālam akāsi. Ekā dhītā yeva hoti. So tam¹⁷ attano mittassa gehe thapetvā iṇavasena gahitena kahāpaṇasatena bhaṇḍam gahetvā satthena saddhim vāṇijjāya¹⁸ gato na ciren' eva mūlena saha udayabhūtāni pañcakahāpaṇasatāni labhitvā satthena saha paṭinivatti. Antarā-

2

¹ om. S₂. ² asi, C.; S₁. S₂; ca, B. ³ me, S₁. S₂. ⁴ asūrā, C. D.; B. ⁵ om, C. ⁶ osi, S₁. ⁷ ose, S₁.

⁸ ñātimaccāmittādayo, B. ⁹ patikkhittā, B. ¹⁰ patitā, B. ¹¹ om. S_r. ¹² otthim, B.

¹³ kāle, S₁. S₂. ¹⁴ °kamma.°, S₂. ¹⁵ B. adds ti.

¹⁶ S₁. S₂ omit vannanā. ¹⁷ om. S₁. S₂. ¹⁸ nearly always written with one j.

magge corā parivutthāva sattham pāpuņimsu. Satthakā ito c'ito ca palāyimsu. So pana gahapati añnatarasmim gacche kahāpane nikkhipitvā avidūre nilīvi. Corā tam gahetvā iīvitā voropesum. So dhanalobhena tatth' eva peto hutvā nibbatti. Vāṇijā Sāvatthim gantvā tassa dhītuyā tam pavuttim ārocesum. Sā pitu maraņena ājīvikabhayena ca ativiyasañiātadomanassā² bālham paridevi. Atha nam so pitu sahāyo kutumbiko 'yathā nāma kulālabhājanam' sabbam bhedanapariyantam evam eva sattanam jivitam bhedanapariyantam, maranam nāma sabbasādhāranam appatikāran ca. tasmā mā tvam pitaris atibālham soci mā paridevi. ahan te pitā tvam mayham dhītā, aham tavas nitu6 kiccam karomi, tvam pituno⁷ gehe viya imasmim gehe avimana abhiramassū's ti vatvā samassāsesi. Sā tassa vacanena paţipassaddhasokā pitari viya tasmimo sañjātagāravabahumānā attano kapanabhāvena tassa veyvāvaccakarī hutvā vattamānā pitaram¹⁰ uddissa matakiccam kātukāmā vāgum pacityā manosilāvannāni suparipakkāni madhurāni ambaphalāni kamsapātiyam thapetvā vagum ambaphalāni ca dāsī gāhāpetvā vihāram gantvā Satthāram vanditvā evam āha: 'Bhagavā mayham dakkhināya patiggahanena anuggaham karothā' ti. Satthā mahākaruņāva sañcoditamānaso tassā manoratham pūrento nisajjākāram dassesi. Sā hatthatutthā pañnattapavarabuddhāsanam12 attanā13 upanītam sucisuddhavattham attharitvā14 adāsi. Bhagavā paññatte āsane. Atha sā Bhagavato yāgum upanāmesi.15 Patiggahesi16 Bhagavā yāgum. Atha sangham uddissa bhikkhūnam pi yāgum adāsi.17 Yāgum17 datvā puna¹⁸ dhotahatthā ambaphalāni Bhagavato upanāmesi. Bhagavā tāni paribhunji. Sā19 Bhagavantam vanditvā

6 dhitu, B. 7 pi, S₁. S₂. 9 imasmim, B.

¹ nikkhitvā, S₂; nikkhamitvā, S₁. ² osomanassā, S₂. 3 kuṭalā.º, B. 4 dhītaro, S₂; otare, S₁. 5 vata, S₂. B.

¹² osane, S₁. S₂. ¹⁵ upanesi, B.

¹⁸ pana, S₁. S₂.

evam āha: 'ayam me bhante paccattharanayāgu-ambaphaladānavasena pavattā dakkhinā, sā me pitu pāpuņātū' i ti. Bhagavā evam hotū ti vatvā anumodanam akāsi. Sā Bhagavantam vanditvā padakkhinam katvā pakkāmi. Tāya dakkhināya samudditthamattāya so peto ambayanuyyānavimānakapparukkhapokkharaniyo mahatin ca dibbasampattim patilabhi.2 Atha te vānijā aparena samayena vānijjāya gacchantā tam eva maggam patipannā pubbe vasitatthāne ekarattivam³ vāsam kappesum. Te disvā so vimānapeto uvyānavimānādīhi saddhim tesam attānam dassesi. Te vānijā tam disvā tena laddhasampattim pucchantā

Ayañ ca te pokkharani surammā samā sutitthā + ca mahodakā ca sampupphitā bhamaraganānukinnā katham tayā laddhā ayam manuññā? Idañ ca te ambavanam surammam sabbotukam dhārayati phalāni sampupphitam⁵ bhamaraganānukinnam katham tavā laddham idam vimānan ti

2

3

1

imā dve gāthā avocum.

Tattha surammā ti sutthu ramaņīvā. Samā ti samatalā. Sutitthā6 ti ratanamayasopānatāya sundaratitthā. Mahodakā ti bahujalā.

Sabbotukan ti pupphupagaphalupagarukkhādīhi7 sabbe-Tenāha: dhāravati phalānī ti. su utūsu sukkhāvaham. Supupphitan8 ti niccam pupphitam.9

Tam sutvā peto pokkharaņī-ādīnam paţilābhakāraṇam ācikkhanto.

Ambapakkodakam¹⁰ yāgum sītacchāyā manoramā dhītāya dinnadānena tena me idha labbhatī ti gātham āha.

¹ paņātū, S₁. S₂. ² olabhati, B. S₂. ³ oratti, S₁. S₂. ⁴ osuppatitthā, S₁. S₂. B. ⁵ sup.o, S₁. S₂. ⁶ suppatitthā, S₁. S₂. ⁷ ojagajalādīhi, S₁. S₂. ⁸ so here S₁. S₂. B. ⁹ supupphitam, S₁. S₂.

opakkudakam, D.; B.; opaggu., C.; opakkam dakam, M.

Tattha tena me idha labbhatī ti yam tam Bhagavato blikkūnañ ca ambapakkam udakam yāguñ ca mama¹ uddissa dentiyā mayham dhītāya dinnadanam. Tena dhītāva dinnadānena idha imasmim dibbe ambavane sabbotukam ambapakkam imissā dibbāya manuññāya pokkharaniyā dibbam udakam yāguyā attharanassa ca dānena uyvānavimānakapparukkhādīsu sītacchāvā manoramā idha labbhati sijihatī2 ti attho.

Evañ ca pana vatvā so 3 peto te vāṇije netvā tāni pañca kahāpanasatāni dassetvā 'ito upaddham tumhe ganhethas upaddham cas mayā gahitam iņam sodhetvā sukhena jīvatū ti mayham dhītāya dethā' ti āha. Vānijā anukkamena Sāvatthim patvā tassa dhītāva kathetvā tena attano dinnabhāgam pi tassā eva adamsu. Sā kahāpanasatam dhanikānam6 datvā itaram attano pitu sahāyassa datvā 3 sayam veyyāvaccam karontī tassa kutumbikassa nīyādesi. 'idam sabbam tuyham yeva hotu' ti? tassā yeva patidatvā tam attano jetthaputtassa gharasāminim akāsi. Sā gacchante kāle ekam puttam labhitvā tam upālāpentī8

Sanditthikam⁹ eva¹⁰ passatha dānassa damassa samvamassa vipākam dāsī aham¹¹ ayyakulesu hutvā suņisā homi agārassa issarā ti

imam gātham vadati.

Ath'ekadivasam Satthā tassā saññāṇaparipākam¹2oloketvā obhāsam pharitvā sammukkhe thito viva attānam dassetvā

Asātam sātarūpena piyarūpena appiyam

dukkham sukhassa rūpena pamattam¹³ ativattatī ti¹⁴ imam gātham āha. Gāthāpariyosāne sā 3 sotāpattiphale patitthitā15 dutivadivase buddhapamukhassa bhikkhusan-

¹ mamam, S₁; mamañ ca, S₂. ² samijihatī, B.

the P. V. 15 S. S. add sa.

ghassa dānam datvā tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāva dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi. Ambapetavatthuvannanā.

IV. 13.

Yam dadāti na tam hotī ti. Idam² Akkhadāyikapetavatthum. Tassa kā uppatti? 3 Bhagavati Sāvatthiyam viharante añnataro Sāvatthivāsi-upāsako sakatehi bhandassa pūretvā vānijjāva Videham gantvā tattha attano bhandam vikkinityā patibhandam sakatesu āropetyā Sāvatthim uddissa maggam patipajji. Tassa maggam gacchantassa ataviyam ekassa sakatassa akkho bhañji. Atha aññataro puriso rukkhagahanattham⁵ kuthāripharasum gāhāpetvā attano gāmato nikkhamitvā araññe vicaranto tam thānam patvā tam upāsakam akkhabhañjanena domanassapattam disvā 'avam vānijo akkhabhañianena atavivam kilamatī' ti anukampam upādāya rukkham chinditvā daļham akkham katvā sakate yojetvā adāsi. So pana² aparena samayena kālam katvā tasmim veva atavipadese bhummadevatā hutvā nibbatti. So attano kammam paccavekkhitvā rattivam tassa upāsakassa geham gantvā gehadvāre thatvā

Yam dadāti na tam hoti deth' eva dānam datvā ubhayam6 tarati6 ubhayam tena7 gacchati jāgaratha mā pamajjathā ti

gātham āha.

Tattha ya m dadāti na tam hotī ti yam deyyadhammam dāvako deti na tam devaloke⁸ tassa dānassa phalabhāvo⁹ hoti, atha kho aññam bahum ittham kantam phalam hoti yeva. Tasmā deth' eva dānan ti yathāro dānam detha eva. Tattha kāraņam āha: datvā ubhayam taratī

¹ all MSS. add ti. ² om. S₁. S₂.

³ kā tassa upp.º, B. 4 bhaji, S₂; bhijji, B.

^{5 °}gananattham, S₁; °ganananattham, S₂.

⁶ om. S₁; C. puts dānam after tarati.
7 S₁. S₂ add dānena. 8 devaparaloke, S₁. S₂.

^{9 °}b hāvena, S₁. S₂. 10 S₂ adds tathā.

ti danam datva ditthadhammikam pi samparavikam pi dukkham anatthañ ca atikkamati. U bhavam tenagacchatī ti ditthadhammikam samparāyikan cā ti ubhayam pi sukham tena danena upagacchati papunati. Attano paresañ ca hitasukhavasenā ti² ayam attho yojetabbo. Jāgaratha mā pamajjathā ti evam ubhayānatthanivāranam ubhayahitasādhanam dānam³ sampādetum jāgaratha dānupakaraņā nisajjetvā tattha ca³ appamattā hothā ti attho. Adaradassanatthañ da c'ettha amenditavasena vuttam.

Vānijo attano kiccam tīretvā patinivattitvās anukkamena Sāvatthim patvā dutiyadivase Satthāram upasankamitvā vanditvā ekamantam nisinno tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Satthā tam attham atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahosi.6

Akkharukkhapetavatthuvannanā.

IV, 14.

Mayam bhoge samharimhā ti. Idam Bhogasamharanapetavatthum. Tassa kār uppatti? Bhagavati Veluvane viharante Rājagahe kira catasso itthivo mānakūtādivasena sappimadhuteladhaññādīhi vohāram katvā ayoniso bhoge samharitvā jīvantiyo kāyassa bhedā parammaraņā, bahinagare parikhāpitthe8 petiyo hutvā nibhattimsu. Ta rattiyam dukkhābhibhūtā

Mayam bhoge samharimha samena visamena ca te aññe paribhuñjanti mayam dukkhassa bhāginī ti

vippalapantiyo bheravena mahāsaddena vicarimsu. Manussā tam sutvā bhītatasitā vibhātāya rattiyā buddhapamukhassa bhikkhusanghassa mahādānam sajjetvā Satthāram bhikkhusanghañ ca nimantetvā paņītena khādaniyena paņītena3 bhojaniyena parivisitvā Bhagavantam bhuttāvim onītapattapāņim upanisīditvā tam pavuttim pavedesum¹⁰. Bhagavā 'upāsakā¹¹

³ om. S₁. S₂.

¹ om. S₂. ² pi, S₁. S₂. ⁴ attano āda.°, B. ⁵ °v 5 °vatto, B. 6 all MSS. add ti.

 ⁷ om. B.
 8 pitthe, S₁. S₂; parikkhātatire, B.
 9 aññā, S₁. S₂.
 10 ni.º, B.
 11 B. adds na.

tena vo¹ saddena koti antārayo natthi, catasso pana petiyo dukkhābhibhūtā attanā dukkaṭakammam kathetvā paridevanavasena* vissarena viravantiyo

Mayam bhoge = as above

imam gātham āhamsū ti avoca.

Tattha bhoge ti paribhunjitabbatthena bhogā ti laddhanāme 3 vatthābharanādike vittūpakaranavisese. Samharimhā ti maccheramalena pariyādinnacittā kassaci kinci adatvā sancinimha. Samena visamena cā ti nāyena ca anāyena ca nāyapatirūpakena vā anāyena. Te bhoge amhehi samharite idāni anne paribhunjanti. Mayam dukkhassa bhāginī ti mayam pana kassaci sucaritassa akatattā duccaritassa ca katattā etarahi petayonipariyāpannassa mahato dukkhassa bhāginiyo bhavāma. Mahādukkham anubhavāmā ti attho.

Evam Bhagavā tāhi petīhi vuttam gātham vatvā tāsam⁸ pavuttim kathetvā tam atthuppattim katvā sampattaparisāya dhammam desetvā upari saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne bahū sotāpattiphalādīni pāpunimsu.⁹

Bhogasamharapetavatthuvannanā.10

IV, 15.

Satthivassasahassānī ti. Idam Setthiputtapetavatthum. Tassa kā uppatti? Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane. Tena kho pana samayena rājā¹² Pasenadikosalo alankatapatiyatto hatthikkhandhavaragato mahatiyā rājiddhiyā mahantena rājānubhāvena nagaram anusancaranto annatarasmim gehe uparipāsāde vātapānam vivaritvā tam rājabhūtim olokentā rūpasampattiyā devaccharāpatibhāgam ekam itthim disvā aditthapubbe ārammane sahasā samuppannena kilesasamudācārena pariyutthitacitto sati¹²

¹¹ B. puts rājā after Kosalo. ¹² B. adds pi.

¹ om. B. ² S₁. S₂ add saddena vilapantiyo.

^{3 °}nāmena, S_2 . 4 om. S_1 . S_2 . 5 paññāpati.°, S_1 . S_2 .

⁶ B. adds pi.
⁷ pakatattā, B.
⁸ tam, S₁. S₂.
⁹ all MSS. add ti.
¹⁰ samhāraṇa.
¹⁰ samhāraṇa.
¹⁰ B.

kularunācārādigunavisesasampanne antepurajane, sabhāvalahukassa pana duddamassa2 cittassa vasena tassam3 itthiyam patibaddhamānaso hutvā paccāsanne nisinnassa purisassa saññam datvā sabbam Ambasakkharapetavatthumhi agatanayen' eva veditabbam. Ayam pana viseso. Idha4 puriso5 surive anatthamgate yeva āgantvā nagaradvāre thakite attanā ānītam aruņavaņņamattikam6 uppalāni ca⁷ nagaradvārakavāte laggitvā⁸ nipajjitum Jetavanam āgamāsi. Rājā pana sirisayane vāsūpagato majjhimayāme10 sa 11 iti 12 na 13 iti du 14 iti so iti ca imani cattari akkharani mahatā kanthena uccāritāni viya7 vissaravasena assosi. Tāni pi 5 kira atīte kāle Sāvatthivāsīhi catūhi setthiputtehi bhogamadamattehi 15 yobhanakāle paradārikakammavasena bahum apuññam pasavitvā¹⁶ aparabhāge kālam katvā tass' eva nagarassa samīpe Lohakumbhiyam nibbattitvā paccamānehi Lohakumbhiyā Mukhavattim patvā ekekā gāthā vattukāmā¹⁷ uccāritāni. Tāsam gāthānam ādi-akkharāni te tam⁷pathamam akkharam eva vatvā vedanāpattā hutvā Lohakumbhiyam otarimsu. Rājā pana tam 7 saddam sutvā bhītatasito18 samviggo¹⁹ lomahamsajāto²⁰ tam rattāvasesam dukkhena vītināmetvā vibhātāya rattiyā purohitam pakkosāpetvā tam pavuttim kathesi. Purohito rājānam bhītatasitam ñatvā lābhagiddho uppanno 'kho ayam mayham brāhmaṇānañ ca lābhūpāyo'21 ti cintetvā 'mahārāja mahā vatāyam upaddavo uppanno sabbacatukkam yañnam yajāhī' ti āha. Rājā tassa paţivacanam²² sutvā amacce ānāpesi 'sabbacatukkayaññassa upakaraṇāni sajjethā' ti. Tam sutvā Mallikā devī rājānam evam āha: 'kasmā mahārāja brāhmanassa vacanam sutvā anekapānavadhahimsanakiccam kātukāmo 'si, nanu sabbattha appatihatañāṇācāro Bhagavā pucchitabbo

^z kulasīlarūpacāturiyādi.°, B. ² dutthamassa, S_1 .
³ tassa, S_1 ; om. S_2 . ⁴ tañ ca, S_2 ; ta ca, S_1 .

⁵ om. B. 6 arunavanta.°, S₂; arunamatt.°, B.
7 om. S₁. S₂. 8 laggetvā, B.
9 agam.°, B. S₂. 10 pacchima.°, B. 11 du, B.
12 B. adds vā. 13 sa, B.; S₁ repeats na iti. 14 na, B.

¹⁵ om. S₂. ¹⁶ °vetvā, B. ¹⁷ vuttam. S₁. S₂. ¹⁸ bhīto, S₁; dhammābhīto, S₂. ¹⁹ °veggo, B.

²⁰ lomahatho.o, B. 21 labhuppadanupayo, B. 22 vacanam, B.

vathā ca te Bhagavā vyākarissati tathā paṭipajjitabban' ti? Rājā tassā vacanam sutvā Satthu santikam gantvā tam pavuttim Bhagavato ārocesi. Bhagavā 'na mahārāja tato nidānam tuyham koci antarāyo' ti vatvā ādito patthāya tesam Lohakumbhiniraye nibbattasattānam pavuttim kathetvā tehi paccekam uccāretum āraddhagāthāvo

Satthivassasahassāni paripuņņāni sabbaso nirave paccamānānam kadā anto bhavissati? 1 Natthi anto kuto anto² na anto patidissati tathā hi pakatam pāpam³ tuyham mayhañ ca mārisa. Dujjīvitam ajīvamha4 ye5 sante5 na dadamhase santesu devvadhammesu dipam nakamha attano. 3 So hi6 nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim . vadaññū sīlasampanno kāhāmi kusalam bahun ti 4

paripunnam, katvā, kathesi.

Tattha satthivassasahassānī ti vassānam⁷ satthivassāni sahassāni tasmim kira Lohakumbhiniraye nibbattasatto adho gacchanto⁸ timsāya vassasahassehi hetthimatalam pāpuņāti. tato uddham gacchantoo pi timsaya eva vassasahassehi Mukhavattippadesam pāpuņāti. Tāya sañnāya so Satthivassasahassāni paripunnāni sabbaso ti gātham vattukāmo sa iti vatvā adhimattavedanāpatto10 hutvā adho mukho pati. Bhagavā pana tam rañño paripuņņam katvā kathesi. Esa nayo sesagāthāsu pi. Tattha kadā anto bhavissatī ti Lohakumbhiniraye paccamānānam amhākam kadā nu kho imassa dukkhassa anto pariyosānam bhavissati.

Tathā hī ti yathā tuyham11 mayhañ ca imassa dukkhassa natthi anto na anto patidissati tatha tena pakarena papakam kammam pakatam tayā mayā cā ti vibhattiparināmetvā vattabbam.

Dujjīvitan ti viñnuhi garahitabbam jīvitam. Ye sante12 ti ye mayam¹³ sante vijjamāne deyyadhamme. Na dadam-

¹ araddhā.º, B.; aladdha.º, S₁. S₂. ² attho, S₁. ³ S₁. S₂ add mama. 4 jivamha, C. 5 yesam no, M. C. D.; B. 6 ham, C. D.; B. 7 om. S₁. S₂. 8 ogacch., B. S₁.

d mama.

6 'ham, C. D.; B. 7 om. S₁. S₂. ogaccii., ... ogaccii., ...

¹² yesam te, S₁. S₂; yesam no, B.

hase ti na adamha. Vuttam evattham pākatataram¹ kātum Santesu devyadhammesu dīpam nākamha attano ti vuttam.

So ti so aham. Nunā ti vuttaparivitakke nipāto. Ito ti imamhā4 Lohakumbhinirayā. Gantvā ti apagantvā. Yonim laddhana manusin ti yonim manussatthabhavam labhitvā. Vadannū ti pariccāgasīlos vā6 yācakānam vā Sīlasampanno ti⁷ sīlācārasampanno.⁷ Kāvadaññū. hāmi kusalam bahun ti pubbe viya pamādam anāpajjitvā bahum pahūtam kusalam puñnakammam karissāmi upacinissāmī ti attho.

Satthā imā gāthāyo vatvā⁸ vitthārena dhammam desesi. Desanāpariyosāne mattikārattuppalahārako puriso sotāpattiphale patitthāhi. Rājā sanjātasamvego parapariggahe abhijiham pahāya sadārasantuttho ahosi.10

Setthiputtapetavatthuvannanā.

IV. 16.*)

Kim nu ummattarūpo cā ti. Idam Satthari Veļuvane viharante añnataram petam arabbha vuttam. Atīte kira Bārānasinagare añnataro6 kira6 pīthasappī sālittakapavoge kusalo tathā hi " sakkharakhipanasippe nipphattim gato nagaradvāre nigrodharukhamūle nisīditvā sakkharappahārehi hatthi-assarathamanussakūtāgāradhajapunnaghatādirūpāni12 nigrodhapattesu dasseti. Nagaradārakā attano kīlanatthāya māsakaddhamāsakādīni datvā yathā rucim¹³ tāni sippāni kārayanti.14 Ath' ekadivasam Bārāņasirājā nagarato nikkhamitvā 15 tam nigrodhamūlam nigrodhapattesu hatthirūpādivasena 16 nānāvidharūpavibhattiyo anappakā17 disvā manusse pucchi: 'kena nu kho imesu nigrodhapattesu evam nānāvidharūpavibhattivo katā' ti? Manussā tam pīthasappim dassesum: 'deva iminā katā'

³ pari.°, B. ⁶ om. B. ¹ pākaţam, S₁. S₂. ² so ham, B.

⁵ cāgaparicāgasīlo, B. 4 asmā, B. 7 om. S_{r} .

⁸ om. S₁. S₂. 9 mattikuppala., B. dd ti. 12 tahi, B. 12 rūpā, B. 10 all MSS. add ti. 12 rūpā, B. 14 kārāpenti, B. 15 ometvā, B. ¹³ cittam, B.

¹⁶ S. adds nānāvidharūpādivasena. ¹⁷ appatitā, B.

^{*)} cp. Jāt. vol. I, p. 418 sqq.

ti. Rājā tam pakkositvā¹⁸ evam āha: 'sakkā nu kho bhane mayā dassitassa ekassa purisassa kathentassa ajānantass' eva kucchiyam ajalandikāhi pūretun' ti? 'Sakkā devā' ti. Rājā tam attano rājabhavanam netvā bahubhānike purohite nibbinnarūpo 3 purohitam pakkosāpetvā tena saha vivitte okase sanipakaraparikkhitte nisiditva mantayamano pīthasappim pakkosāpesi. Pīthasappī nālimattā ajalandikā ādāva āgantvā rañno ākāram natvā purohitābhimukho nisinno tena mukhes vivate6 sānipākāravivarena7 ek' ekam8 ajalandikam tassa galamule patitthapesi. So lajjāva uggilitum asakkonto sabbā 9 ajjhohari.10 Atha nam rājā ajalandikāhi pūritodaram " vissajji 'gaccha brāhmaņa, laddham12 tayā bahubhānitāya13 phalam, madanaphalam pivangupattādīhi abhisankhatam pānakam¹⁴ pivitvā ucchaddehi, evam te sotthi bhavissati' ti tassa ca pīthasappissa tena kammena attamano hutvā cuddasa gāme adāsi. So gāme labhityā attānam sukhento pīnento parijanam¹² pi ¹² sukhento¹² pīņento¹² samaņabrāhmaņādīnam¹⁵ atthikānam¹⁶ yathā raham kiñci6 dento ditthadhammikam samparāyikañ ca attham gāhāpento sukhena¹⁷ jīvati attano santikam upagatānam sippam sikkhantānam bhattavetanam deti. Ath' eko puriso tassa santikam upagantvā evam āha: 'sādhu ācariya mamam¹⁸ pi etam¹⁹ sippam sikkhāpehi, mayham pana alam bhattavetanenā' ti. So tam purisam tam²⁰ sippam²⁰ sikkhāpesi.²¹ So²² sikkhitasippo sippam²⁰ vīmamsitukāmo gantvā 22 Gangātīre nisinnassa 23 Sunettassa nāma²⁰ paccekabuddhassa sakkharābhighātena²⁴ sīsam bhindi. Paccekabuddho tatth' eva Gangāya25 tīre parinibbāyi.

¹² om. S₂. ¹³ bahubhāni, S₂.

25 Gangā.º, B.

¹ °sāpetvā, B. ² °kehi, S₁. S₂; ajaleņdukā paripūretun, B. 3 nibbinda.°, B. 4 gantvā, B. 5 mukhena, B. 6 twice, B. 7 ovatena, S₂. 8 ekam, S₁. S₂.

¹⁰ S. adds ti. 9 B. adds ca. 11 purayo.º, S₁. S₂.

ati.°, B. 15 S₂ has °brāhmanādiţthidhammikam samparāyikañ ca, and omits the rest.

¹⁶ om. S₁. 17 sukhen' eva, B. 18 mam, B. 19 ekam, S₁. S₂. 20 om. S₁. S₂. 21 opetvā, B. 22 om. B. 23 otrena gacchantassa, B. 24 oravighāvena, S₁. S₂.

Manussā tam pavuttim sutvā' tam purisam tatth' eva leddudandādīhi paharitvā jīvitā voropesum. So kālam kato Avīcimahāniraye nibbattitvā² bahūni vassasahassāni nirave paccityā tass' eva kammassa vipākāvasesena imasmim buddhuppāde Rājagahanagarassa avidūre peto hutvā nibbatti. Tassa³ kammassa⁴ sarikkhakena vipākena bhavitabbam kammavegukkhittani pubbanhasamayam majjhantikasamayam sāyanhasamayan ca satthi ayokūtasahassāni matthake nipatanti. So chinnabhinnasīso adhimattavedanāpatto bhūmiyam patati.5 Ayokūtesu pana apagatamattesu patipākatikasiro6 titthati. Ath' ekadiyasam āvasmā Mahāmoggallāno Gijjhakūţā7 otaranto tam disvā

Kin nu ummattarūpo va migo bhanto va dhāvasi8 nisamsayam pāpakammam⁹ kin nu saddahase¹⁰ tuvan ti 1

imāya gāthāya paţipucchi.

Tattha ummattarūpo vā ti ummattasabhāvo" viva ummādappatto viya. Migo bhanto va dhāvasī ti bhantamigo viva ito c'ito ca³ dhāvasi. So hi tesu ayokūțesu nipatantesu¹² parittānam¹³ apassanto¹⁴ 'siyā nu kho evam pahāro'15 ti ito pi etto pi palāyati. Te pana kammavegukkhittā yattha katthaci thitassa¹⁶ matthake yeva upari³ patanti.17 Kin nu saddayase18 tuvan ti kin nu kho tuvam saddam karosi ativiyavissaram karonto vicarasi.19 Tam sutvā peto

Aham bhaddan te²⁰ peto 'mhi duggato Yamalokiko pāpakammam karitvāna petalokam ito gato.

20 bhadan te, M.; bhante, C.

2

¹ disvā, B. ² ottetvā, B. 3 om. B. 4 kamma, B.

⁵ nipati, B. 6 °sariro, B.; °dhiro, Sr. 7 °kutapabbatā, B.

⁸ dhāsi, S₂. 9 okammanto, M. C. D.; B.

io saddāyase, M. C.; S₁; saddayase, S₂. B.

[&]quot; ummattakassa bhāvo, B.

¹² nipatentesu, B.; nipattantesu, S_r ; nipātt.°, S_2 .
¹³ caritānam, S_2 ; caritānam, S_r .

¹⁴ appasar

¹⁴ appasanto, S₂.

¹⁵ parihāro, B. ¹⁶ B. adds pi tassa. ¹⁷ nipatanti, B. ¹⁸ saddāy.°, S_r.

¹⁹ dhāvasi. B.

Satthikūtasahassāni paripuņņāni sabbaso sīse mayham nipatanti te bhindanti ca matthakan ti 3

dvīhi gāthāhi paţivacanam adāsi.

Tattha satthikūtasahassānī tir satthimattānir avokūtasahassāni. Paripuņņānī ti anūnāni. Sabbaso ti2 sabbabhāgato. Tassa kira satthiyā ayokūtasahassānam patanappahonakam mahantam pabbatakutappamanam sisam nibbattati. Tam tassa bālakoţimattam3 pi thānam asesetvā tāni kūtāni patantāni4 matthakam bhindanti. attassaram karoti. Tena vuttam: sabbaso sīse mayham nipatanti te bhindanti ca matthakan ti.

Atha nam thero katakammam pucchanto

Kin nu kāyena $-\Pi$, 1, 3 (see p. 68) 4 Satthikūtasahassāni - v. 35 5

dve gāthā abhāsi. Tassa peto attanā katakammam ācikkhanto

Ath' addusāsim sambuddham Sunettam bhāvitindriyam nisinnam rukkhamulasmim jhayantam akutobhayam. Sālittakappahārena⁶ bhindissan tassa² matthakam² tassar kammavipākena idam dukkham nigacchissam.7 7 Satthikūtasahassāni = v. 3 8

tisso gāthāyo abhāsi.

Tattha sambuddhan ti paccekasambuddham. nettan ti evamnāmakam. Bhāvitindriyan ti ariyamaggabhāvanāya bhāvitam saddhādindriyam.

Sālittakappahārenā ti sālittakam vuccati dhanukena angulīhi eva vā sakkharakhipanapayogo.8 Tathā9 sakkharāya paharaņena, sālittakappahāre 10 ti vā pātho. bhindissan 11 ti 10 te bhindim.12

 $^{^2}$ om. S_r . ³ vāļaggakoti.⁹, B. ¹ om. S_2 .

⁴ patanti, S₁. S₂. ⁵ only tuyham in the place of mayham. ⁶ S₁. S₂ add vo. ⁷ egacchati, S₁. S₂.

⁸ S, adds ti. 9 B. adds hi. 10 om. B.

¹¹ bhindanti, B. ¹² bhindimsu, B.

Tam sutvā thero attano katakammānurūpam eva idāni purāņakammassa¹ idam phalam patilabhatī² ti³ dassento

Dhammena te kāpurisa satthikūtasahassāni (paripuņņāni sabbaso 4)

sīse tuyham nipatanti te bhindanti ca matthakan ti osānagātham āha.

Tattha dhammenā ti anurūpakāraņena.⁵ Te ti tava. Tasmim paccekasambuddhe aparajjhante6 taya katassa papakammassa anucchavikam ev' etam phalam tuyham upanī-Tasmā kenaci devena vā Mārena vā Brāhmunā vā api Sammāsambuddhena pi appatibāhanīyam ev'z etan ti

Evañ ca pana vatvā tato nagare 3 pindāya caritvā katabhattakicco sāyanhasamaye Satthāram⁷ upasankamitvā tam pavuttim Bhagavato¹ ārocesi. Bhagavā⁸ tam attham atthuppattim katva catunnam parisanamo dhammam desento paccekabuddhānam guṇānubhāvam kammānañ ca avatthānam pakāsesi. Mahājano samvegajāto saddhājāto pir hutvā pāpam pahāya dānādīni 10 puññāni nirato 11 ahosi.12

Satthikūtasahassapetavatthuvannanā. 13

Ye te petesu nibbattā sabbadukkatakārino yehi kammehi tesam tam papakam katukapphalam Paccakkhato vibhāventi pucchāvissajjanehi ca 14

10 dānādi, B. 11 rato, B. 12 all MSS. add ti. 13 °sahassānipeta.°, B.; M. C. D. have after Satthikutapetavatthu soļasamam: Tass' udānam.

Ambasakkaro (Appa.º, M.) Serisako Pingalo Revatī Ucchukhādakā dve kumārā dve gaņa (gudhabhojanā, C. D.) Patali Pokkharani Akkharukkha (ohato, C. D.) Bhogasamharā (osatā, C.; osammatā, D.) Setthiputta Sālittakā Šatthikutasahassāni vaggo tena pavuccati.

14 vā, S₁. Š₂.

Digitized by Google

 $^{^{\}rm r}$ om. B. $^{\rm 2}$ patita, S₁. S₂. $^{\rm 3}$ om. S₁. S₂. $^{\rm 4}$ Although all MSS have these two words, nevertheless they appear to be interpolated. 5 pati-anu., S₁. S₂. 6 B. adds na. ⁷ Satthu santikam, B. ⁸ Satthā, B. ⁹ sampattaparisāya, B.

B. adds after ovannanā: ettāvatā ca.

sā i desanā niyamena sattasamvegavaddhani 3	2
Yam gāthāvatthukusalā supariññātavatthukā	
Petavatthū ti nāmena sangāyimsu mahesayo.	3
Tattha ⁵ attham pakāsetum porāņatthakathānayam	
nissāya yā samāraddhā atthasamvannanā mayā	4
Yā tattha paramatthānam tattha tattha yathā raham	
pakāsanā Paramatthadīpanī nāma nāmato	5
Sampattā parinitthānam anākulavinicchayā	
sā paṇṇarasamattāya6 pāliyā bhāṇavārato.	6
Iti tam sankharontena yam tam adhigatam mayā	
puññam kammassānubhāvena lokanāthassa sāsanam	7
Ogāhetvā ⁷ visuddhāya ⁸ sīlādipaṭipattiyā	
sabbe pi dehino hontuo vimuttirasabhagino.	8
Ciram titthatu lokasmim Sammāsambuddhasāsanam	
tasmim sagāravā niccam hontu sabbe 'va 10 pāņino.	9
Sammā vassatu kālena devo pi jagatim sadā 11	
saddhammanirato lokam dhammen' eva pasāsatū12 ti.	10

Vadattitthavihāravāsinā¹³ munivarayatinā¹⁴ bhadantena¹⁴ Acariya-Dhammapālena katā Petavatthuvannanā samattā.15

om. S₁. ² omen' eva, S₁. S₂. 3 satam samv.°, B.

INDICES.

I. INDEX OF PROPER NAMES.

Aggideva, 93, 111 Ankura, 93, 111*, 112*, 113*, 114*, 115, 117, 118, 118, 119*, 123*, 125*, 126*, 126*, 127*, 127*, 128*, 129, 131, 133*, 133*, 134*, 134*, 136*, 136*, 137, 137*, 138*, 138*, 139*, 140* Anga-Magadha, 22 Angīra, 117, 124, 124 Ajātasattu, 105, 109*, 111, 212 Ajjuna, 93, 111 Añjanadevī, 111*, 112 Anāthapindika, 16* Anuruddha, 78, 81, 136 Anulā, 105 Anotatta, 254 Andhakavinda, 105, 107*, 107, 109 Ambasakkhara, 215*, 216, 218, 233, 240*, 243, 244 Arunavativihāra, 67 Asavhamahāsetthi, 112*, 117*, 119, 120*, 121*, 122*, 124 Asitanjana, 111* Ananda, 93, 178, 179 Asālhi, 137

ltthakāvati, 67*, 76

Isipatana, 54, 55

Indaka, 136*, 136, 137*, 138*

Uttara, 141, 143*, 144
Uttarakuru, 76
Uttaramadhura, 111
Uttaramātu, 140, 142, 144
Uttarā, 244*, 249*
Uttarāpatha, 100, 111
Udena, 141
Upatissa, 81. See Sāriputta.
Upavattana, 212
Upasāgara, 111
Upāli, 230
Ubbarī, 160, 162*, 164*, 165*, 167, 168*
Uruvelā, 167

Erakaccha, 99, 100, 101*

Kaṃsabhoga, 111
Kaṅkhārevata, 142*. See Revata.
Kaṇṇamuṇḍa, 152*, 154*, 187
Kaṇha, 94, 94, 96, 96*, 99
Kapinaccanā, 231, 231*
Kapilanagara, 161
Kappitaka, 229, 230*, 237, 238, 240 .
Kappina, 78, 81*
Kamboja, 113, 113*
Kalandaka, 3, 9, 12
Kassapa (buddha) 9, 12, 21*, 151, 186

The numbers in italics refer to the text of the Petavatthu, the asterisk indicates that the word recurs more than once.

Kassapa (thera), 214. See Mahākassapa. Kāsikarattha, 61 Kāsipurī, 19 Kitava, 177, 178, 263, 264, 265 Kimbilā, 151, 158, 159 Kundi, 177, 178*, 179, 179, 180* Kururattha, 201 Kuvera, 17, 18* Kusinārā, 212 Kesava, 94, 94, 95 Kolita, 81. See Moggallana. Koliya, 169*, 170, 170*, 171*, 177 Dhammapāla (ācariya), 287 Kosambi, 141 Kosala, 19, 261, 279

Gangā, 46, 142, 142, 143*, 143*, 152, 153*, 154*, 168, 169, 169*, 171, 187, 283* Gayāsīsa, 21 Gijjhakūţa, 10*, 14, 210, 284 Giribbaja, 205, 208, 213, 263, 265 Gotama, 21, 209

Ghata(-pandita), 93*, 94, 94, 95*, 96, 98, 98*, 99, 99*, 111

Candadeva, 93, 111 Cundatthilā, 168, 169, 170, 170* Cūlani, 161, 164, 164, 165, 165 Culasetthi, 105*, 111

Jatila, 21*, 230 Jambudīpa, 75, 111 Jayasena, 19* Jetavana, 16, 38, 46, 53*, 61, 82, 89, 92, 93, 99, 140, 160, 191, 200, 201, 215, 263, 266, 269, 271, 279, 280

Tissā, 82*, 83, 83*, 85, 87, 88*

Dakkhināpatha, 133 Damila, 133 Dasannarattha, 99*. 100, 101 Dīgharāji, 67, 76

Devagabbhā, 111 Devadatta, 105 Dvāraka, 94, 95, 113, 119, *126**. See the next word. Dvāravati, 93, 95, 111*, 113, 114, 123, 126

Dhatarattha, 17, 18, 171 Dhataratthahamsarāja, 171 Dhanapāla, 99*, 100, 102* Dhammadinnā, 21 Dhammapāla, 61 ' Dhammarāja, 171 | Dhammāsoka, 244*, 250

Nanda, 72, 73*, 75*, 76*, 182* Nandaka, 244*, 257 Nandana, 173*, 176*, 177, 187, 189, 190 Nandasena, 89, 90, 90*, 91, 92 Nandā, 89, 90, 90*, 91 Nandiya, 257 Nārada, 2*, 10, 10, 11, 11*, 14, 15, 204, 208, 210, 211

Pajjuna, 93, 111 Pañcālarattha, 161, 162, 163*, 164, *165*, 165 Paduma, 75 Padumavati, 75 Pasenadi, 19, 279 Pāṭaliputta, 271, 272, 272*, 273* Pingala, 250. See the next word. Pingalaka, 244*, 245, 250 Purindada, 118*, 119* Potthapāda, 179, 180*

Phussa, 19

19

Baladeva, 93, 111 Bārāṇasī, 21, 39, 46, 54*, 61, 73*, 74*, 78, 105, 106, 153, 154, 168, 170, 170*, 171*, 177, 187, 282* Bimbisāra, 21*. 22, 24, 81, 169, 209

Brahmadatta, 160, 161, 162*, 162*, | Licchavi, 215, 218, 220, 232, 232*, 163*, 164, 164*, 165, 165 Brahman, 286

Bhaddakapilā, 76 Bhūta, 82, 85*, 88 Bheruva, 112*, 118*, 119*

Magadha, 21, 30, 67 Mattakundali, 92* Mattā, 82* 83, 83*, 85, 89* Malla, 212 Mallikā, 280 Mahākamsaka, 111 Mahākaccāyana, 140, 141 Mahākappitaka, 243. See Kappitaka. Mahākassapa, 76, 212, 215 Mahādhanasetthi, 3 Mahāmandhātu, 97 Mahāmoggallāna, 5*, 6*, 78, 80, 81*, 82*, 160, 191, 192, 258, 266, 268, 269*, 284. See Moggallana. Mahāsāgara, 111 Mahāsudassana, 97 Māra, 286 Mahāsetthi, 16. See Anāthapindika. Mukhavatti, 280, 281 Moggallāna, 81 Moriya, 245, 250*

Yama, 33, 59, 59*, 106, 107*, 179, 180, 202, 203*, 246*, 267, 270, 284 Yugandbara, 137

Rathakāradaha, 186, 191 Rājagaha, 2, 3*, 9, 10*, 11*, 14, 16, 19, 21, 22*, 78, 81, 105, 108, 109, 204*, 205, 207, 208, 209, 212, 213, 258, 265, 278, 284 Revata, 144 Revatā, 257. See the next word. Revati, 257* Rohineyya, 94, 94

233*, 233, 235*, 237, 238, 240 Lohakumbhi, 280*, 281*, 282

Vajji, 217, 218, 229, 242 Vadattitthavihāra, 287 Vasavattin, 85, 89, 92 Varuņadeva, 93, 111 Vāsabhagāma, 168, 170, 170* Vāsava, 200. See Sakka. Vāsudeva, 93*, 94, 111* Viñjhātavi, 49*, 192, 244 Videha, 277 Virūlhaka, 17 Virūpakkha, 17 Visākha, 21 Vejayanta, 173 Vetarani, 221 Veluvana, 3, 6*, 9, 12, 67*, 78, 105, 168, 177, 204, 207, 209, 257, 260, 278, 282 Vesāli, 215*, 216, 217, 218, 218*,

224, 230, 233, 240, 240, 243* Vessavana, 18, 119, 119, 122*, 249

Sakka, 22, 62, 63, 66, 112, 118, 119,

119*, 122, 128*, 128, 129*, 196, 200, 247* Sakyamuni, 249 Sankasanagara, 140 Samkicca, 53, 54*, 55, 56, 61* Sānuvāsi, 177, 178, 179, 179, 180*,

181 Sāriputta, 67, 68, 70*, 70, 77, 78*, 79*, 80, 81, 82 Sāvatthi, 16, 31*, 32, 35, 36*, 38,

42, 46*, 47*, 53*, 61, 82, 89, 93*, 100, 105, 111, 137, 140, 144, 145, 150, 160, 161, 186, 191*, 194, 243, 261, 261, 262, 266, 269*, 271, 272*, 273, 277*, 278, 279, 280

Sineru. 138 Sindhaka, 127*, 127, 128*, 130 Sīrimā, 19 Sujāta, 39*, 40, 41, 41*, 42 Sunetta, 177, 264, 265, 283, 285, 285 Surattha, 244, 245, 246*, 250*, 251 Sonaka, 129
Suratthā, 245*, 250*
Suriyadeva, 93, 111
Sulasā, 4, 5*, 6*, 9
Suvannabhūmi, 47, 271*, 272
Serinī, 201*
Serissaka, 244*

Sonaka, 129
Sorattha, 24
Hatthinipura
Himavant, 7
162, 186, 9

| Sorattha, 245*, 246*, 250, 250 | Hatthinipura 201*, 202, 203, 203 | Himavant, 75, 143*, 143*, 152, 153, 162, 186, 261

II. INDEX OF WORDS."

(Nouns and adjectives are given in their crude form.)

akantika, 192. 193 agādha, 77 acikkhanā, 222 ajjhāpīlita, 180 ajjhosita, 267, 267 atta, 48 attivati, 48 adubbapāņin, 115 addita, 94, 260. See Corrections and Additions. anādarivaka, 5 anupavecchati, 28 antonijjhāna, 18 anvaya, 228 appatikāra, 274 abbuyha, 115 abbūlha, 41 abbūhati, 115 abbhukiri, 75* abhikujita, 155 abhisiñci, 144 amama, 229, 230 aranavihāri, 229, 230 avakujja, 178, 270, 271* avañjha, 193, 194 avambhana, 175 avambhanati, 176 avahasati, 178 avimana, 274 avirodha, 205, 206 averaka, 231

avhayati, 164

assatari, 55, 56, 57 assuka. 258 ācameti, 235, 241 ātuma, 258, 259 āpātham gacchati, 23 ābhujana, 219 āmendita, 278 āvelā, 210 āsamāna, 225, 226 inavika, 3 ucchu, 257*, 258*, 258*, 259*, 259*, ucchukalāpa, 257, 260* uñcha, 264, 265 ujihangala, 138 uddeti, 256 utuka, 275 uttatta, 10, 187, 188 uttasati, 179, 180 udagga, 235 uddissana, 27* upakandaki, 72 upakujita, 154 upakkama, 254 upaccha = upatitvā, 101, 103 upphāsulika, 269 ummagga, 44 urattāļi, 39 oggatatta, 218, 219 oggunthita, 86. See Corrections and Additions.

In this list only such words have been marked which are missing in Childers, or are given there without any reference at all or any other but to the Abhidhānappadīpikā.

odhunāti, 250, 256° ohanati, 268

kantha, 260 kandana, 262 kambalīya, 72 kambu. 210 kassāmi = karissāmi, 231, 232 kāpurisa, 125 kāmakāmin, 15, 72 kāyūra, 210 kāyūrin, 210, 211 kālusiya, 124 kitaka, 44, 44*, 45 kibbisa, 264 kirīţin, 210, 211 kukūri, 179, 180, 181 kuthāri, 277 kuna, 123, 124 kunalīkata, 123, 124, 125*, 125 kunalīmukha, 124, 125 kunika, 123 kunita, 125 kunda, 181 kumagga, 246* kummagga, 44 kummāsa, 244 kulāla, 274 keyūrin, 211

khañjati, 183, 185 kharaka, 265 khalātiya, 46, 53, 104 khādin, 31 khārika, 102

gaņikā, 211 gabbhapātana, 31*, 34, 35, 36 guṇṭhita, 83. See Corrections and Additions. guttika, 4* gosīsa, 215*, 224 catukundika. 180. 181*

catukuṇḍika, 180, 181* candanussada, 210, 211 cāratva, 10 cārika, 10 citti, 251 coļaka, 70, 72

chamā, 258, 260

tajja, 203 tabbisaya, 73 tālu, 260

thandila, 264, 265

damati, 247, 252 dīna, 260, 267 dubbhana, 114 dundubhi, 188, 189 devadeva, 140 doṇa, 248, 254* doṇi, 47, 51

dhītalikā, 16, 17, 19

nagganiya, 235, 241
nantaka, 182, 185
nahāmini, 172
nikati, 210, 211
nikujja, 264, 265
niccola, 32, 43
niddhunāti, 256
nimmijjana, 47
nimmiñjana, 51
nimmiñjaka, 51
nirankaroti, 210, 211
nivethīyati, 253
nekatika, 209

paccāsanne, 216, 280
paṭikirati, 270, 271
paṭikujjita, 51, 52
paṭikuṇika, 123
paṭisumbhita, 172*, 174*, 270*
paṭihaṃsati, 271
paṇṇaka, 187, 189
paṇhika, 185
pathaddhan, 187, 188
paṃha, 188, 189
parihaṭṭha, 13
palahati, 198
palihati, 196

pavecchati, 129, 130, 138, 143*, 143, lakkha, 248, 255 144*. pasakhā, 29 pasāsati, 287 pāta, 61 pādapa, 246, 251 pāroha, 113 pitaka, 248 pitika, 38 pupphati, 185 pulavaka, 14 pūga(n.), 264 petteyya, 101, 104 pesuna, 15, 16 pesunika, 12, 13, 14 pelā, 233

bādhaka, 175 bādhani, 175 bondi, 248* brahā, 246* brahmañña, 101, 104 bhāgaso, 51 bhottum, 107, 107

matteyya (metteyya), 101, 104 mahākappi, 248, 254 mahātāsa, 179, 181 māgadha, 126, 127 māna, 254 mittadubbho, 114 mittadubbhi, 115 mukhasā, 11, 15 millikā, 144 mocaka, 67*

yathābhucca, 30, 31 yathāvato, 60. See Corrections and Additions.

ruccādimhase, 59 ruļhi, 163

landikā, 283* vadaññu, 249, 270, 281 vamathu, 173 vikunita, 123, 124, 125 viga, 249 vighātavant, 260 vicinati (= na sancinati), 202 vidhāyaka, 60 vipātivati, 240. See Corrections and Additions. vippatipannacitta, 236, 242 vibādhiyati, 259 vivetheti, 253 visayhati, 222, 223 visukkha, 58 vejayati, 173 vemānika, 204, 210, 244

sakata, 102 sakāsa, 237 sakunita, 123 sankoca, 103, 124 sankharoti, 287 saccanāma, 231, 231 sajja, 156, 157 sajja, 256 sapati, 34 samullapati, 237 sarāva, 244, 251 sāmañña, 101, 104 sālittaka, 285, 285* sāhunda, 172, 173 sikkhāpaka, 252 sipātika, 183, 186 sūcikattha, 179, 180 sūcikantha, 180 sūcikā (suc.º), 106, 107

vyantibhāva, 238

vyāvata, 124, 125, 133, 134

hassa, 226

III. QUOTATIONS, WORKS NAMED, REFERENCES.

Anguttaranikāya, 2 Anguttaranikāya, Sattaka-Nipāta, 74, 60. Abhidhamma, 137, 140 Abhidhammapitaka, 2 Ambasakkharapetavatthu, 280 ? Ekena bhoge bhuñjeyya ... 130 Kannamundapetavatthu, 187 ? Kusalānam . . . samādānahetu . . . 8, 120 Khalātiyapetavatthu, 104 Khuddakanikāya, 1, 2* Jātaka, v. 99 (ed. Fausböll, vol. I, р. 410). 276 ? Dānā dhanam eva seyyo, 130*, Dīghanikāya, 2 Dhammapāda, v. 125. 116. v. 127. 104 Nītikusalā, 131, 132 Nīticintakā, 130 Paramatthadīpanī, 287 Paramatthadīpanī Vimānavatthuvannanā, 92, 257

Paramatthadīpanī Vimānavutthuatthakathā, 71 Paramatthavibhāvanī Vimānavatthuvannanā, 244 Petavatthu, 1, 2*, 92, 287 Petavatthuvannanā, 287 Majjhimanikāya, 2 ? Mayam assu bho Gotama... 27 sq. Mahāvagga, I, 22.13. 22 Revativimānavatthu, 257 Revatipetavatthu, 257 Vinayapitaka, 2 Vimānavatthu, 92 ? Saddena piyo ... kittanīyo viññū-Samyuttanikāya, 2 Samyuttanikāya, Anamatagga-Samyutta, I, 1 (XV, 1, 5). 166 Sānuvāsipetavatthu, 263 Suttantapitaka, 2 Suttapitaka, 2 Suttapetavatthu, 186 Serissakavimānavatthu, 244

SYNOPTICAL TABLE

ON

THE PETAVATTHU.

```
I, 3, 1 c d (14) = III, 10, 1 c d, 2 a (212)
I, 3, 3 (15) = III, 9, 8 (211)
I, 4, 3 (17) = I, 5, 10 (24)
I, 4, 4 (17) - I, 5, 11 (24)
        I, 5, 3 e f (23) = III, 2, 11 e f (182) = III, 2,
           15 c d 20 e f 24 e f 29 e f (183)
I, 6, 1 (32) = I, 7, 1 (36)
        I, 6, 1 a (32) = II, 1, 1 a (68)
        I, 6, 1 b (32) = III, 10, 1 b (212)
        I, 6, 1 d (32) = II. 1, 1 d (68)
I, 6, 2 (32) = I, 7, 2 (36) = II, 7, 2 (100) = IV, 8, 2 (267)
        I, 6, 2 b (32) = III, 2, 2 b (179) = III, 2, 6 b (180)
        I, 6, 2 c d (32) - II, 3, 2 c d (83) - II, 4, 2 c d
           (90) = II, 4, 15 c d (91) = III, 2, 2 c d (179)
        I, 6, 2 d (32) = 3, 4 d (83) = II, 4, 4 d (90) =
           IV, 8, 5 d (267) = IV, 16, 2 (284)
I, 6, 3 (32) = I, 7, 3 (36)
        I, 6, 4 a b (33) = I, 7, 4 a b (37)
I, 6, 5 (33) = I, 7, 5 (37) \sim II, 1, 3 (68) = II, 3, 3
  (83) = II, 4, 3 (90) = II, 7, 3 (100) = IV, 10, 3
  (270) = IV, 16, 4 (285) \sim II, 10, 6 (143) \sim II, 12, 13
  (156) \sim III, 8, 3 (208) = IV, 8, 3 (267) \sim III, 9,
  4 \text{ c--f} (210) ~ III, 10, 3 (212)
        I, 6, 6 b (34) = I, 7, 8 d (37)
        I, 6, 6 c d (34) = I, 7, 8 a b (37)
```

I, 6, 7 c d e f (34) = I, 7, 9 (37) 2

The numbers in brackets refer to the pages of the present edition; ~ signifies similarity, not equality.

² See Corrections and Additions.

```
I, 6, 8 (34) = I, 7, 10 (37)^{T}
        I, 6, 8 b c (34) = I, 7, 10 b c (37) = II, 12,
           16 a b (158)
I, 6, 9 (34) = I, 7, 11 (37)^{2}
I, 8, 5 (41) = II, 6, 16 (98) = II, 13, 13 (166)
I, 8, 6 (41) = II, 6, 17 (98) \sim II, 13, 14 (167)
I, 8, 7 (41) = II, 6, 18 (98) \sim II, 13, 15 (167)
I, 8, 8 (41) = II, 6, 19 (98)
        I, 10, 3 a b c (48) = II, 4, 5 a b c (90)
        I, 10, 4 a b (49) = II, 4, 7 a b (91)
        I, 10, 5 b (49) = II, 4, 8 b (91)
        I, 10, 5 \text{ cd } (49) = \text{II}, 3, 24 \text{ cd } (85) = \text{II}, 4, 8 \text{ cd } (91)
        I, 10, 5 d (49) = II, 3, 24 d (85) = II, 4, 8 d
           (91) = II, 12, 8 d (156)
        I, 10, 6 c d (49) = II, 3, 26 c d (85)
        I, 10, 6 d (49) \sim II, 4, 9 k (91)
I, 10, 7 (50) = II, 1, 8 (70) = II, 2, 9 (81) = II, 3, 27
  (85) = II, 4, 10 (91)
        I, 10, 7 a (50) = III, 2, 12 a. 16 a (182) = III,
           2, 21 a. 25 a. 30 a (183) = IV, 3, 46 a (249)
        I, 10, 7 a b (50) = IV, 3, 46 a b (249)
        I, 10, 8 a b (50) = II, 1, 9 a b (70) = II, 2,
           10 a b (81)=II, 3, 28 a b (85)=II, 4, 11 ab (91)
        I, 10, 12 a b (51) = II, 7, 12 c d (101) \sim IV, 3,
           35 a b (248)
        I, 10, 12 c d (51) = II, 7, 13 a b (101) = IV, 3,
           35 c d (248)
I, 10, 13 (51) = II, 7, 13 c-f (101) = IV, 3, 36 (248)
I, 10, 14 (51) = II, 7, 14 (101) = IV, 3, 37 (248)
I, 10, 15 (51) = II, 7, 15 (101) = IV, 3, 40 (248)
        I, 11, 11 d (59) \sim II, 3, 18 d (84) = III, 1, 9 d
           (172) = III, 6, 4 d (202) = IV, 10, 10 d (270)
           = IV, 15, 3 d (281)
II, 1, 1 (68) = II, 2, 1 (79) = II, 3, 1 (83) = II, 7, 1
  (100) = III, 6, 1 (201) \sim IV, 10, 1 (269)
        II, 1, 1 a b (68) = II, 3, 23 a b (85)
```

¹ See Corrections and Additions.

```
II, 1, 2 (68) = III, 6, 2 (201)
II, 1, 3 (68) = III, 6, 3 (201)
         II, 1, 7 a (70) = II, 3, 26 a (85) = II, 4, 9 a (91)
            = III, 6, 10 a (203)
         \Pi, 1, 9 c (70) = \Pi, 3, 28 c (85)
II, 1, 10 (70) = II, 2, 11 (82) = II, 3, 29 (85) = II, 4,
   12 (91)
II, 1, 11 (70) = II, 2, 12 (82 =) II, 3, 30 (85) = II, 4,
   13 (91)
II, 1, 12 (71) = II, 2, 13 (82) = II, 3, 31 (85) = II, 4,
   14 (91)
         II, 1, 16 \text{ c d} (72) = III, 2, 17 a b (182)
II, 1, 17 (72) = III, 2, 17 c d. 18 a b (182)
         II, 1, 18ab (72) = III, 2, 18cd (182)
         II, 1, 18 \text{ c d} (72) \sim III, 2, 19 \text{ a b} (182)
         II, 1, 19 c d (72) = III, 2, 25 c d (183)
II, 1, 20 (72) = III, 2, 26 (183)
         II, 1, 21 b (72) = II, 3, 32 d (85)
        II, 1, 21 c d (72) = III, 2, 31 c d (184)
        II, 3, 2 a b (83) = II, 3, 32 a b (85)
II, 3, 4 (83) = II, 4, 4 (91)
        II, 3, 5 a (83) = II, 3, 9 a. 12 a. 15 a. 17 a (84)
        II, 3, 5 c (83) = II, 3, 9 c. 12 c. 15 c. 17 c (84)
        II, 3, 8 c (84) = II, 3, 11 c. 14 c. 16 c. 18 c (84)
           = II, 10, 9 c (143) = IV, 8, 5 c (267)
        II, 3, 16 d (84) = III, 10, 5 f (213)
        II, 3, 18 \text{ cd} (84) = III, 1, 9 \text{ cd} (172) = III, 6, 4 cd (202)
        \Pi, 3, 28 c d (85) = \Pi, 4, 11 c d (91)
        II, 3, 32 c d (85) = II, 4, 15 e f (91)
II, 3, 33 (85) = II, 4, 16 (91 \text{ sq.})
II, 3, 34 (85) = II, 4, 17 (92)
II, 4, 2 (91) = II, 4, 15 a-d (91)
        II, 4, 7 c d (91) = II, 4, 9 g h (91)
        II, 4, 8 a (91) = II, 4, 9 i (91)
        II, 6, 3 a (94) = IV, 16, 1 a (284)
        II, 8, 5 c (108) = II, 8, 7 c (108)
        II, 9, 3 a b (114) = II, 9, 4 a b (114) = II, 9,
           5 \text{ a b } (114) = \text{II}, 9, 6 \text{ a b } (115)
```

```
II, 9, 3 d (114) = II, 9, 5 d (114)
        II, 9, 4 d (114) = II, 9, 6 d (115)
        II, 9, 7 a (115) = II, 9, 8 a (115)
        II, 9, 7 c (115) = II, 9, 8 c (115)
II, 9, 18 (118) = II, 9, 20 (118)
II, 9, 24 (119) = II, 9, 33 (126)
II, 9, 25 (119) = II, 9, 34 (126)
\Pi, 9, 26 (123) = \Pi, 9, 29 (124) = \Pi, 9, 30 (125)
        II, 9, 33 b (126) = II, 9, 35 b (126)
II, 9, 34 (126) \sim II, 9, 36 (126)
        II, 9, 39 a b (127) = II, 9, 40 a b (127)
        II, 9, 41 a b (128) = II, 9, 42 a b (128)
        II, 9, 43 \text{ c} (128) = \text{II}, 9, 49 b (131)
        II, 9, 44 c (130) = II, 9, 45 c (130)
        II, 9, 47 a b (131) = II, 9, 48 a b (131)
        II, 9, 48 d (131) = II, 9, 49 d (131)
        II, 9, 52 c (133) = II, 9, 53 c (134) = II, 9,
           54 c (134)
        II, 9, 56 d (134) = II, 9, 57 b (134) = II, 9,
           66 b (138)
        II, 9, 57 c d (134) = II, 9, 58 c d (136)
        II, 9, 59 b (136) = II, 9, 60 d (136) = II, 9,
           64 d (138)
        II, 9, 69 c d (138) = II, 9, 70 c d (138)
        II, 10, 7 c—f (143) \sim II, 10, 8 c-f (143)
        II, 11, 3 \text{ c d} (146) = II, 11, 5 \text{ c d} (148)
        II, 11, 3 e (146) = II, 11, 5 e (148) ~ IV,
           11 h (273)
        II, 12, 5 a b (156) \sim III, 2, 22 a b (183)
        II, 12, 6 a b (156) = III, 2, 23 a b (183)
        II, 12, 10 c d (156) = II, 12, 13 d e (156) = II,
           12, 18 e f (158) \sim II, 12, 17 c d (158)
        II, 12, 13 c (156) \sim III, 4, 4 a (193)
        II, 12, 16 d (158) = II, 12, 17 b (158)
        II, 13, 2 c d (162) = II, 13, 4 e f (163) = II, 13,
           6 e f (163)
        II, 13, 4 a b c d (163) = II, 13, 6 a b c d (163)
        III, 1, 7 c d (172) = IV, 10, 8 a b (270)
```

```
III, 1, 7 d (172) = III, 1, 8 b (172) = IV, 10,
           8 b. 9 b (270)
        III, 1, 8 a b (172) \sim IV, 10, 9 a b (270)
        III, 1, 9 c d (172) = IV, 10, 10 c d (270)
III, 2, 2 (179) \sim III, 2, 6 (180)
III, 2, 3 (179) = III, 2, 7 (180)
        III, 2, 11 c d (182) = III, 2, 15 a b (182) = III,
           2, 20 c d. 24 c d. 29 c d (183)
        III, 2, 13 c d (182) \sim III, 2, 19 c d (182) \sim III,
           2, 23 c d. 28 c d (183)
III, 5, 6 (197) \sim III, 5, 9 (200)
        III, 5, 10 \text{ c} (200) = \text{IV}, 1, 23 c. 24 c (225)
        III, 6, 7 a (202) = III, 6, 10 b (203)
        III, 6, 7 b (202) \sim III, 6, 11 b (203)
        III, 6, 7 c—f (202) = III, 6, 10 c—f (203)
III, 6, 4-6 (202) = IV, 10, 4-6 (270)
III, 6, 8 (202) = III, 6, 12 (203)
III, 6, 9 (202) = III, 6, 13 (204)
        III, 7, 2 a b c (205) = III, 8, 4 a b c (208)
        III, 7, 2 a b (205) = III, 8, 4 a b (208) = III,
           10, 4 a b (213)
        III, 7, 4 a b (205) = III, 8, 5 a b (208)
        III, 7, 4 c d (205) = III, 8, 5 e f (209)
III, 7, 5 (205) = III, 8, 6 (209)
III, 7, 6 (205) = III, 8, 7 (209)
        III, 7, 6 a (205) = III, 8, 7 a (209) = IV, 8, 5 a
           (267) \sim II, 6, 2 a (94)
III, 7, 7 (205) = III, 8, 8 (209)
III, 7, 8 (206) = III, 8, 9 (209)
III, 7, 9 (206) = III, 8, 10 (209)
III, 7, 10 (206) = III, 8, 11 (209)
        IV, 1, 14 d e (223) \sim IV, 1, 64 c d (237)
        IV, 1, 15 d \sim IV, 1, 17 d (224) = IV, 1, 19 c (224)
        IV, 1, 23 c d (225) \sim IV, 1, 24 c d (225)
IV, 1, 27 \sim IV, 1, 28 (227)
        IV, 1, 21 c (224) = IV, 1, 49 c (234)
        IV, 1, 36 c d (230) \sim IV, 1, 39 c d (231) \sim IV,
           1, 53 c d (235)
```

```
IV, 1, 51 c d (235) \sim IV, 1, 52 c d (235)
        IV, 1, 59 c d (236) \sim IV, 1, 60 d e (236)
        IV, 1, 62 \text{ c d} (236) = IV, 1, 74 c d (238)
        IV, 1, 63 a b c (237) = IV, 1, 70 a b c (238)
        IV, 1, 66 c d. 67 a b (237) = IV, 1, 71 (238)
        IV, 1, 67 e (237) = IV, 1, 68 e (237)
IV, 1, 74 (238) \sim IV, 1, 81 (239)
IV, 1, 76 (238 sq.) \sim IV, 1, 82 (239)
IV, 1, 77 (239) = IV, 3, 50 (249 sq.) \sim IV, 1, 83 (239)
  = IV, 3, 53 (250)
IV, 1, 78 (239) \sim IV, 1, 84 (239)
        IV, 1, 79 a-d (239) = IV, 1, 85 a-d (240)
        IV, 1, 80 a b (239) = IV, 1, 85 e f (240)
        IV, 3, 5b (245) = IV, 3, 14d (246) \sim IV, 3, 16d (246)
        IV, 3, 5 c—f (246) = IV, 3, 7 c—f (246)
IV, 3, 6 (246) = IV, 3, 8 (246)
        IV, 3, 9 e f (246) \sim IV, 3, 10 c d (246) = IV,
           3, 12 c d (246)
        IV, 3, 13 a (246) = IV, 7, 4 a (264)
        IV, 3, 17 a b (247) \sim IV, 3, 18 a b (247)
        IV, 3, 20 a b (247) = IV, 3, 41 a b. 46 a b (249)
IV, 3, 30 (248) \sim IV, 3, 31 (248)
        IV, 3, 47 e f (249) \sim IV, 3, 48 c d. 49 e f (249)
        IV, 3, 51 c d (250) = IV, 11, c d (273)
        IV, 5, 1 d (258) = IV, 5, 3 e (258) \sim IV, 5, 2 e
           (258) \sim IV, 5, 7 e (259)
        IV, 5, 4 c (258) \sim IV, 5, 5 d (259)
IV, 5, 8 (259) \sim IV, 5, 9, (259)
        IV, 6, 7 a b c (261 sq.) = IV, 7, 12 a b c (264)
        IV, 6, 7 e f (262) = IV, 7, 13 c d (264)
        IV, 6, 7 e (262) = IV, 7, 13 c (264) \sim IV, 8, 6 c (267)
        IV, 7, 7 c d (264) = IV, 7, 9 c d (264)
        IV, 7, 13 c (264) \sim IV, 8, 6 c (267)
        IV, 8, 1 \text{ c d } (267) = \text{IV}, 16, 1 \text{ c d } (284)
        IV, 11, 1 a b c (272) \sim IV, 11, 2 e f g (273)
IV, 12, 1 (275) \sim IV, 12, 2 (275)
        IV, 15, 1 a b (281) \sim IV, 16, 3 a b. 5 a b. 8 a b (285)
        IV, 16, 3 c d 285) = 16, 9 c d (286)
```


PRINTED BY W. DRUGULIN, LEIPZIG (GERMANY).